

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՄԱՐՄ

**Գ. Գ. Գևորգյան Լ. Հ. Գալստյան Ա. Կ. Թամարյան
Գ. Վ. Սիքայելյան Կ. Ա. Նավասարդյան**

ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԱՆԱԼԻԶԻ ԽՆԴՐԱԳԻՐՔ

Երկրորդ մաս

**Չորրորդ լրամշակված
հրատարակություն**

**Երևան
ԵՊՀ հրատարակչություն
2014**

Երաշխավորված է ՀՀ ԿԳ նախարարության կողմից
որպես բուհերի ուսումնական ձեռնարկ

ՀՏԴ 517(076.1)

ԴՄԴ 22.161 ց7

Մ 151

Մ 151 Մարենստիկական անսլիզի խնդրագիրը/Գ. Գ. Գևորգյան, Լ. Հ.
Գևասյան, Ա. Վ. Թուսլովյան, Գ. Վ. Միքայելյան, Կ. Ա. Նա-
վասարյան.- 4-րդ լրամշ. հրատ. -Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2014.
Մոս 2.- 265 էջ:

Ուսումնական ձեռնարկը նախադասված է բուհերի
ֆիզիկամաթեմանիկական և քնագիտական
ֆակուլտետների համար:

ՀՏԴ 517(076.1)
ԴՄԴ 22.161 ց7

ISBN 978-5-8084-1834-9

ԵՊՀ հրատ., 2014

Հայաստանի Հանրապետության ուրիշ., 2014

Գլուխ 10

Թվային շարքեր և անվերջ արտադրյալներ

Տրված a_n ($n \in N$) թվային հաջորդականության համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ սիմվոլ կոչվում է

թվային շարք: $A_n = a_1 + \dots + a_n$, $n \in N$, գումարը կոչվում է շարքի n -րդ մասմակի գումար: Եթե A_n հաջորդականությունը գուգամեալ է, ապա շարքը անվանում են զուգամեալ, $A = \lim_{n \rightarrow \infty} A_n$ -ը

շարքի գումար և գլուխ: $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = A$: Հակառակ դեպքում շարքը անվանում են տարամեալ:

Ըստ բարձր գուգամ իւսության անհաջող արժեքը կազմում է: Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը

զուգամեալ է, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$:

Կոչեալ իւսության անհաջությունը: Որպեսզի $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը լինի զուգա-

մեալ, անհրաժեշտ է և բավարար, որ ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունենալ n_0 թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $n \geq n_0$ և p թիվան թվերի համար տեղի ունենալ $\left| \sum_{k=n+1}^{n+p} a_k \right| < \varepsilon$ անհավասարությունը:

Եթե $a_n \geq 0$, ապա շարքը կոչվում է ոյրական: Եթե ոյրական շարքը զուգամեալ է (ասրա-
մեալ է), ապա գլուխ են $\sum_{n=1}^{\infty} a_n < +\infty$ ($\sum_{n=1}^{\infty} a_n = +\infty$):

Դրական շարքի զուգամիտության համար անհրաժեշտ է և բավարար նրա մասմակի գումարների հաջորդականության անհմանափակությունը:

Քանի ու ի ա մ ա ն հ ա յ ա ա ն ի շ ե ր : 1) Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ (A) և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ (B) ոյրական շարքերի համար ի վերջո տեղի ունի $a_n \leq b_n$ անհավասարությունը, ապա (B) շարքի զուգամի-
տությունից բխում է (A) շարքի զուգամիտությունը:

2) Եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = c$, $0 < c < \infty$, ապա (A) և (B) շարքերը մրաժամանակ զուգամեալ են

կամ մրաժամանակ տարամեալ:

3) Եթե ի վերջո $\frac{a_{n+1}}{a_n} \leq \frac{b_{n+1}}{b_n}$, ապա (B) շարքի զուգամիտությունից բխում է (A) շարքի զուգամիտությունը:

Դ. Ա լ ա մ բ ե ր ի հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Եթե $a_n > 0$ և $D_n = \frac{a_{n+1}}{a_n} \leq q < 1$, եթե $n \geq n_0$,

ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է, իսկ եթե $D_n \geq 1$, եթե $n \geq n_0$, ապա շարքը տարամետ է:

Կ ո չ ի ի հ ա յ ա ն ի շ ը : Եթե $a_n \geq 0$ և $C_n = \sqrt[n]{a_n} \leq q < 1$, եթե $n \geq n_0$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է, իսկ եթե $C_n \geq 1$, եթե $n \geq n_0$, ապա շարքը տարամետ է:

Կ ո չ ի ի ի ն ա ե զ բ ա լ ա յ ի ն հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Եթե f -ը $[1, +\infty)$ -ի վրա ոչ բացառա-
ման և շաճող ֆունկցիա է, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} f(n)$ շարքը և $\int_1^{\infty} f(x)dx$ ինտեգրալը միաժամանակ զուգամետ
են կամ միաժամանակ տարամետ:

Ը ա ր ց ի բ ա ց ա ր ծ ա կ և ա յ ա յ մ ա ն ա կ ա ն զ ո ւ զ ա մ ի ա ո ւ թ յ ո ւ ն ը : $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$

շարքը կոչվում է բացարձակ զուգամետ, եթե զուգամետ է $\sum_{n=1}^{\infty} |a_n|$ շարքը: Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ -ը զուգամետ
է, բայց բացարձակ զուգամետ չէ, ապա այն կոչվում է պայմանական զուգամետ:

X բազմության փոխմարդեք արտապատկերում X -ի վրա կոչվում է X բազմության
տեղափոխություն: Տրված է $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը: Թեև ան թվերի բազմության ցանկացած $\sigma: N \rightarrow N$

տեղափոխության համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$ -ը կոչվում է $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ -ի անկառմախված շարքը:

Դ ի թ ի ի լ ե ի թ ե ր ե մ ը : Բացարձակ զուգամետ շարքի ցանկացած տեղափոխված
շարք զուգամետ է և ամեն նոյն գումարը:

Ո ի մ ա ն ի թ ե ր ե մ ը : Պայմանական զուգամետ շարքի անդամները կարենի է տեղա-
փոխել այնպես, որ ստացված շարքի գումարը վեցի հավասար հայտապես տրված կամայական թվի
(կամ $\pm\infty$ -ի):

Լ ա յ թ ի ց ի հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Եթե $b_n \geq 0$ հաջորդականությունն ի վերջո չանող է
և $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n b_n$ նշանավոխ շարքը զուգամետ է:

Ա բ ե լ ի հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամետ է, իսկ b_n հաջորդականությունն
ի վերջո մոնտառ է և սահմանափակ, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n b_n$ շարքը զուգամետ է:

Դ ի թ ի ի լ ե ի հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքի A_n մասնակի գումարների հաջոր-
դականությունը սահմանափակ է, իսկ b_n հաջորդականությունն ի վերջո մոնտառ է և $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0$,

ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n b_n$ շարքը գուգամեն է:

$$\text{Թվաբառ առաջին ական գործությունը : Եթե } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} b_n \text{ շարքերը գուգամեն}$$

են, ապա ցանկացած λ, μ թվերի համար գուգամեն է $\sum_{n=1}^{\infty} (\lambda a_n + \mu b_n)$ շարքը, ընդունակ:

$$\sum_{n=1}^{\infty} (\lambda a_n + \mu b_n) = \lambda \sum_{n=1}^{\infty} a_n + \mu \sum_{n=1}^{\infty} b_n :$$

$$\text{Տրված } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} b_n \text{ շարքերի սրտառվայրը (ըստ Կոշիի) ասհմանվում է որպես } \sum_{n=1}^{\infty} c_n$$

շարք, որտեղ $c_n = a_1 b_n + a_2 b_{n-1} + \dots + a_n b_1$ ($n \in N$),

Թեսում: Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքերը, ինչպես նաև $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ սրտառվայրը շարքը, գուգամեն

են, ապա $\left(\sum_{n=1}^{\infty} a_n \right) \left(\sum_{n=1}^{\infty} b_n \right) = \sum_{n=1}^{\infty} c_n$:

Մերակն սիրենը: Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = A$, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n = B$ գուգամեն շարքերից առնվազն

մեկը բացարձակ գուգամեն է, ապա գուգամեն է նաև $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ սրտառվայրը շարքը, ընդունակ:

$\sum_{n=1}^{\infty} c_n = \left(\sum_{n=1}^{\infty} a_n \right) \left(\sum_{n=1}^{\infty} b_n \right)$:

Անվերջաբար արտադրության սրբածության համար $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ ($p_n \neq 0, n \in N$) թվային հաջորդականության սրբածությամբ կոչվում է անվերջ արտադրությալ: Այն կոչվում է գուգամեն, եթե գայություն

ունի $\lim_{n \rightarrow \infty} \prod_{k=1}^n p_k$ վերջավոր, գրայից տարրեր սահմանը: Հակառակ դեպքում անվերջ արտադրությալը

համարվում է տարածեած: Եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} \prod_{k=1}^n p_k = 0$ ($\pm\infty$), ապա ասում են, որ անվերջ արտադրությալը

տարածմատում է զրոյի ($\pm\infty$ -ի) և զրում՝ $\prod_{n=1}^{\infty} p_n = 0$ ($\pm\infty$):

Եթե $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ դժվարացնելու համար ապա՝ $\lim_{n \rightarrow \infty} p_n = 1$:

$\prod_{k=1}^{\infty} p_k$, $p_k > 0$ անվերջ արտադրությալի գուգամիանությունը համարժեք է $\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n$ շարքի գուգամիանությանը:

$\prod_{n=1}^{\infty} (1 + a_n)$ անվերջ արտասույցալը կոչվում է *բացարձակ* զուգամետ, եթե զուգամետ է

$\prod_{n=1}^{\infty} |1 + a_n|$ անվերջ արտասույցալը:

Ա

Հաշվել շարքի զումարը (2414-2418).

$$2414. \sum_{n=0}^{\infty} q^n \quad (|q| < 1); \quad 2415. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{2^n}; \quad 2416. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{1}{2^n} + \frac{1}{3^n} \right);$$

$$2417. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n(n+1)}; \quad 2418. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(3n-2)(3n+1)};$$

2419. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքի անդամները ներկայացված են $a_n = b_{n+1} - b_n$ աւելքով և գոյուրյուն ունի $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = b$ վերջավոր սահմանը, ապա շարքը զուգամետ է, ընդ որում՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = b - b_1$:

Հաշվել շարքի զումարը (2420-2425).

$$2420. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\sqrt{n+2} - 2\sqrt{n+1} + \sqrt{n} \right); \quad 2421. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n(n+1)(n+2)};$$

$$2422. \sum_{n=1}^{\infty} \sin \frac{1}{2^n} \cos \frac{3}{2^n}; \quad 2423. \sum_{n=2}^{\infty} \ln \left(1 - \frac{1}{n^2} \right);$$

$$2424. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n - \sqrt{n^2 - 1}}{\sqrt{n(n+1)}}; \quad 2425. \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!(n+2)};$$

Ստուգել, որ հետևյալ շարքերում բացակայում է զուգամիասուրյան անհրաժեշտ պայմանը (2426-2429).

$$2426. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} n^{(-1)^n};$$

$$2427. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+2}{\sqrt[3]{n^3 + 2n + 4}}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^3 + 1}{n+3} \sin \frac{1}{n^2 + 2};$$

$$2428. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \sqrt[3]{0,01}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \sin \frac{\pi n}{3};$$

2429. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{n-1}{n+1} \right)^n$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^{\frac{n+1}{n}}}{\left(n + \frac{1}{n} \right)^n}$:

2430. Սատուգել, որ շարքի ընդհանուր անդամը ճգնաւում է զրոյի, բայց շարքը տարամեա է.

ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt[n]{n}}$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+2}{(n+1)\sqrt[n]{n}}$; զ) $\sum_{n=1}^{\infty} \ln \left(1 + \frac{1}{n} \right)$:

Եղնելով Կոչիի զուգամիխուության սկզբանքից՝ հետազոտել շարքի զուգամիխուությունը (2431-2438).

2431. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{10^n}$ ($|a_n| \leq 10$); բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos nx}{2^n}$:

2432. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n}$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{n(n+1)}}$:

2433. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2}$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin x^n}{n(n+1)}$:

2434. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+1}{n^2+1}$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \ln \left(1 + \frac{1}{\sqrt{n}} \right)$:

2435. Զուգամեա է արդյոք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը, եթե ցանկացած $p \in N$ թվի համար $\lim_{n \rightarrow \infty} (a_{n+1} + a_{n+2} + \dots + a_{n+p}) = 0$:

2436. Ապացուցել, որ

ա) եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամեա է, ապա զուգամեա է նաև նրա ցանկացած k -րդ մնացորդը՝ $\sum_{n=k}^{\infty} a_n$ ($k \in N$);

բ) եթե շարքի որևէ մնացորդը զուգամեա է, ապա զուգամեա է նաև շարքը:

2437. Ապացուցել, որ եթե շարքը զուգամեա է, ապա նրա k -րդ մնացորդը ճգնաւում է զրոյի, եթե $k \rightarrow \infty$:

2438. Ապացուցել, որ եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$ և $S_{2n} = \sum_{k=1}^{2n} a_k$ հաջորդականությունը զուգամեա է, ապա զուգամեա է $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը:

զուգամեա է, ապա զուգամեա է $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը:

Կիրառելով բաղդասաման հայտանիշները՝ հետազոտել շարքի զուգամի-
տուրյունը (2439-2456).

2439. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\alpha}}$:

Ցուցում: Օգտվել $\frac{1}{n^{\alpha}} < \frac{1}{\alpha-1} \left(\frac{1}{(n-1)^{\alpha-1}} - \frac{1}{n^{\alpha-1}} \right)$ ($\alpha > 1, n > 1$) անհավասարությունից:

2440. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{10n+1}$:

2441. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(2n-1)^2}$:

2442. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{(2n-1)(2n+1)}}$:

2443. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin^4 2n}{(n+1)(n+2)}$:

2444. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin^2 n!}{n\sqrt{n}}$:

2445. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos \frac{\pi}{4n}}{\sqrt[3]{2n^5-1}}$:

2446. $\sum_{n=1}^{\infty} \left(1 - \cos \frac{2\pi}{n} \right)$:

2447. $\sum_{n=1}^{\infty} \ln \left(1 + \frac{1}{\sqrt[3]{n}} \right)$:

2448. $\sum_{n=1}^{\infty} \sin \frac{2n+1}{n^3+5n+3}$:

2449. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^p + a_1 n^{p-1} + \dots + a_p}{n^q + b_1 n^{q-1} + \dots + b_q}, \quad (n^q + b_1 n^{q-1} + \dots + b_q > 0, n \in N)$:

2450. $\sum_{n=1}^{\infty} \operatorname{tg} \frac{n+2}{n^2+3}$:

2451. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sqrt{n+1} - \sqrt{n-1}}{\sqrt{n+2}}$:

2452. $\sum_{n=1}^{\infty} \left(3^{\frac{1}{n}} - 1 \right) \sin \frac{\pi}{n}$:

2453. $\sum_{n=2}^{\infty} \ln \frac{n+1}{n-1}$:

2454. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{1+\frac{1}{n}}}$:

2455. $\sum_{n=1}^{\infty} n^2 e^{-\sqrt{n}}$:

2456. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2}{2^n}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\ln n}{n^3}$:

2457. Դիցուք $a_n \geq 0, b_n > 0$ ($n \in N$): Ապացուցել, որ

ա) եթե $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը զուգամես է և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} < +\infty$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը

զուգամես է;

բ) Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը ստուգմեալ է և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} > 0$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ստուգմեալ է:

2458. Ապացուցել, որ եթե գոյություն ունի $\lim_{n \rightarrow \infty} n a_n = a \neq 0$ սահմանը, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ստուգմեալ է:

2459. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n^2$ շարքերը զուգամեալ են, ապա զուգամեալ են նաև $\sum_{n=1}^{\infty} |a_n b_n|$, $\sum_{n=1}^{\infty} (a_n + b_n)^2$, $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{|a_n|}{n}$ շարքերը:

2460. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^3$, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n^3$ և $\sum_{n=1}^{\infty} c_n^3$ դրական շարքերը զուգամեալ են, ապա զուգամեալ է նաև $\sum_{n=1}^{\infty} a_n b_n c_n$ շարքը:

2461. Ապացուցել Դ'Ալմբերի հայտանիշի սահմանային ստորբերակը. դիցուք՝ $a_n > 0$ ($n \in N$) և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} = q$: Եթե

ա) $q < 1$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամեալ է;

բ) $q > 1$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ստուգմեալ է:

Բերել օրինակներ, այնպիսիք, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} = 1$ և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ա) զուգամեալ է, բ) ստուգմեալ է:

2462. Ապացուցել Կոչիի հայտանիշի սահմանային ստորբերակը. դիցուք՝ $a_n \geq 0$ ($n \in N$) և $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} = q$: Եթե

ա) $q < 1$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամեալ է;

բ) $q > 1$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ստուգմեալ է:

Բերել շարքերի օրինակներ, այնպիսիք, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} = 1$ և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը

ա) զուգամես է, բ) տարամես է:

Օգսվելով՝ Դ'Ալամբերի կամ Կոչիի հայտանիշներից՝ հետազոտել շարքի զուգամիտությունը (2463-2474).

$$2463. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^{10}}{(n+1)!} :$$

$$2465. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{(\ln n)^n} :$$

$$2467. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2^n n!}{n^n} :$$

$$2469. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n+1)!!}{3^n n!} :$$

$$2471. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{2n-1}{2n+1} \right)^{n(n-1)} :$$

$$2473. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{n-1}{n+1} \right)^{\sqrt{n^4+3n+1}} :$$

$$2475. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\alpha}} \quad (\alpha \in R); \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\ln n}{n} :$$

$$2476. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} n^2 e^{-n^3}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2 - 3n + 5} :$$

$$2477. \text{ա) } \sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{n \ln^{\alpha} n}; \quad \text{բ) } \sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n \ln n \ln \ln n} :$$

$$2478. \text{ա) } \sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n \ln n (\ln \ln n)^{\alpha}}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+1}{n+2} \cdot \frac{\ln n}{n^2} :$$

$$2464. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^3}{3^n} :$$

$$2466. \sum_{n=1}^{\infty} 2^n \left(\frac{n}{n+1} \right)^{n^2} :$$

$$2468. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n+1)!!}{1 \cdot 4 \cdots (3n+1)} :$$

$$2470. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{\sqrt{n}+2}{\sqrt{n}+3} \right)^{\frac{3}{n^2}}$$

$$2472. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(3n)!}{(n!)^3 4^{3n}} :$$

$$2474. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^5}{2^n + 3^n} :$$

Կիրառելով Կոչիի ինստգրալային հայտանիշը՝ հետազոտել շարքի զուգամիտությունը (2475-2478).

$$2475. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\alpha}} \quad (\alpha \in R); \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\ln n}{n} :$$

$$\text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2 - 3n + 5} :$$

$$\text{բ) } \sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n \ln n \ln \ln n} :$$

$$\text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+1}{n+2} \cdot \frac{\ln n}{n^2} :$$

***

Ապացուցել շարքի բացարձակ գուգամիատթյունը (2479-2482).

2479. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin(2n+1)}{n^3\sqrt{n+2}}:$

2480. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n \ln^2 n}{2^n}:$

2481. $\sum_{n=1}^{\infty} n^3 e^{-\sqrt{n}} \sin n!:$

2482. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-n)^n}{(2n)!}:$

Լայքնիցի հայտանիշի օգնությամբ ապացուցել շարքի գուգամիատթյունը (2483-2486).

2483. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{\sqrt[3]{n+1}}:$

2484. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n \ln n}{\sqrt{n}}:$

2485. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n n}{\sqrt[4]{n+1}(n+2)}:$

2486. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(1 - \cos \frac{\pi}{\sqrt{n}}\right):$

2487. Ապացուցել, որ բացարձակ գուգամնես շարքը գուգամնես է: Կառուցել

$\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ գուգամնես շարք, այնպիսին, որ $\sum_{n=1}^{\infty} |a_n|$ շարքը լինի տարամնես:

2488. Կառուցել $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ գուգամնես շարք, այնպիսին, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ շարքը լինի տարամնես:

2489. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) շարքը գուգամնես է: Ցույց տալ, որ ցանկացած

$r > 1$ թվի համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^r$ շարքը նույնպես գուգամնես է: Ծշմարի՞ւ և արդյոք

հակադարձ պնդումը: Բնորել համապատասխան օրինակ:

Հետազոտել շարքի բացարձակ և պայմանական գուգամիատթյունը (2490-2493).

2490. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n^p}:$

2491. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{n^2 e^n}{3^n + 1}:$

2492. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{\sqrt{n}}{n+10}:$

2493. $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n(\ln n)^{\alpha}}$ ($\alpha \in R$):

2494. Ի՞նչ կարելի է ասել $\sum_{n=1}^{\infty} (a_n + b_n)$ շարքի գուգամիատթյան մասին, եթե

ա) $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքերը գուգամնես են;

թ) $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամետ է, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը՝ սարամետ;

զ) $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքերը սարամետ են:

Բնդել համապատասխան օրինակներ:

2494.1. Հետազոտել շարքի զուգամիաությունը.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sqrt{n+1} - \sqrt{n-1}}{n^{\alpha}};$$

$$\text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \ln \frac{n^2 + 3}{n^2 + 4};$$

$$\text{զ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n \sin 2n}{\sqrt{n^5 + 3}};$$

$$\text{դ) } \sum_{n=1}^{\infty} \left(e^{\frac{1}{n}} - 1 \right) \sin \frac{1}{\sqrt{n+1}};$$

$$\text{ե) } \sum_{n=1}^{\infty} \sin n;$$

$$\text{զ) } \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{n-1}{n+1} \right)^{n^2 + 4n + 5};$$

$$\text{ե) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n!(2n+1)!}{(3n)!};$$

$$\text{լ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^{n+1}}{(3n^2 + 2n + 1)^{\frac{n+3}{2}}};$$

$$\text{թ) } \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{\ln^2 n}{n};$$

$$\text{ծ) } \sum_{n=1}^{\infty} \cos \left(\frac{\pi}{4} + \pi n \right) \sin \frac{1}{n};$$

$$\text{ժա) } \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{1}{\sqrt[n^2+1]{n^2+1}};$$

$$\text{ժթ) } \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{\frac{n(n+1)}{2}} \frac{2^n + n^2}{3^n + n^3};$$

***

2495. Ապացուցել, որ եթե $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ արտադրյալը զուգամետ է, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} p_n = 1$:

2496. Ապացուցել, որ եթե $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ արտադրյալը զուգամետ է և $Q_n = \prod_{m=n+1}^{\infty} p_m$, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} Q_n = 1$:

2497. Ապացուցել, որ $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ ($p_n > 0$) անվերջ արտադրյալի զուգամիաության համար անհրաժեշտ է և բավարար $\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n$ շարքի զուգամիաությունը: Ցույց

համար անհրաժեշտ է և բավարար $\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n$ շարքի զուգամիաությունը: Ցույց

սաւլ նաև, որ $\prod_{n=1}^{\infty} p_n = \exp\left(\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n\right)$:

2498. Ապացուցել, որ $\prod_{n=1}^{\infty} p_n = 0$ ($p_n > 0$) այն և միայն այն դեպքում, եթե

$$\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n = -\infty :$$

2499. Ապացուցել, որ եթե $p_n = 1 + \alpha_n$ և α_n -երը միևնույն նշանի են, ապա $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ -ի զուգամիառության համար անհրաժեշտ է և բավարար $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n$ շարքի զուգամիառությունը:

2500. Ապացուցել, որ եթե $-1 < \alpha_n < 0$ և $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n$ շարքը տարամեալ է, ապա

$$\prod_{n=1}^{\infty} (1 + \alpha_n) = 0 :$$

2501. Սաւուցել, որ

$$\left(\frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{1}{2}\right) + \left(-\frac{1}{\sqrt{2}}\right) + \left(\frac{1}{\sqrt{3}} + \frac{1}{3}\right) + \left(-\frac{1}{\sqrt{3}}\right) + \dots$$

շարքը տարամեալ է, սակայն

$$\left(1 + \frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{1}{2}\right) \left(1 - \frac{1}{\sqrt{2}}\right) \left(1 + \frac{1}{\sqrt{3}} + \frac{1}{3}\right) \left(1 - \frac{1}{\sqrt{3}}\right) \dots$$

անվերջ արաւաղրյալը զուգամեալ է:

Ապացուցել հավասարությունը (2502-2509).

$$2502. \prod_{n=2}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{n^2}\right) = \frac{1}{2} :$$

$$2503. \prod_{n=2}^{\infty} \frac{n^3 - 1}{n^3 + 1} = \frac{2}{3} :$$

$$2504. \prod_{n=2}^{\infty} \left(1 - \frac{2}{n(n+1)}\right) = \frac{1}{3} :$$

$$2505. \prod_{n=0}^{\infty} \left(1 + \left(\frac{1}{2}\right)^{2^n}\right) = 2 :$$

$$2506. \prod_{n=0}^{\infty} \left(1 + x^{2^n}\right) = \frac{1}{1-x} \quad (|x| < 1) :$$

$$2507. \prod_{n=1}^{\infty} \cos \frac{\pi}{2^{n+1}} = \frac{2}{\pi} :$$

$$2508. \prod_{n=1}^{\infty} \cos \frac{x}{2^n} = \frac{\sin x}{x} :$$

$$2509. \prod_{n=1}^{\infty} ch \frac{x}{2^n} = \frac{sh x}{x} :$$

Հետազոտել անվերջ արտադրյալի գուգամիսությունը (2510-2519).

$$2510. \prod_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n} :$$

$$2511. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right) :$$

$$2512. \prod_{n=2}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{n}\right) :$$

$$2513. \prod_{n=1}^{\infty} \frac{(n+1)^2}{n(n+2)} :$$

$$2514. \prod_{n=1}^{\infty} \sqrt[n+1]{n+2} :$$

$$2515. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{n^p}\right) :$$

$$2516. \prod_{n=1}^{\infty} \frac{n}{\sqrt{n^2+1}} :$$

$$2517. \prod_{n=1}^{\infty} \sqrt[n]{1 + \frac{1}{n}} :$$

$$2518. \prod_{n=2}^{\infty} \left(\frac{n^2-1}{n^2+1}\right)^p :$$

$$2519. \prod_{n=1}^{\infty} (1-x^n) :$$

Բ

Հաշվել շարքի գումարը (2520-2523).

$$2520. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2n-1}{2^n} :$$

$$2521. \sum_{n=1}^{\infty} nq^n \quad (|q| < 1) :$$

$$2522. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n(n+k)} \quad (k \in N) :$$

$$2523. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos \frac{2\pi n}{3}}{2^n} :$$

2524. Դիցուք b_n -ը զրոյից տարբեր անդամներով և $d \neq 0$ տարբերությամբ թվաբանական պրոգրեսիա է: Ապացուցել, որ ցանկացած $m \in N$ թվի համար

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{b_n b_{n+1} \cdots b_{n+m}} = \frac{1}{m d b_1 b_2 \cdots b_m} :$$

2525. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ դրական, նվազող անդամներով շարքը գուգամնեալ է, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} n a_n = 0$:

2526. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{\sqrt{n}}$ ($a_n \geq 0$) շարքը գուգամնեալ է, ընդ ոլում՝ a_n -ը նվազող է:

Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ շարքը գուգամնեալ է:

2527. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ ($b_n \geq 0$) շարքները զուգամես են, ապա զուգամես են նաև $\sum_{n=1}^{\infty} \min\{a_n, b_n\}$ և $\sum_{n=1}^{\infty} \max\{a_n, b_n\}$ շարքերը:

2528. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ ($b_n \geq 0$) շարքերը սարամես են: Ի՞նչ կարելի է ասել ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \min\{a_n, b_n\}$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \max\{a_n, b_n\}$ շարքերի զուգամիտության մասին:

2529. Դիցուք՝ $a_n \leq c_n \leq b_n$ ($n \in N$): Ի՞նչ կարելի է ասել $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ շարքի զուգամիտության մասին, եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքերը ա) զուգամես են; բ) սարամես են:

2530. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) շարքի համար $\overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} < 1$, ապա շարքը զուգամես է, իսկ եթե $\underline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} > 1$, ապա շարքը սարամես է: (Դ'Ալամբերի հայտանիշ):

Կառուցել $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ լրական զուգամես շարք, այնպիսին, որ $\overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} = +\infty$:

2531. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) շարքի համար $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{2n}}{a_{2n-1}} = p$, $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{2n+1}}{a_{2n}} = q$:

Ապացուցել, որ եթե $pq < 1$, ապա շարքը զուգամես է:

2532. Դիցուք՝ $\overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} = q$ ($a_n \geq 0$): Ապացուցել, որ

ա) եթե $q < 1$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է;

բ) եթե $q > 1$, ապա շարքը սարամես է

(Կոշիի հայտանիշ):

Հետազոտել շարքի զուգամիասությունը (2533-2534).

$$2533. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^3 \sqrt[3]{2 + (-1)^n}}{3^n} :$$

$$2534. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{1 + \cos n}{2 + \cos n} \right)^{2n - \ln n} :$$

2535. Ապացուցել, որ Կոշիի հայտանիշն ավելի ուժեղ է քան Դ'Ալամբերի հայտանիշը. ցանկացած $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքի համար

$$\liminf_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} \leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} \leq \limsup_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} \leq \limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} :$$

Կառուցել շարք, այնպիսին, որ $\limsup_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a_n} < 1$, բայց $\limsup_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{n+1}}{a_n} = +\infty$:

2536. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_n}$ ($a_n > 0$) շարքը տարամեալ է: Ապացուցել Կոսմերի հայտանիշը. Եթե $b_n > 0$ ($n \in N$) և

ա) $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(a_n \frac{b_n}{b_{n+1}} - a_{n+1} \right) > 0$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը զուգամեալ է;

բ) $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(a_n \frac{b_n}{b_{n+1}} - a_{n+1} \right) < 0$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը տարամեալ է:

2537. Ապացուցել

ա) Ռաաբեի հայտանիշը. Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքի համար

$$\lim_{n \rightarrow \infty} n \left(\frac{a_n}{a_{n+1}} - 1 \right) = p, \text{ ապա } p > 1 \text{ դեպքում շարքը զուգամեալ է, իսկ } p < 1 \text{ դեպքում տարամեալ:}$$

բ) Բերարանի հայտանիշը. Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքի համար

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(n \left(\frac{a_n}{a_{n+1}} - 1 \right) - 1 \right) \ln n = q, \text{ ապա } q > 1 \text{ դեպքում շարքը զուգամեալ է, իսկ } q < 1 \text{ դեպքում տարամեալ:}$$

2538. Համեմատել Դ'Ալամբերի, Ռաաբեի և Բերարանի հայտանիշները: Բերել շարքերի օրինակներ, որոնց զուգամիասությունը

ա) հնարավոր է հետազոտել Ռաաբեի հայտանիշի միջոցով և հնարավոր չէ՝ Դ'Ալամբերի հայտանիշի միջոցով;

բ) հնարավոր է հետազոտել թերտրանի հայտանիշի միջոցով և հնարավոր չէ՝ Ռաարեկի հայտանիշի միջոցով:

2539. Ապացուցել, որ եթե a_n ($a_n > 0$) հաջորդականության համար

$$\frac{a_n}{a_{n+1}} = 1 + \frac{p}{n} + o\left(\frac{1}{n}\right) \quad (n \rightarrow \infty),$$

ապա ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար $a_n = o\left(\frac{1}{n^{p-\varepsilon}}\right)$ ($n \rightarrow \infty$): Ընդ որում, եթե

$p > 0$, ապա a_n -ն ի վերջո մոնուան է և $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$:

2540. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը բացարձակ գուգամեաւ է և $\frac{a_n}{a_{n+1}} = 1 + \frac{p}{n} + b_n$

($n \in N$): Ապացուցել, որ գոյություն ունի $c \neq 0$ թիվ, այնպիսին, որ $a_n \sim \frac{c}{n^p}$,

եթե $n \rightarrow \infty$:

2541. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքի անդամների համար ճշմարիւ է

$$\frac{a_n}{a_{n+1}} = \lambda + \frac{\mu}{n} + b_n, \quad n \in N,$$

ներկայացումը, ընդ որում $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը բացարձակ գուգամեաւ է: Ապացուցել

Դառնախանիշը. $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը

ա) գուգամեաւ է, եթե $\lambda > 1$ կամ $\lambda = 1$ և $\mu > 1$;

բ) տարամեաւ է, եթե $\lambda < 1$ կամ $\lambda = 1$ և $\mu \leq 1$:

Օգտվելով Ռաարեկի կամ Դառնախանիշներից՝ հետազոտել շարքի գուգամիսությունը (2542-2549).

2542. $\sum_{n=1}^{\infty} (2 - \sqrt[n]{a})(2 - \sqrt[3]{a}) \dots (2 - \sqrt[n]{a})$ ($a > 0$):

2543. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n! e^n}{n^{n+p}}$:

2544. $\sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \right]^p \frac{1}{n^q}$:

2545. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n! n^{-p}}{q(q+1)\dots(q+n)}$ ($q > 0$): 2546. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{p(p+1)\dots(p+n-1)}{n!} \frac{1}{n^q}$:

$$2547. \sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{p(p+1)\cdots(p+n-1)}{q(q+1)\cdots(q+n-1)} \right]^{\alpha} \quad (p > 0, q > 0):$$

$$2548. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sqrt{n!}}{(2+\sqrt{1})(2+\sqrt{2})\cdots(2+\sqrt{n})}:$$

$$2549. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\alpha(\alpha+1)\cdots(\alpha+n-1)\beta(\beta+1)\cdots(\beta+n-1)}{n!\gamma(\gamma+1)\cdots(\gamma+n-1)} \quad (\alpha, \beta, \gamma > 0)$$

(հիպերերկրաչափական շարք):

$$2550. \text{Տրված } t \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ դրական անդամներով շարքը: Ապացուցել, որ եթե}$$

գոյուրյուն ունեն $\varepsilon > 0$ և $n_0 \in N$ թվեր, այնպիսիք, որ

$$\text{ա) } \frac{\ln \frac{1}{a_n}}{\ln n} \geq 1 + \varepsilon, \quad n \geq n_0, \text{ ապա } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ շարքը զուգամես է:}$$

$$\text{բ) } \frac{\ln \frac{1}{a_n}}{\ln n} \leq 1 \quad n \geq n_0, \text{ ապա շարքը տարամես է:}$$

Հետազոտել շարքի զուգամիտուրյունը (2551-2552).

$$2551. \sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{(\ln \ln n)^{\ln n}}:$$

$$2552. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{(\ln n)^{\ln \ln n}}:$$

2553. Դիցուք a_n -ը ոչ բացասական անդամներով ի վերջո նվազող հաջորդականություն է: Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ և $\sum_{n=1}^{\infty} 2^n a_{2^n}$ շարքերը միաժամանակ զուգամես են կամ միաժամանակ տարամեա (Կոշիի թեորեմ):

$$2554. \text{Դիցուք } a_n \downarrow 0 \quad \text{և} \quad p_m = \max \{n : a_n > 2^{-m}\}: \text{ Ապացուցել, որ } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \quad \text{և}$$

$$\sum_{n=0}^{\infty} p_n 2^{-n} \text{ շարքերը միաժամանակ զուգամես են կամ միաժամանակ տարամես (Լորաչևսկու հայտանիշ):}$$

$$2555. \text{Դիցուք } f : [1; +\infty) \rightarrow (0; +\infty) \text{ ֆունկցիան շաճող է, իսկ } \int_1^{+\infty} f(x) dx \text{ ինսեգրալը՝ զուգամես: Ապացուցել, որ } \sum_{n=1}^{\infty} f(n) \text{ շարքի } R_m = \sum_{n=m+1}^{\infty} f(n) \text{ մնացորդի համար ճշմարիս են հետևյալ գնահատականները.}$$

$$\int_{m+1}^{\infty} f(x)dx \leq R_m \leq f(m+1) + \int_{m+1}^{\infty} f(x)dx :$$

2556. Ապացուցել անհավասարությունը.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2 + 1} < \frac{\pi}{4} + \frac{1}{2}; \quad \text{բ) } \frac{\pi}{2} < \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(n+1)\sqrt{n}} < \frac{\pi+1}{2}:$$

2557. Դիցուք $f : [1; +\infty) \rightarrow R$ ֆունկցիան մոնուտոն է և սահմանավակ: Ապացուցել, որ $a_n = \int_1^n f(x)dx - \sum_{k=1}^n f(k)$ հաջորդականությունը զուգամես է:

Ապացուցել ասխմատուիկ բանաձևը (2558-2561).

$$2558. 1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n} = \ln n + C + \varepsilon_n,$$

որտեղ $\lim_{n \rightarrow \infty} \varepsilon_n = 0$, իսկ C -ն էլլերի հաստատումն է:

$$2559. 1 + \frac{1}{2^\alpha} + \dots + \frac{1}{n^\alpha} \sim \frac{n^{1-\alpha}}{1-\alpha} \quad (0 < \alpha < 1):$$

$$2560. \sum_{k=n}^{\infty} \frac{1}{k^\alpha} \sim \frac{1}{(\alpha-1)n^{\alpha-1}} \quad (\alpha > 1):$$

$$2561. e = 1 + \frac{1}{1!} + \frac{1}{2!} + \dots + \frac{1}{n!} + \frac{\theta_n}{n!n} \quad (0 < \theta_n < 1):$$

2562. Դիցուք $f : [1; +\infty) \rightarrow (0; +\infty)$ և $\varphi : [1; +\infty) \rightarrow (0; +\infty)$ ֆունկցիաներից առաջինը նվազող է, իսկ երկրորդը՝ աճող: Դիցուք նաև φ -ն անընդհաա դիմերենցելի է, $\varphi(x) > x$ և գոյություն ունի

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(\varphi(x))\varphi'(x)}{f(x)} = \lambda$$

Վերջապոր սահմանը: Ապացուցել, որ եթե $\lambda < 1$, $\sum_{n=1}^{\infty} f(n)$ շարքը զուգամես է, իսկ եթե $\lambda > 1$ ՝ տարամես:

2563. Նախորդ խնդրում ծևակերպված հայտանիշից ստանալ Դ'Ալամբերի հայտանիշը:

2564. Ապացուցել, որ մոնուտոն և դրական անդամներով $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է, եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{2n}}{a_n} < \frac{1}{2}$ և տարամես է, եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_{2n}}{a_n} > \frac{1}{2}$:

2565. Յանկացած a_n և b_n հաջորդականությունների համար ապացուցել Հյուների և Մինկովսկու անհավասարությունները.

$$\sum_{n=1}^{\infty} |a_n b_n| \leq \left(\sum_{n=1}^{\infty} |a_n|^p \right)^{\frac{1}{p}} \left(\sum_{n=1}^{\infty} |b_n|^q \right)^{\frac{1}{q}},$$

$$\left(\sum_{n=1}^{\infty} |a_n + b_n|^p \right)^{\frac{1}{p}} \leq \left(\sum_{n=1}^{\infty} |a_n|^p \right)^{\frac{1}{p}} + \left(\sum_{n=1}^{\infty} |b_n|^p \right)^{\frac{1}{p}},$$

որտեղ $1 < p < +\infty$ և $\frac{1}{p} + \frac{1}{q} = 1$:

Ցույց տալ, որ եթե անհավասարության ձախ կողմում շարքը տարամեալ է, ապա աջ կողմում զրկած շարքերից առնվազն մեկը նույնպես տարամեալ է:

Հետազոտել շարքի զուգամիաությունը (2566-2584).

$$2566. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\sqrt{n+a} - \sqrt[4]{n^2+n+b} \right) :$$

$$2567. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} - \sqrt{\ln \frac{n+1}{n}} \right) :$$

$$2568. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\ln n!}{n^{\alpha}} :$$

$$2569. \sum_{n=1}^{\infty} \left(n^{\frac{1}{n^2+1}} - 1 \right) :$$

$$2570. \sum_{n=1}^{\infty} e^{\frac{a \ln n + b}{c \ln n + d}} :$$

$$2571. \sum_{n=1}^{\infty} a^{-(b \ln n + c \ln^2 n)} \quad (a > 0) :$$

$$2572. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\ln^2 \left(\sin \frac{1}{n} \right)} :$$

$$2573. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\cos \frac{a}{n} \right)^{n^2} :$$

$$2574. \sum_{n=3}^{\infty} \ln \left(\frac{ch \frac{\pi}{n}}{\cos \frac{\pi}{n}} \right) :$$

$$2575. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n!}{n^{\sqrt{n}}} :$$

$$2576. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{n^{\ln n}}{(\ln n)^n} :$$

$$2577. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\sqrt[n]{a} - \frac{\sqrt[n]{b} + \sqrt[n]{c}}{2} \right) \quad (a, b, c > 0) :$$

$$2578. \sum_{n=1}^{\infty} \left(n^{\alpha} - 1 \right) :$$

$$2579. \sum_{n=1}^{\infty} \left[\ln \frac{1}{n^{\alpha}} - \ln \left(\sin \frac{1}{n^{\alpha}} \right) \right] \quad (\alpha > 0) :$$

2580. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^{2n}}{(n+a)^{n+b}(n+b)^{n+a}}$ ($a, b > 0$):

2581. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{[(n+1)!]^n}{2!4!\cdots(2n)!}$:

2583. $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{(\ln n)^{\ln n}}$:

Հետազոտել սրբած a_n ընդհանուր անդամն ունեցող շարքի գուգամի-
առությունը (2585-2590).

2585. $a_n = \int_n^{n+2} e^{-\sqrt{x}} dx$:

2587. $a_n = \int_{\pi n}^{\pi(n+1)} \frac{|\sin x|}{x} dx$:

2589. $a_n = \frac{1!+2!+\cdots+n!}{(n+2)!}$:

2591. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը գուգամես է, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n$ խմբավոր-
ված շարքը, $\alpha_n = \sum_{k=p_n}^{p_{n+1}-1} a_k$ ($1 = p_1 < p_2 < \dots$), նույնպես գուգամես է և ունի
նույն գումարը: Հակադարձ պնդումը ճշմարիս չէ: Բերել օրինակ:

2592. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը դրական է և $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n$ խմբավորած շարքը
գուգամես է, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը նույնպես գուգամես է:

2593. Ապացուցել, որ եթե

1) $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$,

2) $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n$ խմբավորած շարքը, $\alpha_n = \sum_{k=p_n}^{p_{n+1}-1} a_k$ ($1 = p_1 < p_2 < \dots$), գու-
գամես է,

2582. $\sum_{n=3}^{\infty} \frac{1}{n(\ln n)^p (\ln \ln n)^q}$:

2584. $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{1}{\ln(n!)}$:

2586. $a_n = \int_0^n \frac{\sqrt[3]{x}}{\sqrt{1+x^4}} dx$:

2588. $a_n = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \frac{\sin^3 x}{1+x} dx$:

2590. $a_n = \frac{\sum_{k=1}^n \ln^2 k}{n^a}$:

$$3) \sup_n (p_{n+1} - p_n) < +\infty,$$

ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է:

2594. Դիցուք շարքը խմբավորված է այնպես, որ յուրաքանչյուր խմբում ընդգրկված անդամները միևնույն նշանի են: Ապացուցել, որ խմբավորված շարքի զուգամիտությունը հետևում է եղակետային շարքի զուգամիտությունը:

2595. Ապացուցել, որ պայմանական զուգամես շարքը կարելի է խմբավորել այնպես, որ սահացված շարքը լինի բացարձակ զուգամես:

2596. Դիցուք բնական թվերի բազմության $\sigma(n)$ անդավորխությունն այնպիսին է, որ $\sup_n |n - \sigma(n)| < \infty$: Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է այն և միայն

այն դեպքում, եթե զուգամես է $\sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$ շարքը: Ընդհամին՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = \sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$:

2597. Դիցուք՝ $a_n = \frac{(-1)^{n-1}}{n}$, իսկ σ -ն բնական թվերի բազմության հետևյալ սեղափոխությունն է. $\sigma(2^n) = 2^{n+1}$ ($n \in N$) և σ -ն $N \setminus \{2^p : p \in N\}$ բազմության վրա մոնուառն է: Սաւուգել, որ $\sup_n |n - \sigma(n)| = +\infty$, սակայն $\sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$ շարքը զուգամես է:

2598. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է և $\sigma: N \rightarrow N$ սեղափոխությունը բավարարում է $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(|n - \sigma(n)| \sup_{k \geq n} |a_{\sigma(k)}| \right) = 0$ պայմանին: Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$ շարքը զուգամես է և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = \sum_{n=1}^{\infty} a_{\sigma(n)}$:

Գտնել շարքի գումարը (2599-2601).

$$2599. 1 - \frac{3}{2} + \frac{5}{4} - \frac{7}{8} + \dots;$$

$$2600. 1 + \frac{1}{2} - \frac{1}{4} + \frac{1}{8} - \frac{1}{16} + \frac{1}{32} + \dots;$$

$$2601. 1 - \frac{1}{2} + \frac{1}{3} - \frac{1}{4} + \frac{1}{5} - \frac{1}{6} + \dots;$$

Ցուցում: Օգտվել Եյլերի բանաձևից (աես խնդիր 2558):

$$2602. \zeta(2) = \ln 2: \text{Գտնել տեղափոխված շարքի գումարը.}$$

$$\text{ա) } 1 + \frac{1}{3} - \frac{1}{2} + \frac{1}{5} + \frac{1}{7} - \frac{1}{4} + \dots; \quad \text{բ) } 1 - \frac{1}{2} - \frac{1}{4} + \frac{1}{3} - \frac{1}{6} - \frac{1}{8} + \dots;$$

2603. Սաւուգել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{\sqrt{n}}$ զուգամես շարքի անդամների աեղավոխությունից ստացված $1 + \frac{1}{\sqrt{3}} - \frac{1}{\sqrt{2}} + \frac{1}{\sqrt{5}} + \frac{1}{\sqrt{7}} - \frac{1}{\sqrt{4}} + \dots$ շարքը տարամես է:

Հետազոտել շարքի զուգամիտությունը (2604-2607).

$$2604. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\ln^{10} n}{n} \sin \frac{\pi n}{4};$$

$$2605. \sum_{n=1}^{\infty} \sin \left(\pi \sqrt{n^2 + k^2} \right);$$

$$2606. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{\sin^2 n}{n};$$

$$2607. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{\cos \frac{\pi n^2}{n+1}}{\ln^2 n};$$

2608. Դիցուք $b_n > 0$ և $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0$: Ծշմարի՞ս է արդյոք, որ $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n b_n$ շարքը զուգամես է:

2609. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = 1$: Կարելի՞ է արդյոք

պնդել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը զուգամես է:

2610. Դիրիխլեի հայտանիշից ստանալ Արելի հայտանիշը:

2611. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} a_n$ ($a_n > 0$) շարքի համար

$$\frac{a_n}{a_{n+1}} = 1 + \frac{p}{n} + o\left(\frac{1}{n}\right) \quad (n \rightarrow \infty),$$

որաեղ $p > 0$, ապա շարքը զուգամես է:

2612. Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \ln(1 + a_n)$ շարքը բացարձակ զուգամես է այն և միայն

այն դեպքում, եթե բացարձակ զուգամես է $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը:

Հետազոտել շարքի բացարձակ և պայմանական գուգամիտոթյունը (2613-2624).

$$2613. \sum_{n=2}^{\infty} \ln \left[1 + \frac{(-1)^n}{n^p} \right] :$$

$$2614. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{2^n \sin^{2n} x}{n} :$$

$$2615. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{\left[n + (-1)^n \right]^p} :$$

$$2616. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{\left[\sqrt{n} + (-1)^{n-1} \right]^p} :$$

$$2617. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin \frac{\pi n}{4}}{n^p + \sin \frac{\pi n}{4}} :$$

$$2618. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{\frac{n(n-1)}{2}} \frac{n^{10}}{2^n} :$$

$$2619. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n^{\alpha}} \quad (0 < x < \pi) :$$

$$2620. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(\sin 2n) \ln^2 n}{n^{\alpha}} :$$

$$2621. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \left[\frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \right]^p :$$

$$2622. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\sqrt{n}}}{n^p} :$$

$$2623. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\lfloor \ln n \rfloor}}{n} :$$

$$2624. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\alpha(\alpha-1)\cdots(\alpha-n+1)}{n!} :$$

$$2625. \text{Դիցուք } R(x) = \frac{a_0 x^p + a_1 x^{p-1} + \cdots + a_p}{b_0 x^q + b_1 x^{q-1} + \cdots + b_q}, \text{ որտեղ } a_0 \neq 0, \ b_0 \neq 0 \text{ և}$$

$$b_0 x^q + b_1 x^{q-1} + \cdots + b_q \neq 0, \text{ եթե } x \geq 1 : \text{Հետազոտել } \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n R(n) \text{ շարքի բացարձակ և պայմանական գուգամիտոթյունը:}$$

Հետազոտել շարքի բացարձակ և պայմանական գուգամիտոթյունը (2626-2629).

$$2626. \frac{1}{1^p} - \frac{1}{2^q} + \frac{1}{3^p} - \frac{1}{4^q} + \frac{1}{5^p} - \frac{1}{6^q} + \cdots :$$

$$2627. \frac{1}{1^p} + \frac{1}{3^p} - \frac{1}{2^p} + \frac{1}{5^p} + \frac{1}{7^p} - \frac{1}{4^p} + \cdots :$$

$$2628. \frac{1}{1^p} + \frac{1}{3^p} - \frac{1}{1^p} + \frac{1}{5^p} + \frac{1}{7^p} - \frac{1}{3^p} + \frac{1}{9^p} + \frac{1}{11^p} - \frac{1}{5^p} + \cdots :$$

$$2629. \frac{1}{1^p} - \frac{2}{2^q} + \frac{1}{3^p} + \frac{1}{4^p} - \frac{2}{5^q} + \frac{1}{6^p} + \frac{1}{7^p} - \frac{2}{8^q} + \frac{1}{9^p} + \cdots :$$

2630. Դիցուք՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n < +\infty$: Ապացուցել, որ գոյություն ունի $q_n \uparrow +\infty$ հաջորդականությունը, այնպիսին, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n q_n < +\infty$:

2631. Դիցուք՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = +\infty$: Ապացուցել, որ գոյություն ունի $q_n \downarrow 0$ հաջորդականությունը, որի համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_n q_n = +\infty$:

Սատուգել հավասարությունը (2632-2634).

$$2632. \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{n!} \right) \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n!} \right) = 1 : \quad 2633. \left(\sum_{n=0}^{\infty} q^n \right)^2 = \sum_{n=0}^{\infty} (n+1)q^n \quad (|q| < 1) :$$

$$2634. \text{ա)} \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{a^n}{n!} \right) \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n a^n}{n!} \right) = 1 : \quad \text{բ)} \left(\sum_{n=0}^{\infty} \frac{a^n}{n!} \right)^2 = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(2a)^n}{n!} :$$

2635. Օրինակով համոզվել, որ Մերսեննայի թեորեմում շարքերից մեկի բացարձակ գուգամիսությունն էական է:

Ցուցում: Դիտարկել $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{\sqrt{n}}$ գուգամեան շարքի բառակրասին:

2636. Սատուգել, որ

$$1 - \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{3}{2} \right)^n \text{ և } 1 + \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{3}{2} \right)^{n-1} \left(2^n + \frac{1}{2^{n+1}} \right)$$

տարամեան շարքերի արտադրյալը գուգամեան շարք է:

2637. Ապացուցել, որ եթե դրական անդամներով երկու շարքերից մեկը գուգամեան է, իսկ մյուսը՝ տարամեան, ապա դրանց արտադրյալը տարամեան է:

2638. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքի համար գոյություն ունեն t_n գուգամեան հաջորդականություն ($\lim_{n \rightarrow \infty} t_n = T$) և $k \in N$ թիվ, այնպիսիք, որ $a_n = t_n - t_{n+k}$: Ապացուցել, որ

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n = t_1 + t_2 + \dots + t_k - kT :$$

2639. Դիցուք $c_1, c_2, \dots, c_k \in R$, $c_1 + c_2 + \dots + c_k = 0$, $\lim_{n \rightarrow \infty} t_n = T$ և

$a_n = c_1 t_n + \dots + c_k t_{n+k-1}$ ($n \in N$): Ապացուցել, որ

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n = c_1 t_1 + (c_1 + c_2) t_2 + \cdots + (c_1 + \cdots + c_{k-1}) t_{k-1} + (c_2 + 2c_3 + \cdots + (k-1)c_k) T :$$

Դանել շարքի գումարը (2640-2642).

$$2640. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} + \frac{3}{\sqrt{n+1}} - \frac{4}{\sqrt{n+2}} \right) : \quad 2641. \sum_{n=2}^{\infty} \left(\frac{1}{\ln n} - \frac{2}{\ln(n+1)} + \frac{1}{\ln(n+2)} \right) :$$

$$2642. \sum_{n=1}^{\infty} \left(n \sin \frac{\pi}{n} - 2(n+1) \sin \frac{\pi}{n+1} + (n+2) \sin \frac{\pi}{n+2} \right) :$$

$$2643. \text{Դիցուք ցանկացած } x \in [0;1) \text{ թվի համար } \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n \text{ շարքը գուգամես է:}$$

Եթե գոյություն ունի

$$\lim_{x \rightarrow 1^-} \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n = S$$

Վերջավոր սահմանը, ապա այն անվանում են $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքի գումար Արելի

$$\text{իմաստով և զրում՝ } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(A)}{=} S :$$

Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=0}^{\infty} a_n = S$, ապա $\sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(A)}{=} S$ (Արելի թեորեմ):

Կառուցել տարամեա շարք, որն Արելի իմաստով ունի վերջավոր գումար:

$$2644. \text{Տրված է } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \text{ շարքը և } S_n = \sum_{k=0}^n a_k, \sigma_n = \frac{S_0 + S_1 + \cdots + S_n}{n+1} \quad (n \in N):$$

Եթե գոյություն ունի $\lim_{n \rightarrow \infty} \sigma_n = \sigma$ վերջավոր սահմանը, ապա այն անվանում են

$$\sum_{n=0}^{\infty} a_n \text{ շարքի գումար Շեղարդյի իմաստով և զրում՝ } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(C)}{=} \sigma : \text{Ապացուցել, որ}$$

$$\text{եթե } \sum_{n=0}^{\infty} a_n = \sigma, \text{ ապա } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(C)}{=} \sigma :$$

Կառուցել տարամեա շարք, որը Շեղարդյի իմաստով ունի վերջավոր գումար:

***

Ապացուցել հավասարությունը (2645-2646).

$$2645. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{(2n+1)^2}\right) = \frac{\pi}{4} : \quad 2646. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{4n^2}\right) = \frac{2}{\pi} :$$

Ցուցում: Օգտվել Վալիսի բանաձևից (առև. խնդիր 2156):

2647. Ծշմարի՞ւ է արդյոք, որ եթե $\prod_{n=1}^{\infty} p_n$ և $\prod_{n=1}^{\infty} q_n$ անվերջ արտադրյալները գուգամնեա են, ապա զուգամնեա է նաև հետևյալ անվերջ արտադրյալը.

$$\text{ա) } \prod_{n=1}^{\infty} \frac{p_n + q_n}{2}; \quad \text{բ) } \prod_{n=1}^{\infty} p_n^2; \quad \text{գ) } \prod_{n=1}^{\infty} p_n q_n; \quad \text{դ) } \prod_{n=1}^{\infty} \frac{p_n}{q_n};$$

Հետազոտել անվերջ արտադրյալի զուգամիառթյունը (2648-2651).

$$2648. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{x}{n}\right) e^{-\frac{x}{n}} : \quad 2649. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{x^n}{2^n}\right) :$$

$$2650. \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{x^n}{n^p}\right) \cos \frac{x^n}{n^q}, |x| \leq 1: \quad 2651. \prod_{n=1}^{\infty} \left(\frac{\sin \frac{x}{n}}{\frac{x}{n}} \right)^p :$$

2652. Ապացուցել, որ եթե $a_n \neq -1$ և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$, $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ շարքերը գուգամնեա են, ապա զուգամնեա է նաև $\prod_{n=1}^{\infty} (1 + a_n)$ անվերջ արտադրյալը:

2653. Դիցուր՝

$$a_n = \begin{cases} -\frac{1}{\sqrt{k}}, & n = 2k-1, \\ \frac{1}{\sqrt{k}} + \frac{1}{k} + \frac{1}{k\sqrt{k}}, & n = 2k : \end{cases}$$

Ստուգել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$, $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ շարքերը տարամնեա են, սակայն $\prod_{n=1}^{\infty} (1 + a_n)$ անվերջ արտադրյալը զուգամնեա է:

2654. Ապացուցել, որ եթե $a_n \neq -1$ և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամնեա է, իսկ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^2$ շարքը՝ տարամնեա, ապա $\prod_{n=1}^{\infty} (1 + a_n) = 0$:

2655. Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \prod_{n=1}^{\infty} p_n \quad (p_n > 0) \text{ անվերջ արտադրյալը բացարձակ գուգամնեա է այն և}$$

միայն այն դեպքում, եթե բացարձակ գուգամնեա է $\sum_{n=1}^{\infty} \ln p_n$ շարքը:

բ) բացարձակ գուգամնեա արտադրյալը գուգամնեա է:

Բերել անվերջ արտադրյալի օրինակ, որը գուգամնեա է, բայց ոչ բացարձակ (պայմանական գուգամնեա է):

Հետազոտել անվերջ արտադրյալի բացարձակ և պայմանական գուգամիառյունը (2656-2659).

$$2656. \prod_{n=1}^{\infty} \left[1 + \frac{(-1)^{n-1}}{n} \right]:$$

$$2657. \prod_{n=1}^{\infty} \left[1 + \frac{(-1)^{n-1}}{n^p} \right]:$$

$$2658. \prod_{n=2}^{\infty} \left[1 + \frac{(-1)^{n-1}}{\ln n} \right]:$$

$$2659. \prod_{n=2}^{\infty} \frac{\sqrt{n}}{\sqrt{n} + (-1)^n}:$$

2660. ‘Իիցուք’ $0 < x_n < \frac{\pi}{2}$: Ապացուցել, որ $\prod_{n=1}^{\infty} \cos x_n$ և $\prod_{n=1}^{\infty} \frac{\sin x_n}{x_n}$ անվերջ

արտադրյալները գուգամնեա են այն և միայն այն դեպքում, եթե գուգամնեա է $\sum_{n=1}^{\infty} x_n^2$ շարքը:

2661. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n \left(|\alpha_n| < \frac{\pi}{4} \right)$ շարքը բացարձակ գուգամնեա է,

ապա $\prod_{n=1}^{\infty} \operatorname{tg} \left(\frac{\pi}{4} + \alpha_n \right)$ անվերջ արտադրյալը գուգամնեա է:

2662. Ապացուցել Եյլերի բանաձևը.

$$\prod_{n=1}^{\infty} (1 + q^n) = \frac{1}{\prod_{n=1}^{\infty} (1 - q^{2n-1})} \quad (|q| < 1):$$

2663. Ցույց ստալ, որ $x_n := \frac{n! e^n}{n^{\frac{n+1}{2}}}$ հաջորդականությունն ունի $a \neq 0$ սահման և

այդսեղից ստանալ Ստիրլինգի բանաձևը.

$$n! = \sqrt{2\pi} n^{\frac{n+1}{2}} e^{-n} (1 + o(1)), \quad n \rightarrow \infty :$$

Ցուցում: $a = \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = x_1 \prod_{n=1}^{\infty} \frac{x_{n+1}}{x_n}$: a -ն զանելու համար օգտվել Վալիսի բանաձևից:

2664. Հաշվել սահմանը՝

$$\text{ա) } \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{n!}; \quad \text{բ) } \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{\frac{n}{(2n-1)!!}}; \quad \text{զ) } \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\ln n!}{\ln n^n}:$$

Q.

Հետազոտել շարքի զուգամիառությունը (2665-2668).

$$2665. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\nu(n)}{n^2}, \nu(n)-ը n թվի թվանշանների քանակն է:$$

$$2666. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\lambda_n^2}, \lambda_n - երկ տգx = x \text{ հավասարման հաջորդական դրական արմատներն են:}$$

Այսպիսով՝

$$2667. \sum_{n=1}^{\infty} a_n^{\alpha}, a_1 = \sin x, a_{n+1} = \sin a_n \quad (n \in N, \sin x > 0):$$

$$2668. \sum_{n=1}^{\infty} a_n^{\alpha}, a_1 = \operatorname{arctg} x, a_{n+1} = \operatorname{arctg} a_n \quad (n \in N, x > 0):$$

$$2669. \text{Դիցուք } a_n \text{ հաջորդականությունը նվազող է, } \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0 \text{ և } b_n = a_n -$$

$$-2a_{n+1} + a_{n+2} \geq 0: \text{Ապացուցել, որ } \sum_{n=1}^{\infty} n b_n = a_1:$$

2670. Ապացուցել Աբելի և Դիրիխլեի հայտանիշների հետևյալ ընդհանրացումները.

$$\text{ա) եթե } \sum_{n=1}^{\infty} |b_n - b_{n+1}| \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ շարքերը զուգամես են, ապա } a_n \text{ է}$$

նաև $\sum_{n=1}^{\infty} a_n b_n$ շարքը;

$$\text{բ) եթե } \sum_{n=1}^{\infty} |b_n - b_{n+1}| \text{ շարքը զուգամետ է, } \lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0 \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ շարքի}$$

մասնակի գումարների հաջորդականությունը սահմանափակ է, ապա } \sum_{n=1}^{\infty} a_n b_n

շարքը զուգամետ է:

2671-2675 խնդիրներամբ a_n -ը պահած, նվազագույն հաջորդականություն է, իսկ $\phi : N \rightarrow N$ ֆունկցիան աճող է և $\phi(n) > n$:

2671. Ապացուցել անհավասարությունները.

$$\text{ա) } \sum_{k=1}^{\phi(n)-1} a_k < \sum_{k=1}^{\phi(1)-1} a_k + \sum_{k=1}^{n-1} a_{\phi(k)} [\phi(k+1) - \phi(k)];$$

$$\text{բ) } \sum_{k=\phi(1)+1}^{\phi(n)} a_k > \sum_{k=2}^n a_{\phi(k)} [\phi(k) - \phi(k-1)];$$

2672. Ապացուցել, որ եթե կամայական $n \in N$ թվի համար

$$\frac{a_{\phi(n)} [\phi(n+1) - \phi(n)]}{a_n} \leq q < 1,$$

ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը գուգամնաւ է, իսկ եթե

$$\frac{a_{\phi(n)} [\phi(n) - \phi(n-1)]}{a_n} \geq 1, \quad n > 1,$$

ապա շարքը սարամնաւ է:

2673. Նախորդ խնդրում բերված հայտանիշը ձևակերպել սահմանային տարրերակով: Ցույց տալ, որ շարքի գումարի համար ճշմարիա է

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n \leq \frac{1}{1-q} \sum_{n=1}^{\phi(1)-1} a_n$$

գնահատականը:

2674. Տեղադրելով $\phi(n) = n+1$, նախորդ խնդրի հայտանիշից ստանալ Դ'Ալամբերի հայտանիշը: Տեղադրելով $\phi(n) = n+2$, $\phi(n) = 2n$, $\phi(n) = n^2$, $\phi(n) = 2^n$, $\phi(n) = n!$, $\phi(n) = 2^{2^n}$, ստանալ գուգամիառության նոր հայտանիշներ:

2675. Օգսվելով 2671 խնդրում բերված անհավասարություններից՝ ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը գուգամնաւ կամ տարամնաւ է, $\sum_{n=1}^{\infty} a_{2n}$, $\sum_{n=1}^{\infty} na_{n^2}$, $\sum_{n=1}^{\infty} n^2 a_{n^3}$,

$\sum_{n=1}^{\infty} 2^n a_{2^n}$, $\sum_{n=1}^{\infty} p^n a_{p^n}$ ($p \in N, p > 1$) շարքերի հետ միաժամանակ:

2676. Դիցուք՝ $f \in C^1(R_+)$ և $\int_0^{\infty} |f'(x)| dx < +\infty$: Ապացուցել, որ $\sum_{n=0}^{\infty} f(n)$ շարքը

գուգամնաւ է այն և միայն այն դեպքում, եթե գուգամնաւ է $\int_0^{\infty} f(x) dx$ ինտեղուալը:

2677. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n \geq 0$) շարքը ստարամեաւ է: Հետևողում է արդյոք այդանե-

դից, որ $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքը զուգամեաւ է, եթե

$$\text{ա) } b_n = \frac{a_n}{1+na_n}; \quad \text{բ) } b_n = \frac{a_n}{1+n^2a_n}; \quad \text{շ) } b_n = \frac{a_n}{1+a_n^2}; \quad \text{դ) } b_n = \frac{a_n}{1+a_n};$$

2678. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքը ստարամեաւ է և $A_n = \sum_{k=1}^n a_k$: Ապացուցել,

որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{A_n^\alpha}$ շարքը զուգամեաւ է, եթե $\alpha > 1$, ստարամեաւ է, եթե $\alpha \leq 1$:

2679. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքը զուգամեաւ է և $R_n = \sum_{k=n+1}^{\infty} a_k$: Ապացուցել,

որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{R_{n-1}^\alpha}$ շարքը $0 < \alpha < 1$ դեպքում զուգամեաւ է, իսկ $\alpha \geq 1$ դեպքում

ստարամեաւ: Օրինակով համոզվել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{R_n^\alpha}$ շարքի համար նույնատիպ պնդումը ճշմարիս չէ:

2680. Դիցուք a_n -ը դրական և աճող հաջորդականություն է: Ապացուցել, որ

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(1 - \frac{a_n}{a_{n+1}} \right)$$

շարքը զուգամեաւ է այն և միայն այն դեպքում, եթե a_n -ը սահմանափակ է:

2681. Դիցուք a_n դրական հաջորդականությունը չնվազող է, $a_n \leq n$ և

$A_n = \sum_{k=1}^n a_k$: Ապացուցել, որ կամայական $\alpha > 1$ բվի համար $\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{a_n}{A_n} \right)^\alpha$ շարքը

զուգամեաւ է:

2682. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ դրական և նվազող անդամներով շարքը

զուգամեաւ է, ապա զուգամեաւ է նաև $\sum_{n=1}^{\infty} n(a_n - a_{n+1})$ շարքը:

2683. Դիցուք՝ $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = 0$ և $\sum_{n=1}^{\infty} n|a_n - a_{n-1}| < +\infty$: Ապացուցել, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} na_n = 0$:

2684. Ապացուցել, որ եթէ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ ($a_n > 0$) շարքը զուգամես է և $na_n \downarrow 0$, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} na_n \ln n = 0 :$$

2685. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ դրական, չաճող անդամներով շարքը տարամես է, իսկ

$\sum_{n=1}^{\infty} \varepsilon_n a_n$ շարքը, որտեղ $\varepsilon_n = \pm 1$, զուգամես: Ապացուցել, որ

$$\underline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{\varepsilon_1 + \varepsilon_2 + \cdots + \varepsilon_n}{n} \leq 0 \leq \overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{\varepsilon_1 + \varepsilon_2 + \cdots + \varepsilon_n}{n} :$$

2686. Տրված է՝ a_n -ը դրական, չաճող հաջորդականություն է և $\sum_{n=1}^{\infty} \varepsilon_n a_n$ շարքը,

որտեղ $\varepsilon_n = \pm 1$, զուգամես է: Ապացուցել, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} (\varepsilon_1 + \varepsilon_2 + \cdots + \varepsilon_n) a_n = 0$:

2687. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը պայմանական զուգամես է: Ապացուցել, որ ցանկացած x թվի համար $\varepsilon_n = \pm 1$ հաջորդականությունը կարելի է ընտրել այնպես, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \varepsilon_n a_n$ շարքը լինի զուգամես և ունենա x գումար:

2688. Տրված է՝ a_n և b_n հաջորդականությունները մոնուառն են, $a_n \geq 0$, $b_n \geq 0$

և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n$ շարքերը տարամես են:

Կարելի՞ է արևոր պնդել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \min\{a_n, b_n\}$ շարքը տարամես է: Բերել համապատասխան օրինակ:

Ցույց տալ, որ խնդրի պայմաններում ցանկացած a_n հաջորդականության համար $\sum_{n=1}^{\infty} \min\left\{a_n, \frac{1}{n}\right\}$ շարքը տարամես է:

2689. Դիցուք՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n < +\infty$, $\sum_{n=1}^{\infty} b_n = +\infty$: Ապացուցել, որ գոյություն ունի

$q_n \uparrow +\infty$ հաջորդականություն, այնպիսին, որ

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n q_n < +\infty, \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{b_n}{q_n} = +\infty :$$

2690. Կատուցել a_n հաջորդականություն, այնպիսին, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը լինի

զուգամետ, իսկ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n^3$ շարքը՝ ստարամետ:

2691. Դիցուք՝ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n = +\infty$ և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{A_n} = 0$, որտեղ $A_n = \sum_{k=1}^n a_k$: Ապացուցել, որ

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_1 A_1^{-1} + a_2 A_2^{-1} + \cdots + a_n A_n^{-1}}{\ln A_n} = 1 :$$

2692. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n < +\infty$, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} n \sqrt[n]{a_1 a_2 \cdots a_n} = 0$:

2693. Ապացուցել Կառլեմանի անհավասարությունը.

$$\sum_{n=1}^{\infty} \sqrt[n]{a_1 a_2 \cdots a_n} \leq e \sum_{n=1}^{\infty} a_n \quad (a_n > 0) :$$

2694. Ապացուցել, որ ցանկացած a_n դրական հաջորդականության համար ճշմարիտ է անհավասարությունը.

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n \leq \frac{2}{\sqrt{3}} \sum_{n=1}^{\infty} \sqrt{\frac{a_n^2 + a_{n+1}^2 + \cdots}{n}} :$$

2695. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_n} < +\infty$, ապա հետևյալ շարքերից

յուրաքանչյուրը զուգամետ է:

ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{(a_1 + a_2 + \cdots + a_n)^2}$;   բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{a_{n+1} + a_{n+2} + \cdots + a_{2n}}$;

գ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2 a_n}{(a_1 + a_2 + \cdots + a_n)^2}$:

2696. Դիցուք a_n -ը դրական, աճող հաջորդականություն է և $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_{n+1} - a_n} < +\infty$:

Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{a_n} < +\infty$:

2697. Կասենք, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքն ունի (L) հասկությունը, եթե $\sum_{k=n}^{\infty} a_k = O(a_n)$:

$$\text{ա) Ապացուցել, որ եթե } \frac{a_{n+1}}{a_n} < q < 1, \text{ ապա } \sum a_n \text{ ունի (L)}$$

հաստկությունը: Օրինակով համոզվել, որ հակադարձ պնդումը ճշմարիս չէ:

բ) Ապացուցել, որ (L) հաստկություն ունեցող ցանկացած շարքի և ցանկացած $q \in (0;1)$ թվի համար գոյություն ունեն m_0 և n_0 բնական թվեր, այնպիսիք, որ

$$\frac{a_{n+m_0}}{a_n} < q, \text{ ելիք } n \geq n_0:$$

զ) Ապացուցել, որ եթե $a_n \neq 0$ ($n \in N$), a_n -ը մոնուալ ձգաւում է զրոյի և

$$\sum_{n=1}^{\infty} a_n \text{ շարքն ունի (L) հաստկությունը, ապա } \sum_{k=1}^n \frac{1}{a_k} = O\left(\frac{1}{a_n}\right):$$

2698. Դիցուք՝ $a_n = \sum_{k=1}^{\infty} a_{n+k}^2$ ($n \in Z_+$): Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքը զուգամես է, ապա $a_n = 0$ ($n \in Z_+$):

2699. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n}$ հարմոնիկ շարքից հեռացվեն այն անդամները,

որոնց հայստարանների ստանորդական ներկայացման մեջ պարունակվում է 9 թվանշանը, ապա ստացված շարքը կլինի զուգամես:

2700. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n}$ շարքի անդամները աւեղափոխվեն այնպես, որ p հաջորդական դրական անդամների խմբին հաջորդի q հաջորդական բացասական անդամների խումբ, ապա ստացված շարքի գումարը կլինի $\ln 2 + \frac{1}{2} \ln \frac{p}{q}$:

2701. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n}$ հարմոնիկ շարքի անդամների նշանները

փոխվեն այնպես, որ p դրական անդամներին հաջորդի q բացասական անդամ, ապա ստացված շարքը կլինի զուգամես միայն $p = q$ դեպքում:

2702. Ապացուցել, որ կամայական $\alpha > 0$ թվի համար

$$\frac{1}{2} < \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^{\alpha}} < 1:$$

2703. Ապացուցել, որ

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^{\alpha}} \quad (\alpha > 0) \quad \text{և} \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^{\beta}} \quad (\beta > 0)$$

զուգամեա շարքերի արտադրյալը զուգամեա է, այն և միայն այն դեպքում, եթե
 $\alpha + \beta > 1$:

2704. Դիցուք a_n -ը դրական, չնվազող հաջորդականություն է և $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty$:

$$\tau = \inf \left\{ p > 0 : \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_n^p} < +\infty \right\}$$

թիվը կոչվում է a_n հաջորդականության զուգամիաության ցուցիչ: Եթե կամա-
 յական $p > 0$ թվի համար $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_n^p}$ շարքը ստարամեա է, ապա ընդունում
 են $\tau = +\infty$: Ապացուցել, որ $\tau = \overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \frac{\ln n}{\ln a_n}$:

2705. Եթե $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքի համար գոյություն ունի A թիվ, այնպիսին, որ
 $A - (a_0 + a_1 + \dots + a_n) = \theta_n a_{n+1} \quad (0 < \theta_n < 1, n \in N)$,

ապա կասենք, որ շարքը փաթաթում է A -ն: Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքը
 նշանափոխ է և գոյություն ունի A թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած n -ի համար
 $A - (a_0 + a_1 + \dots + a_n)$ ստարբերաւթյունն ունի a_{n+1} անդամի նշանը, ապա
 շարքը փաթաթում է A -ն:

2705.1. Դիցուք $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքի համար գոյություն ունի A թիվ, այնպիսին, որ
 $|A - (a_0 + a_1 + \dots + a_n)| < |a_{n+1}|$: Ապացուցել, որ եթե $|a_n|$ հաջորդականությունը
 նվազող է, ապա a_n -ը նշանափոխ է և $\sum_{n=0}^{\infty} a_n$ շարքը փաթաթում է A -ն:

Տրված է հետևյալ անվերջ սաղսասակը՝

$$a_{11}, a_{12}, \dots, a_{1n}, \dots$$

$$a_{21}, a_{22}, \dots, a_{2n}, \dots$$

.....

$$a_{m1}, a_{m2}, \dots, a_{mn}, \dots$$

..... :

Նշանակենք $A_{mn} = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n a_{ij}$: Կասենք, որ $\sum_{m,n=1}^{\infty} a_{mn}$ կրկնակի շարքը զուգամետ է (լուս Պրինցիպի) և ունի A գումար, եթե $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in N (m, n \geq n_0 \Rightarrow |A_{mn} - A| < \varepsilon)$:

2706. Ապացուցել, որ եթե $a_{mn} \geq 0$, ապա $\sum_{m,n=1}^{\infty} a_{mn}$ կրկնակի շարքի զուգամիտության համար անհրաժեշտ է և բավարար $\{A_{mn} : m, n \in N\}$ բազմության սահմանավակությունը:

2707. Կառուցել $\sum_{m,n=1}^{\infty} a_{mn}$ զուգամետ կրկնակի շարք, որի համար $\{a_{mn} : m, n \in N\}$ բազմությունը սահմանավակ չէ:

2708. Դիցուք $\sum_{m,n=1}^{\infty} a_{mn} = A$: Ապացուցել, որ եթե

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} a_{mn} = S_m \text{ և } \sum_{m=1}^{\infty} S_m = S, \text{ ապա } A = S;$$

$$\text{բ) } \sum_{m=1}^{\infty} a_{mn} = S'_n \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} S'_n = S', \text{ ապա } A = S':$$

2709. Դիցուք $\sum_{m,n=1}^{\infty} a_{mn}$ կրկնակի շարքի համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_{mn} = S_m$, $\sum_{m=1}^{\infty} a_{mn} = S'_n$ և

$\sum_{m=1}^{\infty} S_m = S$: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \sum_{m=1}^{\infty} r_m^{(k)} = R_k \text{ շարքը, որտեղ } r_m^{(k)} = \sum_{n=k+1}^{\infty} a_{mn}, \text{ զուգամետ է;}$$

$$\text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} S'_n = S'' \text{ շարքը զուգամետ է այն և միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունի } \lim_{k \rightarrow \infty} R_k = R \text{ վերջավոր սահմանը;}$$

գ) $S'' = S$ հավասարությունը ճշմարիտ է այն և միայն այն դեպքում, եթե $R = 0$:

2710. Տրված է a_n հաջորդականությունը: Նշանակենք՝

$$\Delta^0 a_n = a_n,$$

$$\Delta^1 a_n = a_n - a_{n+1},$$

.....,

$$\Delta^{k+1}a_n = \Delta(\Delta^k a_n) = \Delta^k a_n - \Delta^k a_{n+1} \quad (n = 0, 1, 2, \dots);$$

Ապացուցել հավասարությունը.

$$\Delta^k a_n = a_n - C_k^1 a_{n+1} + C_k^2 a_{n+2} - \dots + (-1)^k a_{n+k};$$

$$2711. \sum_{k=0}^{\infty} \frac{\Delta^k a_0}{2^{k+1}} \text{ շարքը կոչվում է } \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n a_n \text{ շարքի Էյլերի ծևափոխություն:}$$

Ապացուցել, որ եթե Էյլերի ծևափոխությունը գուգամես է, ապա

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \frac{\Delta^k a_n}{2^k} = 0 \quad (n = 0, 1, 2, \dots);$$

$$2712. \text{Ապացուցել, որ եթե } \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n a_n \text{ շարքը գուգամես է, ապա գուգամես է}$$

նաև նրա Էյլերի ծևափոխությունը (աես նախորդ խնդիրը), ընդ որում՝

$$\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n a_n = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{\Delta^k a_0}{2^{k+1}};$$

Ապացուցել հավասարությունը (2713-2714).

$$2713. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{1}{2^{k+1}(k+1)}; \quad 2714. \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{2n+1} = \frac{1}{2} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{n!}{(2n+1)!!};$$

$$2715. \text{Ապացուցել, որ եթե } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(A)}{=} A \text{ (աես խնդիր 2643) և } a_n = o\left(\frac{1}{n}\right)$$

$$(n \rightarrow \infty), \text{ապա } \sum_{n=0}^{\infty} a_n = A \text{ (Տառիքերի թեորեմ):}$$

$$2716. \text{Ապացուցել, որ եթե } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(A)}{=} A \text{ և}$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_1 + 2a_2 + \dots + na_n}{n} = 0,$$

$$\text{ապա } \sum_{n=0}^{\infty} a_n = A:$$

$$2717. \text{Ապացուցել, որ եթե } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(C)}{=} \sigma \text{ (աես խնդիր 2644), ապա}$$

$$\text{ա) } a_n = o(n) \quad (n \rightarrow \infty); \quad \text{բ) } \sum_{n=0}^{\infty} a_n \stackrel{(A)}{=} \sigma:$$

$$2718. \text{Բերել Արելի իմաստով գուգամես շարքի օրինակ, որը Չեզարոյի իմաստով գուգամես չէ:}$$

2719. Ուխմանի ճետա-ֆունկցիայի՝ $\zeta(x) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^x}$ -ի, համար ստանալ

$$\zeta(x) = \prod_{n=1}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{p_n^x}\right)^{-1}$$

ներկայացումը, որտեղ p_n -ը պարզ թվերի հաջորդականությունն է:

2720. Ապացուցել, որ $\prod_{n=1}^{\infty} \left(1 - \frac{1}{p_n}\right)^{-1}$ անվերջ արատադրյալը և $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{p_n}$ շարքը

ստարամես են, որտեղ p_n - ը պարզ թվերի հաջորդականությունն է:

2721. Դիցուք a_n հաջորդականությունը բավարարում է $0 < a_n < a_{n+1} + a_n^2$

$(n \in N)$ պայմանին: Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ շարքը ստարամես է:

Ֆունկցիոնալ հաջորդականություններ և շարքեր

Սա և մ ա ն մ մ : $f_1, f_2, \dots, f_n, \dots$ -ը կոչվում է **ֆունկցիոնալ հաջորդականություն**, եթե նրա բաղադրիչը միևնույն $X \subset R$ բազմության վրա տրված **ֆունկցիաներ** են: X բազմության այն կետերի ենթաբազմությունը, որոնցից յուրաքանչյուրի համար $f_n(x)$ թվային հաջորդականությունը գուգամետա է, կոչվում է f_n **ֆունկցիոնալ հաջորդականության գուգամիասության ափրոյք:**
Եթե $E \subset X$ բազմության ցանկացած կետում գոյություն ունի մերժավոր ասհման $\lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) = f(x)$, ապա այն կոչվում է f_n **հաջորդականության ասհման E -ի վրա:** Ասում են նաև, որ f_n **ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը** իր գուգամիասության ափրոյքում ձգտում է f ֆունկցիսային **կեսարին:** Կամ **կես առ կետ և զրում** $f_n \rightarrow f$:

Համանմանորեն, արված $u_n : X \rightarrow R$ ($n \in N$) **ֆունկցիոնալ հաջորդականության համար** $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ ($x \in X$) շարքն անվանում են **ֆունկցիանալ շարք**, $U_n(x) = \sum_{k=1}^n u_k(x)$ մասնակի գուգամիասության հաջորդականության գուգամիասության ափրոյքը՝ **ֆունկցիոնալ շարքի գուգամիասության ափրոյք**, իսկ այդ ախրույթում $U(x) = \sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ բանաձևով որոշված **ֆունկցիան**՝ **ֆունկցիոնալ շարքի գուգամիալ:**

Հ ա վ ա ս ա ր ա շ ա փ զ ո ւ զ ա մ ի տ ո ւ թ յ ո ւ ն : Կասենք, որ f_n **ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը** A բազմության վրա գուգամիասում է f **ֆունկցիային** հավասարաշատի և կզբնի՝ $f_n(x) \rightrightarrows f(x)$ ($x \in A$), եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in N \forall n \in N \forall x \in A (n \geq n_0 \Rightarrow |f_n(x) - f(x)| < \varepsilon):$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x) \text{ շարքը կանխանենք } A \text{ բազմության վրա հավասարաշատի գուգամետա, եթե } A \text{-ի}$$

վրա հավասարաշատի գուգամետա է նրա մասնակի գուգամիերի հաջորդականությունը:

Հ ա վ ա ս ա ր ա շ ա փ զ ո ւ զ ա մ ի տ ո ւ թ յ ո ւ ն : Կոչին սկզբունքը:

(U) $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ **ֆունկցիոնալ շարքը** A բազմության վրա հավասարաշատի գուգամետա է այն և միայն այն դեպքում, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in N \forall m, n \in N \forall x \in A \left(m > n \geq n_0 \Rightarrow \left| \sum_{k=n+1}^m u_k(x) \right| < \varepsilon \right):$$

Վայերշտրասի հայտանիշը: Եթի գոյություն ունի $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ զուգամետ շարք, այնպիսին, որ

$$|u_n(x)| \leq c_n \quad (n \in N, x \in A),$$

ապա (U) -ն A բազմության վրա բացարձակ և հավասարաչափ զուգամետ է: Այս պայմաններում $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ շարքն անվանում են (U) շարքի զուգամետ մաժիքամատ:

Արելի և Դիրիխլեի հայտանիշները: $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)v_n(x)$ ֆունկցիոնալ շարքը A բազմության վրա հավասարաչափ զուգամետ է, եթե

Ա) $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքը A -ի վրա հավասարաչափ զուգամետ է, իսկ $v_n(x)$ հաջորդականությունը $x \in A$ կեսում մննում է և A -ի վրա՝ հավասարաչափ սահմանափակ $(\exists M \in R \forall n \in N \forall x \in A (|v_n(x)| \leq M))$;

Ե) $U_n(x) = \sum_{k=1}^n u_k(x)$ հաջորդականությունը A բազմության վրա հավասարաչափ սահմանափակ է, իսկ $v_n(x)$ -ը յուրաքանչյուր $x \in A$ կեսում մննում է և A -ի վրա հավասարաչափ զուգամետում է զրայի:

Ըստ պարզ գործությունների և գործությունների կամաց անընդհանուր հաստիքությունը: Դիցուք (U) ֆունկցիոնալ շարքի անընդհանուր կեսում անընդհանուր է: Եթե x_0 շարքը A բազմության վրա հավասարաչափ զուգամետ է, ապա նրա գործարը x_0 կեսում անընդհանուր է:

Դինիի թեորեմը: Դիցուք (U) շարքի անընդհանուր $[a; b]$ հաստիքություն անընդհանուր է և ոչ բացասական: Եթե շարքի գործարը $[a; b]$ -ում նույնպես անընդհանուր է, ապա շարքը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաչափ զուգամետ է:

Թեորեմ անդամ առ անդամ սահմանային անցման վերաբերյալ: Դիցուք (U) շարքը A բազմության վրա հավասարաչափ զուգամետ է և a -ն A -ի կոստակման կետ է: Եթեն ցանկացած n բնական թիվ համար գոյություն ունի $c_n = \lim_{x \rightarrow a} u_n(x)$ վերջավոր սահմանը, ապա

ա) $\sum_{n=1}^{\infty} c_n$ շարքը զուգամետ է;

բ) a կեսում գոյություն ունի (U) շարքի գործարի վերջավոր սահման, ընդ որում

$$\lim_{x \rightarrow a} \sum_{n=1}^{\infty} u_n(x) = \sum_{n=1}^{\infty} c_n = \sum_{n=1}^{\infty} \lim_{x \rightarrow a} u_n(x):$$

Թեորեմ անդամ առ անդամ ինտեղըման վերաբերյալ: Եթի (U) շարքի անդամներն $[a; b]$ հաստիքություն սիմետրի իմաստով ինտեղըմի են և շարքը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաչափ զուգամետ է, ապա շարքի գործարը այդ հաստիքություն նույնպես ինտեղըմի է, ընդ որում՝

$$\int_a^b \left(\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x) \right) dx = \sum_{n=1}^{\infty} \int_a^b u_n(x) dx :$$

Թեորեմ անդամ առ անդամ դիֆերենցման վերաբերյալ: Դիցուք (U) շարքի անդամներն $[a; b]$ հաստվածում դիֆերենցելի են: Եթե շարքը որևէ կետում գուգամնեալ է, խոլ (U') $\sum_{n=1}^{\infty} u'_n(x)$

ֆունկցիոնալ շարքը $[a; b]$ հաստվածի վրա հավասարաշափ գուգամնեալ է, ապա (U) շարքը նույն պես հավասարաշափ գուգամնեալ է, շարքի գումարը $[a; b]$ -ում դիֆերենցելի է, ըստ որում:

$$\left(\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x) \right)' = \sum_{n=1}^{\infty} u'_n(x) :$$

Ասս ի ճ ա ն ա յ ի ն շ ա լ ր պ ե լ : $\sum_{n=0}^{\infty} a_n(x-x_0)^n = a_0 + a_1(x-x_0) + \dots$ տեսքի ֆունկցիոնալ շարքը, որտեղ $a_0, a_1, \dots, a_n, \dots$ բվիրը հաստատուն գործակիցներ են, խոլ x_0 -ի արված թիվ է, կրչվում է սաստիճանային շարք:

Աստիճանային շարքի գուգամիսապյան աիրույքը $x_0 - R$ և $x_0 + R$ ծայրակետերավ քաց. փակ, կիսաբաց, վերջավիր կամ անվերջ ($R = +\infty$) միջակայք է, որտեղ R -ը, որն անվանում են շարքի գուգամիսապյան շաստվով, կարելի է հաշվել Կոշի-Աղամարի քանածեալ:

$$R = \begin{cases} \frac{1}{\rho}, \text{ եթե } 0 < \rho = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{|a_n|} < +\infty, \\ +\infty, \text{ եթե } \rho = 0, \\ 0, \text{ եթե } \rho = +\infty, \end{cases} .$$

Լամ:

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{|a_n|}{|a_{n+1}|}$$

Քանածեալ, եթե աչ կրղմում սահմանը գոյություն ունի:

Դիցուք $R \neq 0$:

Թեորեմ: Ցանկացած $0 < r < R$ թվի համար աստիճանային շարքը $[x_0 - r; x_0 + r]$ հաստվածի վրա բացարձակ և հավասարաշափ գուգամնեալ է:

Հետևանք: Աստիճանային շարքի գումարը $(x_0 - R; x_0 + R)$ միջակայքում (գուգամիսապյան միջակայքում) անընդհանուր ֆունկցիա է:

Թեորեմ: Եթե աստիճանային շարքը գուգամիսապյան միջակայքի $x_0 + R$ ծայրակետում գուգամնեալ է, ապա $[x_0; x_0 + R]$ հաստվածի վրա այն հավասարաշափ գուգամնեալ է:

Հետևանք (Արևի թեորեմ): Եթե ստորիճանային շարքը գուգամնեալ է գուգամիսապյան միջակայքի ծայրակետում, ապա նրա գումարը այդ ծայրակետում անընդհանուր է:

Թեորեմ: Աստիճանային շարքի գումարը իր գուգամիսապյան միջակայքի բոլոր կետերում անվերջ դիֆերենցելի է, խոլ միջակայքում ընկած ցանկացած հաստվածի վրա՝ ինտեղելիք: Ընդունին, թէ դիֆերենցում և թէ ինտեղարտմ կարելի է կատարել անդամ առ անդամ:

$$\left(\sum_{n=0}^{\infty} a_n (x-x_0)^n \right)' = \sum_{n=1}^{\infty} n a_n (x-x_0)^{n-1},$$

$$\int\limits_{x_0}^x \left(\sum_{n=0}^{\infty} a_n (t-x_0)^n \right) dt = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{a_n}{n+1} (x-x_0)^{n+1}.$$

Ավելացնենք, որ այդ կորուս գրամած աստիճանային շարքի գուգամիսության շառավախները համընկանում են եղակատային շարքի գուգամիսության շառավախներ:

Թեյլոռի շարք: Դիցուք $f: X \rightarrow R$ ֆունկցիան X բազմության x_0 ներքին կետում անվերջ պիֆերենցիալի է:

$$\sum_{n=0}^{\infty} \frac{f^{(n)}(x_0)}{n!} (x-x_0)^n = f(x_0) + \frac{f'(x_0)}{1!} (x-x_0) + \dots$$

աստիճանային շարքն անվանում են x_0 կետում f ֆունկցիայի Թեյլոռի շարք: Ըստքի $\frac{f^{(n)}(x_0)}{n!}$

գործակիցներն անվանում են Թեյլոռի գործակիցներ:

Սահմանում: $f: (a; b) \rightarrow R$ ֆունկցիան $x_0 \in (a; b)$ կետում կոչվում է ամապիտիկ, եթե գոյացքան ունի x_0 -ի $U_{x_0} \subset (a; b)$ շրջակայթ, որում f -ը վերլուծիում է գուգամեա ստախճանային շարքի:

$$f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n (x-x_0)^n \quad (x \in U_{x_0}):$$

Որպեսզի f -ը x_0 -ում լինի անապիտիկ, անիրածելու և բավարար, որ f -ը x_0 -ում լինի անվերջ պիֆերենցիալի և, բացի այդ, գոյացքան ունինա x_0 -ի U_{x_0} շրջակայթ, այնապիսին, որ x_0 կետում f ֆունկցիայի համար գրամած թեյլոռի շարքը գուգամիսի $f(x)$ -ին:

Թեյլոռիմ: Եթե f ֆունկցիան x_0 կետում անապիտիկ է, ապա նրա վերլուծման արայունքում տուացվող ստախճանային շարքը ոչ այլ լին է, եթե ոչ x_0 կետում այդ ֆունկցիայի Թեյլոռի շարքը:

Ֆունկցիան f անապիտիկ լինելը՝ $f \in \mathfrak{R}_p[a; b]$ ($p = 1, 2$), եթե f^p և $|f|^p$ ֆունկցիաներն $[a; b]$ -ում նշմանի կամ անհսկական իմաստով ինտեգրելի են:

Սահմանում: $f, g \in \mathfrak{R}_2[a; b]$ ֆունկցիաները կոչվում են օրթոգոնալ, եթե

$$\int\limits_a^b f(x)g(x)dx = 0 :$$

Ֆունկցիաների $\varphi_n \in \mathfrak{R}_2[a; b]$ ($n \in \mathbb{Z}_+$) հաջորդականությունը կոչվում է օրթոնորմա վորումած համակարգ, եթե

$$\int\limits_a^b \varphi_m(x)\varphi_n(x)dx = \delta_{m,n} = \begin{cases} 0, m \neq n, \\ 1, m = n \quad (m, n \in \mathbb{Z}_+) \end{cases}$$

Տրվում $f \in \mathfrak{R}_1[a; b]$ ֆունկցիայի համար

$$c_n = \int\limits_a^b f(x)\varphi_n(x)dx \quad (n \in \mathbb{Z}_+)$$

բվերը կոչվում են Ֆուրիեի գործակիցները: Այդ գործակիցներով զրկած $\sum_{n=0}^{\infty} c_n \varphi_n(x)$ ֆունկցիտնալ

շարքն անվանում են f ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարք ևսու առ առ օքտոնորմագրված համակարգի և զրում:

$$f(x) \sim \sum_{n=0}^{\infty} c_n \varphi_n(x):$$

Ա ե ս ի լ ի ա ն ի ա լ ա ս ա ս պ ո ւ թ յ ո ւ ն ը : Ֆանկացած $f \in \mathfrak{F}_2[a; b]$ ֆունկցիայի Ֆուրիեի գործակիցների համար ճշմարիս է

$$\sum_{n=0}^{\infty} |c_n|^2 \leq \int_a^b |f(x)|^2 dx$$

անհավասարությունը:

Ե ս ա ն կ յ ո ւ ն ա չ ա փ ա կ ա ն շ ա ր բ ե ր : Եռանկյունաչափական համակարգը՝

$$\frac{1}{\sqrt{2\pi}}, \frac{\cos x}{\sqrt{\pi}}, \frac{\sin x}{\sqrt{\pi}}, \frac{\cos 2x}{\sqrt{\pi}}, \frac{\sin 2x}{\sqrt{\pi}}, \dots$$

$[-\pi; \pi]$ հասլածում օքտոնորմագրված համակարգի դասական օբյեկտ է:

Ֆանկացած $\alpha_0, \alpha_1, \alpha_2, \dots; \beta_1, \beta_2, \dots$ գործակիցներով զրկած

$$\alpha_0 + \sum_{n=1}^{\infty} (\alpha_n \cos nx + \beta_n \sin nx)$$

շարքը կոչված է հունականաչափական շարք:

Տրված $f \in \mathfrak{F}_1[-\pi; \pi]$ ֆունկցիայի համար

$$a_n = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \cos nx dx, \quad b_m = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x) \sin mx dx \quad (n \in \mathbb{Z}_+, m \in \mathbb{N})$$

բվերը, շնայած ընթանուր սահմանումից անհշան շեղմանը, նույնպես անվանում են f ֆունկցիայի Ֆուրիեի գործակիցները: Այս դեպքում f -ի Ֆուրիեի շարքն ընդունում է

$$f(x) \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx)$$

սեպը: Նշանակենք

$$s_n(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^n (a_k \cos kx + b_k \sin kx), \quad \sigma_n(x) = \frac{s_0(x) + \dots + s_n(x)}{n+1} \quad (n \in \mathbb{Z}_+):$$

ճշմարիս են հետևյալ ներկայացումները.

$$s_n(x) = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) D_n(x-t) dt, \quad \sigma_n(x) = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) \Phi_n(x-t) dt,$$

որտեղ

$$D_n(u) = \frac{1}{2} + \sum_{k=1}^n \cos ku = \frac{1}{2} \frac{\sin \left(n + \frac{1}{2} \right) u}{\sin \frac{1}{2} u} \quad (n \in \mathbb{N}).$$

$$\Phi_n(u) = \frac{D_0(u) + \dots + D_n(u)}{n+1} = \frac{1}{2n} \left[\frac{\sin \frac{n+1}{2}u}{\sin \frac{1}{2}u} \right]^2 \quad (n \in N)$$

Փունկցիաները կոչվում են համապատասխանարար Դիքլիսէի և Ֆեյերի կորիզներ: Այս ներկայացումները հենարափառքայուն են տակի հետազոտելու Ֆուրիեի շարքի վարքը և, զագամիառության դեպքում, հաշվելու շարքի գանձարը:

Ո՞ր ի՞ւ ա՞ն ի լ ի զ ա յ ի ս կ զ ը ու ն ի ը : Ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարքի վարքը տրված x_0 կետում բացառապես կախված է x_0 -ի շրջակայքում ֆունկցիայի արժեքներից: Այլ կերպ՝ եթե f և g ֆունկցիաները x_0 կետի շրջակայքում համբեկնում են, ապա f -ի և g -ի Ֆուրիեի շարքերը այդ կետում կամ միաժամանակ տարածեն են, կամ անեն միևնույն գումարը:

Տու թ ի ե ի շ ա թ թ ի զ ա մ ի տ ո թ յ ա ն ի շ ա թ յ ա ն ի թ ի շ ե թ ը : $f: R \rightarrow R$ 2π -պարբերական ֆունկցիան կանվանենք կառոր առ կառ պիֆերենցիլի, եթե գոյացրյան անընդունակությունը առ առ կառ պիֆերենցիլի է, այսպիսին, որ արտիմանի Δ_i հատվածներից յուրաքանչյուրի ներսում f -ը պիֆերենցիլի է, արտիման կետերում ունի վերջավոր միակողմանի սահմաններ և, բացի այդ, գոյացրյան անընդունակությունը առ առ կառ պիֆերենցիլի է:

$$\lim_{\Delta x \rightarrow \pm 0} \frac{f(x_i + \Delta x) - f(x_i \pm 0)}{\Delta x} \quad (i = 0, 1, \dots, n)$$

Վերջավոր սահմանները:

$f: R \rightarrow R$ 2π -պարբերական ֆունկցիան կանվանենք կառոր առ կառ մոնաստն, եթե գոյացրյան անընդունակությունը $[-\pi; \pi]$ հատվածի արդիում, այնպիսին, որ արտիման հատվածներից յուրաքանչյուրի ներսում f -ը մոնուան է, իսկ արտիման կետերում ունի վերջավոր միակողմանի սահմաններ:

Լիպշիցի հայտանիշը: Կառոր առ կառ պիֆերենցիլի f ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարքը ցանկացած x_0 կետում զագամեան է և ունի $\frac{f(x_0 - 0) + f(x_0 + 0)}{2}$ գումար: Մստավորապես, եթե

$$f - ը x_0 կետում անընդիւատ է, ապա շարքը զագամիառում է $f(x_0)$ -ին:$$

Դիքլիսի հայտանիշը: Կառոր առ կառ մոնուան f ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարքը ցանկացած x_0 կետում զագամեան է և ունի $\frac{f(x_0 - 0) + f(x_0 + 0)}{2}$ գումար:

Ֆեյերի քեորեմը: Այցուք $f \in C[-\pi, \pi]$ և $f(-\pi) = f(\pi)$: f ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարքի մասնակի գումարների հաջորդականությունը Շեկարտյի իմսուում $[-\pi; \pi]$ հատվածի վրա հավասարչափ զագամիառում է $f(x)$ -ին. $\sigma_n(x) \rightrightarrows f(x)$ ($x \in [-\pi; \pi]$):

Տրված $\alpha_0, \alpha_1, \dots, \alpha_m$ և $\beta_1, \dots, \beta_m$ ($\alpha_m^2 + \beta_m^2 \neq 0$) զարժակացներով գրված $T(x) = \alpha_0 + \sum_{k=1}^m (\alpha_k \cos kx + \beta_k \sin kx)$ տեսքի ֆունկցիան անվանում են m -րդ կարգի հռամաշունչափական բառերանշունչին:

Վայերշտրասի առաջին թեորեմը: Ցանկացած $f \in C[a; b]$ ֆունկցիայի համար գոյություն ունի հանրամաշվական բազմանդամների հաջորդականություն, որն $[a; b]$ հատվածի վրա հավասարչափ զագամիառում է f -ին:

Վայերշտասի երկրորդ թեորեմը: Ցանկացած $f \in C[-\pi; \pi]$, $f(-\pi) = f(\pi)$, ֆունկցիայի համար գոյություն ունի Եռանկյունաչափական բազմանկաների հաջորդականություն, որը $[-\pi; \pi]$ հասլածի վրա հասլաւաչափ գուգամիանմ է f -ին:

Եթե a և b կանոնավոր են և $a < b$, ապա f կանոնավոր է այս համարը՝ եթե f գոյություն ունի չունի չափական նույնաքար գույնից տարբեր ֆունկցիա, որի օրբողությունը է ϕ_n համակարգի բոլոր ֆունկցիաներին:

Սահմանում: $[\alpha; \beta]$ հասլածի վրա արված ֆունկցիաների ϕ_n օրբողունակ համակարգը $M \subset \mathfrak{R}_2[\alpha, \beta]$ դասում կոչվում է լրիվ, եթե գոյություն չունի այդ դասին պատկանող նույնաքար գույնից տարբեր ֆունկցիա, որի օրբողությունը է ϕ_n համակարգի բոլոր ֆունկցիաներին:

Սահմանում: ϕ_n օրբողունակիրիւսծ համակարգը $\mathfrak{R}_2[\alpha; \beta]$ դասի որևէ ենթարարվության վրա կոչվում է փակ, եթե այդ ենթարարվությանը պատկանող ցանկացած f ֆունկցիայի համար թեսնի անհավասարությունը վերածվում է հավասարական:

$$\sum_{n=0}^{\infty} |c_n|^2 = \int_a^b f^2(x) dx \quad (\text{Պայունայի հավասարություն}):$$

Թեորեմ: Եռանկյունաչափական համակարգը $C[-\pi; \pi]$ դասում լրիվ է, իսկ $\mathfrak{R}_2[-\pi; \pi]$ -ում փակ:

Վերջին փաստի կապակցությամբ առան են նաև, որ $\mathfrak{R}_2[-\pi; \pi]$ դասին պատկանող ցանկացած f ֆունկցիայի համար ճշմարիտ է Պայունայի հավասարությունը.

$$\frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f^2(x) dx = \frac{a_0^2}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n^2 + b_n^2):$$

Ա

Գտնել ֆունկցիոնակ հաջորդականության գուգամիանության սիրույթը և հաշվել սահմանը (2722-2730).

$$2722. \text{ ա) } f_n(x) = x^n; \quad \text{բ) } f_n(x) = \sin^n x; \quad \text{զ) } f_n(x) = \left(\frac{2x}{1+x^2} \right)^n;$$

$$2723. \text{ ա) } f_n(x) = \frac{nx^2}{n+1}; \quad \text{բ) } f_n(x) = \frac{2n^2 x^4}{n^2 + 3n \sin^2 nx};$$

$$2724. \text{ ա) } f_n(x) = (x+1) \operatorname{arctg} x^n; \quad \text{բ) } f_n(x) = n \operatorname{arctg}(nx^2);$$

$$2725. \text{ ա) } f_n(x) = \left(1 - \frac{x^2}{n} \right)^n; \quad \text{բ) } f_n(x) = (-1)^n e^{-n \sin x};$$

$$2727. \text{ ա) } f_n(x) = \frac{[nx]}{n}; \quad \text{բ) } f_n(x) = \frac{[nx]}{nx};$$

$$2728. \text{ ա) } f_n(x) = \frac{\ln(nx)}{[nx^2] + 1}; \quad \text{բ) } f_n(x) = \frac{\sin(n\sqrt{x})}{\ln(n+1)}.$$

2729. ա) $f_n(x) = \sqrt[n]{x^{2n} + n^{2x}}$;

բ) $f_n(x) = \sqrt[n]{e^{-nx} + n^{10}}$:

2730. ա) $f_n(x) = n \left(x^{\frac{1}{n}} - 1 \right)$;

բ) $f_n(x) = n \left(x^{\frac{1}{n}} - x^{\frac{1}{2n}} \right)$:

Դստել ֆունկցիոնալ շարքի զուգամիտության ամրույթը: Պարզել, այդ սիլրույթի որ կետելում է շարքը բացարձակ զուգամեաւ (2731-2740).

2731. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} x^n$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{x^n}$;

զ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^3}{x^n}$:

2732. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \ln^n x$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(1-x^2)^n}{n}$;

զ) $\sum_{n=1}^{\infty} e^{nx}$:

2733. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{1+x^n}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{1+x^{2n}}$:

2734. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} n e^{-nx}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} n x e^{-nx}$:

2735. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \sin \frac{x}{2^n}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} x^n \operatorname{tg} \frac{x}{2^n}$:

2736. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} e^{-nx} \sin nx$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{\sqrt{n}} e^{-n^2 \sin x}$:

2737. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n} \sin \frac{\pi x}{n}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos \pi n x}{n \ln^2(n+1)}$:

2738. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{n+1} \ln^n (x^2 + 2)$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{n^2 + 4} \left(\frac{x+2}{2x+1} \right)^n$:

2739. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{x^2 + \sqrt{n}}$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos 2nx}{\sqrt[3]{n}}$:

2740. ա) $\sum_{n=1}^{\infty} n^2 \left(\frac{2x-3}{4} \right)^n$;

բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{n}} \left(\frac{2x}{x^2 + 1} \right)^n$:

Սարութել, որ նշված բազմության վրա ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը հավասարաշափ զուգամեաւ (2741-2748).

2741. $f_n(x) = \frac{1}{x+n}$, $0 \leq x < +\infty$;

2742. $f_n(x) = \sin^n x$, $0 \leq x \leq \frac{2\pi}{5}$:

2743. $f_n(x) = \frac{\sin(n!x^3)}{\sqrt[n]{n!}}$, $-\infty < x < +\infty$:

$$2744. f_n(x) = e^{-n(x^2+1)}, \quad -\infty < x < +\infty :$$

$$2745. f_n(x) = \frac{nx^2}{x+n}, \quad 1 \leq x \leq 100; \quad 2746. f_n(x) = n^{\frac{3}{4}} x e^{-\sqrt{nx}}, \quad 0 \leq x < +\infty :$$

$$2747. f_n(x) = \sqrt{x^2 + \frac{1}{n}}, \quad -\infty < x < +\infty :$$

$$2748. f_n(x) = \frac{nx}{1+n^3x^2}, \quad -\infty < x < +\infty :$$

2749. Ապացուցել, որ $f_n(x)$ ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը X բազմության վրա հավասարաշափ գուգամիսում է $f(x)$ ֆունկցիային այն և միայն այն դեպքում, եթե

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sup_{x \in X} |f_n(x) - f(x)| = 0 :$$

2750. Ապացուցել, որ եթե $f_n(x)$ ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը X բազմության վրա գուգամիսում է $f(x)$ ֆունկցիային կեսորեն, բայց ոչ հավասարաշափ, ապա գոյություն ունեն՝ $\varepsilon_0 > 0$ թիվ, X բազմության կետերի x_k հաջորդականության և f_n հաջորդականության f_{n_k} ենթահաջորդականություն, այնպիսիք, որ $|f_{n_k}(x_k) - f(x_k)| \geq \varepsilon_0$, $k = 1, 2, \dots$:

Հետազուտել նշված բազմության վրա ֆունկցիոնալ հաջորդականության հավասարաշափ գուգամիսությունը (2751-2756).

$$2751. f_n(x) = x^n, \text{ ա) } 0 \leq x \leq 0,9; \text{ բ) } 0 \leq x < 1:$$

$$2752. f_n(x) = \frac{x^n}{\sqrt{n}}, \quad 0 \leq x \leq 1:$$

$$2753. f_n(x) = \frac{x}{x+n}, \text{ ա) } 0 \leq x \leq 100; \text{ բ) } 0 \leq x < +\infty:$$

$$2754. f_n(x) = \operatorname{arctg} \frac{n}{x}, \text{ ա) } 0 < x \leq 100; \text{ բ) } 0 < x < +\infty:$$

$$2755. f_n(x) = \cos \frac{\pi x^n}{2}, \text{ ա) } 0 \leq x \leq 0,9; \text{ բ) } 0 \leq x \leq 1:$$

$$2756. f_n(x) = \operatorname{arctg} \left(e^{\frac{x}{n}} \right), \text{ ա) } 0 \leq x \leq a < +\infty; \text{ բ) } 0 \leq x < +\infty:$$

2757. Տրված է $f : X \rightarrow R$ ֆունկցիան: Սստուգել, որ $f_n(x) = \frac{[nf(x)]}{n}$ ($n \in N$, $[a]$ -ն a -ի ամբողջ մասն է) հաջորդականությունը X բազմության վրա հավասարաչափ զուգամիտում է $f(x)$ ֆունկցիային:

2758. Տրված ֆունկցիոնալ շարքի համար կառուցել զուգամեա մաժորանս և համոզվել, որ շարքը նշված բազմության վրա հավասարաչափ զուգամեա է.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{x^2 + n^2}, \quad -\infty < x < +\infty; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1} x}{1 + n^4 x^2}, \quad -\infty < x < +\infty;$$

$$\text{զ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{nx}{1 + n^5 x^2}, \quad -\infty < x < +\infty; \quad \text{դ) } \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{nx}{1 + n^2 x^2} \right)^n, \quad -\infty < x < +\infty;$$

$$\text{ե) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(1-x^2)^{\frac{n}{2}}}{n \ln^2(n+1)}, \quad -1 \leq x \leq 1; \quad \text{զ) } \sum_{n=1}^{\infty} n^5 \sin^{2n} x, \quad -\frac{\pi}{4} \leq x \leq \frac{\pi}{4};$$

$$\text{հ) } \sum_{n=1}^{\infty} n^{10} e^{-nx^2}, \quad |x| \geq \delta > 0;$$

2759. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} |u_n(x)|$ շարքը X բազմության վրա հավասարաչափ զուգամեա է, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքն այդ բազմության վրա նույնպես հավասարաչափ զուգամեա է: Սստուգել, որ $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n (1-x)x^n$ շարքը $[0;1]$ հասածի վրա թե՛ բացարձակ և թե՛ հավասարաչափ զուգամեա է, սակայն $\sum_{n=0}^{\infty} (1-x)x^n$ շարքը նույն այդ հաստվածի վրա հավասարաչափ զուգամեա չէ:

2760. Ապացուցել, որ եթե զուգամեա ֆունկցիոնալ շարքի ընդհանուր անդամը n հավասարաչափ է ծախում զրոյի, ապա շարքի զուգամիտությունը հավասարաչափ չէ:

Հետազոտել նշված բազմության վրա շարքի հավասարաչափ զուգամիտությունը (2761-2768).

$$2761. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{x^n}{n} - \frac{x^{n+1}}{n+1} \right), \quad |x| \leq 1; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(x+n)(x+n+1)}, \quad 0 \leq x < +\infty;$$

$$2762. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n!}, \quad \text{ա) } 0 \leq x \leq a < +\infty; \quad \text{բ) } 0 \leq x < +\infty;$$

$$2763. \sum_{n=1}^{\infty} 2^n \sin \frac{x}{3^n}, \text{ w) } |x| \leq a < +\infty; \text{ p) } -\infty < x < +\infty;$$

$$2764. \sum_{n=1}^{\infty} n! \ln \left(1 + \frac{x^2}{n^n} \right), \text{ w) } |x| \leq a < +\infty; \text{ p) } -\infty < x < +\infty;$$

$$2765. \sum_{n=1}^{\infty} e^{-ntgx}, \text{ w) } 0 < \varepsilon \leq x < \frac{\pi}{2}; \text{ p) } 0 < x < \frac{\pi}{2};$$

$$2766. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{x^2} e^{-\frac{n^2}{x}}, \text{ 0} < x < +\infty; \quad 2767. \sum_{n=1}^{\infty} x^n \sin \frac{1}{2^n}, \text{ -2} < x < 2;$$

$$2768. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x-1}{x^n}, \text{ 1} \leq x < +\infty;$$

***

Հետազոտել արված միջակայքում շարքի գումարի անընդհատությունը (2769-2772).

$$2769. \sum_{n=0}^{\infty} (n+1)x^n, \text{ } |x| < 1:$$

$$2770. \sum_{n=0}^{\infty} (1-x)x^n, \text{ w) } 0 \leq x < 1; \text{ p) } 0 \leq x \leq 1:$$

$$2771. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x}{(1+x^2)^n}, \text{ -}\infty < x < +\infty; \quad 2772. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{e^{-nx}}{n^2}, \text{ } x \geq 0:$$

2773. Ցույց տալ, որ $f(x) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n^3}$ ֆունկցիան թվային առանցքի վրա անընդհատ դիֆերենցելի է:

$$2774. \text{ Ստուգել, որ } \Omega\text{-իմանի } \delta\text{-հետա-ֆունկցիան՝ } \zeta(x) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^x} \text{-ը, } (1; +\infty)$$

միջակայքում անընդհատ է: Համոզվել նաև, որ այդ միջակայքում $\zeta(x)$ -ն անվերջ դիֆերենցելի է:

2775. Ստուգել, որ թվային առանցքի վրա ամենորեք խզվող ֆունկցիաների $f_n(x) = \frac{1}{n} \chi(x) \quad (n \in N)$ հաջորդականությունը, որտեղ $\chi(x)$ -ը Դիրիխլեի ֆունկցիան է, առանցքի վրա հավասարաշափ գուգամեալ է և ունի ամենորեք անընդհատ սահման:

Դասնել սահմանը (2776-2778).

$$2776. \lim_{x \rightarrow 1+0} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n} \cdot \frac{x^n}{1+x^n} :$$

$$2778. \lim_{x \rightarrow 0} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2^n n^x} :$$

Դասնել շարքի գումարի սահմանը՝ նախապես նկատելով, որ անդամ առ անդամ սահմանային անցումն անբույլասրելի է (2779-2780).

$$2779. \lim_{x \rightarrow 1+0} \sum_{n=0}^{\infty} x^n :$$

$$2780. \lim_{x \rightarrow 1+0} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{x^n} :$$

2781. Ֆունկցիոնալ շարքերի անդամ առ անդամ ինտեգրման և դիֆերենցման վերաբերյալ թեորեմները ծևակերպել ֆունկցիոնալ հաջորդականությունների համար:

2782. Սսուցել, որ $f_n(x) = nx e^{-nx^2}$ ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը $[0;1]$ հատվածում գուգամիառն է ինսեգրելի ֆունկցիայի, սակայն

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 f_n(x) dx \neq \int_0^1 \lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) dx :$$

2783. Համոզվել, որ $f_n(x) = nx(1-x)^n$ հաջորդականությունը $[0;1]$ հատվածում ոչ հավասարաչափ է, գուգամիառն, բայց, այնուամենայնիվ, ինսեգրալի նշանի տակ սահմանային անցումը բույլասրելի է.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 f_n(x) dx = \int_0^1 \lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) dx :$$

2784. Թույլասրելի՞ է արևոր ինսեգրալի նշանի տակ սահմանային անցումը ինսեկյալ օրինակներում.

$$\text{ա) } \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 \frac{nx}{1+n^2 x^4} dx ;$$

$$\text{բ) } \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 e^{-nx} dx :$$

Դասնել սահմանը (2785-2788).

$$2785. \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^{\frac{\pi}{2}} \frac{\cos nx}{\sqrt{n^2 + x^2}} dx :$$

$$2787. \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^2 \frac{nx + \ln(n^2 + x^2)}{n+x} dx :$$

$$2786. \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{-1}^1 e^{-n(1+x^2)} dx :$$

$$2788. \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{-\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{3}} e^{-n \sin x} dx :$$

Հաշվել ինտեգրալ՝ նախապես համոզվելով, որ շարքի անդամ առ անդամ ինտեգրումը քույլատրելի է (2789-2790).

$$2789. \int_1^2 \left(\sum_{n=0}^{\infty} n e^{-nx} \right) dx :$$

$$2790. \int_0^1 \left(\sum_{n=1}^{\infty} \frac{nx^{n-1}}{2^n} \right) dx :$$

2791. Սուուզել, որ $f_n(x) = \frac{1}{n} \operatorname{arctg} x^n$ հաջորդականությունը բվային առանցքի վրա հավասարաչափ գուգամես է, սակայն՝

$$\left(\lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) \right)'_{x=1} \neq \lim_{n \rightarrow \infty} f'_n(1) :$$

Պարզել թե անդամ առ անդամ դիֆերենցման մասին թեորեմի որ պայմանն է այսուել բացակայում:

2792. Օրինակով համոզվել, որ ֆունկցիոնալ շարքի անդամ առ անդամ դիֆերենցման վերաբերյալ թեորենում ելակետային շարքի առնվազն մեկ կետում գուգամիտելու պայմանը էական է. կառուցել $\sum u_n(x)$ շարք, այնպիսին, որ $\sum u'_n(x)$ շարքը հավասարաչափ գուգամես է, իսկ $\sum u_n(x)$ -ը ոչ մի կետում գուգամես չէ:

2793. Գտնել շարքի գուգամիտության աիրույքը և կասարելով անդամ առ անդամ դիֆերենցում կամ ինտեգրում հաշվել շարքի գումարը.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} nx^{n-1}; \quad \text{գ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1} x^{2n}}{n(2n-1)}; \quad \text{դ) } \sum_{n=1}^{\infty} n(n+1)x^{n-1}:$$

***

Հաշվել աստիճանային շարքի գուգամիտության շառավիղը և, հետազոտելով շարքի վարքը գուգամիտության միջակայքի ծայրակետում, գտնել շարքի գուգամիտության աիրույքը (2794-2800).

$$2794. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} x^n; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n}; \quad \text{գ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n x^n}{n}; \quad \text{դ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n^2}:$$

$$2795. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} 2^n x^n; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{3^n}:$$

$$2796. \text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} n! x^n; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n!}:$$

$$2797. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{3^n + (-2)^n}{n} (x+1)^n:$$

$$2798. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n}{3^n + 2^n} (x-3)^n:$$

$$2799. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{a^n + b^n} \quad (a > b > 0):$$

$$2800. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{a^n}{n} + \frac{b^n}{n} \right) x^n \quad (a > b > 0):$$

Գանել ընդհանրացված սասահճանային շարքի գուգամիտության սիլույրը (2801-2804).

$$2801. \sum_{n=0}^{\infty} \frac{1}{(2n+1)^2} \left(\frac{1-x}{1+x} \right)^n :$$

$$2802. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{x^n} \sin \frac{\pi}{2^n} :$$

$$2803. \sum_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{n} \right)^{-n^2} e^{-nx} :$$

$$2804. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{3^{3n} (n!)^3}{(3n)!} \operatorname{tg}^n x :$$

2805. Հիմնական տարրական ֆունկցիաների համար ստանալ Թեյլորի հետևյալ վերլուծությունները.

$$e^x = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!} = 1 + x + \frac{x^2}{2!} + \dots \quad (|x| < +\infty);$$

$$\sin x = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^{2n-1}}{(2n-1)!} = x - \frac{x^3}{3!} + \dots \quad (|x| < +\infty);$$

$$\cos x = \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n}}{(2n)!} = 1 - \frac{x^2}{2!} + \dots \quad (|x| < +\infty);$$

$$\ln(1+x) = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n} = x - \frac{x^2}{2} + \dots \quad (-1 < x \leq 1);$$

$$(1+x)^{\alpha} = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{\alpha}{n} x^n = 1 + \alpha x + \frac{\alpha(\alpha-1)}{2!} x^2 + \dots \quad (|x| < 1),$$

$$\text{որսունդ } \binom{\alpha}{0} = 1, \binom{\alpha}{n} = \frac{\alpha(\alpha-1)\cdots(\alpha-n+1)}{n!} \quad (n \in N):$$

Վերլուծել ֆունկցիան $x_0 = 0$ կետում Թեյլորի շարքի և նշել գուգամիտության ափրոյը (2806-2821).

$$2806. shx :$$

$$2807. chx :$$

$$2808. \sin^2 x :$$

$$2809. \cos^2 x :$$

$$2810. x \sin x - \cos x :$$

$$2811. e^{-x^2} :$$

$$2812. x^2 e^x :$$

$$2813. \frac{x^{10}}{1-x} :$$

$$2814. \frac{1}{(1-x)^2} :$$

$$2815. \frac{x}{\sqrt{1-2x}} :$$

$$2816. \frac{1}{\sqrt[3]{1+x^3}} :$$

$$2817. \sqrt[3]{8-x^3} :$$

$$2818. \ln(10+x) :$$

$$2819. \ln \sqrt{\frac{1+x}{1-x}} :$$

$$2820. \frac{x}{1+x-2x^2} :$$

$$2821. \frac{x}{(1-x)(1-x^2)} :$$

Ցուցում: Վերջին երկուսում սացխուսալ ֆունկցիան նախապես վերլուծել պարզ կրաքրակիների:

Նախնական ֆունկցիան ներկայացնել ասսիճանային շարքի գումարի աւելքով և նշել զուգամիտության աիրույքը (2822-2827).

$$2822. \int_0^x t^4 e^{-t^2} dt :$$

$$2823. \int_0^x \frac{e^t - 1}{t} dt :$$

$$2824. \int_0^x \frac{\sin t}{t} dt :$$

$$2825. \int_0^x \sqrt{1+t^6} dt :$$

$$2826. \int_0^x \frac{dt}{\sqrt{1-t^4}} :$$

$$2827. \int_0^x \frac{dt}{1-t^9} :$$

Վերլուծել ընդհնանօքալ ֆունկցիան ասալիճանային շարքի և գունել ինստրումենտավոր արժեքը՝ վերցնելով վերլուծության միայն երեք անդամ: Դնահատել սխալանքը (2828-2831).

$$2828. \int_0^1 \frac{1-\cos x}{x} dx :$$

$$2829. \int_0^{\frac{1}{4}} x e^{x^3} dx :$$

$$2830. \int_{0.1}^1 \frac{\sin x}{x} dx :$$

$$2831. \int_0^1 x^{10} \sin x dx :$$

***

2832. Վերլուծել $f(x) = \sin^4 x$ ֆունկցիան ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքի:

2833. Ո՞րն է $T_m(x) = \sum_{n=0}^m (\alpha_n \cos nx + \beta_n \sin nx)$ եռանկյունաչափական բազմանդամի ֆուրիեի շարքը:

2834. Վերլուծել $f(x) = \operatorname{sgn} x$ ($-\pi \leq x \leq \pi$) ֆունկցիան ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքի և ստուգելով շարքի զուգամիտությունը՝ հաշվել Լայբնիցի շարքի գումարը. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{2n-1}$:

Վերլուծել $f(x)$ ($-\pi \leq x \leq \pi$) ֆունկցիան Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքի և հետազոտնական շարքի գուգամիալությունը (2835-2844).

$$2835. f(x) = x :$$

$$2836. f(x) = |x| :$$

$$2837. f(x) = \pi^2 - x^2 :$$

$$2838. f(x) = x^3 :$$

$$2839. f(x) = \sin px, p \notin \mathbb{Z} :$$

$$2840. f(x) = \sin px :$$

$$2841. f(x) = x \sin x :$$

$$2842. f(x) = x \cos x :$$

$$2843. f(x) = \operatorname{sgn}(\cos x) :$$

$$2844. f(x) = |\sin x| :$$

2845. Սսուցել, որ

ա) եռանկյունաչափական համակարգը ցանկացած $[a; a + 2\pi]$ հաս-
վածում օրբողունալ է;

բ) $[-l; l]$ հասվածում

$$1, \cos \frac{\pi x}{l}, \sin \frac{\pi x}{l}, \cos \frac{2\pi x}{l}, \sin \frac{2\pi x}{l}, \dots, \cos \frac{n\pi x}{l}, \sin \frac{n\pi x}{l}, \dots$$

համակարգն օրբողունալ է:

$$f \in \Re_1[-l; l] \text{ ֆունկցիայի համար } \frac{\alpha_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(\alpha_n \cos \frac{n\pi x}{l} + \beta_n \sin \frac{n\pi x}{l} \right) \text{ շարքը, որտեղ}$$

$$\alpha_n = \frac{1}{l} \int_{-l}^l f(x) \cos \frac{n\pi x}{l} dx \quad (n \in \mathbb{Z}_+), \quad \beta_n = \frac{1}{l} \int_{-l}^l f(x) \sin \frac{n\pi x}{l} dx \quad (n \in \mathbb{N})$$

Կարևում է Ֆուրիեի բնդիանրացված եռանկյունաչափական շարք:

Վերլուծել ֆունկցիան Ֆուրիեի բնդիանրացված եռանկյունաչափական շարքի (2846-2849).

$$2846. f(x) = x \cos x, \quad x \in \left(-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right); \quad 2847. f(x) = x + 2a, \quad x \in (-a; a);$$

$$2848. f(x) = e^x, \quad x \in (-1; 1); \quad 2849. f(x) = |\cos x| :$$

Բ

Գտնել ֆունկիոնալ շարքի գուգամիալության և բացարձակ գուգամի-
ալության աիրույքները (2850-2860).

$$2850. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{2n-1} \left(\frac{1-x}{1+x} \right)^n :$$

$$2851. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \left(\frac{2x}{1+x^2} \right)^n :$$

$$2852. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{1-x^n} :$$

$$2853. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n+x^{n+1}} :$$

$$2854. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{x(n+x)}{n} \right)^n :$$

$$2855. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(n+x)^n}{n^{n+x}} :$$

$$2856. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{(1+x)(1+x^2)\cdots(1+x^n)} :$$

$$2857. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{(n+x)^p}, \quad x > -1 :$$

$$2858. \sum_{n=1}^{\infty} (2-x)(2-\sqrt{x})\cdots(2-\sqrt[n]{x}):$$

$$2859. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n \cdot 3^{2n}}{2^n} [x(1-x)]^n :$$

$$2860. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2^n \cdot \sin^n x}{n^2} :$$

Հետազոտել նշված բազմության վրա ֆունկցիոնալ հաջորդականության հավասարաշափ գուգամիառությունը (2861-2872).

$$2861. f_n(x) = x^n - x^{2n}, \quad 0 \leq x \leq 1:$$

$$2862. f_n(x) = n \left(\sqrt{x + \frac{1}{n}} - \sqrt{x} \right), \quad 0 < x < +\infty:$$

$$2863. \text{ա) } f_n(x) = \arctg nx; \quad \text{բ) } f_n(x) = x \cdot \arctg nx, \quad 0 < x < +\infty:$$

$$2864. f_n(x) = e^{-(x-n)^2}, \quad \text{ա) } x \leq 10; \quad \text{բ) } -\infty < x < +\infty:$$

$$2865. f_n(x) = \frac{x}{n} \ln \frac{x}{n}, \quad 0 < x < 1:$$

$$2866. f_n(x) = \left(1 + \frac{x}{n} \right)^n, \quad \text{ա) } a \leq x \leq b; \quad \text{բ) } -\infty < x < +\infty:$$

$$2867. f_n(x) = \ln \left(1 + \frac{\cos nx}{\sqrt{n^2 + x^2}} \right), \quad -\infty < x < +\infty:$$

$$2868. f_n(x) = \sin \left(e^{-nx} + \frac{1}{\sqrt{n}} \right), \quad \text{ա) } 0 < \varepsilon \leq x < +\infty; \quad \text{բ) } 0 \leq x < +\infty:$$

$$2869. f_n(x) = \ln \left(x^2 + \frac{1}{\sqrt{n}} \right), \quad \text{ա) } |x| \geq \varepsilon > 0; \quad \text{բ) } |x| > 0:$$

$$2870. f_n(x) = \frac{n^2 x^2}{1+n^2 x^4} \cdot \sin \frac{x^2}{\sqrt{n}}, \quad -\infty < x < +\infty:$$

$$2871. f_n(x) = \sqrt{n} \cdot \sin \frac{x}{\sqrt{n}}, \quad \text{ա) } 0 \leq x \leq \pi; \quad \text{բ) } \pi \leq x < +\infty:$$

$$2872. f_n(x) = \arcsin \frac{x^n}{1+x^n}, \text{ w) } 0 \leq x \leq a < 1; \text{ p) } 0 \leq x < 1:$$

$$2873. \text{ Դիցուք՝ } f \in C^1[a; b] \text{ և } f_n(x) = n \left[f\left(x + \frac{1}{n}\right) - f(x)\right], n \in N: \text{Ապացուցել,}$$

որ ցանկացած $[\alpha; \beta]$ հասվածի վրա, որտեղ $a < \alpha < \beta < b$, $f_n(x) \rightrightarrows f'(x)$:

$$2874. \text{ Դիցուք՝ } f \in C(R) \text{ և } f_n(x) = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{1}{n} f\left(x + \frac{i}{n}\right): \text{Ապացուցել, որ ցանկացած}$$

X սահմանափակ բազմության վրա $f_n(x)$ հաջորդականությունը հավասարաշափ գուգամես է: Դանել նրա սահմանը:

Կիրառելով Վայերշարասի հայտանիշը՝ ապացուցել տրված բազմության վրա շարքի բացարձակ և հավասարաշափ գուգամիտությունը (2875-2879).

$$2875. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{n^2}{\sqrt{n!}} \left(x^n + x^{-n} \right), \quad \frac{1}{2} \leq |x| \leq 2:$$

$$2876. \sum_{n=1}^{\infty} \ln \left(1 + \frac{x}{n \ln^2(n+1)} \right), \quad 0 \leq x \leq a < +\infty:$$

$$2877. \sum_{n=1}^{\infty} \operatorname{arctg} \frac{2x}{x^2 + n^3}, \quad |x| < +\infty:$$

$$2878. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos \pi nx \sin \frac{x}{n}}{(x^2 + 1) \sqrt{x^2 + n^2}}, \quad |x| < +\infty:$$

$$2879. \sum_{n=1}^{\infty} e^{-n^4 x^2} \sin nx, \quad |x| < +\infty:$$

2880. Դիցուք՝

$$u_n(x) = \begin{cases} 0, & 0 \leq x \leq 2^{-(n+1)}, \\ \frac{1}{n} \sin^2 \left(2^{n+1} \pi x \right), & 2^{-(n+1)} < x < 2^{-n}, \\ 0, & 2^{-n} \leq x \leq 1, \end{cases}$$

Ստուգել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքը $[0; 1]$ հասվածի վրա բացարձակ և հավասարաշափ գուգամես է, սակայն չունի գուգամես մաժորանու:

2881. Ապացուցել, որ եթե $u_n(x)$ ($n \in N$) ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը $[a; b]$ հասվածի վրա մոնուան է, $\sum |u_n(a)|$ և $\sum |u_n(b)|$ շարքերը գուգամես են,

ապա $\sum u_n(x)$ շարքը $[a; b]$ հաստիքածի վրա բացարձակ և հավասարաչափ գուգամենա է:

Օգսուվելով Աբելի կամ Դիրիխլեի հայտանիշից՝ ապացուցել շարքի հավասարաչափ գուգամիտությունը (2882-2887).

$$2882. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n}, \quad 0 < \varepsilon \leq x \leq 2\pi - \varepsilon :$$

$$2883. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos nx}{n^p} \quad (p > 0), \quad 2\pi + \delta \leq x \leq 4\pi - \delta \quad (0 < \delta < \pi) :$$

$$2884. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin^{2^n} x \cdot \sin nx}{\sqrt[3]{n}}, \quad \frac{\pi}{4} \leq x \leq \frac{5\pi}{4} :$$

$$2885. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos \frac{2\pi n}{3}}{\sqrt{n^2 + x^2}}, \quad -\infty < x < +\infty :$$

$$2886. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1} \ln(1+nx^2)}{n^2 x^2}, \quad x \neq 0 :$$

$$2887. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n e^{-\frac{x}{n}}}{\sqrt{n}}, \quad x \geq -100 :$$

Հետազոտել շարքի հավասարաչափ գուգամիտությունը (2888-2895).

$$2888. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} n^{-x}, \quad 0 < x < +\infty :$$

$$2889. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{x+n}, \quad 0 < x < +\infty :$$

$$2890. \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n + \sin x}, \quad 0 \leq x \leq 2\pi :$$

$$2891. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\frac{n(n-1)}{2}}}{\sqrt[3]{n^2 + e^x}} :$$

$$2892. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\lfloor \sqrt{n} \rfloor}}{\sqrt{n(n+x)}}, \quad 0 \leq x < +\infty :$$

$$2893. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{4^n} \ln \left(1 + \frac{x^2}{n^2} \right), \quad |x| \leq 4 :$$

$$2894. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{nx}{(1+x)(1+2x)\cdots(1+nx)}, \quad \text{ա) } 0 \leq x < \varepsilon; \quad \text{բ) } \varepsilon \leq x < +\infty :$$

$$2895. \sum_{n=1}^{\infty} x^n \operatorname{arctg} \frac{x}{n!}, \quad \text{ա) } |x| \leq a < +\infty; \quad \text{բ) } |x| < +\infty :$$

2896. Ցույց ստալ, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n x^n}{(1+x^n)^n}$ շարքը թվային առանցքի վրա հավասարաշափություն է գուգամնեաւ, իսկ բացարձակ արժեքներից կազմված՝ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{(1+x^n)^n}$

շարքը՝ ոչ հավասարաշափություն:

2897. Ստուգել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^{2n} + n}{n^2}$ շարքը ցանկացած սահմանավուակ բազմության վրա հավասարաշափություն է, սակայն ոչ մի կեսուում բացարձակ գուգամնեաւ չէ:

2898. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ թվային շարքը գուգամնեաւ է, ապա Γ -ի համապատասխան շարքը՝ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{n}$, $[0; +\infty)$ -ի վրա հավասարաշափություն է:

2899. Դիցուք $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ թվային շարքի մասնակի գումարների հաջորդականությունը սահմանավուակ է: Ապացուցել, որ ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար $\sum_{n=1}^{\infty} a_n e^{-nx}$ շարքը $(\varepsilon; +\infty)$ միջակայքի վրա հավասարաշափություն է:

2900. Ապացուցել, որ եթե a_n ($n \in N$) թվային հաջորդականությունը մոնուաուն ծավուում է զրոյի, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nx$ և $\sum_{n=1}^{\infty} a_n \sin nx$ ֆունկցիոնալ շարքերը $2\pi k$ ($k \in Z$) տեսքի թվերը չպարունակող ցանկացած կոմպակտի (փակ և սահմանավուակ բազմության) վրա հավասարաշափություն են:

2901. Դիցուք $a_n \rightarrow \infty$ թվային հաջորդականությունն այնպիսին է, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_n}$

շարքը բացարձակ գուգամնեաւ է: Ցույց ստալ, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{x - a_n}$ ֆունկցիոնալ շարքը a_n ($n \in N$) կետերը չպարունակող ցանկացած կոմպակտի վրա հավասարաշափություն է:

Հետազոտել գուգամիսության ախրույթում շարքի գումարի անընդհատությունը (2902-2905).

$$2902. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^n}{|x| + \sqrt{n}} :$$

$$2903. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n!} \ln(1+nx) :$$

$$2904. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-e^{-x})^n}{\sqrt{n}} :$$

$$2905. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos nx}{\ln(n+1)} :$$

2906. Օգսվելով շարքի գումարի անընդհատության վերաբերյալ թեորեմից՝ համոզվել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} (x^{2n} - x^{2n+2})$ շարքը $[-1;1]$ հասկածի վրա ոչ հավասարաշափ է գուգամեա:

2907. Դիցուք $u_n : (0;1) \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիաները անընդհատ են և ոչ բացասական: Ծշմարի՞ւ է արդյոք, որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքը $(0;1)$ միջակայքում գուգամեա է և ունի անընդհատ գումար, ապա շարքը $(0;1)$ -ի վրա հավասարաշափ գուգամեա է:

Բերել համապատասխան օրինակ և պարզել, թե Դիմիի թեորեմի որ պայմանն է այստեղ բացակայում:

2908. Սսուցել, որ խնդիր 2906-ում բերված շարքի անդամները $[-1;1]$ հասկածում անընդհատ են և ոչ բացասական և նկատելով շարքի ոչ հավասարաշափ գուգամիսությունը, համոզվել, որ Դիմիի թեորեմում շարքի գումարի անընդհատության պայմանն էական է:

2909. Կառուցել $[0;+\infty)$ միջակայքում անընդհատ և ոչ բացասական անդամներով շարք, որի գումարը $[0;+\infty)$ -ում նոյնական անընդհատ է, սակայն շարքը հավասարաշափ գուգամեա չէ:

2910. Ապացուցել Դիմիի թեորեմի հետևյալ ընդհանրացումը. դիցուք K -ն կոմպակտ է, իսկ $u_n : K \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիաներն անընդհատ են և ոչ բացասական: Եթե $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքը K -ի վրա գուգամեա է և ունի անընդհատ գումար, ապա այն K -ի վրա հավասարաշափ գուգամեա է:

2911. Զնակերպել Դիմիի թեորեմը ֆունկցիոնալ հաջորդականությունների համար:

2912. Դիցուք $f_n : [a;b] \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականության անդամներից յուրաքանչյուրը $[a;b]$ հասկածի վրա մոնուան է (բայց ոչ

անպայման անընդհատ): Ապացուցել, որ եթե $f(x) = \lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x)$ ($x \in [a; b]$)

ֆունկցիան անընդհատ է, ապա $f_n \xrightarrow{f}$:

2913. Դիցուք $u_n \in C[a; b]$ ($n \in N$) և ցանկացած $[\alpha; \beta] \subset (a; b)$ հասվածի

վրա $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքը հավասարաչափ զուգամես է: Կարելի՞ է արդյոք պնդել,

որ եթե $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(a)$ և $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(b)$ շարքերը զուգամետ են, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ -ը $[a; b]$

հասվածում հավասարաչափ զուգամես է: Բերել համապատասխան օրինակ:

2914. Ապացուցել, որ եթե $f_n \in \mathfrak{R}[a; b]$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաչափ զուգամես է, ապա

$$F_n(x) = \int_a^x f_n(t) dt \quad (a \leq x \leq b)$$

հաջորդականությունը $[a; b]$ -ի վրա նույնպես հավասարաչափ զուգամես է:

2915. Կառուցել $f_n \in \mathfrak{R}[0; 1]$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականություն, այն-

պիսին, որ $\forall x \in [0; 1]$ ($\lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) = +\infty$), սակայն $\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 f_n(x) dx = -\infty$:

2916. Սատուգել, որ հետևյալ հաջորդականություններից յուրաքանչյուրը կազմված է $[\alpha; b]$ հասվածում ինտեգրելի ֆունկցիաներից, սակայն դրանց սահմանը $[a; b]$ -ում ինտեգրելի չէ.

$$\text{ա) } f_n(x) = \begin{cases} 1, & \text{եթե } x \in Q_n, \\ 0, & \text{եթե } x \in R \setminus Q_n, \end{cases}$$

$$\text{որտեղ } Q_n = \left\{ \frac{p}{q} : p \in Z, q \in N, q \leq n \right\};$$

$$\text{բ) } f_n(x) = \sqrt[n]{R(x)},$$

որտեղ $R(x)$ -ը Ո-իմանի ֆունկցիան է;

$$\text{գ) } f_n(x) = R(n!x);$$

2917. Տրված է $f_n(x) = n^\alpha x e^{-nx}$ ($n \in N, \alpha \in R$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը: Ընսրել α պարամետրի արժեքներն այնպես, որ ճշմարիտ լինի

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 f_n(x) dx = \int_0^1 \lim_{n \rightarrow \infty} f_n(x) dx$$

հավասարությունը:

2918. Կարելի՞ է արդյոք հետևյալ շարքը $[0;1]$ հատվածում անդամ առ անդամ ինակղզել.

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(x^{\frac{1}{2n+1}} - x^{\frac{1}{2n-1}} \right);$$

2919. Կարելի՞ է արդյոք $\sum_{n=1}^{\infty} \operatorname{arctg} \frac{x}{n^2}$ շարքն անդամ առ անդամ դիֆերենցել:

2920. Դիցուք f -ը բվային առանցքի վրա անվերջ դիֆերենցելի է և ամենուրեք $|f^{(n)}(x) - f^{(n-1)}(x)| < \frac{1}{n^2}$ ($n \in N, f^{(0)} = f$): Ապացուցել, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} f^{(n)}(x) = c \cdot e^x$,

որտեղ $c = \text{const}$:

2921. Ապացուցել նախորդ խնդրում ձևակերպված պնդման հետևյալ ուժեղացումը. Եթե f -ը բվային առանցքի վրա անվերջ դիֆերենցելի է և $f^{(n)}(x)$ հաջորդականությունը գուգամիսում է $\varphi(x)$ ֆունկցիային՝ ցանկացած $(a; b)$ վերջավոր միջակայքի վրա հավասարաչափ, ապա $\varphi(x) = c \cdot e^x$, որտեղ $c = \text{const}$:

2922. Դիցուք $u_n \in C[a; b]$, $|u_n(x)| \leq c_n$, ($n \in N, x \in [a; b]$) և $\sum_{n=1}^{\infty} c_n < +\infty$:

Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } f(x) = \prod_{n=1}^{\infty} (1 + u_n(x)) \text{ ֆունկցիան անընդհատ է } [a; b] \text{ հատվածում;}$$

$$\text{բ) եթե } u_n \in C^1[a; b] \text{ } (n \in N) \text{ և } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{u'_n(x)}{1 + u_n(x)} \text{ շարքը } [a; b] \text{ հատվածի վրա հավասարաչափ գուգամեալ է, ապա } f \text{ ֆունկցիան դիֆերենցելի է և}$$

$$f'(x) = f(x) \sum_{n=1}^{\infty} \frac{u'_n(x)}{1 + u_n(x)} :$$

***

2923. Ապացուցել հավասարությունը.

$$\text{ա) } \lim_{x \rightarrow 1-0} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} \cdot \frac{x^n}{1+x^n} = \frac{1}{2} \ln 2;$$

$$\text{բ) } \lim_{x \rightarrow 1-0} (1-x) \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{1-x^{2n}} = \frac{1}{2} \ln 2 :$$

2924. Վերլուծել $\frac{1}{1+x}$, $\frac{1}{1+x^2}$ և $\frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$ ֆունկցիաները թեյլորի շարքի և ան-

դամ առ անդամ ինստեղելով՝ ստանալ համապատասխանաբար $\ln(1+x)$, $\arctg x$ և $\arcsin x$ ֆունկցիաների վերլուծությունները։ Հետազոտել ստացված շարքերը գուգամիառության միջակայքի ծայրակետերում և Արելի թեորեմի կիրառմամբ ապացուցել հետևյալ հավասարությունները.

ա) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} = \ln 2$; բ) $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{2n-1} = \frac{\pi}{4}$;

գ) $\frac{\pi}{2} = 1 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \cdot \frac{1}{2n+1}$:

Դանել ասաիճանային շարքի գուգամիառության աիդույքը (2925-2934).

2925. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(n!)^2}{(2n)!} x^n$:

2926. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{2^n (n!)^2}{(2n+1)!} x^n$:

2927. $\sum_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^{n^2} x^n$:

2928. $\sum_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n}\right) x^n$:

2929. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n)!!}{(2n+1)!!} x^n$:

2930. $\sum_{n=1}^{\infty} \left[\frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \right]^2 x^n$:

2931. $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{\left(1 + 2 \cos \frac{\pi n}{4}\right)^n}{\ln n} x^n$:

2932. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n!} \left(\frac{n}{e}\right)^n (x-1)^n$:

2933. $\sum_{n=1}^{\infty} 2^n \cdot x^{n^2}$:

2934. $\sum_{n=1}^{\infty} n! x^{n!}$:

2935. Դիցուք $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ և $\sum_{n=0}^{\infty} b_n x^n$ ասաիճանային շարքերի գուգամիառության շառավիղները R_a և R_b դրական թվերն են և $R = \min\{R_a; R_b\}$: Ապացուցել, որ $(-R; R)$ միջակայքում ճշմարիտ են

$$\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n + \sum_{n=0}^{\infty} b_n x^n = \sum_{n=0}^{\infty} (a_n + b_n) x^n$$

և

$$\left(\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n \right) \left(\sum_{n=0}^{\infty} b_n x^n \right) = \sum_{n=0}^{\infty} c_n x^n$$

հավասարությունները, որտեղ $c_n = \sum_{k=0}^n a_k b_{n-k}$:

2936. Անմիջականորեն ապացուցել, որ $f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}$ ֆունկցիան բավարարում է $f(x)f(y) = f(x+y)$ ֆունկցիոնալ հավասարմանը:

Վերլուծել f ֆունկցիան $x_0 = 0$ կետի շրջակայրում աստիճանային շարքի (2937-2942).

2937. $f(x) = (1+x)e^{-x}$:

2938. $f(x) = (1-x)^2 ch\sqrt{x}$:

2939. $f(x) = (1+x^2) \arctg x$:

2940. $f(x) = \frac{\ln(1+x)}{1+x}$:

2941. $f(x) = \ln^2(1-x)$:

2942. $f(x) = \left(\frac{\arcsin x}{x}\right)^2$:

2943. Դիցուք $l = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right|$ և $L = \overline{\lim}_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right|$: Ապացուցել, որ $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ աստիճանային շարքի զուգամիտության R շառավղի համար ճշմարիա են $l \leq R \leq L$ անհավասարությունները: Կառուցել շարքի օրինակ, որի համար սստացված անհավասարությունները խիստ են:

2944. $\sum_{n=-\infty}^{\infty} a_n x^n$ սիմվոլ կոչվում է Լորանի շարք: Այն համարվում է զուգամեամիայն այն դեպքում, եթե $\sum_{n=1}^{\infty} a_{-n} x^{-n}$ և $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքերը միաժամանակ զուգամեաւ են: Ապացուցել, որ եթե Լորանի շարքը, զուգամեաւ է $x = x_1$ և $x = x_2$ ($|x_1| < |x_2|$) կետերում, ապա այն զուգամեաւ է. $|x_1| < |x| < |x_2|$ անհավասարություններով որոշվող սիրույթի բոլոր կետերում:

2945. Դանել $\sum_{n=-\infty}^{\infty} \frac{n}{2^{|n|}} x^n$ Լորանի շարքի զուգամիտության սիրույթը և հաշվել նրա գումարը:

2946. Ապացուցել, որ $f(x) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} \frac{1}{(n-x)^2}$ ֆունկցիան $R \setminus Z$ բազմության վրա անընդհատ է և 1-պարբերական:

***

Վերլուծել ֆունկցիան Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքի (2947-2952).

$$2947. f(x) = \begin{cases} 0, & x \in [0; \pi], \\ \sin x, & x \in (\pi; 2\pi]: \end{cases}$$

$$2948. f(x) = \begin{cases} a, & x \in \left[-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right), \\ b, & x \in \left[\frac{\pi}{2}; \frac{3\pi}{2}\right]: \end{cases}$$

$$2949. f(x) = \frac{\pi - x}{2}, \quad x \in [0; 2\pi]:$$

$$2950. f(x) = x - [x]:$$

$$2951. f(x) = \arcsin(\sin x):$$

$$2952. f(x) = \arcsin(\cos x):$$

2953. $f(x) = \cos px$ ($p \notin Z$) ֆունկցիան $[-\pi; \pi]$ հաստատում վերլուծել Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքի: Օգտվելով ստացված վերլուծությունից՝ ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \frac{1}{\sin x} = \frac{1}{x} + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \left(\frac{1}{x - \pi n} + \frac{1}{x + \pi n} \right);$$

$$\text{բ) } \operatorname{ctgx} x = \frac{1}{x} + \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{1}{x - \pi n} + \frac{1}{x + \pi n} \right);$$

2954. Տրված է՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$ ֆունկցիան զույգ է: Ապացուցել, որ f -ի Ֆուրիեի շարքը կազմված է միայն կոսինուսներից. $f \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nx$, ընդ

$$\text{որում } a_n = \frac{2}{\pi} \int_0^\pi f(x) \cos nx dx \quad (n \in Z_+):$$

Զևակերպել և ապացուցել նույնասիաց պնդում կենս ֆունկցիայի համար:

2955. Կառուցել $f(x) = x$ ($x \in [0; \pi]$) ֆունկցիայի շարունակությունը $[-\pi; \pi]$ հաստատում և վերլուծել այն Ֆուրիեի շարքի ըստ կոսինուսների:

2956. $f(x) = x \sin x$ ($x \in [0; \pi]$) ֆունկցիան վերլուծել Ֆուրիեի շարքի ըստ սինուսների:

2957. $f(x) = x^2$ ֆունկցիան վերլուծել Ֆուրիեի շարքի

ա) ըստ կոսինուսների $[-\pi; \pi]$ հաստատում;

բ) ըստ սինուսների $[0; \pi]$ հաստատում;

գ) $[0; 2\pi]$ հաստատում:

Օգտվելով այդ վերլուծություններից՝ հաշվել հետևյալ շարքերի գումարները.

$$S_1 = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2}; \quad S_2 = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^2}; \quad S_3 = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{(2n-1)^2};$$

2958. Հաշվել շարքի գումարը.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2n+1}{n^2(n+1)^2}; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^2(n+1)^2};$$

2959. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$: Ապացուցել, որ եթե ցանկացած $x \in [-\pi; 0]$ կետում

$$\text{ա) } f(x+\pi) = f(x), \text{ ապա } a_{2n-1} = b_{2n-1} = 0 \quad (n \in N);$$

$$\text{բ) } f(x+\pi) = -f(x), \text{ ապա } a_{2n} = b_{2n} = 0 \quad (n \in N);$$

2960. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[0; \pi]$ և ամենուրեք $f(\pi-x) = f(x)$: Ապացուցել, որ f ֆունկցիայի

$$\text{ա) ըստ կոսինուսների վերլուծության մեջ } a_{2n-1} = 0 \quad (n \in N);$$

$$\text{բ) ըստ սինուսների վերլուծության մեջ } b_{2n} = 0 \quad (n \in N);$$

2961. Տրված է՝ $f \in \mathfrak{R}_1\left[0; \frac{\pi}{2}\right]$: Ինչպես պես է. շարունակել ֆունկցիան $[-\pi; \pi]$ միջակայքում, որպեսզի նրա Ֆուրիեի շարքն ունենա հետևյալ անսըլը.

$$\text{ա) } \sum_{n=1}^{\infty} \alpha_n \cos(2n-1)x; \quad \text{բ) } \sum_{n=1}^{\infty} \beta_n \sin(2n-1)x;$$

2962. Դիցուք՝ $f(x) = x\left(\frac{\pi}{2} - x\right)$, $x \in \left[0; \frac{\pi}{2}\right]$: Ստանալ f ֆունկցիայի վերլուծությունն

$$\text{ա) ըստ } \{\cos(2n-1)x\}_{n \in N} \text{ համակարգի};$$

$$\text{բ) ըստ } \{\sin(2n-1)x\}_{n \in N} \text{ համակարգի};$$

2963. Դիցուք՝

$$f \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx), \quad g \sim \frac{\alpha_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (\alpha_n \cos nx + \beta_n \sin nx);$$

Ինչպիսի՞ կապ կա a_n , b_n և α_n , β_n գործակիցների միջև, եթե

$$\text{ա) } f(-x) = g(x); \quad \text{բ) } f(-x) = -g(x);$$

2964. Ապացուցել, որ եթե $\frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx)$ եռանկյունաշափական շարքը $[-\pi; \pi]$ հատվածում հավասարաշափ գուգամնաւ է և ունի $f(x)$ գումար, ապա այն $f(x)$ -ի Ֆուրիեի շարքն է:

2965. Ապացուցել, որ եթե եռանկյունաչափական շարքն ունի մասնակի գումարների $s_{n_k}(x)$ ենթահաջորդականություն, որը $[-\pi; \pi]$ հասվածում հավասարաչափ գուգամիսում է f ֆունկցիային, ապա այն f -ի Ֆուրիեի շարքն է:
2966. Դիցուք $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$: Ապացուցել, որ եթե որևէ $\delta > 0$ և S թվերի համար

$$\int_0^\delta \frac{|f(x+t) + f(x-t) - 2S|}{t} dt \quad (x \in [-\pi; \pi])$$

ինստեգրալը գուգամես է, ապա f -ի Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքը x կեսում գուգամիսում է S -ին (Ω -ինի հայտանիշ):

2967. Ասում են, որ f ֆունկցիան U բազմության վրա բավարարում է α ցուցիչով Լիպշչիցի պայմանին և զյում՝ $f \in Lip^\alpha(U)$, եթե գոյություն ունի $M > 0$ թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $x_1, x_2 \in U$ կետերի համար ճշմարիս է $|f(x_1) - f(x_2)| \leq M|x_1 - x_2|^\alpha$ անհավասարությունը:

Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$, U -ն $x_0 \in [-\pi; \pi]$ կետի որևէ շրջակայք է և $f \in Lip^\alpha(U)$: Ապացուցել, որ f -ի Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքը x_0 կեսում գուգամիսում է $f(x_0)$ -ին:

2968. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$ և $x_0 \in (-\pi; \pi)$ կետի շրջակայքում f -ն ունի սահմանափակ ածանցյալ: Ապացուցել, որ f -ի Ֆուրիեի եռանկյունաչափական շարքը x_0 կեսում գուգամիսում է $f(x_0)$ -ին:

2969. Ապացուցել, որ զրոյի շրջակայքից դուրս Ֆեյերի կորիգըների $\Phi_n(t)$ հաջորդականությունը հավասարաչափ գուգամիսում է զրոյի. ցանկացած $\delta > 0$ թվի համար

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \max_{-\delta \leq t \leq \pi} \Phi_n(t) = 0:$$

2970. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$ և $x \in (-\pi; \pi)$ կեսում գոյություն ունեն $f(x \pm 0)$ վերջավոր միակողմանի սահմանները: Ապացուցել, որ f -ի $\sigma_n(x)$ Ֆեյերի գումարները ձգուում են $\frac{f(x+0) + f(x-0)}{2}$ թվին:

2971. Դիցուք՝ $f \in C^1[-\pi; \pi]$, $f(-\pi) = f(\pi)$ և

$$f(x) \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx):$$

Ապացուցել, որ

$$f'(x) \sim \sum_{n=1}^{\infty} (-na_n \sin nx + nb_n \cos nx):$$

f ֆունկցիայի համար գրել Պարսևալի հավասարությունը և հաշվել արված c_n ($n \in N$) անդամներով շարքի գումարը (2972-2973).

$$2972. f(x) = \frac{\pi - x}{2}, \quad c_n = \frac{1}{n^2}:$$

$$2973. f(x) = \begin{cases} 1, & |x| < \beta, \\ 0, & \beta \leq |x| \leq \pi; \end{cases} \quad \text{ա) } c_n = \frac{\sin^2 n\beta}{n^2}; \quad \text{բ) } c_n = \frac{\cos^2 n\beta}{n^2}:$$

2974. Տրված $f, g \in \mathfrak{R}_2[a; b]$ ֆունկցիաների համար

$$\Delta = \sqrt{\frac{1}{b-a} \int_a^b [f(x) - g(x)]^2 dx} - \underline{0}$$

կոչվում է այդ ֆունկցիաների միջին քառակուսային շեղում:

Դիցուք $\varphi_n \in \mathfrak{R}_2[a; b]$ ($n \in Z_+$) համակարգն $[a; b]$ -ի վրա օրբոնորմա-վորված է: Դիտարկենք $\Gamma_n = \{\gamma_0 \varphi_0 + \dots + \gamma_n \varphi_n : \gamma_i \in R, i = 0, \dots, n\}$ քազման-դամների քազմությունը: Ապացուցել Ֆուրիեի շարքի մասնակի գումարների հետևյալ էքսարենալ հասկությունը. արված $f \in \mathfrak{R}_2[a; b]$ ֆունկցիայի և Γ_n քազմության ցանկացած քազմանդամի միջին քառակուսային շեղումը կինհ նվազագույն այն և միայն այն դեպքում, եթե $\gamma_0, \dots, \gamma_n$ գործակիցները f -ի Ֆուրիեի գործակիցներն են ըստ φ_n ($n \in Z_+$) համակարգի:

Եռանկյունաչափական համակարգի դեպքում ցանկացած $f \in \mathfrak{R}_2[-\pi; \pi]$ ֆունկցիայի համար ստանալ Բեսելի նույնությունը.

$$\int_{-\pi}^{\pi} [f(x) - s_n(x)]^2 dx = \int_{-\pi}^{\pi} f^2(x) dx - \pi \left[\frac{a_0^2}{2} + \sum_{k=1}^n (a_k^2 + b_k^2) \right],$$

որաւել

$$f(x) \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx), \quad s_n(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{k=1}^n (a_k \cos kx + b_k \sin kx):$$

$$2975. \quad \text{Դիցուք } f, g \in \mathfrak{R}_2[-\pi; \pi], \quad f(x) \sim \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx) \quad \text{և}$$

$$g(x) \sim \frac{A_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos nx + B_n \sin nx): \quad \text{Ապացուցել Պարսևալի ընդհանրաց-}$$

ված հավասարությունը.

$$\frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(x)g(x)dx = \frac{a_0 A_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n A_n + b_n B_n):$$

գ.

Դանել ֆունկցիոնալ շարքի զուգամիաության ավլույթը (2976-2977).

$$2976. \sum_{n=1}^{\infty} \sin(2^n x):$$

$$2977. \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{x}{\sin n} \right)^n :$$

2978. Դիցուք $f : R_+ \rightarrow R$ ֆունկցիան մոնուատն է, իսկ $\int_0^{+\infty} f(x)dx$ -ը՝ զուգամես: Ապացուցել, որ

$$\lim_{h \rightarrow +0} h \sum_{n=1}^{\infty} f(nh) = \int_0^{+\infty} f(x)dx :$$

Օգսվելով սաւաված հավասարությունից՝ հաշվել սահմանը.

$$\lim_{t \rightarrow 1-0} (1-t) \left(\frac{t}{1+t} + \frac{t^2}{1+t^2} + \cdots + \frac{t^n}{1+t^n} + \cdots \right) :$$

Դանել սահմանը (2979-2980).

$$2979. \lim_{x \rightarrow +0} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^x} :$$

$$2980. \lim_{x \rightarrow 1-0} (1-x)^{p+1} \sum_{n=1}^{\infty} n^p x^n \quad (p \in Z_+):$$

Ապացուցել հավասարությունը (2981-2982).

$$2981. \text{ա) } \int_0^1 x^{-x} dx = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^n};$$

$$\text{բ) } \int_0^1 x^x dx = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^n} :$$

$$2982. \int_0^{+\infty} e^{-x^2} \sin x dx = \frac{1}{2} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n n!}{(2n+1)!} :$$

2983. Դիցուք $\varphi_1 \in C[0; A]$ ֆունկցիան դրական է և

$$\varphi_{n+1}(x) = 2 \int_0^x \sqrt{\varphi_n(t)} dt \quad (n \in N):$$

Ապացուցել, որ φ_n հաջորդականությունը $[0; A]$ հատվածի վրա հավասարաչափ զուգամիաում է: $\varphi(x) = x^2$ ֆունկցիային:

2984. Դիցուք $f_n : X \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը X բազմության վրա կեսորեն զուգամիաում է $f(x)$ ֆունկցիային: Ապացուցել սահմանի անընդիհասուության վելարերյալ քեռեմի հետևյալ ընդհանրացումը. Ներեն f_n ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրն անընդիաս է: $x_0 \in X$ կեսում և, բացի

այդ, ցանկացած $\varepsilon > 0$ և $m \in N$ թվերի համար գոյություն ունի $n > m$ բնական թիվ, այնպիսին, որ X բազմության վրա ամենուրեք $|f_n(x) - f(x)| < \varepsilon$, ապա f -ը x_0 կետում անընդհատ է:

$$\text{Ստուգել, որ } f_n(x) = \frac{nx}{1+n^2x^2} \quad (n \in N) \text{ հաջորդականությունը } [0;1]$$

հաստիքածի վրա գուգամիտում է անընդհատ ֆունկցիայի, սակայն խնդրում նշված գուգամիտության պայմանին այն չի բավարարում:

2985. Ասում են, որ $f_n : [a; b] \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը $[a; b]$ հաստիքածի վրա բվագիհավասարաշափ գուգամիտում է f ֆունկցիային, եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ և $m \in N$ թվերի համար գոյություն ունեն $[a; b]$ հաստիքածը ծածկող $(a_1; b_1), \dots, (a_k; b_k)$ միջակայքերի վերջավոր բնաւանիք և այդ միջակայքերին համապատասխան m -ը գերազանցող $n_1, \dots, n_k$ բնական թվեր, այնպիսիք, որ

$$|f(x) - f_{n_i}(x)| < \varepsilon \quad (x \in [a; b] \cap (a_i; b_i), i = 1, \dots, k):$$

Ապացուցել Արցելայի հետևյալ թեորեմը. որպեսզի $[a; b]$ հաստիքածի վրա անընդհատ ֆունկցիաների հաջորդականության սահմանն այլ հաստիքածի վրա լինի անընդհատ, անիրածեցն է և բավարար, որ հաջորդականությունը գուգամիտ բվագիհավասարաշափ:

2986. Դիցուք $f_n \in \mathfrak{R}[a; b]$ ($n \in N$) հաջորդականությունը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշափ սահմանափակ է.

$$\exists M > 0 \quad \forall x \in [a; b] \quad \forall n \in N \quad (|f_n(x)| \leq M):$$

Ապացուցել, որ

$$F_n(x) = \int_a^x f_n(t) dt \quad (n \in N)$$

ֆունկցիոնալ հաջորդականությունից կարելի է ընսրել $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշափ գուգամեաւ ենթահաջորդականություն:

2987. $f_n : [a; b] \rightarrow R$ հաջորդականությունը կոչվում է $[a; b]$ -ի վրա հավասարասուիճան անընդհատ, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists \delta > 0 \quad \forall n \in N \quad \forall x_1, x_2 \in [a; b] \quad (|x_1 - x_2| < \delta \Rightarrow |f_n(x_1) - f_n(x_2)| < \varepsilon):$$

Ապացուցել, որ եթե $f_n \in C[a; b]$ ($n \in N$) ֆունկցիաների հաջորդականությունը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշափ գուգամեաւ է, ապա այն նաև հավասարաշափ սահմանափակ է. և հավասարասուիճան անընդհատ:

2988. Ապացուցել Արցելայի հետևյալ թեորեմը. եթե $f_n : [a; b] \rightarrow R$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշափ սահմանափակ է և հավասարասահճան անընդիաս, ապա այն ունի $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշափ գուգամնես և նճրահաջորդականություն:

2989. Դիցուք φ -ն 1-պարբերական ֆունկցիա է, ընդ որում՝ $\varphi(x) = |x|$, եթե $x \in \left[-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right]$: Ապացուցել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\varphi(4^n x)}{4^n}$ շարքի գումարը թվային առանցքի վրա ամենուրեք անընդիաս է, սակայն ոչ մի կետում դիֆերենցելի չէ (Վան դեր Վարդեն):

2990. Ստուգել, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin(2^{n^2} x)}{a^{n^2}}$ շարքի գումարը թվային առանցքի վրա
ա) անընդիաս է, եթե $a > 1$;
բ) դիֆերենցելի է, եթե $a > 2$;
գ) ոչ մի կետում դիֆերենցելի չէ, եթե $a \in (1; 2)$:

2991. Կառուցել R -ի վրա անընդիաս ֆունկցիա, որը ոչ մի կետում Ըփարցի ածանցյալ չունի (աւել խնդիր 1573):

2992. Տրված է՝ $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքն $(a; b)$ վերջավոր միջակայքում գուգամնես է, ընդ որում՝ շարքի անդամներն այդ միջակայքում դիֆերենցելի են: Ապացուցել, որ եթե զոյություն ունի C թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $m \in N$ թիվի համար $\left| \sum_{n=1}^m u'_n(x) \right| \leq C$, ապա $\sum_{n=1}^{\infty} u_n(x)$ շարքն $(a; b)$ -ում հավասարաշափ գուգամնես է:

2993. Ապացուցել, որ եթե $f : R_+ \rightarrow R$ ֆունկցիան ցանկացած $x \in R_+$ թիվի համար բավարարում է $\sum_{n=1}^{\infty} |f(nx)| < +\infty$ և $\sum_{n=1}^{\infty} f(nx) = 0$ պայմաններին, ապա $f(x) \equiv 0$:

2994. Դիցուք $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքի գործակիցները որոշ համարից սկսած պարբերաբար կրկնվում են. $a_{n+p} = a_n$, $n \geq n_0$: Ապացուցել, որ շարքի գումարը բացի ունկնալ ֆունկցիա է: Ծշմարի՞ւ և է արոյոք հակադարձ պնդումը:

2995. Ապացուցել, որ $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքի գումարը ռացիոնալ ֆունկցիա է այն և

միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունեն $n_0 \in N$ և $c_1, c_2, \dots, c_p$ թվեր, այն-պիսիք, որ ցանկացած $n \geq n_0$ թվի համար $c_1 a_{n+1} + c_2 a_{n+2} + \dots + c_p a_{n+p} = 0$:

2996. Դիցուք՝ $a_n \geq 0$ ($n \in Z_+$) և $A_n = \sum_{k=0}^n a_k$: Ապացուցել, որ եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} A_n = \infty$

և $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{A_n} = 0$, ապա $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքի զուգամիտության շառավիղը հավասար 1:

Լի:

2997. $f(x) = \prod_{n=1}^{\infty} (1 + q^n x)$ ($|q| < 1$) ֆունկցիան $x = 0$ կետի շրջակայքում վերլուծել աստիճանային շարքի:

Ցուցում: Օգտվել $f(x) = (1 + qx)f(qx)$ նույնությունից:

2998. Դիցուք $f \in C^\infty(a; b)$ և գոյություն ունի M թիվ այնպիսին, որ $|f^{(n)}(x)| \leq M^n$ ($x \in (a; b), n \in N$): Ապացուցել, որ $(a; b)$ միջակայքի բոլոր կետերում f -ն անալիալիկ է:

2999. Տրված է $a_0, a_1, \dots, a_n, \dots$ թվային հաջորդականությունը: Ապացուցել, որ եթե գոյություն ունի M թիվ, այնպիսին, որ $|a_n| \leq \frac{M^n}{n!}$ ($n \in N$), ապա

$f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ ֆունկցիան ողջ թվային առանցքի վրա անալիալիկ է:

3000. Դիցուք՝ $f \in C^\infty[-1; 1]$ և $f^{(n)}(x) \geq 0$ ($-1 \leq x \leq 1, n \in Z_+$): Ապացուցել, որ $(-1; 1)$ միջակայքում f -ն անալիալիկ է:

3001. Ապացուցել, որ եթե ոչ ավելի քան m -րդ կարգի հանրահաշվական բազմանդամների հաջորդականությունն $(a; b)$ միջակայքի վրա հավասարաշափ զուգամիտում է f ֆունկցիային, ապա f -ը նույնպես ոչ ավելի քան m -րդ կարգի հանրահաշվական բազմանդամ է:

3002. Ապացուցել Արելի թեորեմի հետևյալ շրջումը. եթե $a_n \geq 0$ ($n \in Z_+$) և գոյություն ունի $\lim_{x \rightarrow 1^-} \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n = s$ վերջավոր սահմանը, ապա $\sum_{n=0}^{\infty} a_n = s$: Օրինակով համոզվել, որ $a_n \geq 0$ պայմանն այսաւել էական է:

3003. Ապացուցել, որ եթե $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքի զուգամիաւության շառավիղը 1 է և

$$s_n = a_0 + a_1 + \dots + a_n \rightarrow +\infty \quad (-\infty), \text{ ապա } \lim_{x \rightarrow 1-0} \sum_{n=1}^{\infty} a_n x^n = +\infty \quad (-\infty):$$

3004. Դիցուք $f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ և $g(x) = \sum_{n=0}^{\infty} b_n x^n$ աստիճանային շարքերը,

որոնցում $a_n \geq 0$, $b_n \geq 0$ ($n \in Z_+$), $[0;1)$ միջակայքում զուգամեալ են, իսկ $x=1$ կետում՝ տարամեանալ: Ապացուցել, որ եթե $a_n \sim b_n$ ($n \rightarrow \infty$), ապա $f(x) \sim g(x)$ ($x \rightarrow 1-0$):

3005. Ստանալ նախորդ խնդրի հետևյալ ընդհանրացումը. դիցուք $f(x)$ և $g(x)$ շարքերը $[0;1)$ միջակայքում զուգամեալ են, $s_n = a_0 + a_1 + \dots + a_n \geq 0$,

$t_n = b_0 + b_1 + \dots + b_n \geq 0$ ($n \in Z_+$), ընդունում՝ $\sum_{n=0}^{\infty} s_n = \sum_{n=0}^{\infty} t_n = +\infty$: Այդ դեպքում, եթե $s_n \sim t_n$ ($n \rightarrow \infty$), ապա $f(x) \sim g(x)$ ($x \rightarrow 1-0$):

3006. Ապացուցել Հարու-Լիբլիուլի հետևյալ բնորնմը. դիցուք $f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ շարքի գործակիցները ոչ բացասական են, ընդունում՝ շարքը $[0;1)$ միջակայքում զուգամեալ: Եթե $f(x) \sim \frac{1}{1-x}$ ($x \rightarrow 1-0$), ապա $a_0 + a_1 + \dots + a_n \sim n$ ($n \rightarrow \infty$):

3007. $K_n \in \mathfrak{R}[-a; a]$ ($n \in N$) ֆունկցիաների հաջորդականությունը կանվանենք մոտարկման միավոր, եթե այն բավարարում է հետևյալ երեք պայմանների:

$$1) \quad K_n(t) \geq 0, \quad t \in [-a; a], \quad n \in N;$$

$$2) \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{-a}^a K_n(t) dt = 1;$$

$$3) \quad \text{ցանկացած } 0 < \delta < a \text{ թվի համար } \lim_{n \rightarrow \infty} \sup_{-\delta < |t| \leq a} K_n(t) = 0:$$

Դիցուք $f \in C(R)$: Ապացուցել, որ

$$f_n(x) = \int_{-a}^a f(x+t) K_n(t) dt \quad (n \in N)$$

ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը ցանկացած կոմպակտի վրա հավասարչափ գուգամիալում է $f(x)$ ֆունկցիային:

3008. Սաւուգել, որ $K_n(t) = \frac{1}{\pi} \Phi_n(t)$ հաջորդականությունը, որտեղ $\Phi_n(t)$ -ն

Ֆեյերի կորիզն է, մոստարկման միավոր է $[-\pi; \pi]$ -ում և այդանուց ստանալ Վայերշտրասի երկրորդ թեորեմի ապացույցը:

3009. Դիցուք $f \in \mathcal{R}_1[-\pi; \pi]$ ֆունկցիան 2π -պարբերական է և

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx):$$

$$\text{ա) } f(r; x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} r^n (a_n \cos nx + b_n \sin nx) \quad (0 < r < 1) \quad \text{ֆունկցիայի}$$

համար ստանալ

$$f(r; x) = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} f(t) \frac{1-r^2}{1-2r \cos(t-x) + r^2} dt$$

ներկայացումը:

$$\text{բ) } \text{Սաւուգել, որ } K_r(t) = \frac{1}{2\pi} \frac{1-r^2}{1-2r \cos t + r^2} \quad \text{ֆունկցիան՝ Պուասոնի կորիզը, } [-\pi; \pi] \text{ միջակայքում հանդիսանում է մոստարկման միավոր և ապացուցել, որ ցանկացած } f \in C(R) \text{ } 2\pi\text{-պարբերական ֆունկցիայի համար } f(r; x) \rightrightarrows f(x), \text{ եթե } r \rightarrow 1-0.$$

$$\forall \varepsilon > 0 \exists r_0 \in (0; 1) \forall x \in [-\pi; \pi] (r_0 < r < 1 \Rightarrow |f(r; x) - f(x)| < \varepsilon):$$

3010. Տրված է՝ $\varphi \in C[0; 1]$, $\varphi(0) = \varphi(1) = 0$: Ընսրել c_n ($n \in N$) գործակից-ներն այնպես, որ $K_n(t) = c_n (1-t^2)^n$ հաջորդականությունը $[-1; 1]$ հասկածում լինի մոստարկման միավոր և համոզվել, որ հաճրահաշվական բազմանդամների $P_n(x) = \int_0^1 \varphi(t) K_n(x-t) dt$ հաջորդականությունը $[0; 1]$ հասկածի վրա հավասարաչափ գուգամիալում է $\varphi(x)$ ֆունկցիային: Այդանուց ստանալ Վայերշտրասի առաջին թեորեմի ապացույցը:

$$\text{Ցուցում: Հիմարկել } f(x) = \begin{cases} \varphi(x), & x \in [0; 1] \\ 0, & x \in R \setminus [0; 1] \end{cases} \quad \text{ֆունկցիան և օգտվել 3007 խնդրից:}$$

3011. Դիցուք՝ $f \in C[0; 1]$: Ապացուցել, որ Բեռնշտեյնի բազմանդամների հաջորդականությունը՝

$$P_n(x) = \sum_{k=0}^n f\left(\frac{k}{n}\right) C_n^k x^k (1-x)^{n-k} \quad (n \in Z_+),$$

[0;1] հասկածի վրա հավասարաշափ զուգամիտում է $f(x)$ ֆունկցիային (Վայերշտրասի առաջին թեորեմի մեջ այլ ապացույց):

Ցուցում: Օգտելով $\sum_{k=0}^n (k-nx)^2 C_n^k x^k (1-x)^{n-k} = nx(1-x)$ նույնությունից և ցույց տալ, որ

$$1 = \sum_{k=0}^n C_n^k x^k (1-x)^{n-k} \text{ նույնության մեջ աջ կադում այն գումարելիների գումարը, որոնց համար-}$$

ները բավարարություն է: } $|k-nx| > n^{3/4}$ անհավասարությանը, փոքր է $\frac{1}{4}n^{-\frac{1}{2}}$ -ից:

3012. Դիցուք $f \in C[a; b]$ ֆունկցիայի բոլոր մոմենտները զրո են.

$$\int_a^b x^n f(x) dx = 0 \quad (n \in Z_+):$$

Ապացուցել, որ $f = 0$:

3013. Ապացուցել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}[a; b]$ ֆունկիայի բոլոր մոմենտները զրո են և f -ն անընդհանուր է: $\xi \in [a; b]$ կետում, ապա $f(\xi) = 0$:

3014. Ապացուցել, որ եթե $f \in C[0; 2\pi]$ ֆունկչիայի բոլոր եռանկյունաչափական մոմենտները զրո են՝

$$\int_0^{2\pi} f(x) \cos nx dx = \int_0^{2\pi} f(x) \sin nx dx = 0 \quad (n \in Z_+).$$

Ապա $f = 0$ (եռանկյունաչափական համակարգի լրիվություն):

3015. Դիցուք՝ $f \in C(R_+)$ և k_n -ը ($n \in Z_+$) դրական սարքերությամբ թվարանական պրոցեսիա է: Ապացուցել, որ եթե

$$I(n) = \int_0^\infty e^{-k_n x} f(x) dx$$

իմաստությամբ $n = 0$ արժեքի դեպքում զուգամետ է և ցանկացած $n \in N$ թվի համար $I(n) = 0$, ապա $f = 0$:

3016. Դիցուք՝ $f \in C[-1; 1]$: Ապացուցել, որ եթե ցանկացած $k \in Z_+$ թվի համար

$$\text{ա) } \int_{-1}^1 x^{2k} f(x) dx = 0, \text{ ապա } f -\text{ը կենսության մեջ գունդադիր է:}$$

p) $\int_{-1}^1 x^{2k+1} f(x) dx = 0$, ապա f -ը զույգ ֆունկցիա է:

Զեակերպել և ապացուել նույնային պնդում ֆունկցիայի եռանկյունաշափական մոմենտների վերաբերյալ:

3017. $f(x) = \ln\left(2 \cos \frac{x}{2}\right)$ ֆունկցիան $(-\pi; \pi)$ միջակայքում վերլուծել Ֆուրիեի եթե եռանկյունաշափական շարքի: Այստեղից անմիջականորեն ստանալ նաև $g(x) = -\ln\left(2 \sin \frac{x}{2}\right)$ ֆունկցիայի վերլուծությունը $(0; 2\pi)$ միջակայքում:

3018. Տրված են $\frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nx$ և $\sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin nx$ եռանկյունաշափական շարքերը, որոնցում $a_n \downarrow 0$, $b_n \downarrow 0$: Սատուգել, որ ցանկացած $K \subset R \setminus \{2\pi k : k \in Z\}$ կոմպակտի վրա շարքերից յուրաքանչյուրը հավասարաշափ գուգամեալ է:

Ապացուցել, որ եթե $h(x) = \frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} a_n \cos nx$ ($g(x) = \sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin nx$) ֆունկցիան $[-\pi; \pi]$ միջակայքում բացարձակ ինսեգրելի է (Ուիմանի կամ անխական իմաստով), ապա գրված շարքը ներկայացնում է այդ ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարք:

3019. Ապացուցել, որ եթե նախորդ խնդրի պայմաններում $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{a_n}{n}$ շարքը ($\sum_{n=1}^{\infty} \frac{b_n}{n}$ շարքը) գուգամեալ է, ապա h -ը (g -ն) բացարձակ ինսեգրելի է և հետևաբար գրված եռանկյունաշափական շարքը ներկայացնում է իր իսկ գումարի Ֆուրիեի շարք:

3020. Ցույց տալ, որ $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{\sqrt{n}}$ շարքը չի հանդիսանում որևէ $f \in \mathfrak{R}_2[-\pi; \pi]$ ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարք:

3021. Տրված է $\sum_{n=1}^{\infty} b_n \sin nx$ եռանկյունաշափական շարքը, որում $b_n \downarrow 0$:

Ապացուցել, որ շարքը ցանկացած հասկածի վրա կլինի հավասարաշափ գուգամեալ այն և միայն այն դեպքում, եթե $n \cdot b_n \rightarrow 0$:

Գլուխ 12

Վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաներ, Ստիլտեսի ինտեգրալ

Վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաներ : Տրված $f: [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիայի և $[a; b]$ հատվածի ցանկացած $P = (x_0, x_1, \dots, x_n)$ տրման համար (առև զայտ 8) կազմենք $\sum_{k=0}^{n-1} f(x_{k+1}) - f(x_k)$ գումարը: Բայց արտևամենքին համապատասխանող այդպիսի գումարների ճշգրիտ վերին եզրը (վերջավոր կամ անվերջ) կոչվում է $[a; b]$ հատվածում f ֆունկցիայի լրիվ վարիացիա: Եթե $\frac{b}{a}(f) < +\infty$, ապա f -ն անվանում են վերջավոր (սահմանափակ) վարիացիայի ֆունկցիա:

$f: [a; \omega] \rightarrow R$ ($\omega \leq +\infty$) ֆունկցիայի լրիվ վարիացիան սահմանվում է $\frac{\omega}{a}(f) = \lim_{b \rightarrow \omega} \frac{b}{a}(f)$ բանաձևով: Համարնանորեն սահմանվում են f ֆունկցիայի լրիվ վարիացիաները $(\omega, b]$ և $(\omega_1; \omega_2)$ միջակայքերում:

X միջակայքում վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաների դասը նշանակվում է $BV(X)$:

$BV[a; b]$ դասը կամ առ առ ց կ ա ծ ք ը : Ցանկացած $f, g \in BV[a; b]$ ֆունկցիաների համար՝

$$\text{ա) } \alpha f + \beta g \in BV[a; b] \quad (\alpha, \beta \in R), \text{ ընդ որում } \frac{b}{a}(\alpha f + \beta g) \leq |\alpha| \frac{b}{a}(f) + |\beta| \frac{b}{a}(g);$$

$$\text{բ) } |f| \in BV[a; b], \text{ ընդ որում } \frac{b}{a}(|f|) \leq \frac{b}{a}(f);$$

$$\text{գ) } fg \in BV[a; b], \text{ ընդ որում } \frac{b}{a}(fg) \leq \sup_{a \leq x \leq b} |g(x)| \frac{b}{a}(f) + \sup_{a \leq x \leq b} |f(x)| \frac{b}{a}(g);$$

$$\text{դ) } \text{եթե } \text{ամենորեք } |g(x)| \geq \delta > 0, \text{ ապա } \frac{1}{g} \in BV[a; b], \text{ ընդ որում } \frac{b}{a}\left(\frac{1}{g}\right) \leq \frac{1}{\delta^2} \frac{b}{a}(g);$$

Եթե $f \in BV[a; b]$ և $a < c < b$, ապա $[a; c]$ և $[c; b]$ միջակայքերից յուրաքանչյուրում f -ը վերջավոր վարիացիայի է, ընդ որում $\frac{c}{a}(f) + \frac{b}{c}(f) = \frac{b}{a}(f)$:

Թեորեմ: Եթե $f: [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան մասնաւոն է, ապա այն վերջավոր վարիացիայի է,

$$\text{ընդ որում } \frac{b}{a}(f) = |f(b) - f(a)|:$$

Թեորեմ: Որպեսզի ֆունկցիան արված միջակայքում լինի վերջավոր վարիացիայի, անհրաժեշտ է և բավարար, որ այն ներկայացվի որպես երկու անող (չնվազալ) և սահմանափակ

Ֆունկցիաների տարրերություն:

ՈՒ ղ ղ լ ի կ ո ր ե թ թ : Դիցուք L կորը արված է $x = \phi(t)$, $y = \psi(t)$ ($\alpha \leq t \leq \beta$) սպառամեռաբական հավասարություններով: L -ը կոչվում է ամպլիդաս կրո. Եթե ϕ և ψ ֆունկցիաներն անընդհատ են: $[\alpha; \beta]$ հատվածի ցանկացած $(t_0, t_1, \dots, t_n)$ տրինան համար $(\phi(t_k), \psi(t_k))$ ($k = 0, \dots, n$) զագարները հաջորդաբար մրացնող բեկալը կոչվում է L կորին ներգծած բեկալ: Եթե բոլոր այդպիսի բեկալների երկարավույթների ճշգրիտ վերին եզրը վերջավոր թիվ է, ապա այն ընդունում են որպես L կորի երկարավույն, խոկ կորն անվանում են ուղելի:

Ժորյանի թեորեմը: Որպեսզի L անընդհատ կորը լինի ուղղելի, անհրաժեշտ է և բավար, որ ϕ և ψ ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը $[\alpha; \beta]$ հատվածում անենաւ վերջավոր վարիացիա:

Սա ի լ ա ն ս ի ն ա ն գ ր ա լ : Տրիած են $f: [\alpha; b] \rightarrow R$ և $\sigma: [\alpha; b] \rightarrow R$ ֆունկցիաները: $[\alpha; b]$ հատվածի ցանկացած $P = (x_0, x_1, \dots, x_n)$ սրունան (անս զայիս 8) և ցանկացած $\xi_i \in \Delta_i = [x_i; x_{i+1}]$ ($i = 0, 1, \dots, n - 1$) կտաների համար կազմենք

$$S_\sigma(f; P, \xi) = \sum_{i=0}^{n-1} f(\xi_i) \Delta \sigma(x_i)$$

գումարը, որտեղ $\Delta \sigma(x_i) = \sigma(x_{i+1}) - \sigma(x_i)$:

Եթե զոյուրյուն ունի $\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} S_\sigma(f; P, \xi)$ վերջավոր սահմանը ($\lambda(P)$ -ն P սրունան արամազիծն է), ապա այն անվանում են $[a; b]$ հատվածում f ֆունկցիայի Սախանսի (Ռիմսի-Սոլիսկուսի) ինտեգրալ լառ σ -ի և հշանակում

$$\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} S_\sigma(f; P, \xi) = \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

Այս դեպքում f -ն անվանում են լառ σ -ի ինտեգրելի:

Հասու σ -ի $[\alpha; b]$ հատվածում ինտեգրելի ֆունկցիաների դասը հշանակվում է $\mathfrak{R}_\sigma[a; b]$:

Թերևած: Եթե $f \in C[\alpha; b]$ և $\sigma \in BV[\alpha; b]$, ապա $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$:

Սակայն ինտեգրում: Եթե f և g ֆունկցիաներից մեկն $[\alpha; b]$ հատվածում ինտեգրելի է լառ մյուսի, ապա ճշմարիտ է ինտեգրալ բանաձեռ.

$$\int_a^b f(x) dg(x) = f(x) g(x) \Big|_a^b - \int_a^b f(x) df(x):$$

Սախանսի և Ռիմսանի ինտեգրալների կապը: Դիցուք $f \in \mathfrak{R}[a; b]$, $\varphi \in \mathfrak{R}_1[a; b]$ և

$$\sigma(x) = C + \int_a^x \varphi(t) dt \quad (C \in R, a \leq x \leq b):$$

Այս պայմաններում f -ն ինտեգրելի է լառ σ -ի և

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \int_a^b f(x) \varphi(x) dx:$$

Միջին արժեքի թեորեմը: Դիցուք $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ և ամենալրէ $m \leq f(x) \leq M$: Եթե σ -ն $[a; b]$ -ում չնվազագույն է, ապա գոյություն ունի $\mu \in [m; M]$ թիվ, այնպիսին, որ

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \mu[\sigma(b) - \sigma(a)]:$$

Թեորեմ Սակրատսի խնաեղբարպամ սահմանային անցման վերաբերյալ: 1. Դիցուք $f_n \in C[a; b]$ ($n \in N$) և $f_n \rightrightarrows f : \text{Ցունկացած } \sigma \in BV[a; b]$ ֆունկցիայի համար

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f_n(x) d\sigma(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

2. Դիցուք $f \in C[a; b]$, իսկ $\sigma_n \in BV[a; b]$ ($n \in N$) ֆունկցիաների վարիացիաները սահմանափակված են միևնույն թվով և $\lim_{n \rightarrow \infty} \sigma_n(x) = \sigma(x)$ ($a \leq x \leq b$): Այս պայմաններում $\sigma \in BV[a; b]$, լուր որում՝

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f(x) d\sigma_n(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

Ա

3022. Ապացուցել, որ եթե f ֆունկցիան $[a; b]$ հասվածի վրա մոնուուն է, ապա այն վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիա է և $\int_a^b (f) = |f(b) - f(a)|$:

3023. Ապացուցել, որ եթե f ֆունկցիան $[a; b]$ հասվածի վրա բավարպամ է, Լիշշիցի պայմանին (գոյություն ունի K հաստատուն, այնպիսին, որ կամայական $x, y \in [a; b]$ թվերի համար $|f(x) - f(y)| \leq K|x - y|$), ապա այն վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիա է:

3024. Ապացուցել, որ եթե $f : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան ունի սահմանավակածանցյալ, ապա $f \in BV[a; b]$:

3025. Ապացուցել, որ վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիան սահմանավակ է:

3026. Ապացուցել, որ

$$f(x) = \begin{cases} x \cos \frac{\pi}{2x}, & 0 < x \leq 1, \\ 0, & x = 0 \end{cases}$$

անընդհատ և սահմանավակ ֆունկցիան վերջավոր վարիացիայի չէ:

Ցուցում: Դիտարկել $[0; 1]$ հասվածի 0 < $\frac{1}{2n} < \frac{1}{2n-1} < \dots < \frac{1}{3} < \frac{1}{2}$ տրոհումների հաջորդականությունը:

3027. Դիցուք $f, g \in BV[a; b]$: Ապացուցել, որ $f + g, \alpha f \in BV[a; b]$ ($\alpha \in R$) և

$$\frac{b}{a}V(f+g) \leq \frac{b}{a}V(f) + \frac{b}{a}V(g), \quad \frac{b}{a}(af) = |\alpha| \frac{b}{a}V(f):$$

Ցույց տալու դրեն g -ն հասաւասուն է, ապա $\frac{b}{a}V(f+g) = \frac{b}{a}V(f)$:

3028. Դիցուք՝ $f, g \in BV[a; b]$: Ապացուցել, որ $f \cdot g \in BV[a; b]$ և

$$\frac{b}{a}V(f \cdot g) \leq \sup_{x \in [a; b]} |f(x)| \frac{b}{a}V(g) + \sup_{x \in [a; b]} |g(x)| \frac{b}{a}V(f):$$

3029. Ապացուցել, որ եթե g -ն $[a; b]$ հասվածի վրա վերջավոր վարիացիայի

ֆունկցիա է և ամենուրեք $g(x) \geq \delta > 0$, ապա $\frac{1}{g}$ -ն $[a; b]$ -ի վրա նույնպես

վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիա է, ընդ որում $\frac{b}{a}V\left(\frac{1}{g}\right) \leq \frac{1}{\delta^2} \frac{b}{a}V(g)$:

3030. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[a; b]$, ապա $|f| \in BV[a; b]$ և $\frac{b}{a}V(|f|) \leq \frac{b}{a}V(f)$:

Ծշմարի՞ս է արդյոք հակադարձ պնդումը: Բերել համապատասխան օրինակ: Կասուցել $f \in BV[a; b]$ ֆունկցիա, որի համար զբար անհավասարությունը խիստ է:

3031. Դանել

$$f(x) = \begin{cases} 0, & x = 0, \\ 1 - x, & 0 < x < 1, \\ 5, & x = 1 \end{cases}$$

Ֆունկցիայի լրիվ վարիացիան $[0; 1]$ հասվածի վրա:

3032. Դանել

$$f(x) = \begin{cases} x - 1, & x < 1, \\ 10, & x = 1, \\ x^2, & x > 1 \end{cases}$$

Ֆունկցիայի լրիվ վարիացիան $[0; 2]$ հասվածի վրա:

3033. Դանել

$$f(x) = \begin{cases} x^2, & 0 \leq x < 1, \\ 5, & x = 1, \\ x + 3, & 1 < x \leq 2 \end{cases}$$

Ֆունկցիայի լրիվ վարիացիան $[0;1]$, $[1;2]$ և $[0;2]$ հատվածների վրա: Համոզվել, որ

$$\int_0^2 f = \int_0^1 f + \int_1^2 f:$$

3034. Դիցուք f ֆունկցիան $[a;b]$ հաստվածի վրա վերջավոր վարիացիայի է և $a < c < b$: Ապացուցել, որ

$$\int_a^b f = \int_a^c f + \int_c^b f:$$

3035. Դիցուք $f: [a;b] \rightarrow R$ ֆունկցիան $[a;c]$ և $[c;b]$ հատվածներից յուրաքանչյուրի վրա ունի վերջավոր լրիվ վարիացիա: Ապացուցել, որ $f \in BV[a;b]$ և որ

$$\int_a^b f = \int_a^c f + \int_c^b f:$$

3036. Ապացուցել, որ եթե $[a;b]$ հաստվածը կարելի է բաժանել վերջավոր թվով հատվածների, որոնցից յուրաքանչյուրի վրա f ֆունկցիան մոնուտն է, ապա f -ն $[a;b]$ -ի վրա վերջավոր վարիացիայի է:

3037. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[a;\omega)$, ապա $g(x) = \int_a^x f$ -ն $[a;\omega)$ -ի վրա չնվազող և սահմանավակ ֆունկցիա է:

3038. Ապացուցել, որ $f \in BV[a;b]$ այն և միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունի $[a;b]$ -ի վրա աճող (չնվազող) F ֆունկցիա, այնպիսին, որ կամայական $a \leq x_1 < x_2 \leq b$ բերի համար δ -մարիս է

$$|f(x_2) - f(x_1)| \leq F(x_2) - F(x_1)$$

անհավասարությունը:

3039. Ապացուցել, որ $f \in BV[a;b]$ այն և միայն այն դեպքում, եթե f -ը ներկայացվում է $[a;b]$ -ի վրա չնվազող ֆունկցիաների աարբերության տեսքով:

3040. Օգտվելով նախորդ խնդրից՝ ապացուցել, որ վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաների գումարը, տարբերությունը և արտադրյալը վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաներ են:

3041. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[a;+\infty)$, ապա

$$\int_a^{+\infty} f = \int_a^b f + \int_b^{+\infty} f \quad (a < b):$$

3042. Ապացուցել, որ եթե f ֆունկցիան R -ի վրա վերջավոր վարիացիայի է, ապա

$$\lim_{a \rightarrow -\infty} \overset{a}{V}(f) = \lim_{a \rightarrow +\infty} \overset{a}{V}(f) = 0:$$

3043. Ապացուցել, որ

$$y = \begin{cases} x^2 \sin \frac{1}{x}, & 0 < x \leq 1, \\ 0, & x = 0 \end{cases}$$

կորն ուղղելի է:

3044. Ապացուցել, որ

$$y = \begin{cases} x \sin \frac{1}{x}, & 0 < x \leq 1, \\ 0, & x = 0 \end{cases}$$

կորն ուղղելի չէ:

***

3045. Սալուգել, որ ցանկացած c հաստատունի համար

$$\int_a^b c d\sigma(x) = c(\sigma(b) - \sigma(a)):$$

3046. Ապացուցել, որ եթե $f, g \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$, ապա $f \pm g \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ և

$$\int_a^b [f(x) \pm g(x)] d\sigma(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x) \pm \int_a^b g(x) d\sigma(x):$$

3047. Ապացուցել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$, ապա կամայական α, β թվերի համար $\alpha f \in \mathfrak{R}_{\beta\sigma}[a; b]$ և

$$\int_a^b \alpha f(x) d[\beta\sigma(x)] = \alpha\beta \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

3048. Ապացուցել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ և $f \in \mathfrak{R}_\tau[a; b]$, ապա $f \in \mathfrak{R}_{\sigma+\tau}[a; b]$ և

$$\int_a^b f(x) d[\sigma(x) + \tau(x)] = \int_a^b f(x) d\sigma(x) + \int_a^b f(x) d\tau(x):$$

3049. Դիցուք՝ $\sigma \in BV[a; b]$ և $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ ֆունկցիան սահմանափակ է:
Ապացուցել, որ

$$\left| \int_a^b f(x) d\sigma(x) \right| \leq M \cdot \overset{b}{V}(\sigma),$$

$$\text{որտեղ } M = \sup_{x \in [a; b]} |f(x)|:$$

3050. Ապացուցել, որ եթե գոյություն ունի $\int_a^b f d\sigma$ ինտեգրալը, ապա ցանկացած $c \in (a; b)$ թվի համար գոյություն ունեն $\int_a^c f d\sigma$ և $\int_c^b f d\sigma$ ինտեգրալները, ընդ որում՝

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \int_a^c f(x) d\sigma(x) + \int_c^b f(x) d\sigma(x):$$

3051. Սաւուզել, որ եթե

$$f(x) = \begin{cases} 0, & -1 \leq x \leq 0, \\ 1, & 0 < x \leq 1 \end{cases} \quad \text{և} \quad g(x) = \begin{cases} 0, & -1 \leq x < 0, \\ 1, & 0 \leq x \leq 1, \end{cases}$$

ապա

$$\int_{-1}^0 f(x) dg(x) = \int_0^1 f(x) dg(x) = 0,$$

իսկ $\int_{-1}^1 f(x) dg(x)$ -ը գոյություն չունի:

3052. Ապացուցել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}_g[a; b]$, ապա $g \in \mathfrak{R}_f[a; b]$, ընդ որում ճշմարիտ է մասնակի ինտեգրման հետևյալ բանաձևը.

$$\int_a^b g(x) df(x) = f(x)g(x) \Big|_a^b - \int_a^b f(x) dg(x):$$

3053. Ապացուցել, որ եթե $f \in C[a; b]$, իսկ $\sigma(x)$ -ն $[a; b]$ -ի վրա ունի Ոփմանի ինաստով ինտեգրելի ածանցյալ, ապա $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$, ընդ որում

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \int_a^b f(x) \sigma'(x) dx :$$

3054. ճշմարի՞ւ է արդյոք, որ $\mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ դասի ցանկացած ֆունկցիա սահմանավորակ է: Բերել համապատասխան օրինակ:

3055. Դիցուք σ -ն աճող է $[a; b]$ հասկածի վրա: ճշմարի՞ւ է արդյոք, որ $\mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ դասի ցանկացած ֆունկցիա սահմանավորակ է:

3056. Դիցուք՝ $\sigma \in C^1[a; b]$ և $\sigma'(x) \neq 0$ ($x \in [a; b]$): Ապացուցել, որ $\mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ դասի ցանկացած ֆունկցիա սահմանավորակ է:

3057. Դիցուք $f : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան $x = c \in [a; b]$ կետում անբնդիալ է և

$$\sigma(x) = \begin{cases} 0, & x \leq 0, \\ 1, & x > 0: \end{cases}$$

Ապացուցել, որ

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x-c) = f(c):$$

3058. Դիցուք՝ $f \in C[a; b]$, իսկ g -ն $(a; c_1), (c_1; c_2), \dots, (c_n; b)$ միջակայքերից յուրաքանչյուրի վրա, որտեղ $a < c_1 < c_2 < \dots < c_n < b$, հաստատուն է:

Ապացուցել, որ

$$\begin{aligned} \int_a^b f(x) dg(x) &= f(a)[g(a+0) - g(a)] + \\ &+ \sum_{k=1}^n f(c_k)[g(c_k+0) - g(c_k-0)] + f(b)[g(b) - g(b-0)]: \end{aligned}$$

Հաշվել ինտեգրալ (3059-3062).

$$3059. \int_{-1}^1 x^2 d \operatorname{sgn} x :$$

$$3060. \int_0^2 x d[x] :$$

$$3061. \int_{-1}^3 x dg(x), \text{ որտեղ } g(x) = \begin{cases} 0, x = -1, \\ 1, -1 < x < 2, \\ -1, 2 \leq x \leq 3 : \end{cases}$$

$$3062. \int_0^2 x^2 dg(x), \text{ որտեղ } g(x) = \begin{cases} -1, 0 \leq x < 0,5, \\ 0, 0,5 \leq x \leq 1,5, \\ -2, 1,5 < x \leq 2 : \end{cases}$$

Բ

Ե բազմությունը կոչվում է հաշվելի, եթե գոյություն ունի վախճառքեր ֆունկիա, որը E -ի արտապատկերում է բնական թվերի N բազմության վրա:

3063. Ապացուցել, որ Z_+ և Z_- բազմություններից յուրաքանչյուրը հաշվելի է:

3064. Ցույց տալ, որ բնական զույգ թվերի և կենսա թվերի բազմությունները հաշվելի են:

3065. Ապացուցել, որ

ա) հաշվելի բազմության ցանկացած ենթաբազմություն վերջավոր է կամ հաշվելի;

բ) վերջավոր և հաշվելի բազմությունների միավորումը հաշվելի է;

գ) երկու հաշվելի բազմությունների միավորումը հաշվելի է;

դ) ամբողջ թվերի Z բազմությունը հաշվելի է:

3066. Ապացուցել, որ ցանկացած անվերջ բազմություն պարունակում է հաշվելի նմբարագմություն:

3067. Ստուգել, որ $J(p, q) = \frac{(p+q)(p+q+1)}{2} + p$, $p, q \in \mathbb{Z}_+$, ֆունկցիան

$Z_+ \times Z_+$ բազմությունը վոլյումիարժեք արտապատճերում է Z_+ -ի վրա:

3068. Ապացուցել, որ ցանկացած երկու հաշվելի բազմությունների դեկարտյան արտադրյալը հաշվելի է:

3069. Ապացուցել, որ վերջավոր կամ հաշվելի բազմություններից կազմված հաշվելի ընտանիքի միավորումը վերջավոր է կամ հաշվելի:

3070. Ցույց տալ, որ սացիոնալ բվերի բազմությունը հաշվելի է:

3071. Ապացուցել, որ բվային առանցքի վրա զույգ առ զույգ չհասվող բաց միջակայքերի ցանկացած ընտանիք վերջավոր է կամ հաշվելի:

3072. Ապացուցնել, որ $[0; 1]$ հասվածը հաշվելի չէ:

3073. Դիցուք f ֆունկցիան $[a; b]$ հասվածի վրա չնվազող է և $x_1, x_2, \dots, x_n \in (a; b)$: Ապացուցել

$$[f(a+0) - f(a)] + \sum_{k=1}^n [f(x_k+0) - f(x_k-0)] + [f(b) - f(b-0)] \leq f(b) - f(a)$$

անհավասարությունը:

3074. Ապացուցել, որ $[a; b]$ հասվածի վրա չնվազող f ֆունկցիայի խզման կետերի բազմությունը վերջավոր է կամ հաշվելի: Ցույց տալ, որ եթե $x_1, x_2, \dots \in (a; b)$ կետերը f -ի խզման կետերն են, ապա

$$[f(a+0) - f(a)] + \sum_k [f(x_k+0) - f(x_k-0)] + [f(b) - f(b-0)] \leq f(b) - f(a)$$

3075. Դիցուք f ֆունկցիան $[a; b]$ հասվածի վրա աճող է:

$$s(x) = [f(a+0) - f(a)] + \sum_{x_k < x} [f(x_k+0) - f(x_k-0)] + \\ + [f(x) - f(x-0)], \text{ եթե } a < x \leq b \text{ և } s(a) = 0$$

ֆունկցիան կոչվում է f -ի բոլիչքների ֆունկցիա:

Ապացուցել, որ $f(x) - s(x)$ ֆունկցիան $[a; b]$ -ի վրա չնվազող է և անընդհատ:

3076. Ապացուցել, որ վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիայի խզման կետերի բազմությունը վերջավոր է կամ հաշվելի:

3077. Դիցուք $f \in BV[a; b]$: Ապացուցել, որ եթե f -ն անընդհատ է x_0 կետում, ապա այդ կետում անընդհատ է նաև $\overset{x}{\underset{a}{V}}(f)$ ֆունկցիան:

3078. Ապացուցել, որ վերջավոր վարիացիայի անընդհատ ֆունկցիան կարելի ներկայացնել երկու ֆունկցիաների սարքերության տեսքով, որոնցից յուրաքանչյուրն անընդհատ է և չնվազող:

3079. Դիցուք՝ $f \in C[a; b] \cap BV[a; b]$: $[a; b]$ հատվածի $P = (x_0, \dots, x_n)$ տրաման համար նշանակենք

$$V(f; P) = \sum_{k=1}^{n-1} |f(x_{k+1}) - f(x_k)|, \quad \Omega(f; P) = \sum_{k=0}^{n-1} \omega_k,$$

որտեղ ω_k -ն f -ի սահանումն է $[x_k; x_{k+1}]$ -ի վրա: Ապացուցել, որ

$$\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} V(f; P) = \lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} \Omega(f; P) = \overset{b}{\underset{a}{V}}(f),$$

որտեղ $\lambda(P)$ -ն P սրուման տրամագիծն է:

3080. Դիցուք f -ն $[a; b]$ -ում դիֆերենցելի ֆունկցիա է և $f' \in \mathfrak{R}_1[a; b]$: Ապացուցել, որ $f \in BV[a; b]$, ընդ որում՝

$$\overset{b}{\underset{a}{V}}(f) = \int_a^b |f'(x)| dx :$$

3080.1. Դիցուք $\varphi \in \mathfrak{R}_1[a; b]$ և $f(x) = \int_a^x \varphi(t) dt$: Ապացուցել, որ $f \in BV[a; b]$ և

$$\overset{b}{\underset{a}{V}}(f) = \int_a^b |\varphi(t)| dt :$$

3081. Դիցուք՝ $f \in C^1[0; 1]$: Ապացուցել անհավասարությունը.

$$\int_0^1 |f(x)| dx \leq \max \left\{ \left| \int_0^1 f(x) dx \right|, \int_0^1 |f'(x)| dx \right\} :$$

3082. Դիցուք F -ն $[a; b]$ հատվածի վրա որոշված ֆունկցիաների անվերջ ընտանիք է: Ապացուցել, որ եթե ընտանիքի բոլոր ֆունկցիաները սահմանափակված են միևնույն բառով (F ընտանիքը հավասարաշափ սահմանափակ է), ապա ցանկացած $E \subset [a; b]$ հաշվեի բազմության համար F ընտանիքից կարելի է ընտրել ֆունկցիաների f_n հաջորդականություն, որը E -ի յուրաքանչյուր կետում գուգամեալ է:

3083. Ապացուցել, որ եթե $[a; b]$ հատվածի վրա չնվազող ֆունկցիաների $F = \{f\}$ անվերջ ընտանիքը հավասարաշափ սահմանափակ է, ապա նրանից կարելի է ընտրել ֆունկցիաների f_n հաջորդականություն, որն $[a; b]$ -ի վրա գուգամիառ է չնվազող ֆունկցիայի:

3084. Դիցուք F -ն $[a; b]$ հասկածի վրա որոշված ֆունկցիաների անվերջ ընտանիք է: Եթե ընտանիքի բոլոր ֆունկցիաները և նրանց լրիվ վարիացիաները սահմանափակված են միևնույն թվով՝

$$|f(x)| \leq K, \quad \frac{b}{a} V(f) \leq K \quad (f \in F),$$

ապա F ընտանիքից կարելի է ընտրել ֆունկցիաների f_n հաջորդականություն, որն $[a; b]$ -ի վրա գուգամիառում և վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիայի ($\mathcal{L}_b$ ի ընարքության սկզբունք):

3085. Ապացուցել, որ $f \in BV(R)$ այն և միայն այն դեպքում, եթե այն ներկայացվում և երկու չնվազող և սահմանափակ ֆունկցիաների սարքերությամբ:

3086. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV(R)$, ապա զոյություն ունեն $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x)$ և $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)$ վերջավոր սահմանները:

3087. Դիցուք F -ի R -ի վրա որոշված ֆունկցիաների անվերջ ընտանիք է: Եթե ընտանիքի բոլոր ֆունկցիաները և նրանց լրիվ վարիացիաները սահմանափակված են միևնույն թվով՝

$$|f(x)| \leq K, \quad \frac{+\infty}{-\infty} V(f) \leq K \quad (f \in F),$$

ապա F ընտանիքից կարելի է ընտրել ֆունկցիաների f_n հաջորդականություն, որը R -ի վրա գուգամիառում է վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիայի:

3088. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[0; 1]$, ապա $F(x) = f(ax + b)$ ($a > 0$) ֆունկցիան $\left[-\frac{b}{a}; \frac{1-b}{a}\right]$ հասկածի վրա վերջավոր վարիացիայի և $\frac{+\infty}{-\infty} V(F) = V(f)$:

3089. Դիցուք՝ $f \in BV[a; b]$ և $\frac{b}{a} V(f) = f(b) - f(a)$: Ապացուցել, որ f -ը չնվազող ֆունկցիա է:

Ֆունկցիան ներկայացնել երկու չնվազող ֆունկցիաների սարքերության սեպով (3090-3092).

3090. $\cos^2 x$, $0 \leq x \leq \pi$:

3091. $\sin x$, $0 \leq x \leq 2\pi$:

3092. $f(x) = \begin{cases} -x^2, & 0 \leq x < 1; \\ 0, & x = 1; \\ 1, & 1 < x \leq 2: \end{cases}$

***

3093. Դիցուք $f : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան սահմանավակ է, իսկ $\sigma : [a; b] \rightarrow R$ -ը՝ չնվազուլ: $[a; b]$ հասկածի $P = (x_0, x_1, \dots, x_n)$ արտիման համար

$$s = \sum_{k=0}^{n-1} m_k (\sigma(x_{k+1}) - \sigma(x_k)), \quad S = \sum_{k=0}^{n-1} M_k (\sigma(x_{k+1}) - \sigma(x_k))$$

գումարները, որտեղ $m_k = \inf_{x \in [x_k; x_{k+1}]} f(x)$, $M_k = \sup_{x \in [x_k; x_{k+1}]} f(x)$, կոչվում են

Դարրու-Ստիլտեսի համապատասխանարար ստորին և վերին գումարներ:

Ապացուցել, որ $f \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ այն և միայն այն դեպքում, եթե

$$\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} (S - s) = 0,$$

որտեղ $\lambda(P)$ -ն P արտիման սրամազիծն է:

3094. Ապացուցել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}[a; b]$, $\varphi \in \mathfrak{R}_1[a; b]$ և $g(x) = \int_a^x \varphi(t) dt$ ($a \leq x \leq b$), ապա $f \in \mathfrak{R}_g[a; b]$ և

$$\int_a^b f(x) dg(x) = \int_a^b f(x) \varphi(x) dx:$$

3095. Դիցուք $u, v \in \mathfrak{R}_1[a; b]$ և

$$U(x) = U(a) + \int_a^x u(t) dt, \quad V(x) = V(a) + \int_a^x v(t) dt \quad (a \leq x \leq b):$$

Ապացուցել մասերով ինտեղման բանաձևի հետևյալ ընդհանրացումը՝

$$\int_a^b U(x) v(x) dx = U(x) V(x) \Big|_a^b - \int_a^b V(x) u(x) dx:$$

3096. Դիցուք $f \in C[a; b]$ և g -ն $[a; b]$ -ի վրա ամենուրեք, բացի զույն վերջավոր թվով կետերից, ունի վերջավոր $g'(x)$ ածանցյալ, որն $[a; b]$ -ի վրա ինտեգրելի է:

Ապացուցել, որ եթե $c_1, c_2, \dots, c_n$ կետերը $(a; b)$ -ում g -ի լսզման կետերն են, ապա $f \in \mathfrak{R}_g[a; b]$ և

$$\int_a^b f(x) dg(x) = \int_a^b f(x) g'(x) dx + f(a)[g(a+0) - g(a)] +$$

$$+ \sum_{k=1}^n [f(c_k)[g(c_k+0) - g(c_k-0)] + f(b)[g(b) - g(b-0)]]:$$

Հաշվել ինստեղուալը (3097-3101).

$$3097. \text{a)} \int_{-2}^2 x d\sigma(x); \quad \text{b)} \int_{-2}^2 x^2 d\sigma(x); \quad \text{c)} \int_{-2}^2 (x^3 + 1) d\sigma(x).$$

$$\sigma(x) = \begin{cases} x + 2, & -2 \leq x \leq -1; \\ 2, & -1 < x < 0; \\ x^2 + 3, & 0 \leq x \leq 2; \end{cases}$$

$$3098. \int_0^\pi \sin x d\sigma(x), \quad \sigma(x) = \begin{cases} x, & 0 \leq x < \frac{\pi}{2}; \\ 2, & x = \pi, x = \frac{\pi}{2}; \\ x - \frac{\pi}{2}, & \frac{\pi}{2} < x < \pi; \end{cases}$$

$$3099. \int_{-\pi}^{\pi} (x+2) d(e^x \operatorname{sgn} \sin x); \quad 3100. \int_0^{\pi} (x-1) d[(\cos x) \operatorname{sgn} x];$$

$$3101. \int_0^3 x d([x] - x);$$

3102. Ապացուցել, որ եթե $f : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան սահմանափակ է, իսկ σ ֆունկցիան՝ c կետում ($a < c < b$) անընդհատ, ապա $\int_a^c f(x) d\sigma(x)$ և $\int_c^b f(x) d\sigma(x)$ ինստեղուալների գոյությունից հետևում է $\int_a^b f(x) d\sigma(x)$ ինստեղուալի գոյությունը, ընդ որում

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \int_a^c f(x) d\sigma(x) + \int_c^b f(x) d\sigma(x);$$

3103. Ապացուցել, որ եթե $f : [a; b] \rightarrow R$ և $\sigma : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիաները c ($a < c < b$) կետում խզվում են, ապա f -ն ըստ σ -ի ինստեղերի չէ: *

3104. Ապացուցել, որ եթե σ -ն $[a; b]$ հատվածի վրա չնվազող ֆունկցիա է և $f, g \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$, ապա

$$\left(\int_a^b f(x) g(x) d\sigma(x) \right)^2 \leq \int_a^b f^2(x) d\sigma(x) \cdot \int_a^b g^2(x) d\sigma(x);$$

3105. Ապացուցել, որ եթե $\sigma \in BV[a; b]$, $f, g \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$ և գոյություն ունի $c > 0$ թիվ այնպիսին, որ $|g(x)| \geq c$ ($a \leq x \leq b$), ապա $\frac{f}{g} \in \mathfrak{R}_\sigma[a; b]$:

3106. Ապացուցել միջին արժեքի առաջին թեորեմը. եթե f -ն $[a; b]$ հատվածի վրա անընդհատ է, իսկ σ -ն՝ աճող, ապա գոյություն ունի $\xi \in [a; b]$ կետ, այնպիսին, որ

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = f(\xi)[\sigma(b) - \sigma(a)]:$$

3107. Ապացուցել միջին արժեքի երկրորդ թեորեմը. եթե $f, \sigma \in C[a; b]$, f -ը մոնուատ է, իսկ σ -ն՝ վերջավոր վարիացիայի, ապա գոյություն ունի $\xi \in [a; b]$ կետ, այնպիսին, որ

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = f(a)[\sigma(\xi) - \sigma(a)] + f(b)[\sigma(b) - \sigma(\xi)]:$$

3108. Դիցուք՝ $f, \varphi \in C[a; b]$ և $[a; b]$ հատվածի վրա φ -ն աճող է: Ապացուցել, որ

$$\int_a^b f(x) d\varphi(x) = \int_{\varphi(a)}^{\varphi(b)} f(\varphi^{-1}(y)) dy:$$

3109. Դիցուք՝ $\sigma \in BV[a; b]$ և $f_n \in C[a; b]$ ($n \in N$) հաջորդականությունը հավասարաչափ զուգամիտում է f ֆունկցիային: Ապացուցել, որ

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f_n(x) d\sigma(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

3110. Դիցուք՝ $f \in C[a; b]$, $\sigma_n(x) \rightarrow \sigma(x)$ ($x \in [a; b]$) և $\sup_n V_a^b(\sigma_n) < +\infty$:

Ապացուցել, որ

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f(x) d\sigma_n(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x) \quad (\text{Հելիի թեորեմ}):$$

3111. Դիցուք $f_n \in C[a; b]$, $\sigma_n \in BV[a; b]$ ($n \in N$): Ապացուցել, որ եթե $f_n \rightarrow f$, $\sigma_n(x) \rightarrow \sigma(x)$ ($x \in [a; b]$) և $\sup_n V_a^b(\sigma_n) < +\infty$, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f_n(x) d\sigma_n(x) = \int_a^b f(x) d\sigma(x):$$

3112. Դիցուք R_+ -ի վրա սորված ֆունկցիաների σ_n հաջորդականությունը բավարարում է

$$\sup_{n \rightarrow \infty} V(\sigma_n) < +\infty, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \sigma_n(x) = \sigma(x) \quad (x \in R_+)$$

պայմաններին: Ապացուցել, որ եթե f -ն R_+ -ի վրա անընդհատ և սահմանափակ ֆունկցիա է և $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = 0$, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^{+\infty} f(x) d\sigma_n(x) = \int_0^{+\infty} f(x) d\sigma(x):$$

Օրինակով համոզվել, որ $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = 0$ պայմանն էական է:

3113. Ապացուցել, որ եթե φ և ψ ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրն $[\alpha; \beta]$ հասվածի վրա ունի սահմանափակ ածանցյալ, ապա $x = \varphi(t)$, $y = \psi(t)$ ($\alpha \leq t \leq \beta$) կորն ուղղելի է:

3114. Սառուցել, որ ա) $x = \cos t$, $y = \sin t$, $0 \leq t \leq 2\pi$; բ) $x = \cos 2t$,

$$y = \sin 2t, \quad 0 \leq t \leq 2\pi; \quad \text{գ) } x = \cos\left(2\pi t \sin \frac{1}{t}\right), \quad y = \sin\left(2\pi t \sin \frac{1}{t}\right), \quad 0 < t \leq 2\pi,$$

$x(0) = 1$, $y(0) = 0$ կորերից յուրաքանչյուրը ղեկարայան հարթության վրա ներկայացնում է. Կետերի միևնույն $\{(x(t), y(t)): 0 \leq t \leq 2\pi\}$ բազմությունը, սակայն դրանցից առաջին երկուսն ուղղելի են և ունեն համապատասխանաբար 2π և 4π երկարություն, իսկ երրորդն ուղղելի չեն:

Q

3115. Դիցուք $(a; b)$ միջակայքի վրա սորված f ֆունկցիայի համար այդ միջակայքի յուրաքանչյուր կես լոկալ մինիմումի կետ է: Ապացուցել, որ f -ի արժեքների բազմությունը վերջավոր է կամ հաշվելի:

3116. Դիցուք $f : [a; b] \rightarrow R$ ֆունկցիան $(a; b)$ միջակայքի յուրաքանչյուր կեսում ունի միակողմանի սահմաններ: Ապացուցել, որ f -ի խզման կետերի բազմությունը վերջավոր է կամ հաշվելի:

3117. Կամայական $E \subset R$ հաշվելի բազմության համար կառուցել աճող ֆունկցիա, որի խզման կետերի բազմությունը համընկնում է E -ին:

3118. Դիցուք՝ $f \in BV[0;1]$, $\varphi \in C[\alpha; \beta]$ ֆունկցիան աճող է, ընդ որում՝ $\varphi(\alpha) = 0$, $\varphi(\beta) = 1$: Ապացուցել, որ $F(x) = f(\varphi(x))$ ֆունկցիան $[\alpha; \beta]$ -ի վրա վերջավոր վարիացիայի է և $\int_{\alpha}^{\beta} F(t) dt = \int_0^1 f(t) dt$:

3119. Ծշմարիս է՝ արդյոք, որ

ա) Վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաների հավասարաչափ զուգամետ հաջորդականության սահմանը Վերջավոր վարիացիայի է;

բ) Եթե Վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաների հավասարաչափ զուգամետ g_n հաջորդականության g սահմանը Վերջավոր վարիացիայի է, ապա $\lim_{n \rightarrow \infty} V(g_n) = V(g)$:

Բերել համապատասխան օրինակներ:

3120. Ապացուցել, որ եթե $f \in C[a; b]$ և $|f| \in BV[a; b]$, ապա $f \in BV[a; b]$ և $\int_a^b f(t) dt = \int_a^b |f(t)| dt$ (այս խնդիր 3030):

3121. Դիցուք՝ $f \in BV[a; b]$: Հավասարումների $f(x) - f(a) = p_0(x) - q_0(x)$ և $\int_a^x f(t) dt = p_0(x) + q_0(x)$ համակարգի որոշվող p_0 և q_0 ֆունկցիաները կոչվում են f ֆունկցիայի համապատասխանաբար դրական և բացասական վարիացիայի ֆունկցիաներ: Սաստիգ, որ p_0 -ն և q_0 -ն չնվազող ֆունկցիաներ են, ընդ որում $p_0(a) = q_0(a) = 0$: Ապացուցել այդ ֆունկցիաների հետևյալ կրստնմալ հասկությունը. Եթե p -ն և q -ն $[a; b]$ -ում չնվազող ֆունկցիաներ են և $f = p - q$, ապա

$$\int_a^b p(t) dt \geq \int_a^b p_0(t) dt, \quad \int_a^b q(t) dt \geq \int_a^b q_0(t) dt:$$

3122. Դիցուք՝ $g \in \mathfrak{R}[a; b]$, $g^+(t) = \max\{g(t), 0\}$, $g^-(t) = -\min\{g(t), 0\}$ և $f(x) = \int_a^x g(t) dt$: Ապացուցել, որ $f \in BV[a; b]$ և որ հետևյալ ֆունկցիաները f ֆունկցիայի համապատասխանաբար լրիվ, դրական և բացասական վարիացիայի ֆունկցիաներն են.

$$\int_a^x f(t) dt = \int_a^x |g(t)| dt, \quad p_0(x) = \int_a^x g^+(t) dt, \quad q_0(x) = \int_a^x g^-(t) dt:$$

3123. Ապացուցել, որ $E \subset [a; b]$ բազմության

$$\chi_E(x) = \begin{cases} 1, & x \in E; \\ 0, & x \in [a; b] \setminus E \end{cases}$$

բնութագրիչ ֆունկցիան վերջավոր վարիացիայի է այն և միայն այն դեպքում, եթե E -ն ունի վերջավոր թվով եզրային կետեր:

3124. Կառուցել անընդհատ և վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիա, որը ոչ մի $\alpha > 0$ թվի համար չի բավարարում Լիպշչիցի α պայմանին (այս խնդիր 2967):

3125. Կառուցել $Lip_\alpha[a; b]$ ($0 < \alpha < 1$) դասին պատկանող ֆունկցիա, որի լրիվ վարիացիան վերջավոր չէ (այս խնդիր 2967):

3126. α -ի և β -ի համար արժեքների դեպքում $f(x) = x^\alpha \sin \frac{1}{x^\beta}$ ֆունկցիան $(0; 1]$ միջակայրում կունենա վերջավոր վարիացիա:

3127. Դիցուք՝ $f \in BV[a; b]$ և $x_0 \in (a; b)$: Գտնել անհրաժեշտ և բավարար պայման, որի դեպքում x_0 կետում f -ի արժեքը վտխելով հնարավոր լինի f -ի վարիացիան վտքրացնել:

3128. Դիցուք՝ $f_n \in BV[a; b]$ և ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունի n_0 բնական թիվ, այնպիսին, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} V(f_n - f_m) < \varepsilon$, եթե $m, n \geq n_0$:

ա) Ապացուցել, որ գոյություն ունի $f \in BV[a; b]$ ֆունկցիա, այնպիսին, որ

$$\lim_{n \rightarrow \infty} V(f_n - f) = 0 :$$

բ) Համոզվել, որ f -ը միակը չէ:

գ) Ապացուցել, որ ցանկացած այդպիսի երկու ֆունկցիա իրարից տարբերվում են հաստատուն գումարելիով:

դ) Ապացուցել, որ եթե f_n հաջորդականությունն $[a; b]$ հաստվածի առնընդական մեկ կետում զուգամետ է, ապա f_n -ը $[a; b]$ -ի վրա հավասարաշավի զուգամետ է:

3129. Դիցուք R_+ -ի վրա որոշված ֆունկցիաների σ_n հաջորդականությունը բավարարում է

$$\lim_{n \rightarrow +\infty} \sup_n V(\sigma_n) = 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \sigma_n(x) = \sigma(x) \quad (x \in R_+)$$

պայմաններին: Ապացուցել, որ եթե f -ն R_+ -ի վրա անընդհատ և սահմանափակ ֆունկցիա է, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^{\infty} f(x) d\sigma_n(x) = \int_0^{\infty} f(x) d\sigma(x):$$

3130. Դիցուք՝ $\sigma \in BV[a; b]$ և $f \in C[a; b]$: Ապացուցել, որ $\int_a^x f(t) d\sigma(t)$ ֆունկցիան վերջավոր վարիացիայի $[a; b]$ -ում և σ -ի անընդհատության կետերում՝ անընդհատ:

3131. Դիցուք՝ $f, g \in C[a; b]$, $\sigma \in BV[a; b]$ և $\tau(x) = \int_a^x f(x) d\sigma(x)$:

Ապացուցել, որ

$$\int_a^b g(x) d\tau(x) = \int_a^b f(x) g(x) d\sigma(x):$$

3132. Դիցուք $\sigma \in BV[a; b]$ և $v(x) = \int_a^x (\sigma)$: Ապացուցել, որ ցանկացած սահմանավակ ֆունկցիայի համար հետևյալ երեք պնդումները համարժեք են.

1. $f \in \mathcal{R}_\sigma[a; b]$;

2. $\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} \sum_{i=1}^n \omega_i(f) [\sigma(x_i) - \sigma(x_{i-1})] = 0$;

3. $\lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} \sum_{i=1}^n \omega_i(f) (v(x_i) - v(x_{i-1})) = 0$;

որտեղ $\lambda(P)$ -ն $P = (x_0, x_1, \dots, x_n)$ արողման արամագիծն է, իսկ $\omega_i(f)$ -ն f -ի տասանումն է $[x_{i-1}; x_i]$ հասկածի վրա:

3133. Դիցուք՝ $\sigma \in BV[a; b]$ և $v(x) = \int_a^x (\sigma)$: Ապացուցել, որ $\mathcal{R}_\sigma[a; b] = \mathcal{R}_v[a; b]$:

3134. Դիցուք $\sigma \in BV[a; b]$ և $f, g \in \mathcal{R}_\sigma[a; b]$: Ապացուցել, որ $|f|, f \cdot g, \max\{f, g\} \in \mathcal{R}_\sigma[a; b]$:

3135. Դիցուք՝

$$\tau(x) = \begin{cases} 1, & x > 0, \\ 0, & x \leq 0, \end{cases}$$

x_n -ը $(a; b)$ միջակայքի իրարից տարբեր կետերի հաջորդականություն է,

$\sum_{n=1}^{\infty} |c_n| < +\infty$ և $\sigma(x) = \sum_{n=1}^{\infty} c_n \tau(x - x_n)$ ($a \leq x \leq b$): Ապացուցել, որ

ա) σ -ն x_n -երից տարբեր ցանկացած կետում անընդհատ է;

բ) $\sigma \in BV[a; b]$;

գ) ցանկացած $f \in C[a; b]$ ֆունկցիայի համար

$$\int_a^b f(x) d\sigma(x) = \sum_{n=1}^{\infty} c_n f(x_n):$$

3136. Դիցուք՝ $f \in C[a; b] \cap \mathfrak{R}_{\sigma}[a; b]$: Ապացուցել, որ եթե σ -ի արժեքը վորխվի $(a; b)$ -ի որևէ կետում, ապա $\int_a^b f(x) d\sigma(x)$ ինստրումենտի արժեքը չի վորխվի: Կվորխվի՝ արդյոք ինստրումենտը, եթե σ -ի արժեքը վորխվի $[a; b]$ -ի ծայրակետերում:

3137. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[0; 2\pi]$, ապա

$$\left| \int_0^{2\pi} f(x) \cos nx dx \right| \leq \frac{1}{n} V(f) \quad (n \in N):$$

3138. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[0; 2\pi]$, ապա

$$\left| \int_0^{2\pi} f(x) \sin nx dx \right| \leq \frac{2}{n} V(f) \quad (n \in N).$$

իսկ եթե նաև $f(0) = f(2\pi)$, ապա

$$\left| \int_0^{2\pi} f(x) \sin nx dx \right| \leq \frac{1}{n} V(f) \quad (n \in N):$$

3139. Ապացուցել, որ եթե $0 < h < \pi$ և $f \in BV[0; h]$, ապա

$$\lim_{p \rightarrow +\infty} \int_0^h f(x) \frac{\sin px}{\sin x} dx = \frac{\pi}{2} f(+0):$$

3140. Դիցուք՝ $f \in BV[-\pi; \pi]$: Ապացուցել, որ f -ի Ֆուրիեի եռանկյունաշափական շարքի մասնակի գումարների հաջորդականությունը հավասարաչափ սահմանափակ է:

3141. Ապացուցել, որ եթե $f \in BV[-\pi; \pi]$, ապա f -ի Ֆուրիեի շարքն x կետում գուգամիառն է $\frac{f(x+0) + f(x-0)}{2}$ թվին (Ժորդանի հայտանիշ):

3142. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1[-\pi; \pi]$ և $\frac{a_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (a_n \cos nx + b_n \sin nx)$ -ը f -ի Ֆուրիեի եռանկյունաշափական շարքն է:

$$\text{ա) Սսուցել, որ } F(x) = \int_0^x \left[f(t) - \frac{a_0}{2} \right] dt \text{ ֆունկցիան } [-\pi; \pi] \text{ հաս-}$$

վածում անընդհատ և վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիա է, ընդ որում՝ $F(-\pi) = F(\pi)$:

բ) Ապացուցել, որ F -ը $[-\pi; \pi]$ -ում վերլուծվում է հավասարաշափ գու-
զամես Ֆուրիեի շարքի. $F(x) = \frac{A_0}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (A_n \cos nx + B_n \sin nx)$:

գ) F և f ֆունկցիաների Ֆուրիեի գործակիցների միջև ստանալ

$$\frac{A_0}{2} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{b_n}{n}, \quad A_n = -\frac{b_n}{n}, \quad B_n = \frac{a_n}{n} \quad (n \in N) \text{ կապը:}$$

դ) Համոզվել, որ անկախ f -ի Ֆուրիեի շարքի գուգամիայթունից,
ճշմարիս է անդամ առ անդամ ինսեղոման հետևյալ բանաձևը.

$$\int_0^x f(t) dt = \int_0^x \frac{a_0}{2} dt + \sum_{n=1}^{\infty} \int_0^x (a_n \cos nt + b_n \sin nt) dt :$$

ե) Բերել թվային առանցքի վրա գուգամես եռանկյունաչափական
շարքի օրինակ, որը $\Re_1 [-\pi; \pi]$ դասի ոչ մի ֆունկցիայի Ֆուրիեի շարքը չէ:

3143. Դիցուք՝ $\sigma \in BV[0;1]$ և $f \in C[0;2]$: Ապացուցել, որ

$$F(x) = \int_0^1 f(x+t) d\sigma(t)$$

ֆունկցիան $[0;1]$ -ի վրա անընդհատ է:

**3144. Կմնա՞ արդյոք նախորդ խնդրի պնդումը ճշմարիս, եթե անընդհասու-
թյան վոխարեն պահանջենք, որ f -ը լինի սահմանափակ $[0;2]$ -ի վրա և**

$$\int_0^1 f(x+t) d\sigma(t)$$

ինաւեգրալը գոյություն ունենա յուրաքանչյուր $x \in [0;1]$ թվի համար:

Ծառ փոփոխականի ֆունկցիաներ Ֆունկցիայի անընդհատությունը

R^m ուստի պատճեն է առաջանակ և գումար : Եթական քերից կազմված բաղադրիչների գումարը կազմությունը՝ R^m -ը, m -չափանի վեկտորական տարածություն է, որում գծային առնչությունները սահմանվում են ենակյալ կերպ:

$$(x^1, \dots, x^m) + (y^1, \dots, y^m) = (x^1 + y^1, \dots, x^m + y^m),$$

$$\alpha(x^1, \dots, x^m) = (\alpha x^1, \dots, \alpha x^m) \quad (\alpha \in R):$$

Տրված $x = (x^1, x^2, \dots, x^m)$ վեկտորի համար x^i -ն ($1 \leq i \leq m$) կոչվում է i -րդ կոորդինատ:

Վեկտորի նորմը R^m -ում սահմանվում է $|x| = \sqrt{(x^1)^2 + \dots + (x^m)^2}$ բանաձևով: Ցանկացած $x, y \in R^m$ վեկտորների համար $|x - y| = |x - y|_m = \sqrt{(x^1 - y^1)^2 + \dots + (x^m - y^m)^2}$ -ն կոչվում է այդ վեկտորների հեռավորությունը:

Տրված $a \in R^m$ վեկտորի (կետի) և $\varepsilon > 0$ թվի համար

$$B(a; \varepsilon) = \{x \in R^m : |x - a| < \varepsilon\}$$

Բազմությունը կոչվում է a կենտրոնով և ε շառավղով բաց գունդ (m -չափանի), որն անվանում են a կետի ε -շրջակայք: Օգտագործելով շրջակայքի գաղափարը՝ R^m -ում նշումն են բաց, փակ բազմությունների, բազմության արտաքին, եզրային, կոտակածան և մեկուսացված կետերի հանկացությունները, որոնց սահմանումներն այստեղ ոչնչով չեն տարրերվում զայի և-ում թվային բազմությունների համար արևած նայեանուն հանկացությունների սահմանումներից: Մասնաւորապես, բաց բազմությունների Σ համակարգը (լինարիչը) կոչվում է $K \subset R^m$ բազմության բաց ծածկույթ, եթե $\cup\Sigma \supset K$: K -ի կոչվում է կոմպակտ, եթե K -ի ցանկացած բաց ծածկույթից կարելի է անհատել վերջավար ենթածածկույթ:

R^m -ում բաց բազմությունների պարզագույն օրինակներ են բաց գունդը և m -չափանի բաց գուգահենականը:

$$I_{(a; b)} = \left\{ (x^1, \dots, x^m) : a^i < x^i < b^i, i = 1, \dots, m \right\} \quad (-\infty < a^i < b^i < +\infty, i = 1, \dots, m).$$

Փակ, ինչպես նաև, կոմպակտ բազմությունների օրինակներ են փակ գունդը:

$$\overline{B}(a; r) = \{x \in R^m : |x - a| \leq r\},$$

սֆերան:

$$S(a; r) = \{x \in R^m : |x - a| = r\}$$

և փակ գուգահենականը:

$$I_{[a; b]} = \left\{ (x^1, \dots, x^m) : a^i \leq x^i \leq b^i, i = 1, \dots, m \right\}.$$

Տանկացած բաց բազմություն, որը պարունակում է x_0 -ն, կանվաճենք x_0 -ի շրջակայք: Եթենու x_0 -ն որպես ներքին կետ պարունակուի փակ բազմությունը կանվաճենք x_0 -ի փակ շրջակայք:

**Տրված $X \subset R^m$ բազմության համար $diam(X) = \sup_{x_1, x_2 \in X} |x_1 - x_2|$ -ը կաշվում է արագա-
ղիծ: Բազմությունը կոչվում է սահմանափակ, եթե նրա արագազիծը վերջավոր է:**

Ֆունկցիան կանվաճենք շատ փոփոխականի (m փոփոխականի) ֆունկցիա և հաճախ կորենք՝ $y = F(\mathbf{x}) = F(x^1, \dots, x^m)$, $\mathbf{x} = (x^1, \dots, x^m) \in X$: Այս դեպքում, եթե $Y \subset R$ ($n=1$), F -ը կանափաճենք m փոփոխականի իրականարժեք ֆունկցիա: Եթենու $\mathbf{x}$ արգումենտի i -րդ կոորդինատը կանվաճենք ֆունկցիայի i -րդ կամ x^i փոփոխական:

**Տրված $F: X \rightarrow Y$ ($X \subset R^m, Y \subset R^n$) և $G: Y \rightarrow Z$ ($Z \subset R^p$) ֆունկցիաների համա-
պատը (կոմպոզիցիան) $G \circ F: X \rightarrow Z$ բարդ ֆունկցիան, սահմանվում է $z = G(F(\mathbf{x}))$, $\mathbf{x} \in X$, բանաձևություն:**

$\pi^i: R^n \rightarrow R$ ֆունկցիան (պյոյելսուղ սրտապատկերացք) սահմանվում է $\pi^i(y) = y^i$, $y = (y^1, \dots, y^n) \in R^n$, բանաձևություն: Տրված $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիայի համար $f_i = \pi^i \circ F$ ֆունկ-
ցիան կոչվում է i -րդ կոորդինատային ֆունկցիա:

Դիցուք $X \subset R^m$ և a -ն X բազմություն կուտակման կետ է:

Սահմանում: $b \in R^n$ վեկտորը կոչվում է $F: X \rightarrow Y$ ֆունկցիայի սահման a կետում և նշանակվում՝ $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow a} F(\mathbf{x})$, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall \mathbf{x} \in X \left(0 < |\mathbf{x} - a|_m < \delta \Rightarrow |F(\mathbf{x}) - b|_n < \varepsilon \right):$$

**Տանկացած $\overline{B}(0; r)$ (0-ն զբյական վեկտորն է՝ $0 = (0, \dots, 0)$) փակ գնդի լրացումը ըն-
դունվում է որպես $\cdot$ -ի շրջակայք: Ուղղակիությունը կուտակման կետ, եթե նրա ցանկացած շրջակայք պարանակում է կետեր X -ից: Այս պայմաններում $b \in R^n$ վեկտորը
կոչվում է $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիայի սահման անվերջություն և նշանակվում՝ $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \infty} F(\mathbf{x})$, եթե**

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \Delta > 0 \forall \mathbf{x} \in X \left(|\mathbf{x}| > \Delta \Rightarrow |F(\mathbf{x}) - b| < \varepsilon \right):$$

Համանմանորեն սահմանվում են ֆունկցիայի անվերջ սահմանը $a \in R^m$ կետում՝ $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow a} F(\mathbf{x}) = \infty$ և անվերջում՝ $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \infty} F(\mathbf{x}) = \infty$: Ընդունի՛մ անվերջ սահման անհետ ֆունկցիան

կոչվում է անվերջ մեծ, իսկ 0 (զրո) սահման ունեցող ֆունկցիան՝ անվերջ փոքր: Եթե տրված

$F: X \rightarrow R^n$ և $G: X \rightarrow R^p$ ֆունկցիաների համար $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow a} \frac{|F(\mathbf{x})|}{|G(\mathbf{x})|} = 0$, ապա զրում են՝

$F(\mathbf{x}) = o(G(\mathbf{x}))$ կամ $F(\mathbf{x}) = o(|G(\mathbf{x})|)$, $\mathbf{x} \rightarrow a$:

Սահմանում: Տրված $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^2$) ֆունկցիայի և $a = (a^1, a^2)$ կետի համար

$$\lim_{x^1 \rightarrow a^1} \lim_{x^2 \rightarrow a^2} f(x^1, x^2) \text{ և } \lim_{x^2 \rightarrow a^2} \lim_{x^1 \rightarrow a^1} f(x^1, x^2)$$

սահմանենքը կոչվում էն հաջորդական սահմանենքը: Հաջորդական սահմանի գալափարը նեշտությունը ընթացակարգություն է ցանկացած $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի համար: Նկատենք, որ տվյալ կետում ֆունկցիայի վերջավոր սահմանի գոյությունը չի պատճենվում այդ կետում հաջորդական սահմանենքի գոյությունը:

Թեորեմ: Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^2$) ֆունկցիան $\mathbf{a} = (a^1, a^2)$ կետում ունի սահման և, բացի այդ, ցանկացած x^2 -ի, $x^2 \neq a^2$, համար գոյություն ունի $\lim_{x^1 \rightarrow a^1} f(x^1, x^2)$ վերջավոր սահմանը, ապա գոյություն ունի նաև $\lim_{x^2 \rightarrow a^2} \lim_{x^1 \rightarrow a^1} f(x^1, x^2)$ հաջորդական սահմանը, ընդ որում

$$\lim_{x^2 \rightarrow a^2} \lim_{x^1 \rightarrow a^1} f(x^1, x^2) = \lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} f(\mathbf{x}):$$

Դիցուք $\mathbf{x}_n$ -ը R^m տարածության վեկտորների հաջորդականություն է:

Սահմանում: $\mathbf{a} \in R^m$ վեկտորը կոչվում է $\mathbf{x}_n$ հաջորդականության սահման (վերջավոր սահման) և նշանակվում՝ $\lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{x}_n$, եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} |\mathbf{x}_n - \mathbf{a}| = 0$: Այն ոճայրում, եթե $|\mathbf{x}_n| \rightarrow +\infty$, $\mathbf{x}_n$ -ը անվանում էն անվերջ մեծ և գրում՝ $\lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{x}_n = \infty$:

Կոչիի գուգամիանության սկզբունքը R^m -ում: Որպեսզի $\mathbf{x}_n \in R^m$ ($n \in N$) հաջորդականությունը լինի գուգամեա (ունենա վերջավոր սահման), աներաժշտ է և բախարար, որ $\mathbf{x}_n$ -ը լինի ֆունկտիվնալ:

$$\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \quad \forall k, n \in N \quad (k > n \geq n_0 \Rightarrow |\mathbf{x}_k - \mathbf{x}_n| < \varepsilon):$$

Ֆունկտիվ կոչվում է անընդհատ, ապա այն կետում լրջվությունը է անընդհատ, եթե $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում լրջվությունը է անընդհատ, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \quad \forall \mathbf{x} \in X \quad (|\mathbf{x} - \mathbf{x}_0| < \delta \Rightarrow |F(\mathbf{x}) - F(\mathbf{x}_0)| < \varepsilon):$$

Եթե F -ն $\mathbf{x}_0$ -ում անընդհատ չէ, ապա այն կետում անվանում էն խզվող, իսկ $\mathbf{x}_0$ -ն կանվանենք խզման կետ:

Անընդհատ ֆունկցիայի լույս հասուլությունները: Եթե $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիան անընդհատ է $\mathbf{x}_0$ կետում, ապա այն այդ կետում սահմանափակ է, գոյություն ունի $\mathbf{x}_0$ -ի շրջակայք, որտեղ F -ի ընդունած արժեքների բազմությունը սահմանափակ է:

Եթե $f: X \rightarrow R$ ֆունկցիան $\mathbf{x}_0$ կետում անընդհատ է և $f(\mathbf{x}_0) > 0$, ապա գոյություն ունի $\mathbf{x}_0$ -ի շրջակայք, որտեղ f -ի ընդունած արժեքները դրական են:

Եթե $F: X \rightarrow R^n$ և $G: X \rightarrow R^m$ ֆունկցիաներն անընդհատ են $\mathbf{x}_0$ կետում, ապա $\alpha F + \beta G$ ($\alpha, \beta \in R$) ֆունկցիան նույնական անընդհատ է $\mathbf{x}_0$ -ում: Եթե F և G ֆունկցիաներն իրականարժեք են և $\mathbf{x}_0$ -ում անընդհատ, ապա նրանց բերարարյալը, բերանորդը, եթե վերջինիս հայտարարը զարդարում չի դառնաւմ, անընդհատ են $\mathbf{x}_0$ -ում:

Եթե $F: X \rightarrow Y$ $(X \subset R^m, Y \subset R^n)$ ֆունկցիան անընդհատ է $\mathbf{x}_0$ կետամ, խոչ $G: Y \rightarrow R^p$ ֆունկցիան՝ $y_0 = F(\mathbf{x}_0)$ կետամ, ապա $G \circ F: X \rightarrow R^p$ բարդ ֆունկցիան անընդհատ է $\mathbf{x}_0$ -ում:

Ֆունկցիան, որն անընդհատ է իր որոշման տիրույթի յուրաքանչյուր կետամ, կանվանենք անընդհատ ֆունկցիա: $F: X \rightarrow Y$ անընդհատ ֆունկցիաների լասպ կեշանակենք $C(X, Y)$: Այն դեպքում, եթե $Y \subset R$, $C(X, Y)$ -ի վախարեն հավասարապես կօգտագործենք նաև $C(X)$ հաւաքումը:

Հավասարաշափ անընդհատություն: $F: X \rightarrow R^n$ $(X \subset R^m)$ ֆունկցիան կրչվում է X բազմությունիվ վեր հավասարաշափ անընդհատ, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall \mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in X (|\mathbf{x}_1 - \mathbf{x}_2| < \delta \Rightarrow |F(\mathbf{x}_1) - F(\mathbf{x}_2)| < \varepsilon):$$

$E \subset R^m$ բազմությունը կրչվում է կավակցված, եթե գոյություն չունեն B_1, B_2 բաց բազմություններ, այնպիսիք, որ $B_i \cap E \neq \emptyset$, $i = 1, 2$, $E \subset B_1 \cup B_2$ և $B_1 \cap B_2 = \emptyset$: Բաց և կավակցված բազմությունը կանվանենք աղյույթ:

Դիցուք X -ն R տարածության վերջավար կամ անվերջ միջակայք է: $\Gamma \in C(X; R^m)$

Ֆունկցիան X միջակայքի անընդհատ արտապատճենումը R^m -ի մեջ, կոչվում է անընդհատ կոր կամ ճանապարհ R^m -ում: Եթե $X = [\alpha; \beta]$, ապա կառենք, որ Γ ճանապարհը միացնում է R^m տարածության $A = \Gamma(\alpha)$ և $B = \Gamma(\beta)$ կետերը: Այն դեպքում, եթե Γ -ի բոլոր արժեքները պատկանում են $E \subset R^m$ բազմությանը, պայմանավորվենք ստեղ, որ Γ ճանապարհը ընկած է E -ում:

$E \subset R^m$ բազմությունը կրչվում է զծորեն կավակցված, եթե ցանկացած $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in E$ կետերի համար գոյություն ունի E -ում ընկած և այդ կետերը միացնող ճանապարհ:

Անընդհատ ֆունկցիաների զբաղությունները: Դիցուք $K \subset R^m$ բազմությունը կոմպակտ է: Եթե $F \in C(K; R^n)$, ապա

ա) F -ը հավասարաշափ անընդհատ է;

բ) $F(K)$ -ն կոմպակտ է R^n -ում:

Եթե $F \in C(E; R^n)$ և $E \subset R^m$ բազմությունը կավակցված է, ապա $F(E)$ -ն R^n -ում նույն պիս կոմպակտ է:

Ա

3145. Ապացուել R^m -ում վեկտորի նորմի հետևյալ հասկությունները.

ա) $|\mathbf{x}| \geq 0$, $|\mathbf{x}| = 0$ այն և միայն այն դեպքում, եթե $\mathbf{x} = \mathbf{0}$;

բ) $|\alpha\mathbf{x}| = |\alpha| \cdot |\mathbf{x}|$, $\alpha \in R$;

գ) $|\mathbf{x} + \mathbf{y}| \leq |\mathbf{x}| + |\mathbf{y}|$ (նորմելայն անհավասարություն), զնդ որում հավասարություն կարող է լինել այն և միայն այն դեպքում, եթե $\mathbf{x}$ և $\mathbf{y}$ վեկտորները համուլյալ են՝ $\mathbf{x} = \lambda\mathbf{y}$ ($\lambda \in R_+$):

3146. Ցույց տալ, որ գումարը և զուգահեռանիսար R^m -ում սահմանավակ բաղմություններ են:

3147. Ապացուցել, որ $X \subset R^m$ բազմությունը սահմանավակ է այն և միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունի

ա) X -ը պարունակող m -չափանի գումար;

բ) X -ը պարունակող m -չափանի զուգահեռանիսար;

գ) $M > 0$ թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $\mathbf{x} \in X$ վեկտորի համար

$$|\mathbf{x}| \leq M :$$

3148. Տրված $\mathbf{x} = (x^1, \dots, x^m)$, $\mathbf{y} = (y^1, \dots, y^m)$ վեկտորների սկալյար կամ սերպին արագադրյալը սահմանվում է

$$\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle = \sum_{i=1}^m x^i \cdot y^i$$

բանաձևով: Ապացուցել սկալյար արագադրյալի հետևյալ հատկությունները.

ա) $\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle = \langle \mathbf{y}, \mathbf{x} \rangle$ (համաչափություն);

բ) $\langle \alpha \mathbf{x}_1 + \beta \mathbf{x}_2, \mathbf{y} \rangle = \alpha \langle \mathbf{x}_1, \mathbf{y} \rangle + \beta \langle \mathbf{x}_2, \mathbf{y} \rangle$

$\langle \mathbf{x}, \alpha \mathbf{y}_1 + \beta \mathbf{y}_2 \rangle = \alpha \langle \mathbf{x}, \mathbf{y}_1 \rangle + \beta \langle \mathbf{x}, \mathbf{y}_2 \rangle$ (երկգծայնություն);

գ) $\langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle \geq 0$, ընդ որում $\langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle = 0$ այն և միայն այն դեպքում, եթե $\mathbf{x} = \mathbf{0}$ (դրական որոշալություն);

դ) $|\mathbf{x}|^2 = \langle \mathbf{x}, \mathbf{x} \rangle$;

ե) $\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle = \frac{|\mathbf{x} + \mathbf{y}|^2 - |\mathbf{x} - \mathbf{y}|^2}{4}$ (բևեռացման նույնություն);

զ) $|\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle| \leq |\mathbf{x}| \cdot |\mathbf{y}|$ (Ըստացի անհավասարություն):

3149. $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in R^m$ վեկտորները կոչվում են օրրոգոնալ (ուղղահայաց), եթե $\langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle = 0$: Ապացուցել, որ եթե $\mathbf{x}$ և $\mathbf{y}$ վեկտորներն ուղղահայաց են, ապա $|\mathbf{x} + \mathbf{y}|^2 = |\mathbf{x}|^2 + |\mathbf{y}|^2$: Շշմարի՞ւ է արդյոք հակադարձ պնդումը: Խնդրում գրված հավասարությունը մեկնաբանել երկրաչափորեն:

3150. Դիցուք $\mathbf{e}_i \in R^m$ վեկտորի բոլոր կոորդինատները 0 են, բացառությամբ i -րդի, որը հավասար է 1-ի: Սաուգել, որ $\{\mathbf{e}_i : i = 1, \dots, m\}$ համակարգը կազմված է զույգ առ զույգ օրթոգոնալ վեկտորներից:

3151. Ապացուցել, որ $\mathbf{a} \in R^m$ վեկտորն օրթոգոնալ է R^m տարածության բոլոր վեկտորներին այն և միայն այն դեպքում, եթե $\mathbf{a} = \mathbf{0}$:

3152. Սաւուգել, որ ցանկացած $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in R^m$ վեկտորների համար

$$|\mathbf{x} + \mathbf{y}|^2 + |\mathbf{x} - \mathbf{y}|^2 = 2(|\mathbf{x}|^2 + |\mathbf{y}|^2):$$

Մեկնաբանել գրված նույնությունը երկրաչափութեան:

3153. Ցանկացած $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in R^m$ վեկտորների համար ապացուցել անհավասարությունը.

ա) $|\mathbf{x} - \mathbf{y}| \leq |\mathbf{x}| + |\mathbf{y}|;$

բ) $||\mathbf{x}| - |\mathbf{y}|| \leq |\mathbf{x} - \mathbf{y}|;$

զ) $\max_{1 \leq i \leq m} |x_i| \leq |\mathbf{x}| \leq \sqrt{m} \max_{1 \leq i \leq m} |x_i|;$

3154. Ապացուցել, որ վեկտորների $\mathbf{x}_n = (x_n^1, \dots, x_n^m)$ ($n \in N$) հաջորդականությունը զուգամիառ է $\mathbf{a} = (a^1, \dots, a^m)$ վեկտորին այն և միայն այն դեպքում, եթե այն զուգամիառ է ըստ բոլոր կոորդինատների. $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n^i = a^i$, $i = 1, \dots, m$:

Դշմարի՞ւ է արմյոք, որ եթե $\lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{x}_n = \infty$, ապա ցանկացած $i = 1, \dots, m$ ինդեքսի համար $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n^i = \infty$:

3155. Ապացուցել, որ եթե $\mathbf{x}_n$ ($n \in N$) հաջորդականությունը զուգամես է, ապա այն սահմանավակ է. $\exists M > 0 \ \forall n \in N (|\mathbf{x}_n| \leq M)$:

3156. Ապացուցել, որ R^m -ում ցանկացած սահմանավակ հաջորդականություն ունի զուգամես ենթահաջորդականություն:

3157. Դիցուք $\mathbf{x}_n$ -ը և $\mathbf{y}_n$ -ը R^m -ում զուգամես հաջորդականություններ են:

Ապացուցել, որ ցանկացած $\alpha, \beta \in R$ թվերի համար $\alpha \mathbf{x}_n + \beta \mathbf{y}_n$ և $\langle \mathbf{x}_n, \mathbf{y}_n \rangle$ հաջորդականությունները զուգամես են, ընդ որում՝

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (\alpha \mathbf{x}_n + \beta \mathbf{y}_n) = \alpha \lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{x}_n + \beta \lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{y}_n,$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \langle \mathbf{x}_n, \mathbf{y}_n \rangle = \left\langle \lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{x}_n, \lim_{n \rightarrow \infty} \mathbf{y}_n \right\rangle :$$

***

3158. Դանել ֆունկցիայի որոշման սիրույթը.

ա) $u = x + \sqrt{y};$

բ) $u = \sqrt{1-x^2} + \sqrt{y^2-1};$

զ) $u = \sqrt{1-x^2-y^2};$

դ) $u = \frac{1}{\sqrt{x^2+y^2-1}};$

ե) $u = \sqrt{(x^2 + y^2 - 1)(4 - x^2 - y^2)}$;

զ) $u = \sqrt{\frac{x^2 + y^2 - x}{2x - x^2 - y^2}}$;

է) $u = \ln(-x - y)$;

ը) $u = \arcsin \frac{y}{x}$;

թ) $u = \ln(xyz)$;

ժ) $u = \ln(-1 - x^2 - y^2 + z^2)$:

$z(x, y) = c$ հավասարությունի որոշված կորերը կոչվում են $z = z(x, y)$ ֆունկցիայի մակարդակի զանգվածեր:

3159. Նկարագրել ֆունկցիայի մակարդակի զանգվածերը:

ա) $z = x + y$

բ) $z = x^2 + y^2$;

զ) $z = x^2 - y^2$;

դ) $z = (x + y)^2$;

ե) $z = \frac{x}{y}$;

զ) $z = \frac{1}{x^2 + 2y^2}$;

տ) $z = \sqrt{xy}$;

ը) $z = \frac{y - x^2}{x^2}$:

$u(x, y, z) = c$ հավասարությունի որոշված մակերևույթները կոչվում են $u = u(x, y, z)$ ֆունկցիայի մակարդակի մակերևույթներ:

3160. Նկարագրել ֆունկցիայի մակարդակի մակերևույթները.

ա) $u = x + y + z$;

բ) $u = x^2 + y^2 + z^2$;

զ) $u = x^2 + y^2 - z^2$;

դ) $u = \frac{x + y + z}{x - y + z}$:

3161. Տրված է $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան: Ապացուել, որ $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} F(\mathbf{x}) = \mathbf{b} = (b^1, \dots, b^n)$ այն և միայն այն դեպքում, եթե $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} f^i(\mathbf{x}) = b^i$,

$i = 1, \dots, n$, որտեղ $f^i = \pi^i \circ F$ -ն F -ի i -րդ կոորդինատային ֆունկցիան է:

Դանել տրված $f(x, y)$ երկու փոփոխականի իրականարժեք ֆունկցիայի սահմանը նշված $(a; b)$ կետում (3162-3164).

3162. ա) $f(x, y) = \frac{\ln(x + e^y)}{\sqrt{x^2 + y^2}}$, $(a; b) = (1; 0)$:

բ) $f(x, y) = \frac{\sin xy}{x}$, $x \neq 0$, $(a; b) = (0; 1)$:

$$3163. \text{ u) } f(x, y) = (x^2 + y^2)^{x^2 y^2}; (a; b) = (0; 0);$$

$$\text{ p) } f(x, y) = (x^2 + y^2)^{|x|}; (a; b) = (0; 0);$$

$$3164. \text{ u) } f(x, y) = \frac{x+y}{x^2 - xy + y^2}, (a; b) = \infty;$$

$$\text{ p) } f(x, y) = \frac{x^2 + y^2}{x^4 + y^4}; (a; b) = \infty;$$

$$\text{ q) } f(x, y) = (x^2 + y^2) e^{-(x+y)}, x, y > 0; (a; b) = \infty;$$

$$\text{ n) } f(x, y) = (x+y) e^{-(x^2+y^2)}; (a; b) = \infty;$$

$$\text{ li) } f(x, y) = \left(1 + \frac{1}{x}\right)^{\frac{x^2}{x+y}}, |y| \leq 1; (a; b) = \infty;$$

Գանել $(a; b)$ կետում $f(x, y)$ ֆունկցիայի հաջորդական սահմանները (3165-3169).

$$3165. \text{ u) } f(x, y) = \frac{x^2 + y^2}{x^2 + y^4}; a = \infty, b = \infty;$$

$$\text{ p) } f(x, y) = \sin \frac{\pi x}{2x + y}; a = \infty, b = \infty;$$

$$3166. \text{ u) } f(x, y) = \frac{\sin(x+y)}{2x+3y}; (a; b) = (0; 0);$$

$$\text{ p) } f(x, y) = \frac{\cos x - \cos y}{x^2 + y^2}; (a; b) = (0; 0);$$

$$3167. \text{ u) } f(x, y) = \frac{\sin|x| - \sin|y|}{\sqrt{x^2 + y^2}}; (a; b) = (0; 0);$$

$$\text{ p) } f(x, y) = \frac{\sin 3x - \operatorname{tg} 2y}{6x + 3y}; (a; b) = (0; 0);$$

$$3168. \text{ u) } f(x, y) = \frac{1}{xy} \operatorname{tg} \frac{xy}{1+xy}; a = 0, b = +\infty;$$

$$\text{ p) } f(x, y) = \frac{y^x}{1+y^x}, x > 0; a = 0, b = +\infty;$$

3169. $f(x, y) = \log_x(x + y)$, $(a; b) = (1; 0)$:

3170. Սատուգել, որ $f(x, y) = \frac{x - y}{x + y}$ ֆունկցիայի հաջորդական սահմանները $(0; 0)$ կետում գոյություն ունեն՝

$$\lim_{x \rightarrow 0} \lim_{y \rightarrow 0} f(x, y) = 1, \quad \lim_{y \rightarrow 0} \lim_{x \rightarrow 0} f(x, y) = -1,$$

սակայն $f(x, y)$ -ը $(0; 0)$ կետում սահման չունի:

3171. Սատուգել, որ $f(x, y) = \frac{x^2 y^2}{x^2 y^2 + (x - y)^2}$ ֆունկցիայի հաջորդական սահմանները $(0; 0)$ կետում գոյություն ունեն և իրար հավասար են, սակայն f -ն այդ կետում սահման չունի:

3172. Ցույց տալ, որ $f(x, y) = (x + y) \sin \frac{1}{x} \sin \frac{1}{y}$ ֆունկցիայի հաջորդական սահմանները $(0; 0)$ կետում գոյություն չունեն, սակայն $\lim_{(x, y) \rightarrow (0, 0)} f(x, y) = 0$:

3173. Տրված է $f(x, y) = x^2 e^{y-x^2}$ ֆունկցիան: Ցանկացած α անկյան համար գտնել ֆունկցիայի սահմանը, եթե (x, y) կետը ձգուում է անվերջի $x = t \cos \alpha$, $y = t \sin \alpha$ ($t \geq 0$) ճառագայթով. $\lim_{t \rightarrow +\infty} f(t \cos \alpha, t \sin \alpha)$:

Կարելի՞ է արդյոք ∞ -ում ֆունկցիան համարել անվերջ վորք:

3174. Տրված է $f(x, y, z) = \frac{x^2 y - y^2 z}{x^4 + y^2 + z^2}$ ֆունկցիան: Սատուգել, որ (x, y, z) կետը ցանկացած $x = at$, $y = bt$, $z = ct$ ($t > 0, a^2 + b^2 + c^2 > 0$) ճառագայթով $(0; 0; 0)$ կետին ձգուելիս ֆունկցիան ձգուում է զրոյի: Կարելի՞ է արդյոք f -ը $(0; 0; 0)$ կետում համարել անվերջ վորք:

3175. Դիցուք $\mathbf{x}_0$ կետում $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիան սահմանավակ է, իսկ $G: X \rightarrow R^n$ -ը՝ անվերջ վորք: Ապացուցել, որ $\langle F, G \rangle$ սկայար արտադրյալը $\mathbf{x}_0$ կետում անվերջ վորք է:

***

3176. Ապացուցել, որ ցանկացած $i = 1, \dots, m$ ինդեքսի համար $\pi^i: R^n \rightarrow R$ պրոյեկտող արտապատկերումն ամենուրեք անընդհատ է:

3177. Ցույց տալ, որ $F : X \rightarrow R^n$ ֆունկցիան $x_0 \in X$ կետում անընդհատ է այն և միայն այն դեպքում, եթե այդ կետում նրա կոորդինատային ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրն անընդհատ է:

3178. Դիցուք $\varphi : R \rightarrow R$ ֆունկցիան $x_0 \in R$ կետում անընդհատ է: Ապացուցել, որ $f : R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիան, որը որոշվում է $f(x, y) = \varphi(x)$, $(x; y) \in R^2$, բանաձևով, ցանկացած y -ի համար $(x_0; y)$ կետում անընդհատ է:

Ցույցամբ: Նկատել, որ $f = \varphi \circ \pi^1$:

3179. Դիցուք $f : X \rightarrow R$ և $g : Y \rightarrow R$ ֆունկցիաները համապատասխանաբար $x_0 \in X$ և $y_0 \in Y$ կետերում անընդհատ են: Ապացուցել, որ $X \times Y$ բազմության վրա որոշված $f(x) + g(y)$ և $f(x)g(y)$ ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը, իսկ եթե $g(y) \neq 0$, ապա նաև $\frac{f(x)}{g(y)}$ ֆունկցիան, $(x_0; y_0)$ կետում անընդհատ է:

3180. Սաւուցել, որ

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{xy}{x^2 + y^2}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0 \end{cases}$$

ֆունկցիան y փոփոխականի ցանկացած ֆիքսած արժեքի դեպքում որպես միայն x փոփոխականի ֆունկցիա անընդհատ է, x -ի ցանկացած ֆիքսած արժեքի դեպքում ըստ y -ի նույնական անընդհատ է, սակայն որպես երկու փոփոխականի ֆունկցիա այն $(0; 0)$ կետում անընդհատ չէ:

3181. Ապացուցել, որ եթե $f : R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիան $(x_0; y_0)$ կետում անընդհատ է, ապա $h(x) = f(x, y_0)$ և $g(y) = f(x_0, y)$ մեկ փոփոխականի ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար x_0 -ում և y_0 -ում անընդհատ է:

Հետազոտել $f(x, y)$ ֆունկցիայի անընդհատությունը, անընդհատությունն ըստ x -ի և ըստ y -ի (3182-3191).

$$3182. f(x, y) = \frac{x^3 + y^3}{x^2 + y^2}, \quad f(0, 0) = 0 : \quad 3183. f(x, y) = \frac{x^3 + y^2}{x^2 + y^2}, \quad f(0, 0) = 0 :$$

$$3184. f(x, y) = \frac{\sin xy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, \quad f(0, 0) = 0 :$$

$$3185. f(x, y) = x \sin \frac{1}{x^2 + y^2}, \quad f(0, 0) = 0 :$$

$$3186. f(x, y) = x \sin \frac{1}{y} + y \sin \frac{1}{x}, f(0, y) = f(x, 0) = 0:$$

$$3187. f(x, y) = \frac{\ln(1+|xy|)}{\sqrt{2x^2+y^2}}, f(0, 0) = 0:$$

$$3188. f(x, y) = \operatorname{sgn}(xy):$$

$$3190. \text{ա) } f(x, y) = [x] + [y];$$

$$3189. f(x, y) = \operatorname{sgn}(x^2 - y^2):$$

$$\text{բ) } f(x, y) = [x + y]:$$

$$3191. f(x, y) = \begin{cases} 1, & (x, y) \in Q^2, \\ 0, & (x, y) \in R^2 \setminus Q^2 \end{cases}$$

3192. Սսուցել, որ $u = ax + by + c$ գծային ֆունկցիան R^2 -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ է:

3193. Ապացուցել, որ R'' սուրածության յուրաքանչյուր վեկտորին այդ վեկտորի նորմը համապատասխանեցնող ֆունկցիան՝ $f(\mathbf{x}) = |\mathbf{x}|$ -ը, R'' -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ է:

3194. Սսուցել, որ $f(\mathbf{x}) = |\mathbf{x}|^2$ ֆունկցիան R'' -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ չէ:

3195. Դիցուք՝ $f(x, y) = xy$, $(x, y) \in R^2$: Համոզվել, որ ցանկացած $y_0 \in R$ ($x_0 \in R$) բվի համար $h(x) = f(x, y_0)$ ($g(y) = f(x_0, y)$) ֆունկցիան R -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ է, սակայն $f(x, y)$ -ը R^2 -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ չէ:

Բ

3196. Ցույց տալ, որ R'' -ում բաց գունդը և բաց գուգահենանիստը բաց բազմություններ են, իսկ փակ գունդը և փակ գուգահենանիստը՝ փակ բազմություններ:

3197. Ապացուցել, որ R'' -ում բաց բազմությունների ցանկացած ընտանիքի միավորումը բաց բազմություն է, իսկ փակ բազմությունների ցանկացած ընտանիքի հասումը՝ փակ:

3198. Ապացուցել, որ R'' -ում բաց բազմությունների ցանկացած վերջավոր ընտանիքի հասումը բաց բազմություն է, իսկ փակ բազմությունների վերջավոր ընտանիքի միավորումը՝ փակ:

Կառուցել R'' -ում բաց (փակ) բազմությունների ընտանիք, որի հասումը (միավորումը) բաց (փակ) բազմություն չէ:

3199. Դիցուք՝ $X \subset R''$: Ապացուցել, որ X բազմության

- ա) ներքին կեսերի բազմությունը՝ $\text{int } X$ -ը, բաց բազմություն է;
 բ) եզրային կեսերի բազմությունը՝ ∂X -ը, փակ բազմություն է;
 գ) կուտակման կեսերի բազմությունը՝ X' -ը, փակ բազմություն է:

3200. Դիցուք՝ $X \subset R^n$ և Φ -ն X -ը պարունակող փակ բազմությունների ընտանիքն է: Ապացուցել, որ $\overline{X} = \bigcap \Phi$, որտեղ $\overline{X} = X \cup X'$ -ը X բազմության փակումն է:

3201. Ապացուցել, որ եթե $G \subset R^n$ բազմությունը բաց է, իսկ $F \subset R^n$ -ը՝ փակ, ապա $G \setminus F$ -ը բաց բազմություն է, իսկ $F \setminus G$ -ն՝ փակ:

3202. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^n$ բազմությունը թե՛ բաց է, թե՛ փակ, ապա $A = R^n$ կամ $A = \emptyset$: Այսուեղից ստանալ, որ R^n -ը կապակցված է:

3203. Սառացել, որ ցանկացած $B(\mathbf{a}, r)$ m չափանի գնդի համար $\partial B(\mathbf{a}, r) = \partial \overline{B}(\mathbf{a}, r) = S(\mathbf{a}, r)$:

3204. Ապացուցել, որ R^n -ում

ա) ցանկացած փակ զուգահեռանիստ կոմպակտ է;

բ) կոմպակտ բազմության ցանկացած փակ ենթարազմություն կոմպակտ է;

գ) կոմպակտ բազմությունը փակ է և սահմանափակ;

դ) բազմությունը կոմպակտ է այն և միայն այն դեպքում, եթե այն փակ է և սահմանափակ:

3205. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^n$ բազմությունը ա) սահմանափակ է, բ) բաց է, գ) կոմպակտ է, ապա $\pi^i(A)$ ($i = 1, \dots, m$) պրոյեկցիաներից յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար ա) սահմանափակ է, բ) բաց է, գ) կոմպակտ է:

Օրինակով համոզվել, որ նույնական պնդումը փակ բազմության համար ճշմարիտ չէ:

3206. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^n$ բազմության $\pi^i(A)$ ($i = 1, \dots, m$) պրոյեկցիաները R -ում սահմանափակ են, ապա A -ն սահմանափակ է:

Ճշմարիս է արդյոք նույնական պնդումը ա) բաց, բ) փակ, գ) կոմպակտ բազմությունների համար: Բերել համապատասխան օրինակներ:

3207. Տրված A և B բազմությունների $A \times B$ դեկարտյան արտադրյալը սահմանվում է որպես բոլոր $(a; b)$ կարգավորված զույգերի բազմություն, որոնցում $a \in A$, $b \in B$:

$R^n \times R^n$ դեկարտյան արտադրյալում գծային առնչությունները սահմանվում են

$$(\mathbf{x}_1, \mathbf{y}_1) + (\mathbf{x}_2, \mathbf{y}_2) = (\mathbf{x}_1 + \mathbf{x}_2, \mathbf{y}_1 + \mathbf{y}_2),$$

$$\alpha(\mathbf{x}; \mathbf{y}) = (\alpha\mathbf{x}; \alpha\mathbf{y})$$

բանաձևերով, իսկ նորմը՝

$$|(\mathbf{x}, \mathbf{y})| = \sqrt{|x|_m^2 + |y|_n^2}$$

բանաձևով ($\mathbf{x}, \mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in R^m$, $\mathbf{y}, \mathbf{y}_1, \mathbf{y}_2 \in R^n$, $\alpha \in R$):

ա) Սսուցել որ $R^m \times R^n$ -ը $m+n$ -չափանի գծային նորմավորված տարածություն է, որում նորմը բավարարում է խնդիր 3145-ում ծևակերպված երեք պայմաններին:

բ) Ելնելով նորմի սահմանումից՝ $R^m \times R^n$ -ում ներմուծել կետի շրջակայքի գաղափարը և, այնուհետև, սահմանել առավողջական բոլոր հիմնական հասկացությունները (բաց, փակ, կոմպակտ, կապակցված բազմություններ, եզրային, կուսակման կետեր և այլն):

3208. Տրված $D \subset R^m \times R^n$ բազմության պրոյեկցիաները համապատասխանաբար R^m -ի և R^n -ի վրա սահմանվում են հետևյալ կերպ.

$$D_{R^m} = \left\{ \mathbf{x} \in R^m : \exists \mathbf{y} \in R^n [(\mathbf{x}; \mathbf{y}) \in D] \right\},$$

$$D_{R^n} = \left\{ \mathbf{y} \in R^n : \exists \mathbf{x} \in R^m [(\mathbf{x}; \mathbf{y}) \in D] \right\}.$$

Ապացուցել, որ եթե D -ն $R^m \times R^n$ -ում ա) սահմանափակ է, բ) բաց է, գ) կոմպակտ է, դ) կապակցված է, ապա D_{R^m} և D_{R^n} պրոյեկցիաներից յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար R^m -ում և R^n -ում ա) սահմանափակ է, բ) բաց է, գ) կոմպակտ է, դ) կապակցված է:

Կառուցել R^2 -ում ոչ կապակցված բազմություն, որի պրոյեկցիաները Ox և Oy առանցքների վրա կապակցված են:

3209. Դիցուք՝ $A \subset R^m$, $B \subset R^n$, լնդ որում՝ $A \neq \emptyset$, $B \neq \emptyset$: Ապացուցել, որ $A \times B$ բազմությունը $R^m \times R^n$ -ում ա) բաց է, բ) փակ է, գ) կոմպակտ է, դ) կապակցված է. այն և միայն այն դեպքում, եթե A և B բազմություններից յուրաքանչյուրը համապատասխանաբար R^m -ում և R^n -ում ա) բաց է, բ) փակ է, գ) կոմպակտ է, դ) կապակցված է:

3210. Ապացուցել, որ գծորեն կապակցված բազմությունը կապակցված է:

3211. Դիցուք՝ $E = \{0\} \times [-1; 1]$, $F = \left\{ (x; y) : y = \sin \frac{1}{x} \right\}$: Սսուցել, որ $E \cup F$ բազմությունը կապակցված է, բայց գծորեն կապակցված չէ:

3212. Սսուցել, որ գունդը և զուգահեռանիստը R^m -ում կապակցված բազմություններ են:

3213. Ցույց տալ, որ $S(\mathbf{a}, r)$ սֆերան R^m -ում կապակցված է, իսկ $R^m \setminus S(\mathbf{a}, r)$ բազմությունը՝ ոչ:

3214. Ապացուցել, որ եթե A և B բազմությունները R'' -ում կապակցված են և $A \cap B \neq \emptyset$, ապա $A \cup B$ -ն նույնապես կապակցված է:

3215. Դիցուք $\mathbf{x}_0$ -ն $X \subset R''$ բազմության ներքին կետ է, իսկ $\mathbf{x}_1$ -ը՝ արտաքին: Ապացուցել, որ R'' -ում $\mathbf{x}_0$ և $\mathbf{x}_1$ կետերը միացնող ցանկացած ճանապարհ անցնում է X բազմության եզրային կետով:

3216. Դիցուք $\overline{B}(\mathbf{a}_n, r_n)$ -ը ($n \in N$) R'' -ում ներդրված վիակ գնդերի հաջորդականություն է.

$$\overline{B}(\mathbf{a}_1, r_1) \supset \overline{B}(\mathbf{a}_2, r_2) \supset \dots \supset \overline{B}(\mathbf{a}_n, r_n) \supset \dots :$$

Ապացուցել, որ

ա) $\bigcap_{n=1}^{\infty} \overline{B}(\mathbf{a}_n, r_n) \neq \emptyset$;

բ) եթե $r_n \rightarrow 0$ ($n \rightarrow \infty$), ապա $\bigcap_{n=1}^{\infty} \overline{B}(\mathbf{a}_n, r_n)$ -ը կազմված է միայն մեկ

կետից:

3217. Դիցուք R'' -ում կոմպակտ բազմություններից կազմված K_n ($n \in N$) հաջորդականությունն այնպիսին է, որ ցանկացած $n \in N$ թվի համար

$$\bigcap_{i=1}^n K_i \neq \emptyset:$$

Ապացուցել, որ

ա) $\bigcap_{i=1}^{\infty} K_i \neq \emptyset$;

բ) եթե $diam\left(\bigcap_{i=1}^n K_i\right) \rightarrow 0$ ($n \rightarrow \infty$), ապա $\bigcap_{i=1}^{\infty} K_i$ -ն կազմված է միայն մեկ կետից:

3218. Տրված $A \subset R''$ ($A \neq \emptyset$) բազմության և $\mathbf{x} \in R''$ կետի համար

$$\rho_A(\mathbf{x}) = \inf_{\mathbf{a} \in A} |\mathbf{x} - \mathbf{a}|$$

թիվը կոչվում է $\mathbf{x}$ կետի հեռավորություն A -ից:

Ապացուցել, որ $\rho_A(\mathbf{x}) = 0$ այն և միայն այն դեպքում, եթե $\mathbf{x} \in \overline{A}$:

3219. Տրված $A, B \subset R''$ ոչ դաշտակ բազմությունների համար

$$\rho(A, B) = \inf \{|\mathbf{a} - \mathbf{b}| : \mathbf{a} \in A, \mathbf{b} \in B\}$$

թիվը կոչվում է A և B բազմությունների հեռավորություն:

Ապացուցել, որ եթե A -ն կոմպակտ է, իսկ B -ն՝ վիակ, ապա $\rho(A, B) = 0$ այն և միայն այն դեպքում, եթե $A \cap B = \emptyset$:

Կառուցել A և B վիակ բազմություններ, այնպիսիք, որ $A \cap B = \emptyset$, $\rho(A, B) = 0$:

3220. Ապացուցել, որ ցանկացած $A \subset R^m$ ոչ դասարկ բազմության և $\alpha > 0$ թվի համար $F = \{x \in R^m : \rho_A(x) \leq \alpha\}$ բազմությունն A -ն պարունակող վիակ բազմություն է, իսկ $G = \{x \in R^m : \rho_A(x) < \alpha\}$ բազմությունը՝ բաց:

3221. Դիցուք $U \subset R^m$ բազմությունը բաց է, իսկ $C \subset U$ բազմությունը՝ կոմպակտ: Ապացուցել, որ գոյություն ունի $D \subset U$ կոմպակտ բազմություն, որի համար C բազմության բոլոր կետերը ներքին կետեր են:

***

Տրված $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի և $A \subset X$ բազմության համար $b \in R^n$ վեկտորը կոչվում է $a \in A'$ կետում F ֆունկցիայի մասնակի սահման լսա A բազմության և նշանակվում՝ $\lim_{x \rightarrow a, x \in A} F(x)$, եթե

$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall x \in A (0 < |x - a| < \delta \Rightarrow |F(x) - b| < \varepsilon)$:

Դանել $(0; 0)$ կետում $f(x, y)$ ֆունկցիայի մասնակի սահմանն լսա նշված A բազմության (3222-3223).

3222. $f(x, y) = \frac{2xy}{x^2 + y^2}$,   ա) $A = \{(x; x) : x \in R\}$;

բ) $A = \{(x; -x) : x \in R\}$:

3223. $f(x, y) = e^{\frac{2x}{\sqrt{x^2 + y^2}}}$,   ա) $A = \{(x; x) : x > 0\}$;   բ) $A = \{(x; 3x^2) : x < 0\}$:

3224. Դիցուք $f(x, y)$ ֆունկցիան $(0; 0)$ կետի շրջակայքում ամենուրեք, բացի $(0; 0)$ կետից, անընդհատ է: Ապացուցել, որ եթե արված $k_1 \neq k_2$ թվերի համար գոյություն ունեն $\lim_{x \rightarrow 0} f(x, k_1 x) = b_1$, $\lim_{x \rightarrow 0} f(x, k_2 x) = b_2$ սահմանները և $b_1 < b_2$, ապա ցանկացած $b_1 < b < b_2$ թվի համար գոյություն ունի $(x_n; y_n)$ անվերջ փոքր հաջորդականություն, այնպիսին, որ $\lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n, y_n) = b$:

3225. Տրված է $F: G \rightarrow R^p$ ($G \subset R^m \times R^n$) ֆունկցիան: Կասենք, որ F -ը G -ում անընդհատ է լսա x -ի՝ y -ի նկատմամբ հավասարաշափ, եթե $\forall x_0 \in G_{R^m} \forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall (x; y) \in G (|x - x_0| < \delta \Rightarrow |F(x, y) - F(x_0, y)| < \varepsilon)$:

Ապացուել, որ եթե F -ը G սիրույթում անընդհատ է ըստ $\mathbf{x}$ -ի՝ y -ի նկատմամբ հավասարաշափ և յուրաքանչյուր $\mathbf{x}$ -ի համար անընդհատ է ըստ y -ի, ապա այն G -ում անընդհատ է:

3226. Ապացուել, որ եթե $F: G \rightarrow R^p$ ($G \subset R^m \times R^n$) ֆունկցիան յուրաքանչյուր y -ի համար անընդհատ է ըստ $\mathbf{x}$ -ի, իսկ ըստ y -ի բավարարում է Լիպշիցի պայմանին՝

$$|F(\mathbf{x}, \mathbf{y}_1) - F(\mathbf{x}, \mathbf{y}_2)|_p \leq L \cdot |\mathbf{y}_1 - \mathbf{y}_2|_n \quad (L = const),$$

ապա $F \in C(G; R^p)$:

3227. Ապացուել Յունգի թեորեմը. եթե $f: G \rightarrow R$ (G -ն R^2 -ում ախրույթ է) ֆունկցիան անընդհատ է թե՛ ըստ x -ի, թե՛ ըստ y -ի և, բացի այդ, յուրաքանչյուր y -ի համար ըստ x -ի մոնուոն է, ապա $f \in C(G)$:

3228. Դիցուք՝ $f \in C([a; b] \times [c; d])$: Ապացուել, որ եթե $\varphi_n: [a; b] \rightarrow [c; d]$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը հավասարաշափ զուգամեա է, ապա $\Phi_n(x) = f(x, \varphi_n(x))$ ($x \in [a; b]$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը նույնական հավասարաշափ զուգամեա է, ընդ որում՝

$$\lim_{n \rightarrow \infty} f(x, \varphi_n(x)) = f(x, \lim_{n \rightarrow \infty} \varphi_n(x)) \quad (x \in [a; b]):$$

3229. Տրված $F: G \rightarrow R^p$ ($G \subset R^m \times R^n$) ֆունկցիայի համար

$$\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} \lim_{\mathbf{y} \rightarrow \mathbf{b}} F(\mathbf{x}, \mathbf{y}) \text{ և } \lim_{\mathbf{y} \rightarrow \mathbf{b}} \lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} F(\mathbf{x}, \mathbf{y})$$

սահմանները կոչվում են F ֆունկցիայի հաջորդական (ընդհանրացված հաջորդական) սահմաններ $(\mathbf{a}; \mathbf{b}) \in R^m \times R^n$ կեսում:

Ապացուել, որ եթե F -ն $(\mathbf{a}; \mathbf{b})$ -ում ունի սահման և ցանկացած $\mathbf{x}$ -ի համար գոյություն ունի $\lim_{\mathbf{y} \rightarrow \mathbf{b}} F(\mathbf{x}, \mathbf{y})$ վերջավոր սահմանը, ապա գոյություն ունի

նաև $\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} \lim_{\mathbf{y} \rightarrow \mathbf{b}} F(\mathbf{x}, \mathbf{y})$ հաջորդական սահմանը, ընդ որում՝

$$\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{a}} \lim_{\mathbf{y} \rightarrow \mathbf{b}} F(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \lim_{(\mathbf{x}, \mathbf{y}) \rightarrow (\mathbf{a}, \mathbf{b})} F(\mathbf{x}, \mathbf{y}):$$

3230. Ապացուել, որ R^m -ում վեկտորների գումարման և վեկտորը բվով բազմապասիկման զործողություններն անընդհատ են: Հետազոտել դրանց հավասարաշափ անընդհանրությունը:

Ցուցում: Դիտարկել այդ զործարությունները որպես համապատասխանաբար $S: R^m \times R^m \rightarrow R^m$ և $P: R \times R^m \rightarrow R^m$ ֆունկցիաներ:

3231. Սատուգել, որ սկալյար արտադրյալ կազմելու գործողությունը՝ $f(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \langle \mathbf{x}, \mathbf{y} \rangle$ ($(\mathbf{x}, \mathbf{y}) \in R^m \times R^m$), ցանկացած կոմպակտի վրա հավասարաշափ անընդհատ է, բայց $R^m \times R^m$ -ի վրա հավասարաշափ անընդհատ չէ:
Ցույց տալ նաև, որ յուրաքանչյուր $\mathbf{x}$ -ի ($\mathbf{y}$ -ի) համար այն ըստ $\mathbf{y}$ -ի ($\mathbf{x}$ -ի)

R^m -ի վրա հավասարաշափ անընդհատ է:

3232. Ապացուցել, որ ցանկացած $E \subset R^m$ բազմության համար $\rho_E(\mathbf{x})$ ($\mathbf{x} \in R^m$) ֆունկցիան (սես խնդիր 3218) R^m -ի վրա հավասարաշափ անընդհատ է:

3233. Դիցուք A -ն և B -ն R^m տարածության ոչ դաստարկ, չհաստվող, վակ բազմություններ են: Սատուգել, որ

$$f(\mathbf{x}) = \frac{\rho_A(\mathbf{x})}{\rho_A(\mathbf{x}) + \rho_B(\mathbf{x})} \quad (\mathbf{x} \in R^m)$$

ֆունկցիան ամենուրեք անընդհատ է: Համոզվել նաև, որ

ա) $f(R^m) = [0; 1];$

բ) $f(A) = \{0\}, \quad f(B) = \{1\};$

գ) $E = f^{-1}([0; \frac{1}{2}])$ և $G = f^{-1}([\frac{1}{2}; 1])$ բազմությունները բաց են, չհաստվող,

և որ $A \subset E, B \subset G$:

3234. Դիցուք $F, G \in C(X, R^n)$ ($X \subset R^m$) և E -ն X -ում ամենուրեք խիս բազմություն է. $E \subset X \subset \overline{E}$: Ապացուցել, որ եթե $F(\mathbf{x}) = G(\mathbf{x})$ ($\mathbf{x} \in E$), ապա $F = G$: Այլ կերպ՝ անընդհատ ֆունկցիան միարժեքորեն վերականգնվում է ամենուրեք խիս բազմության վրա իր ընդունած արժեքներով:

3235. Ապացուցել, որ $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի վրա դրված հետևյալ պայմանը համարժեք է X -ի վրա F -ի հավասարաշափ անընդհատությանը.

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall E \subset X (diam E < \delta \Rightarrow diam F(E) < \varepsilon):$$

3236. Դիցուք E -ն R^m -ում ամենուրեք խիս բազմություն է և $f : E \rightarrow R$ ֆունկցիան E -ի վրա հավասարաշափ անընդհատ է: Ապացուցել, որ զոյտթյուն ունի f -ի անընդհատ շարունակություն ամբողջ R^m -ի վրա, այն էլ միայն մեկը:

3237. Տրված $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի տարածումն $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում սահմանվում է

$$\Omega_F(\mathbf{x}_0) = \lim_{\delta \rightarrow 0} diam \{F(\mathbf{x}) : \mathbf{x} \in X \cap B(\mathbf{x}_0, \delta)\}$$

բանաձևեվ: Ապացուցել, որ F -ն x_0 -ում անընդհատ է այն և միայն այն դեպքում, եթե $\Omega_F(x_0) = 0$ (անընդհատություն ըստ Բեռի):

3238. Ապացուցել, որ $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $x_0 \in X$ կետում անընդհատ է այն և միայն այն դեպքում, եթե X բազմության կետերից կազմված ցանկացած $x_n \rightarrow x_0$ հաջորդականության համար $F(x_n) \rightarrow F(x_0)$ (անընդհատություն ըստ Հայմեի):

3239. Ապացուցել, որ $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $x_0 \in X$ կետում անընդհատ է այն և միայն այն դեպքում, եթե $F(x_0)$ կետի ցանկացած V շրջակայթի համար գոյություն ունի x_0 կետի U շրջակայթ, այնպիսին, որ $F(U \cap X) \subset V$:

3240. Ապացուցել, որ $F \in C(X; R^n)$ այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $G \subset R^n$ բաց բազմության համար գոյություն ունի $E \subset R^m$ բաց բազմություն, այնպիսին, որ $F^{-1}(G) = E \cap X$:

3241. Ապացուցել, որ $f : R^m \rightarrow R$ ֆունկցիան անընդհատ է այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած a թվի համար

- ա) $\{x \in R^m : f(x) < a\}$ և $\{x \in R^m : f(x) > a\}$ բազմությունները բաց են;
- բ) $\{x \in R^m : f(x) \leq a\}$ և $\{x \in R^m : f(x) \geq a\}$ բազմությունները փակ են:

3242. Ապացուցել, որ եթե $X \subset R^m$ բազմությունը կոմպակտ է և $f \in C(X)$, ապա f -ն ունի մեծագույն և վտրագույն արժեքներ:

3243. Դիցուք $X \subset R^m$ բազմությունը գծորեն կապակցված է և $f \in C(X, R^n)$: Ապացուցել, որ $f(X)$ -ը գծորեն կապակցված է:

3244. Ապացուցել, որ եթե $X \subset R^m$ բազմությունը կապակցված է, $f \in C(X)$ և $a, b \in X$ կետերի համար $f(a)f(b) < 0$, ապա գոյություն ունի այնպիսի $c \in X$ կետ, որ $f(c) = 0$:

3245. Դիցուք $X \subset R^m$ բազմությունն այնպիսին է, որ ցանկացած $F \in C(X; R^n)$ ֆունկցիա X -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ է: Ապացուցել, որ X -ը կոմպակտ է, եթե այն

- ա) սահմանավակ է;
- բ) զուրկ է մեկուսացված կետերից:

3246. Ապացուցել, որ ցանկացած $G \subset R''$ բաց բազմություն կարելի է ներկայացնել որպես զնդերից (զուգահեռանիստերից) կազմված հաշվելի ընտանիքի միավորում:

3247. Ապացուցել, որ R'' տարածության մեջ ցանկացած բաց բազմություն կարելի է ներկայացնել որպես կոմպակտ բազմություններից կազմված հաշվելի ընտանիքի միավորում:

3248. “Պայմանակիրվենք զրել $\mathbf{a} \in Q'''$, եթե $\mathbf{a} \in R''$ վեկտորի բոլոր կոորդինատները ուսղիղությամբ թվեր են:

Ապացուցել, որ R'' -ում զնդերի $\{B(\mathbf{a}, r) : \mathbf{a} \in Q''' , r \in Q\}$ և զուգահեռանիստերի $\{f_{(\mathbf{a}, \mathbf{b})} : \mathbf{a}, \mathbf{b} \in Q'''\}$ ընտանիքներից յուրաքանչյուրը հաշվելի է:

3249. Ապացուցել, որ R'' տարածությունը սեպարաբել է. R'' -ում գոյություն ունի հաշվելի ամենուրեք խիստ բազմություն:

3250. Ապացուցել, որ $A \subset R''$ բազմության ցանկացած անվերջ բաց ծածկույթից կարելի է անշատել հաշվելի ենթածածկույթ:

3251. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R''$ բազմությունը ծածկող բաց բազմությունների ցանկացած հաշվելի ընտանիք պարունակում է A -ն ծածկող վերջավոր ենթալուսանիք, ապա A -ն կոմպակտ է:

3252. Ապացուցել, որ $K \subset R''$ բազմությունը կոմպակտ է այն և միայն այն դեպքում, եթե նրա ցանկացած Σ անվերջ բաց ծածկույթից կարելի է անջատել խսկական (Σ -ից ստարելու) ենթածածկույթ:

3253. Ապացուցել, որ $K \subset R''$ բազմությունը կոմպակտ է այն և միայն այն դեպքում, եթե վեկտորների ցանկացած $\{\mathbf{x}_n : n \in N\} \subset K$ հաջորդականություն ունի K -ին պատճենող մասնակի սահման:

3254. Դիցուք $K \subset R''$ բազմությունը կոմպակտ է և բաց բազմությունների $\Sigma = \{\sigma\}$ ընտանիքը ծածկում է K -ն: Ապացուցել, որ

$$\exists r > 0 \quad \forall \mathbf{a} \in K \quad \exists \sigma \in \Sigma \quad (B(\mathbf{a}; r) \subset \sigma):$$

3255. Դիցուք $K \subset R''$ բազմությունը կոմպակտ է և $E \subset R''$: Ապացուցել, որ եթե G -ն $R'' \times R''$ -ում $K \times E$ բազմությունը պարունակող բաց բազմություն է, ապա գոյություն ունեն $G_1 \supset K$ բաց բազմություն R'' -ում և $G_2 \supset E$ բաց բազմություն R'' -ում, այնպիսիք, որ $G_1 \times G_2 \subset G$:

3256. Դիցուք K -ն R'' -ում կոմպակտ է և $E \subset R''$: Ցույց տալ, որ ցանկացած $A \subset K \times E$ փակ բազմության պրոյեկցիան R'' -ի վրա փակ է:

3257. Ապացուցել, որ եթե $K \subset R^m$ բազմությունը այնպիսին է, որ ցանկացած $A \subset K \times R^n$ փակ բազմության պրոյեկցիան R^n -ի վրա փակ է, ապա K -ն R^m -ում կոմպակտ է:

3258. Ապացուցել, որ կապակցված բազմության փակումը կապակցված է:

3259. Դիցուք $A \subset R^m$ բազմությունը կապակցված է: Սակայն, որ եթե $A \subset \subset B \subset A$, ապա B -ն կապակցված է:

3260. Ցույց տալ, որ եթե $A, B \subset R^m$ բազմությունները կապակցված են և $\bar{A} \cap B \neq \emptyset$, ապա $A \cup B$ -ն կապակցված է:

3261. Ապացուցել, որ եթե կապակցված բազմություններից կազմված ընտանիքը ունի ոչ դատարկ հաստում, ապա այդ ընտանիքի միավորումը կապակցված է:

3262. Ապացուցել, որ $G \subset R^m$ բաց բազմությունը կապակցված է այն և միայն այն դեպքում, եթե այն գծորեն կապակցված է:

3263. Ապացուցել, որ R^m -ում ($m \geq 2$) ցանկացած M հաշվելի բազմության լրացումը՝ $R^m \setminus M$ -ը, գծորեն կապակցված է:

3264. Տրված $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in R^m$ կետերի համար $\{t\mathbf{a} + (1-t)\mathbf{b} : 0 \leq t \leq 1\}$ բազմությունը կոչվում է $\mathbf{a}$ և $\mathbf{b}$ ծայրակետերով հատված: Ցանկացած $\mathbf{a} = \mathbf{x}_0, \mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_k = \mathbf{b}$ վեկտորների համար $\mathbf{x}_i, \mathbf{x}_{i+1}$ ($i = 0, 1, \dots, k-1$) ծայրակետերով հատվածների միավորումը կոչվում է $\mathbf{a}$ և $\mathbf{b}$ կետերը միացնող բեկյալ:

Ապացուցել, որ եթե $G \subset R^m$ բազմությունը կապակցված է և բաց (այլույթ է), ապա ցանկացած $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in G$ կետերի համար գոյություն ունի ամբողջապես G -ում ընկած, $\mathbf{a}, \mathbf{b}$ ծայրակետերը միացնող բեկյալ:

3265. Դիցուք՝ $A, B \subset R^m$: A և B բազմությունների հանրահաշվական գումարը՝ $A + B$ -ն, սահմանվում է հետևյալ կերպ:

$$A + B = \{\mathbf{a} + \mathbf{b} : \mathbf{a} \in A, \mathbf{b} \in B\}:$$

Ապացուցել, որ

ա) եթե A և B բազմություններից մեկը բաց է, ապա $A + B$ -ն բաց է;

բ) եթե A -ն փակ է, իսկ B -ն՝ կոմպակտ, ապա $A + B$ -ն փակ է:

Դիցուք X -ը իրական թվերի դաշտի վրա արկած գծային տարրածություն է: $p: X \rightarrow R$ ֆունկցիան կոչվում է X -ում սահմանված նորմ, եթե ցանկացած $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in X$ վեկտորների և $\alpha \in R$ թվի համար կատարվում են հետևյալ երեք պայմանները.

$$1. \quad p(\mathbf{x}) \geq 0, \quad p(\mathbf{x}) = 0 \text{ այն և միայն այն դեպքում, եթե } \mathbf{x} = \mathbf{0};$$

$$2. \quad p(\alpha \mathbf{x}) = |\alpha| p(\mathbf{x});$$

$$3. \quad p(\mathbf{x} + \mathbf{y}) \leq p(\mathbf{x}) + p(\mathbf{y}):$$

X տարրածությունը նրանում սահմանված p նորմով կոչվում է նորմավորված տարրածություն և նշանակվում՝ (X, p) : Եթե խոսք է լինում R^m նորմավորված տարրածության մասին և R^m -ի կողքին հաստուկ նշված չէ p նորմը, ապա ենթադրվում է, որ $p(\mathbf{x}) = |\mathbf{x}|_m$ ($\mathbf{x} \in R^m$):

Հաճախ այդ նորմն անվանում են R^m -ում սահմանված կամ էվկլիմյան նորմ, իսկ R^m -ն այդ նորմով՝ էվկլիմյան տարրածություն:

3266. Ապացուցել, որ R^m -ում սահմանված ցանկացած p նորմի համար գոյություն ունեն α և β դրական հաստատուններ, այնպիսիք, որ

$$\alpha|\mathbf{x}|_m \leq p(\mathbf{x}) \leq \beta|\mathbf{x}|_m \quad (\mathbf{x} \in R_m):$$

3267. Դիցուք p -ն R^m -ում նորմ է (սահմանված նորմից տարբեր): $\mathbf{a} \in (R^m, p)$ կեսի ε -շրջակայքը սահմանենք

$$B^*(\mathbf{a}, \varepsilon) = \left\{ \mathbf{x} \in R^m : p(\mathbf{x} - \mathbf{a}) < \varepsilon \right\}$$

բանաձևով: Տրված $A \subset R^m$ բազմության $\mathbf{a}$ կեսան անվանենք այդ բազմության *-ներքին կես, եթե գոյություն ունի $\varepsilon > 0$ թիվ, այնպիսին, որ $B^*(\mathbf{a}, \varepsilon) \subset A$: Այնուհետև, A բազմությունն անվանենք *-բաց բազմություն, եթե այդ բազմության բոլոր կեսերը *-ներքին կեսեր են:

Ապացուցել, որ p -ն համարժեք է R^m -ում սահմանված նորմին՝ հետևյալ առումով:

$A \subset R^m$ բազմությունն *-բաց է այն և միայն այն դեպքում, եթե այն R^m -ում բաց է:

3268. Դիցուք $[0;1] \times [0;1]$ քառակուսու վրա որոշված $f(x, y)$ իրականարժեք ֆունկցիան թե՛ ըստ x -ի, թե՛ ըստ y -ի անընդիհաս է: Ապացուցել, որ ցանկացած x -ի համար գոյություն ունի y , այնպիսին, որ f -ն $(x; y)$ կետում անընդիհաս է:

3269. $f : R^m \rightarrow R^m$ ֆունկցիան կոչվում է սեղմող արտապատկերում, եթե գոյություն ունի $\alpha \in (0;1)$ թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $\mathbf{x}, \mathbf{y} \in R^m$ վեկտորների համար

$$|f(\mathbf{x}) - f(\mathbf{y})| \leq \alpha |\mathbf{x} - \mathbf{y}|:$$

Ապացուցել, որ եթե f -ը սեղմող արտապատկերում է, ապա այն ունի անշարժ կես ($f(\mathbf{x}_0) = \mathbf{x}_0$), այն էլ միայն մեկը:

Օրինակով համոզվել, որ եթե գրված անհավասարությունը վիտսարի-նենք $|f(\mathbf{x}) - f(\mathbf{y})| < |\mathbf{x} - \mathbf{y}|$ անհավասարությունով, ապա անշարժ կես կարող է գոյություն չունենալ:

3270. Դիցուք $K \subset R^n$ բազմությունը կոմպակտ է: Ապացուցել, որ եթե $f: K \rightarrow K$ ֆունկցիան ցանկացած $x, y \in K$ ($x \neq y$) կետերի համար բավարարում է $|f(x) - f(y)| < |x - y|$ անհավասարությանը, ապա f -ն ունի անշարժ կետ և այն էլ միայն մեկը:

3271. Դիցուք K -ն R^n -ում կոմպակտ է, $f \in C(K, K)$ և ցանկացած $x, y \in K$ ($x \neq y$) կետերի համար

$$|f(x) - f(y)| < \max\{|f(x) - x|, |f(y) - y|\}:$$

Ապացուցել, որ f -ն ունի անշարժ կետ:

3272. $f: X \rightarrow X$ ($X \subset R^n$) ֆունկցիան կոչվում է իզոմետրիա, եթե ցանկացած $x, y \in R^n$ վեկտորների համար $|f(x) - f(y)| = |x - y|$:

Ապացուցել, որ եթե $K \subset R^n$ բազմությունը կոմպակտ է և $f: K \rightarrow K$ ֆունկցիան ցանկացած $x, y \in K$ վեկտորների համար բավարարում է $|f(x) - f(y)| \geq |x - y|$ անհավասարությանը, ապա f -ն իզոմետրիա է:

Օրինակով համոզվել, որ խնդրի պայմաններում K բազմության կոմպակտությունն էական է:

3273. Դիցուք՝ $f \in C(R^n, R^n)$: Ապացուցել, որ R^n -ում ամենուրեք խիստ ցանկացած բազմության պասկերը $f(R^n)$ -ում ամենուրեք խիստ է:

3274. Ծշմարի՞ս է արդյոք, որ եթե $f: R^n \rightarrow R^n$ ֆունկցիան R^n -ում ամենուրեք խիստ ցանկացած բազմություն արտապատճերում է R^n -ում ամենուրեք խիստ բազմության վրա, ապա f -ն անընդհատ է:

$E \subset R^n$ բազմությանը կոչվում է F_σ ախալ բազմություն, եթե այն կարելի է ներկայացնել որպես փակ բազմություններից կազմված հաշվելի ընտանիքի միավորում: F_σ ախալ բազմության լրացումը R^n -ում կոչվում է G_δ ախալ բազմություն:

3275. Ապացուցել, որ

ա) ցանկացած փակ բազմություն F_σ տիպի բազմություն է;

բ) ցանկացած բաց բազմություն F_σ տիպի բազմություն է;

գ) ցանկացած հաշվելի բազմություն F_σ տիպի բազմություն է;

դ) F_σ տիպի բազմություններից կազմված ցանկացած հաշվելի ընտանիքի միավորումը F_σ ախալ բազմություն է:

3276. Ապացուցել, որ ցանկացած G_δ ախալ բազմություն կարելի է ներկայացնել որպես բաց բազմություններից կազմված հաշվելի ընտանիքի հասում:

3277. Ցույց տալ, որ ցանկացած $F: R^m \rightarrow R^n$ ֆունկցիայի խզման կետերի բազմությունը F_σ սիմպլ բազմություն է (հետևաբար անընդհատության կետերի բազմությունը G_δ սիմպլ է):

3278. Ապացուցել, որ F_σ սիմպլ ցանկացած $E \subset R^m$ բազմության համար գոյություն ունի $f: R^m \rightarrow R$ ֆունկցիա, որի խզման կետերի բազմությունը E -ն է:

3279. Դիցուք U -ն R^m -ում բաց գունդ է, $f_n \in C(\overline{U})$ ($n \in N$) և ցանկացած $\mathbf{x} \in \overline{U}$ վեկտորի համար $f_n(\mathbf{x}) \rightarrow f(\mathbf{x})$ ($n \rightarrow \infty$): Ապացուցել, որ ցանկացած $F \subset U$ փակ բազմության համար գոյություն ունի $\mathbf{x}_0 \in F$, այնպիսին, որ

$$\lim_{\mathbf{x} \rightarrow \mathbf{x}_0, \mathbf{x} \in F} f(\mathbf{x}) = f(\mathbf{x}_0):$$

3280. Ապացուցել, որ եթե $K \subset R^m$ բազմությունը կոմպակտ է և $f \in C(K, R^n)$ ֆունկցիան փոխմիարժեք է, ապա f^{-1} ֆունկցիան $f(K) \subset R^n$ բազմության վրա անընդհատ է:

Օրինակով համոզվել, որ K -ի կոմպակտությունն այսաեղ էական է:

3281. Ցույց տալ, որ $C(R^m, R)$ ($m \geq 2$) դասի ոչ մի ֆունկցիա փոխմիարժեք չէ:

Գլուխ 14

Ծատ փոփոխականի ֆունկցիաների դիֆերենցումը Անքացահայտ ֆունկցիաներ

Տուն կ ց ի ա յ ի ա ս ա ն ց յ ա լ ը : Մասնակի ածանցյալներ: Տրված $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի և $\mathbf{x}_0 = (x_0^1, \dots, x_0^m) \in \text{int } X$ կետի (X բազմության ներքին կետի) համար

$$\lim_{h' \rightarrow 0} \frac{f(x_0^1, \dots, x_0^{i-1}, x_0^i + h^i, x_0^{i+1}, \dots, x_0^m) - f(x_0^1, \dots, x_0^i, \dots, x_0^m)}{h^i}$$

սահմանը կոչվում է $(x_0^1, \dots, x_0^m)$ կետում f ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալ լրտ x^i -ի և նշանակվում՝ $\frac{\partial f}{\partial x^i}(\mathbf{x}_0)$, $\partial_i f(\mathbf{x}_0)$, $f'_{x^i}(\mathbf{x}_0)$ կամ $f'_i(\mathbf{x}_0)$:

Բարձր կարգի մասնակի ածանցյալներ: Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետի շրջակայրում ունի $\frac{\partial f}{\partial x^i}$ մասնակի ածանցյալ, ապա վերջին իրենից ներկայացնում է $\mathbf{x}$ փոփոխականի ֆունկցիա: Այդ ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալն լրտ x^j -ի կոչվում է f ֆունկցիայի երկրարդ կարգի մասնակի ածանցյալ լրտ x^i, x^j փոփոխականների և նշանակվում

$$\frac{\partial}{\partial x^j} \left(\frac{\partial f}{\partial x^i} \right) = \frac{\partial^2 f}{\partial x^j \partial x^i} = \partial_{ji} f = f''_{x_j x_i} = f''_{ji} :$$

Եթե $j \neq i$, $\partial_{ji} f$ -ն անվանում են f ֆունկցիայի երկրարդ կարգի խառն ածանցյալ: Համամատնորեն սահմանվում են f ֆունկցիայի ավելի քարձի կարգի մասնակի ածանցյալներ:

Թերեմ խառն ածանցյալների հավասարության վերաբերյալ: Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի $\partial_{ij} f$ և $\partial_{ji} f$ ($i \neq j$) խառն ածանցյալները $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետի որևէ շրջակայրում գոյություն ունեն և $\mathbf{x}_0$ -ում անընդհատ են, ապա $\partial_{ij} f(\mathbf{x}_0) = \partial_{ji} f(\mathbf{x}_0)$:

$X \subset R^m$ բաց բազմության վրա սրոշված իրականարժեք ֆունկցիաների դասը, որոնց ընդունակ մինչև p -րդ կարգի մասնակի ածանցյալներն X -ի վրա ամենալեռ գրայքյուն ունեն և անընդհատ են, նշանակվում է $C^p(X)$: Ընդհանուր դեպքում $C^p(X, R^n)$ -ով նշանակվում է այն $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիաների դասը, որոնց կոորդինատային ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը պատկանում է $C^p(X)$ դասին:

Դիցուք՝ $f \in C^p(G)$ ($G \subset R^m$) և $\mathbf{x}, \mathbf{x} + \mathbf{h}$ ծայրակետներով հատվածն ամբողջապես լինկած է G տիպությունը: Այս պայմաններում $\varphi(t) = f(\mathbf{x} + t\mathbf{h})$ ($0 \leq t \leq 1$) ֆունկցիան p անգամ լինքերենցիկ է, ըստ որտես ցանկացած $k \leq p$ բնական թիվի համար:

$$\varphi^{(k)}(t) = \sum_{i_1, \dots, i_k} \partial_{i_1 \dots i_k} f(\mathbf{x} + t\mathbf{h}) h^{i_1} \dots h^{i_k},$$

որտեղ զումարը տարածվում է $1, \dots, m$ թվերից կազմված բոլոր $(i_1, \dots, i_k)$ կարգավորված խմբերի վրա: Այս հավասարությունը սխմիլիկ զրահ են հետևյալ կերպ:

$$\varphi^{(k)}(t) = (\mathbf{h}^1 \partial_1 + \dots + \mathbf{h}^m \partial_m)^k f(\mathbf{x} + t\mathbf{h}):$$

Թեյլորի բանումները: Եթե X -ն R^m -ում տիպույթ է, $\mathbf{x}, \mathbf{x} + \mathbf{h}$ ծայրակետներով հատված լինկած է X -ում և $f \in C^p(X)$, ապա ճշմարիտ է Թեյլորի լոկալ բանաձևի հետևյալ ընդհանրացումը.

$$f(\mathbf{x} + \mathbf{h}) = f(\mathbf{x}) + \sum_{k=1}^p \frac{1}{k!} (\mathbf{h}^1 \partial_1 + \dots + \mathbf{h}^m \partial_m)^k f(\mathbf{x}) + o(|\mathbf{h}|^p), \text{ եթե } \mathbf{h} \rightarrow 0:$$

Ածանցյալ տրված սարդությամբ: Դիցուք՝ $X \subset R^m$, $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$: Տրված $f: X \rightarrow R$

ֆունկցիայի և $\mathbf{v} \in R^m$ վեկտորի համար

$$\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{v}} = \lim_{t \rightarrow +0} \frac{f(\mathbf{x}_0 + t\mathbf{v}) - f(\mathbf{x}_0)}{t}$$

սահմանը կոչվում է $\mathbf{x}_0$ կետում f ֆունկցիայի ածանցյալ լառ $\mathbf{v}$ վեկտորի: Եթե $\mathbf{v}$ -ն միավոր վեկտոր է՝ $|\mathbf{v}|=1$, ածանցյալն լառ $\mathbf{v}$ -ի հաճախ անվանում են ածանցյալ $\mathbf{v}$ վեկտորի սղությամբ:

Եթե f -ի մասնակի ածանցյալներն $\mathbf{x}_0$ -ի շրջակայքում գոյություն ունեն և $\mathbf{x}_0$ -ում անընդհատ են, ապա

$$\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{v}} = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^1} v^1 + \dots + \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^m} v^m, \quad \mathbf{v} = (v^1, \dots, v^m):$$

Գծային արտապատկերմաններ : Դիցուք E -ն և F -ը գծային արտածություններ են: $L: E \rightarrow F$ ֆունկցիան կոչվում է գծային արտապատկերում, եթե ցանկացած $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in E$ վեկտորների և $\alpha_1, \alpha_2 \in R$ թվերի համար

$$L(\alpha_1 \mathbf{x}_1 + \alpha_2 \mathbf{x}_2) = \alpha_1 L(\mathbf{x}_1) + \alpha_2 L(\mathbf{x}_2):$$

$L: E \rightarrow F$ գծային արտապատկերմանը բազմությունը նշանակվում է $L(E, F)$ -ով: Այն գծային արտապատկերմանը $L_1, L_2 \in L(E, F)$ արտապատկերմանների և $\alpha_1, \alpha_2 \in R$ թվերի համար $\alpha_1 L_1 + \alpha_2 L_2 \in L(E, F)$:

Եթե $\{\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_m\}$ -ը և $\{\mathbf{y}_1, \dots, \mathbf{y}_n\}$ -ը համապատասխանաբար E -ում և F -ում բազմություններ են, ապա $L \in L(E, F)$ արտապատկերմանը համապատասխանեցվում է $n \times m$ կարգի $[L] = [a_{ij}]$ ($i = 1, \dots, m$, $j = 1, \dots, n$) մատրից, որի տարրերը սրբաշխ են հետևյալ ներկայացումներից.

$$L(\mathbf{x}_i) = \sum_{j=1}^n a_{ij} \mathbf{y}_j, \quad i = 1, \dots, m:$$

Վեկտորների $\{\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_p\} \subset R^P$ համակարգը, որում յորպաշտնչուր $\mathbf{e}_i$, վեկտորի բոլոր

կուլումնաւաները 0 են, քացառությամբ i -րդի, որը 1 է, կոչվում է R^P -ում սահմանված բազի:

Պայմանագրիներ $L \in L(R^m, R^n)$ արտապատկերմանը վերը սահմանված կանոնավորությունը համապատասխանեցնելիս ենթադրվում է, որ L առաջարկությունը $n \times m$ կարգի մատրիցների բազմության միջև կատաղծվությունը համապատասխանությունն է: Այս համապատասխանությունը կատարվում է այս առողմական որ ցանկացած $L_1, L_2 \in L(R^m, R^n)$ արտապատկերմաների և $\alpha_1, \alpha_2 \in R$ թվերի համար $[\alpha_1 L_1 + \alpha_2 L_2] = \alpha_1 [L_1] + \alpha_2 [L_2]$: Ավելացնենք նաև, որ եթե $L \in L(R^m, R^n)$, $K \in L(R^n, R^p)$, ապա $K \circ L \in L(R^m, R^p)$, ըստ որում $[K \circ L] = [K] \cdot [L]$:

Տաճարացած $L: R^m \rightarrow R^n$ գծային արտապատկերում անվերտաւ է. $L(R^m, R^n) \subset C(R^m, R^n)$: Ավելին, $|L| = \sup_{\|\mathbf{x}\|_m=1} \frac{|L(\mathbf{x})|_n}{\|\mathbf{x}\|_m}$ -ը վերջավոր է, ընդ որում ցանկացած $\mathbf{x} \in R^m$ վեկտորի համար $|L(\mathbf{x})| \leq |L| \cdot \|\mathbf{x}\|$: $|L|$ -ը կոչվում է L գծային արտապատկերման օպերատորային նորմ:

Այս նորմով $L(R^m, R^n)$ գծային արտապատկերմանը նորմավորված տարածություն է:

Սահմանում: $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in X \cap X'$ կետում կոչվում է դիֆերենցելի, եթե գոյություն ունի $L: R^m \rightarrow R^n$ գծային արտապատկերում, այնպիսին, որ

$$\lim_{\mathbf{h} \rightarrow 0} \frac{|F(\mathbf{x}_0 + \mathbf{h}) - F(\mathbf{x}_0) - L(\mathbf{h})|_n}{\|\mathbf{h}\|_m} = 0 :$$

L -ը կոչվում է $\mathbf{x}_0$ կետում F ֆունկցիայի ածանցյալ, դիֆերենցիալ կամ շոշափալ արտապատկերման նշանակիչում $F'(\mathbf{x}_0)$ կամ $dF(\mathbf{x}_0)$:

Որպեսզի F -ն $\mathbf{x}_0$ կետում լինի դիֆերենցելի, անկատեշտ է և բավարար, որ $f^i = \pi^i \circ F$ ($i = 1, \dots, n$) կուրսչինատային ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը $\mathbf{x}_0$ -ում լինի դիֆերենցելի:

Եթե F -ն $\mathbf{x}_0$ կետում դիֆերենցելի է, ապա այն կետում անվերտաւ է:

Դիֆերենցելիության անհրաժեշտ պայմանը: Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետում դիֆերենցելի է, ապա այն այդ կետում լուս $x^1, \dots, x^m$ վավերացնելու համար կուրսչինական ուղղությունը ունի մասնակի ածանցյալ, ըստ որում ցանկացած $\mathbf{h} = (h^1, \dots, h^m)$ վեկտորի համար

$$df(\mathbf{x}_0)(\mathbf{h}) = \frac{\partial f}{\partial x^1}(\mathbf{x}_0)h^1 + \dots + \frac{\partial f}{\partial x^m}(\mathbf{x}_0)h^m :$$

Ընդհանուր դեպքում, եթե գործ ունենք $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) դիֆերենցելի ֆունկցիայի հետ, նկատի ունենալով $L: R^m \rightarrow R^n$ գծային արտապատկերմանը $n \times m$ կարգի մատրիցի հետ նույնացնելու մեջ պայմանակիրքածությունը, կարագ ենք գրել:

$$(dF)(\mathbf{h}) = \begin{bmatrix} \frac{\partial f^1}{\partial x^1} & \dots & \frac{\partial f^1}{\partial x^m} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial f^n}{\partial x^1} & \dots & \frac{\partial f^n}{\partial x^m} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} h^1 \\ \vdots \\ h^m \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} (df^1)(\mathbf{h}) \\ \vdots \\ (df^n)(\mathbf{h}) \end{bmatrix},$$

որտեղ f^i -ն ($i=1,\dots,n$) F -ի i -րդ կոորդինատային ֆունկցիան է ($F=(f^1,\dots,f^n)$):

Տրված $F:X \times Y \rightarrow R^p$ ($X \subset R^m, Y \subset R^n$) ոլիքերենցելի ֆունկցիայի համար ընդունված է նաև հետևյալ ճշանակամեջը.

$$dF = (F'_x, F'_y), \text{ որտեղ}$$

$$F'_x = \begin{bmatrix} \frac{\partial f^1}{\partial x^1} & \dots & \frac{\partial f^1}{\partial x^m} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial f^p}{\partial x^1} & \dots & \frac{\partial f^p}{\partial x^m} \end{bmatrix}, \quad F'_y = \begin{bmatrix} \frac{\partial f^1}{\partial y^1} & \dots & \frac{\partial f^1}{\partial y^n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \frac{\partial f^p}{\partial y^1} & \dots & \frac{\partial f^p}{\partial y^n} \end{bmatrix};$$

Դիֆերենցելության բավարար պայմանը: Եթե $f:X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի առաջին կարգի բոլոր մասնակի ածանցյալները գոյաբարուն ունեն $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետի շրջակայքում և $\mathbf{x}_0$ -ում անընդհատ են, ապա f -ն $\mathbf{x}_0$ -ում ոլիքերենցելի է:

Դիֆերենցման կանոնները: Եթե $F:X \rightarrow R^n$ և $G:X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիաները $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում դիֆերենցելի են, ապա ցանկացած $\alpha, \beta \in R$ թիվի համար $\alpha F + \beta G$ ֆունկցիան $\mathbf{x}_0$ -ում նույնպես դիֆերենցելի է, ընդ որում՝

$$(\alpha F + \beta G)'(\mathbf{x}_0) = \alpha F'(\mathbf{x}_0) + \beta G'(\mathbf{x}_0);$$

Եթե $f:X \rightarrow R$ և $g:X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիաները $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում դիֆերենցելի են, ապա $f \cdot g$ -ն, իսկ եթե $g(\mathbf{x}) \neq 0$ ($\mathbf{x} \in X$), ապա նաև $\frac{f}{g}$ -ն, $\mathbf{x}_0$ -ում դիֆերենցելի է, ընդ որում՝

$$(f \cdot g)'(\mathbf{x}_0) = g(\mathbf{x}_0)f'(\mathbf{x}_0) + f(\mathbf{x}_0)g'(\mathbf{x}_0).$$

$$\left(\frac{f}{g}\right)'(\mathbf{x}_0) = \frac{g(\mathbf{x}_0)f'(\mathbf{x}_0) - f(\mathbf{x}_0)g'(\mathbf{x}_0)}{g^2(\mathbf{x}_0)}.$$

Եթե $F:X \rightarrow Y$ ($X \subset R^m, Y \subset R^n$) ֆունկցիան դիֆերենցելի է $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում, իսկ $G:Y \rightarrow R^p$ ֆունկցիան՝ $y_0 = F(\mathbf{x}_0)$ կետում, ապա $G \circ F$ կոմպոզիցիան $\mathbf{x}_0$ -ում դիֆերենցելի է, ընդ որում՝

$$(G \circ F)'(\mathbf{x}_0) = G'(y_0) \circ F'(\mathbf{x}_0).$$

Կսան, մատրիցային տեսքով,

$$[(G \circ F)'(\mathbf{x}_0)] = [G'(y_0)] \cdot [F'(\mathbf{x}_0)].$$

Այս վերջին կանոնը հնարավորապես է տալիս ստանալու բարդ հրականարժեք ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալները հաշվելու բանաձևերը: Օրինակ, եթե $w = f(x, y, z)$ և $x = \xi(u, v)$, $y = \eta(u, v)$, $z = \zeta(u, v)$, ապա

$$\frac{\partial w}{\partial u} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial u} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial u} + \frac{\partial f}{\partial z} \cdot \frac{\partial \zeta}{\partial u},$$

$$\frac{\partial w}{\partial v} = \frac{\partial f}{\partial x} \cdot \frac{\partial \xi}{\partial v} + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot \frac{\partial \eta}{\partial v} + \frac{\partial f}{\partial z} \cdot \frac{\partial \zeta}{\partial v}:$$

Եթե կ գ ծ ա յ ի ն և ք ա զ մ ա զ ծ ա յ ի ն Փ ո ն կ ց ի ա ն ե ր : Նշանակենք $(R^m)^k = R^m \times R^m \times \dots \times R^m$, $(R^m)^k = R^m \times (R^m)^{k-1}$, $k = 3, 4, \dots$: $(R^m)^k$ -ն, փաստորեն, R^m տարածության k վեկտորներից կազմված $(v^1, \dots, v^k)$ կարգավորված շարվածքների բազմությունն է:

$T: (R^m)^k \rightarrow R^n$ ֆունկցիան կոչվում է բազմազգային (k -զծային, $k = 2$ դեպքում՝ երկզծային) ֆունկցիա, եթե ցանկացած i ինդեքսի, $v_1^i, v_2^i \in R^m$ վեկտորների և $\alpha_1, \alpha_2 \in R$ բվերի համար

$$T(\dots, \alpha_1 v_1^i + \alpha_2 v_2^i, \dots) = \alpha_1 T(\dots, v_1^i, \dots) + \alpha_2 T(\dots, v_2^i, \dots):$$

Որպեսզի $T: (R^m)^k \rightarrow R^n$ ֆունկցիան լինի բազմազգային, անհրաժեշտ է և բավարար, որ նրա կորողինատասային ֆունկցիաներից յուրաքանչյուրը լինի բազմազգային:

Դիցուք վեկտորների $\{e_1, \dots, e_m\}$ համակարգն R^m -ի սահմանար բազմուն է և արևած է $t: (R^m)^2 \rightarrow R$ երկզծային ֆունկցիան: Նշանակելով $a_{ij} = t(e_i, e_j)$ ($i, j = 1, \dots, m$), երկզծային ֆունկցիայի համար ստանում ենք հերկայացումը.

$$t(v, w) = \sum_{i,j=1}^m a_{ij} v^i w^j, \quad v = (v^1, \dots, v^m), \quad w = (w^1, \dots, w^m):$$

Ցուրաքանչյուր $t(v, w)$ երկզծային ֆունկցիայի համապատասխանեցվում է $t(v) = t(v, v)$ ($v \in R^m$) ֆունկցիան, որը կոչվում է բառակրառություն և ճշգրիտ է պական պրոցյալ, եթե ցանկացած $v \neq 0$ վեկտորի համար $t(v) > 0$: Համաձայն Սյուլվեստրի թուրնմի, որպեսզի

$$t(v) = \sum_{i,j=1}^m a_{ij} v^i v^j$$

բառակրառություն ճշգրիտ լինի պական որոշյալ, անհրաժեշտ է և բավարար, որ $[a_{ij}]_{i,j=1}^m$ մատրիցի բարու գլխավոր մինորները լինեն պական. $\det[a_{ij}]_{i,j=1}^p > 0$, $p = 1, \dots, m$:

Բարձր կարգի ածանցյալներ: Դիցուք $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $x_0 \in \text{int } X$ կետի U շրջակայրած դիֆերենցիլի է:

$F': U \rightarrow L(R^m, R^n)$ ֆունկցիայի ածանցյալն x_0 կետում, եթե այն զոյտքյուն ունի, կոչվում է F ֆունկցիայի երկրորդ կարգի ածանցյալ կամ երկրար դիֆերենցիալ և նշանակվում $F''(x_0)$, $d^2 F(x_0)$: Նկատենք, որ $F''(x_0)$ -ը $R^m \rightarrow L(R^m, R^n)$ գծային արտապատկերում է.

$F''(\mathbf{x}_0) \in L(R^m, L(R^m, R^n))$: Ցանկացած $\mathbf{v} \in R^m$ վեկտորի համար $F''(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}) \in L(R^m, R^n)$:

Եթե $\mathbf{w} \in R^m$, ապա $[F''(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v})](\mathbf{w}) \in R^n$: Հայտի առնելով $[F''(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v})](\mathbf{w})$ արագահայտության զգայնությունը թե՛ լսու $\mathbf{v}$ -ի և թե՛ լսու $\mathbf{w}$ -ի, $F''(\mathbf{x}_0)$ -ն կարող ենք նոյնացնել $F''(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}, \mathbf{w})$ երկգծային ֆունկցիայի հետա, որի արժեքներն ընկած են R^n -ում:

Եթե $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետում երկու անգամ դիմերենցելի է, ապա նրա երկրորդ կարգի բոլոր մասնակի ածանցյալները գայություն ունեն, ընդ որում ցանկացած $\mathbf{v} = (v^1, \dots, v^m)$ և $\mathbf{w} = (w^1, \dots, w^m)$ վեկտորների համար՝

$$(\pi^s \circ F''(\mathbf{x}_0))(\mathbf{v}, \mathbf{w}) = \sum_{i,j=1}^m \frac{\partial^2 f^s(\mathbf{x}_0)}{\partial x^i \partial x^j} v^i w^j, \quad s = 1, \dots, m,$$

որտեղ π^s -ը R^n -ում s -րդ պրոյեկտող արտապատճենությունն է:

$F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի երրորդ և ավելի բարձր կարգի ածանցյալներն $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետում սահմանվում են $F^{(k)}(\mathbf{x}_0) = (F^{(k-1)})'(\mathbf{x}_0)$ ($k = 3, 4, \dots$) ինըուշակի սիմետրիական նկատեմ մնայն, որ $\mathbf{x}_0$ կետում k -րդ կարգի ածանցյալը՝ $F^{(k)}(\mathbf{x}_0)$ -ն, նոյնացվում է որոշակի k -զգային ֆունկցիայի հետա, որը $(R^m)^k$ -ն արտապատճենում է R^n -ի մեջ: Եթե F -ն $\mathbf{x}_0$ կետում k անգամ դիմերենցելի է, ապա զոյություն ունեն F -ի ընդհան մինչև k -րդ կարգի բոլոր մասնակի ածանցյալները (կոռապիճատային ֆունկցիաների մասնակի ածանցյալները), ընդ որում՝

$$d^k f^s(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}_1, \dots, \mathbf{v}_k) = \sum_{i_1, \dots, i_k} \frac{\partial^k f^s(\mathbf{x}_0)}{\partial x^{i_1} \cdots \partial x^{i_k}} v_1^{i_1} \cdots v_k^{i_k},$$

որտեղ գումարը տարածվում է $1, \dots, m$ թվերից կազմված բոլոր $(i_1, \dots, i_k)$ կարգավորված խմբերի վրա, $\mathbf{v}_p = (v_p^1, \dots, v_p^m)$, $p = 1, \dots, k$:

Նկատենք, որ եթե $\mathbf{v}_1 = \cdots = \mathbf{v}_p = (v^1, \dots, v^m)$, ապա $d^k f^s(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}, \dots, \mathbf{v})$ -ն, որը կոչվում է k -ճև, կարելի է սիմետրիկ երկայացնել հետևյալ տեսքով.

$$d^k f^s(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}, \dots, \mathbf{v}) = (v^1 \partial_1 + \cdots + v^m \partial_m)^k f^s(\mathbf{x}_0):$$

Անը աւագ առաջարկ կատար է $F: G \rightarrow R^n$ ($G \subset R^m \times R^n$) ֆունկցիան: Կատարենք, որ $A \subset G$ բազմության վրա որպահած $\mathbf{y} = f(\mathbf{x})$ ֆունկցիան բավարարում է $F(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \mathbf{0}$ հավասարմանը, եթե A -ի վրա ամենուրեք $F(\mathbf{x}, f(\mathbf{x})) = \mathbf{0}$: Եթե տվյալ դասունի պատկանող և նշված հավասարմանը բավարարու f ֆունկցիան միակն է, ապա այն անվանում են այդ հավասարմանց որոշված ամրացման ֆունկցիա:

Թեորեմ ամրացման ֆունկցիայի վերաբերյալ: Եթե $(\mathbf{x}_0, \mathbf{y}_0) \in R^m \times R^n$ կետի U շրջակայրում որոշված $F: U \rightarrow R^n$ ֆունկցիայի համար տեղի ունեն հետևյալ երեք պայմանները՝

1. $F \in C^p(U, R^n)$, $p \geq 1$;
2. $F(\mathbf{x}_0, \mathbf{y}_0) = \mathbf{0}$;

3. $\det F'_y(x_0, y_0) \neq 0$.

ապա գոյություն ունեն x_0 և y_0 կետերի համապատասխանաբար U_{x_0} և U_{y_0} շրջակայքեր և $f \in C^p(U_{x_0}, U_{y_0})$ ֆունկցիա, այնպիսիք, որ ցանկացած $(x, y) \in U_{x_0} \times U_{y_0}$ կետի համար $F(x, y) = 0$ այն և միայն այս դեպքում, եթե $y = f(x)$: Ընդունին, f ֆունկցիայի ածանցյալը հաշվված է հետևյալ բանաձևով.

$$[f'(x)] = -[F'_y(x, f(x))]^{-1} \cdot [F'_x(x, f(x))]:$$

$F: R^n \rightarrow R^n$ ֆունկցիայի $F'(x_0)$ ածանցյալի մասարիցը, ստանդարտ բազիսում, կոչվում է Յակոբիի մասարից, իսկ եթե $m = n$ այդ մասարիցի որոշչը՝ $\det F'(x_0)$ -ն, կոչվում է F արտապատկերման յակոբիան: Եթենքն $F = (f_1, \dots, f_n)$ արտապատկերման յակոբիանը նշանակած են $\frac{D(f_1, \dots, f_n)}{D(x^1, \dots, x^n)}$:

Թե ո՞ր են հակառակ արգումենտները արտապատկերման V -ի վրա: $f: U \rightarrow V$ արտապատկերմանը, որտեղ U -ն և V -ն R^n -ում բաց բազմություններ են, կոչվում է C^p -ով պատկերման, եթե

1. f -ն U -ն վիճակարժեք արտապատկերման V -ի վրա;

2. $f \in C^p(U, V)$, $f^{-1} \in C^p(V, U)$:

Եթե $p = 0$ (f -ն ու f^{-1} -ն անընդհատ են), f -ը կոչվում է հոմոտոմիզմ, իսկ $p = 1$ դեպքում՝ պատկերման պատկերման:

Թերեմ: Դիցուք G -ն R^n -ում բաց բազմություն է, $f \in C^p(G, R^n)$ ($p \geq 1$) և $x_0 \in G$: Եթե x_0 կետում f արտապատկերման յակոբիանը՝ $\det f'(x_0)$ -ն, զրո չէ, ապա գոյություն ունեն x_0 կետի $U_{x_0} \subset G$ և $y_0 = f(x_0)$ կետի $V_{y_0} \subset f(G)$ շրջակայքեր, այնպիսիք, որ $f: U_{x_0} \rightarrow V_{y_0}$ արտապատկերման C^p -ով պատկերման է: Ըստ որում, եթե $x \in U_{x_0}$ և $y = f(x)$, ապա

$$(f^{-1})'(y) = [f'(x)]^{-1}:$$

Ածանցյալի կիրառություն ներկայացնենք: Կորի շոշափակ: $\Gamma: [\alpha; \beta] \rightarrow R^3$ կորը կոչվում է պարկ, եթե $\Gamma \in C^1([\alpha; \beta], R^3)$ և ամենուրեք $\Gamma'(t) \neq 0$: Դիցուք $x_0 = (x_0^1, x_0^2, x_0^3) = \Gamma(t_0)$, $t_0 \in [\alpha; \beta]$: Եթե $\Gamma'(t_0) \neq 0$, ապա x_0 կետում կորի շոշափակը որոշվում է

$$\mathbf{x} = \mathbf{x}_0 + t\Gamma'(t_0) \quad (-\infty < t < +\infty)$$

հավասարությունվ: Նշանակելով $\Gamma'(t_0) = (m, n, p)$ և բերված հավասարություն արտարկերով τ պարամետրը՝ շոշափողի հավասարությ կարելի է բերել կանոնական աեւը:

$$\frac{x^1 - x_0^1}{m} = \frac{x^2 - x_0^2}{n} = \frac{x^3 - x_0^3}{p}:$$

Մակերեւայքի շոշափուղ հարթություն և մակերեւայքի նորմալ: Դիցուք G -ն R^2 -ում այլուր է և $S \in C(G, R^3)$: S արտապատկերման արժեքների բազմությունը R^3 -ում կանվանենք

մակերևույթ: Եթե $S \in C^1(G, R^3)$ և ամենուրեք $\text{rang}[S'(u, v)] = 2$, ապա մակերևույթը կանվանենք պարզի: Եռաչափի էվլիպսան տարածության կետերը ներկայացնելով $(x; y; z)$ կոորդինատներով՝ մակերևույթի համար ստանում ենք $x = \xi(u, v)$, $y = \eta(u, v)$, $z = \zeta(u, v)$, $(u, v) \in G$, հավասարությունները, որոնք կոչվում են մակերևույթի տպաբանարարներ: Հավասարություններ:

Եթե $S(G)$ մակերևույթը ուրիշ է և S արտապատկերման ածանցյալը արված $(u_0, v_0) \in G$ կետում ունի մարդիմավ ուսուցիչը $\text{rang}[S'(u_0, v_0)] = 2$, ապա $(x_0, y_0, z_0) = S(u_0, v_0)$ կետում մակերևույթի շոշափող հարթությունը արված է:

$$A(x - x_0) + B(y - y_0) + C(z - z_0) = 0$$

հավասարությունվ, որում՝

$$A = \det \begin{bmatrix} \eta'_u & \eta'_v \\ \zeta'_u & \zeta'_v \end{bmatrix}, \quad B = \det \begin{bmatrix} \zeta'_u & \zeta'_v \\ \xi'_u & \xi'_v \end{bmatrix}, \quad C = \det \begin{bmatrix} \xi'_u & \xi'_v \\ \eta'_u & \eta'_v \end{bmatrix}:$$

Շոշափող հարթությանը ուղղահայաց $\mathbf{n} = (A; B; C)$ վեկտորը կոչվում է տրված (x_0, y_0, z_0) կետում $S(G)$ մակերևույթի նորմավ: Նորմավին համոդրված միավոր երկարությամբ վեխտորի կոորդինատները կոչվում են նորմավի ուղղագիր կոորդինատներ:

$$(\cos \alpha; \cos \beta; \cos \gamma) = \pm \left(\frac{A}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}, \frac{B}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}, \frac{C}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}} \right).$$

որտեղ α, β, γ -ն նորմավի համապատասխանարար Ox, Oy, Oz առանցքների հետ կազմած անկյուններն են:

Եթե մակերևույթը արված է $F(x, y, z) = 0$ հավասարաւորություն և այլ մակերևույթին պատկանող (x_0, y_0, z_0) կետում գոյություն ունեն F'_x, F'_y, F'_z մասնակի ածանցյալները, որոնք միաժամանակ զրո չեն, ապա (x_0, y_0, z_0) կետում շոշափող հարթության հավասարությունը հետևյալն է.

$$F'_x(x - x_0) + F'_y(y - y_0) + F'_z(z - z_0) = 0:$$

Եքսարենությունը: Տրված $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի համար $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետը կոչվում է լիկալ մինիմումի (մաքսիմումի) կետ, եթե գոյություն ունի $\mathbf{x}_0$ -ի $U_{\mathbf{x}_0} \subset X$ շրջակայր, որում f անենուրեք $f(\mathbf{x}) \geq f(\mathbf{x}_0)$ ($f(\mathbf{x}) \leq f(\mathbf{x}_0)$): Մինիմումի և մաքսիմումի կետերը միասին կոչվում են էքստրեմումի կետեր:

Եքստրեմումի անհրաժեշտ պայմանը: Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի համար $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետը լիկալ էքստրեմումի կետ և $\mathbf{x}_0$ -ում f -ն լցու բոլոր փոփոխականների անի մասնակի ածանցյալներ, ապա

$$\frac{\partial f}{\partial x^1}(\mathbf{x}_0) = \dots = \frac{\partial f}{\partial x^m}(\mathbf{x}_0) = 0:$$

Եթե $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում f ֆունկցիայի բոլոր մասնակի ածանցյալները զրո են, ապա $\mathbf{x}_0$ -ն կոչվում է կրիտիկական կետ:

Եքստրեմումի բավարար պայմանը: Դիցուք $f \in C^2(X)$, և $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կետը f -ի համար լիդիական կետ է: Եթե

$$\tau(\mathbf{h}) = \sum_{i,j=1}^m \frac{\partial^2 f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^i \partial x^j} h^i h^j$$

բառակարգային ձևը դրական որաշյալ է, ապա x_0 -ն լոկալ մինիմումի կետ է, իսկ եթե դրական որաշյալ է $-\tau(\mathbf{h})$ ձևը, ապա x_0 -ն լոկալ մաքսիմումի կետ է: Եթե $\tau(\mathbf{h})$ -ը տարրեր կ-երի համար ընդունում է սարքեր հշանի արժեքներ, ապա x_0 -ն էքստրեմումի կետ չէ:

Պայմանական (հարաբերական) էքստրեմումներ: Տրված են $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^{m+n}$) ֆունկցիան և հավասարությունների (կապի հավասարությունների) հետևյալ համակարգը.

$$\Phi_i(x^1, \dots, x^m, x^{m+1}, \dots, x^{m+n}) = 0, \quad i = 1, \dots, n:$$

Ասում են, որ կապի հավասարություններին բավարարող $x_0 = (x_0^1, \dots, x_0^{m+n}) \in \text{int } X$ կետն է f ֆունկցիայի հարաբերական մինիմումի (մաքսիմումի) կետ է, եթե x_0 կետի որևէ շրջակայի բոլոր այն $\mathbf{x}$ կետերի համար, որոնք բավարարում են կապի հավասարություններին, ճշմարիտ է $f(\mathbf{x}) \geq f(x_0)$ ($f(\mathbf{x}) \leq f(x_0)$) անհավասարությունը:

$$\text{Կիցուք: } \Phi_i \in C^1(X), \quad i = 1, \dots, n: \quad \text{Եթե } \det \left[\frac{\partial \Phi_i}{\partial x^{m+j}} \right]_{i,j=1}^n \neq 0, \text{ ապա, համաձայն անբա-}$$

ցահայութ ֆունկցիայի մասին բերեմի, x_0 կետի իճ-որ շրջակայրում կապի հավասարություններից $x^{m+1}, \dots, x^{m+n}$ անհայտները որաշվում են որպես $x^1, \dots, x^m$ անհայտներից կախված անբացահայտ ֆունկցիաներ.

$$x^{m+j} = \varphi^j(x^1, \dots, x^m), \quad j = 1, \dots, n:$$

Արդյունքում, x_0 կետում $f(x^1, \dots, x^m, x^{m+1}, \dots, x^{m+n})$ ֆունկցիայի հարաբերական էքստրեմումի հետազոտման համարկեցվում է $(x_0^1, \dots, x_0^m)$ կետում

$$g(x^1, \dots, x^m) = f(x^1, \dots, x^m, \varphi^1(x^1, \dots, x^m), \dots, \varphi^n(x^1, \dots, x^m))$$

բարդ ֆունկցիայի բացարձակ էքստրեմումի հետազոտմանը:

Հաճախ, եթե $\varphi^1, \dots, \varphi^n$ ֆունկցիաների բացահայտ տեսքը ստանան անհար է, f ֆունկցիայի հարաբերական էքստրեմումները զանեալ համար կիրավում է Լագրանժի անորոշ բազմականակիշների մեջը, որի եռյալուն ենալիքան է. ներմուծելով նախապես անհայտ $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ բազմականակիշներ՝ կազմում են Լագրանժի $F = f + \lambda_1 \Phi_1 + \dots + \lambda_n \Phi_n$ օժանդակ ֆունկցիան: Եթե $f, \Phi_1, \dots, \Phi_n \in C^1(X)$, ապա լուծելով $x^1, \dots, x^{m+n}, \lambda_1, \dots, \lambda_n$ անհայտներով $m+2n$ հավասարությունների՝

$$\begin{cases} \frac{\partial F}{\partial x^i} = 0, & i = 1, \dots, m+n, \\ \Phi_i = 0, & i = 1, \dots, n, \end{cases}$$

համակարգը, զանում են քեզ՝ $\lambda_1^0, \dots, \lambda_n^0$ բազմականակիշները, թէ՝ $x_0 = (x_0^1, \dots, x_0^{m+n})$ լոփակական կետը: Եթե այդ կետում $F = f + \lambda_1^0 \Phi_1 + \dots + \lambda_n^0 \Phi_n$ օժանդակ ֆունկցիայի երկրորդ կարգի դիֆերենցիալի համապատասխանալ $d^2 F(h, h)$ բառակարգային ձևը $d\Phi_i(x_0)(\mathbf{h}) = 0$ ($i = 1, \dots, n$) հավասարություններին բավարարող $\mathbf{h}$ -երի համար դրական (բացարձակ) որաշյալ է, ապա x_0 -ն f -ի համար հարաբերական մինիմումի (մաքսիմումի) կետ է:

3282. Ցույց տալ, որ

$$f'_x(x, b) = \frac{d}{dx} [f(x, b)]:$$

3283. Հաշվել $f_x'(x, y)$ -ը և $f_y'(x, y)$ -ը նշված կետում.

ա) $f(x, y) = (x-1)e^{xy-x-y+1} + (y^3 - 1)\sin \pi x, M(1; 1);$

բ) $f(x, y) = 2(x^2 - 1)\arctg y + y^4, M(1; 1);$

գ) $f(x, y) = \sqrt[3]{xy}, M(0; 0);$

դ) $f(x, y) = |x| + |y| - |x + y|, M(0; 0);$

Դասներ մասնակի ածանցյալները (3284-3288).

3284. ա) $f(x, y) = x \sin(x + y); f'_x, f'_y, f''_{xy}, f''_{yy};$

բ) $f(x, y) = xy + \frac{x}{y}; f'_x, f'_y, f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

գ) $f(x, y) = \frac{x}{\sqrt{x^2 + y^2}}; f'_x, f'_y, f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

դ) $f(x, y) = \operatorname{tg} \frac{x^2}{y}; f'_x, f'_y, f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

3285. ա) $f(x, y) = x^y; f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

բ) $f(x, y) = \arctg \frac{y}{x}; f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

գ) $f(x, y) = \arctg \frac{x+y}{1-xy}; f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

դ) $f(x, y) = \arcsin \frac{x}{\sqrt{x^2 + y^2}}; f''_{xx}, f''_{xy}, f''_{yy};$

3286. ա) $f(x, y) = \sin \frac{x}{y}; f'''_{xxx}, f'''_{xyy};$

բ) $f(x, y) = \frac{\cos x^2}{y}; f'''_{xxx}, f'''_{xyy};$

3287. ա) $f(x, y) = \ln(1 + 2x + 3y)$; $\frac{\partial^4 f}{\partial x^2 \partial y^2}$;

բ) $f(x, y) = \ln(x + y^2)$; $\frac{\partial^4 f}{\partial x \partial y^3}$;

գ) $f(x, y, z) = e^{x^2 + y^2 + z^2}$; $\frac{\partial^3 f}{\partial x \partial y \partial z}$, $\frac{\partial^3 f}{\partial x^2 \partial y}$;

դ) $f(x, y, z) = x^{\frac{y}{z}}$; $\frac{\partial^3 f}{\partial y^2 \partial z}$:

3288. ա) $f(x, y) = (x - a)^n (y - b)^m$, $\frac{\partial^{m+n} f}{\partial x^n \partial y^m}$;

բ) $f(x, y) = \frac{x+y}{x-y}$, $\frac{\partial^{m+n} f}{\partial x^m \partial y^n}$;

գ) $f(x, y) = (x^2 + y^2) e^{x+y}$, $\frac{\partial^{m+n} f}{\partial x^m \partial y^n}$;

դ) $f(x, y) = xyz e^{x+y+z}$, $\frac{\partial^{m+n+k} f}{\partial x^m \partial y^n \partial z^k}$:

3289. ճշմարիկա է արդյոք $f''_{xy}(0,0) = f''_{yx}(0,0)$ հավասարությունը, եթե

ա) $f(x, y) = (x+2)^{v+1}$; բ) $f(x, y) = \arcsin \frac{x^2+1}{y-3}$;

գ) $f(x, y) = \begin{cases} xy \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0; \end{cases}$ դ) $f(x, y) = \begin{cases} xy, & |y| \leq |x|, \\ -xy, & |y| > |x|. \end{cases}$

3290. Գոյություն ունի՞ արդյոք $f''_{xy}(0,0)$ մասնակի ածանցյալը, եթե

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{2xy}{x^2 + y^2}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0; \end{cases}$$

Գտնել և ֆունկցիայի առաջին և երկրորդ կարգի մասնակի ածանցյալները (3291-3292).

3291. ա) $u = f(x^2 + y^2 + z^2)$; բ) $u = f(x^2 - y^2)$;

$$q) u = xy + f(x - y);$$

$$\eta) u = f(xy)g(x - y);$$

3292. a) $u = f\left(x, \frac{x}{y}\right);$

$$p) u = f(x + y, x - y);$$

$$q) u = f(\sin x, \cos y);$$

$$\eta) u = f(xy, x, y);$$

3293. Դիցուք՝ f -ը երկու անգամ դիֆերենցելի ֆունկցիա է, $u = f(r)$,

$$r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2} : \text{Ապացուցել, որ}$$

$$\Delta u = f''(r) + \frac{2}{r} f'(r),$$

որտեղ Δ -ն Լապլասի օպերատորն է. $\Delta u = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2}$:

3294. Սառուցել, որ $u = \ln \sqrt{(x-a)^2 + (y-b)^2}$ ֆունկցիան բավարարում է Լապլասի հավասարմանը (հարմոնիկ է). $\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0$:

3295. Ապացուցել, որ եթե $u = u(x, y)$ ֆունկցիան հարմոնիկ է, ապա $v = u(x + y, x - y)$ ֆունկցիան նույնպես հարմոնիկ է:

Դիցուք՝ f -ը և g -ն երկու անգամ դիֆերենցելի ֆունկցիաներ են: Սառուցել, որ u ֆունկցիան բավարարում է նշված հավասարմանը (3296-3299).

3296. $u = f(x - at) + g(x + at)$, $\frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2}$:

3297. $u = xf(x + y) + yg(x + y)$, $\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - 2 \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0$:

3298. $u = f\left(\frac{y}{x}\right) + xg\left(\frac{y}{x}\right)$, $x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 2xy \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = 0$:

3299. $u = f(x + g(y))$, $\frac{\partial u}{\partial x} \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = \frac{\partial u}{\partial y} \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial x^2}$:

3300. Դիցուք $\{\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_m\}$ -ը R^m -ում սատանդարաւ բազիսն է: Ցույց տալ, որ եթե $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ ($X \subset R^m$) կեսում գոյություն ունեն $f : X \rightarrow R$ ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալները, ապա

$$\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{e}_i} = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^i}, \quad i = 1, \dots, m:$$

3301. Դիցուք $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալները $x_0 \in \text{int } X$ կետում անընդհատ են: Սաւուգել, որ եթե $\mathbf{v} \in R^m$ վեկտորը ստանդարտ բազիսի վեկտորների (կոորդինատների առանցքների) հետ կազմում է համապատասխանաբար $\alpha_1, \dots, \alpha_m$ անկյուններ՝

$$\alpha_i = \arccos \frac{\langle \mathbf{v}, \mathbf{e}_i \rangle}{|\mathbf{v}|}, \quad i = 1, \dots, m,$$

ապա $\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{v}_0} = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^1} \cos \alpha_1 + \dots + \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^m} \cos \alpha_m$, որտեղ $\mathbf{v}_0$ -ն և $\mathbf{v}$ -ին համապատասխանաբար

ուղղված միավոր վեկտորն է:

3302. Դանել $M(1;1)$ կետում Ox առանցքի դրական ուղղության հետ 60° անկյուն կազմող վեկտորի ուղղությամբ $z = x^2 - y^2$ ֆունկցիայի ածանցյալը:

3303. Դանել $M(1;1)$ կետում Ox առանցքի դրական ուղղության հետ α անկյուն կազմող վեկտորի ուղղությամբ $z = x^2 - xy + y^2$ ֆունկցիայի ածանցյալը: Ո՞ր ուղղությամբ այդ ածանցյալը՝

- ա) կունենա ամենամեծ արժեք;
- բ) կունենա ամենափոքր արժեք;
- գ) կլինի հավասար 0 -ի:

3304. Դանել $M(1;1;1)$ կետում կոորդինատների Ox, Oy և Oz առանցքների հետ համապատասխանաբար α, β և γ անկյուններ կազմող վեկտորի ուղղությամբ $u = xyz$ ֆունկցիայի ածանցյալը:

***

3305. Ապացուցել, որ $f: R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիան (x_0, y_0) կետում դիֆերենցելի է այն և միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունեն $\frac{\partial f(x_0, y_0)}{\partial x}$ և $\frac{\partial f(x_0, y_0)}{\partial y}$ մասնակի ածանցյալները, ընդ որում՝

$$\begin{aligned} \Delta f(x_0, y_0) &= f(x_0 + \Delta x, y_0 + \Delta y) - f(x_0, y_0) = \\ &= \frac{\partial f(x_0, y_0)}{\partial x} \Delta x + \frac{\partial f(x_0, y_0)}{\partial y} \Delta y + o(\rho), \quad \rho \rightarrow 0, \end{aligned}$$

որտեղ $\rho = \sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}$:

3306. Ապացուցել, որ եթե $f: R^m \rightarrow R^n$ ֆունկցիան բավարարում է $|f(\mathbf{x})| = o(|\mathbf{x}|)$ և $f(\mathbf{0}) = \mathbf{0}$ պայմաններին, ապա f -ը $\mathbf{0}$ կետում դիֆերենցելի է: Դանել $f'(\mathbf{0})$ -ն:

3307. Ցույց տալ, որ հետևյալ ֆունկցիաները $(0;0)$ կետում դիֆերենցելի չեն.

$$\text{ա) } f(x, y) = \sqrt[3]{xy}; \quad \text{բ) } f(x, y) = \sqrt{x^2 + y^2} :$$

3308. Հետազոտել $f: R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիայի դիֆերենցելիությունը $(0;0)$ կետում.

$$\text{ա) } f(x, y) = \sqrt[3]{x^3 + y^3}; \quad \text{բ) } f(x, y) = \sqrt[3]{x^4 + y^4} ;$$

$$\text{գ) } f(x, y) = \begin{cases} e^{-\frac{1}{x^2+y^2}}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0; \end{cases} \quad \text{դ) } f(x, y) = \sqrt[3]{x} \sin y :$$

3309. Դանել դիֆերենցիալ և երկրորդ կարգի դիֆերենցիալին համապատասխանող քառակուսային ձևը.

$$\text{ա) } f(x, y) = x''y''; \quad \text{բ) } f(x, y) = e^{xy};$$

$$\text{գ) } f(x, y) = \sqrt{x^2 + y^2}; \quad \text{դ) } f(x, y) = \ln \sqrt{x^2 + y^2} ;$$

$$\text{է) } f(x, y, z) = xy + yz + zx; \quad \text{զ) } f(x, y, z) = \frac{z}{x^2 + y^2} :$$

3310. Դանել $df(1;1;1)$ -ը և $d^2 f(1;1;1)$ -ը, եթե $f(x, y, z) = \left(\frac{x}{y}\right)^{\frac{1}{z}}$:

3311. Ապացուցել, որ եթե $f(x, y, z) = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$, ապա $d^2 f \geq 0$:

3312. Ստուգել, որ

$$f(x, y) = \begin{cases} 0, & \text{եթե } xy = 0, \\ 1, & \text{եթե } xy \neq 0 \end{cases}$$

ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալները $(0;0)$ կետում գոյություն ունեն, բայց f -ն այդ կետում անընդհատ չէ:

3313. Ստուգել, որ $f(x, y) = \sqrt{|xy|}$ ֆունկցիան $(0;0)$ կետում անընդհատ է, ունի $f'_x(0,0)$ և $f'_y(0,0)$ մասնակի ածանցյալներ, բայց $(0;0)$ կետում դիֆերենցելի չէ:

3314. Սսուցել, որ

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0 \end{cases}$$

ֆունկցիան $(0; 0)$ կետի շրջակայքում անընդհատ է, ունի $f'_x(x, y)$, $f'_y(x, y)$ սահմանափակ մասնակի ածանցյալներ, բայց $(0; 0)$ կետում դիֆերենցելի չէ:

3315. Սսուցել, որ

$$f(x, y) = \begin{cases} (x^2 + y^2) \sin \frac{1}{x^2 + y^2}, & x^2 + y^2 \neq 0, \\ 0, & x^2 + y^2 = 0 \end{cases}$$

ֆունկցիայի $f'_x(x, y)$, $f'_y(x, y)$ մասնակի ածանցյալները $(0; 0)$ կետում խզվող են, անսահմանափակ, սակայն, այնուամենայնիվ, f -ն այդ կետում դիֆերենցելի է:

3316. Սսուցել, որ

$$f(x, y) = x + y + \sqrt{|xy|}$$

ֆունկցիան $(0; 0)$ կետում ցանկացած ուղղությամբ ունի ածանցյալ, սակայն այդ կետում դիֆերենցելի չէ:

Դանել $f : R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիայի ածանցյալը (3317-3318).

3317. $f(x, y) = x + y$;

3318. $f(x, y) = xy$:

Դանել ֆունկցիայի ածանցյալը մատրիցային տեսքով (3319-3322).

3319. $f(x, y) = \sin(xy)$:

3320. $f(x, y, z) = (x + y)^z$:

3321. $F(x, y, z) = (x^y; z)$:

3322. $F(x, y) = (\cos(x \sin y), x)$:

Ներկայացնել M կետում ֆունկցիայի առաջին և երկրորդ կարգի դիֆերենցիալները որպես $\mathbf{h} \in R^m$ կամ $(\mathbf{h}; \mathbf{l}) \in R^m \times R^m$ վովովականներից կախված համապատասխանաբար գծային կամ երկգծային ֆունկցիա (3323-3328).

3323. $f(x, y) = x^2 y^2$; $M(a; b)$:

3324. $f(x, y, z) = xy + yz + zx$; $M(a; b; c)$:

3325. $f(x, y) = \frac{x}{y}$; $M(x_0; y_0)$:

3326. $f(x, y) = \cos(e^x y)$; $M(x; y)$:

3327. $f(x, y) = e^{xy}$; $M(x; y)$:

$$3328. f(x, y, z) = \frac{z}{x^2 + y^2}; M(x_0; y_0; z_0):$$

Կազմել M կենում ֆունկցիայի երկրորդ կարգի դիֆերենցիալին համապատասխանող քառակուսային ձևը (3329-3330).

$$3329. f(x, y) = x \ln(xy); M(1;1): \quad 3330. f(x, y, z) = \frac{yz}{x}; M(1;2;3):$$

Դիցուք f -ը երկու անգամ դիֆերենցելի է: Կազմել u ֆունկցիայի երկրորդ կարգի դիֆերենցիալին համապատասխանող քառակուսային ձևը (3331-3340).

$$3331. u = f(t), t = x + y:$$

$$3332. u = f(t), t = \frac{y}{x}:$$

$$3333. u = f(t), t = xyz:$$

$$3334. u = f(\xi, \eta), \xi = ax, \eta = by:$$

$$3335. u = f(\xi, \eta), \xi = x + y, \eta = x - y:$$

$$3336. u = f(\xi, \eta), \xi = xy, \eta = \frac{x}{y}:$$

$$3337. u = f(\xi, \eta, \zeta), \xi = xy, \eta = x - y, \zeta = x + y:$$

$$3338. u = f(\xi, \eta, \zeta), \xi = x^2, \eta = y^2, \zeta = z^2:$$

$$3339. u = f(2x, 3y, 4z):$$

$$3340. u = f(x + y + z, x^2 + y^2 + z^2):$$

Անցնելով թերուային կոորդինատների՝ $x = \rho \cos \varphi, y = \rho \sin \varphi$ ($\rho = \rho(\varphi)$), ձևափոխել դիֆերենցիալ հավասարումը $\Phi(\varphi, \rho, \rho'(\varphi)) = 0$ սեպի (3341-3342).

$$3341. y' = \frac{x+y}{x-y}:$$

$$3342. (xy' - y)^2 = 2xy(1 + y'^2):$$

Անցնելով u, v նոր անկախ վովուխականների՝ ձևափոխել դիֆերենցիալ հավասարումը $\Phi(u, v, z, z'_u, z'_v) = 0$ սեպի (3343-3344).

$$3343. \frac{\partial z}{\partial y} - \frac{\partial z}{\partial x} = 0; u = x + y, v = x - y:$$

$$3344. x \frac{\partial z}{\partial x} + y \frac{\partial z}{\partial y} = z; u = x, v = \frac{y}{x}:$$

Ներմուծելով $u, v, w = w(u, v)$ նոր վովուխականներ, ձևափոխել դիֆերենցիալ հավասարումը (3345-3348).

$$3345. \frac{\partial^2 z}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y} + \frac{\partial z}{\partial x} = z; x = u + v, y = u - v, z = we^{v-u}:$$

$$3346. y \frac{\partial z}{\partial x} - x \frac{\partial z}{\partial y} = (y-x)z; u = x^2 + y^2, v = \frac{1}{x} + \frac{1}{y}, w = \ln z - x - y:$$

$$3347. y \frac{\partial^2 z}{\partial y^2} + 2 \frac{\partial z}{\partial y} = \frac{2}{x}; yu = x, vu = x, w = xz - y:$$

$$3348. \frac{\partial^2 z}{\partial x^2} + 2 \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y} + \frac{\partial^2 z}{\partial y^2} = 0; u = x + y, v = x - y, w = xy - z:$$

Տրված M կետի շրջակայրում ֆունկցիան ներկայացնել Թեյլորի բանաձևով (3349-3351).

$$3349. f(x, y) = (x-1)^2 + (x+y)^2, M(0;0):$$

$$3350. f(x, y) = x - 2y + x^2 - 3xy + 4y^2, M(1;2):$$

$$3351. f(x, y, z) = x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz, M(1;1;1):$$

***

Դասնել ֆունկցիայի լոկալ էքստրեմումի կետերը (3352-3367).

$$3352. \text{ա)} z = x^2 + (y-1)^2; \quad \text{բ)} z = x^2 - xy + y^2 - 2x + y:$$

$$3353. \text{ա)} z = x^2 - (y-1)^2; \quad \text{բ)} z = (x-y+1)^2:$$

$$3354. \text{ա)} z = x^3 + y^3 - 3xy; \quad \text{բ)} z = x^4 + y^4 - x^2 - 2xy - y^2:$$

$$3355. \text{ա)} z = 2x^4 + y^4 - x^2 - 2y^2; \quad \text{բ)} z = x^2 y^3 (6-x-y):$$

$$3356. \text{ա)} z = xy + \frac{50}{x} + \frac{20}{y} \quad (x > 0, y > 0);$$

$$\text{բ)} z = xy \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}} \quad (a > 0, b > 0):$$

$$3357. \text{ա)} z = (5x + 7y - 25)e^{-(x^2+xy+y^2)},$$

$$\text{բ)} z = (x^2 + y^2)e^{-(x^2+y^2)}:$$

$$3358. z = x^2 + xy + y^2 - 4 \ln x - 10 \ln y:$$

$$3359. z = \sin x + \cos y + \cos(x-y), \left(0 \leq x \leq \frac{\pi}{2}; 0 \leq y \leq \frac{\pi}{2} \right):$$

$$3360. z = 1 - \sqrt{x^2 + y^2}: \quad 3361. z = xy \ln(x^2 + y^2):$$

$$3362. u = x^2 + y^2 + z^2 + 2x + 4y - 6z: \quad 3363. u = x^3 + y^2 + z^2 + 12xy + 2z:$$

$$3364. u = x + \frac{y^2}{4x} + \frac{z^2}{y} + \frac{2}{z} \quad (x > 0, y > 0, z > 0):$$

$$3365. u = xyz(4a - x - y - z):$$

$$3366. \text{Սաւուգել, որ } z = (1 + e^y) \cos x - ye^y \text{ ֆունկցիան ունի անվերջ թվով մաքսիմումներ և չունի մինիմում:}$$

$$3367. \text{Սաւուգել, որ } z = (y - x^2)(y - 2x^2) \text{ ֆունկցիան } (0;0) \text{ կետում ցանկացած } x = t \sin \alpha, y = t \cos \alpha \text{ ուղղով ունի մինիմում, սակայն այդ կետը էքստրեմումի կետ չէ:}$$

3368. Կազմել արված M կետում կորի շոշափողի հավասարումը.

$$\text{ա) } x = a \sin^2 t, y = b \sin t \cos t, z = c \cos^2 t; M\left(\frac{a}{2}; \frac{b}{2}; \frac{c}{2}\right);$$

$$\text{բ) } y = x, z = x^2; M(1;1;1):$$

Կազմել մակերևույթի շոշափող հարթության հավասարումը և գումել նորմալ ուղղորդ կոսինուսները (3369-3372).

$$3369. z = xy, M(2;1;2):$$

$$3370. z = x^2 + y^2, M(1;1;2):$$

$$3371. z = \sin \frac{x}{y}, M(\pi;1;0):$$

$$3372. x^2 + y^2 + z^2 = 1, M(x_0; y_0; z_0):$$

Բ

3373. Դիցուք՝ $L \in L(R^m, R^n)$: Ապացուցել, որ գոյություն ունի M թիվ, այնպիսին, որ ցանկացած $\mathbf{x} \in R^m$ վեկտորի համար $|L(\mathbf{x})| \leq M|\mathbf{x}|$:

Այսաւելից հետևեցնել, որ ցանկացած $L \in L(R^m, R^n)$ գծային արտապատկերում R^m -ի վրա հավասարաչափ անընդհատ է:

3374. Ապացուցել, որ ցանկացած $L : R^m \rightarrow R^n$ գծային արտապատկերում դիֆերենցիլ է, ըստ որում ամենուրեք՝ $L'(\mathbf{x}) = L$:

Մասնավորապես, $\pi^i : R^m \rightarrow R$ ($i = 1, \dots, m$) պրոյեկտող արտապատկերման համար $d\pi^i = \pi^i$:

3375. Դիցուք $f : X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կեսում դիֆերենցիլի է: Ցույց տայ, որ

$$df(\mathbf{x}_0) = \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^1} dx^1 + \cdots + \frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial x^m} dx^m = \langle f'(\mathbf{x}_0), d\mathbf{x} \rangle,$$

որտեղ նշանակված է՝ $dx^i = d\pi^i$ ($i = 1, \dots, m$), $d\mathbf{x} = (dx^1, \dots, dx^m)$:

3376. Սատուգել, որ $f : X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիայի դիֆերենցիալի անարը կմնա անվտանգ, եթե $\mathbf{x}$ -ը դառնա մեկ այլ, t վտանգականի ֆունկցիա. $\mathbf{x} = \Phi(t) = (\varphi^1(t), \dots, \varphi^m(t))$, $\varphi^i(t) \in C^1(R^p)$, $i = 1, \dots, m$: Այլ կերպ՝ ցույց տայ, որ

$$d(f \circ \Phi) = \frac{\partial f}{\partial x^1} dx^1 + \cdots + \frac{\partial f}{\partial x^m} dx^m.$$

Որտեղ $dx^i = \frac{\partial \varphi^i}{\partial t^1} dt^1 + \cdots + \frac{\partial \varphi^i}{\partial t^p} dt^p$, $i = 1, \dots, m$:

3377. Ապացուցել, որ $F : X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կեսում դիֆերենցելի է այն և միայն այն դեպքում, եթե զոյություն ունի $L \in \mathcal{L}(R^m, R^n)$ գծային արտապատկերում, այնպիսին, որ

$$F(\mathbf{x}_0 + \mathbf{h}) = F(\mathbf{x}_0) + L(\mathbf{h}) + o(\mathbf{h}), \quad \mathbf{h} \rightarrow \mathbf{0}:$$

3378. Ապացուցել, որ արված կեսում դիֆերենցելի ֆունկցիան այդ կեսում անընդհատ է:

3379. Ցույց տայ, որ դիֆերենցելի ֆունկցիայի ածանցյալը միակն է:

3380. Ապացուցել, որ եթե $F : X \rightarrow R$ ($X \subset R^m$) ֆունկցիան $\mathbf{x}_0 \in \text{int } X$ կեսում դիֆերենցելի է, ապա ցանկացած $\mathbf{v} \in R^m$ վեկտորի համար

$$\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{v}} = f'(\mathbf{x}_0)(\mathbf{v}):$$

3381. Դիցուք $f : X \rightarrow R$ ֆունկցիան $X \subset R^m$ բաց բազմության վրա բավարրում է Լիպշչիցի պայմանին և $\mathbf{x}_0 \in X$: Ապացուցել, որ եթե զոյություն ունի $L \in \mathcal{L}(R^m, R)$ գծային արտապատկերում այնպիսին, որ ցանկացած $\mathbf{v} \in R^m$ վեկտորի համար

$$\frac{\partial f(\mathbf{x}_0)}{\partial \mathbf{v}} = L(\mathbf{v}),$$

ապա f -ն $\mathbf{x}_0$ -ում դիֆերենցելի է, ընդ որում՝ $f'(\mathbf{x}_0) = L$:

3382. Դիցուք R^m -ում $p_1(\mathbf{x})$, $p_2(\mathbf{x})$, $p_3(\mathbf{x})$ ֆունկցիաները հետևյալ կերպ սահմանված նորմերն են.

$$p_1(\mathbf{x}) = \sqrt{(x^1)^2 + \dots + (x^m)^2},$$

$$p_2(\mathbf{x}) = |x^1| + \dots + |x^m|,$$

$$p_3(\mathbf{x}) = \max_{1 \leq i \leq m} |x^i|:$$

Դրանցից յուրաքանչյուրի համար գտնել այն կետերի բազմությունը, որտեղում համապատասխան նորմը դիֆերենցելի է:

3383. Դիցուք $f(x, y)$ ֆունկցիան $(x_0; y_0)$ կետի շրջակայքում ունի $\frac{\partial f}{\partial x}$, $\frac{\partial f}{\partial y}$ և

$\frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y}$ մասնակի ածանցյալներ: Ապացուցել խառն ածանցյալների հավասարաթյան վերաբերյալ թեորեմի հետևյալ ուժեղացումը. Եթե $\frac{\partial^2 f}{\partial x \partial y}$ -ը $(x_0; y_0)$

կետում անընդիհաւ է, ապա այդ կետում գոյություն ունի նաև $\frac{\partial^2 f}{\partial y \partial x}$ մասնակի ածանցյալը, ընդ որում՝

$$\frac{\partial^2 f(x_0, y_0)}{\partial y \partial x} = \frac{\partial^2 f(x_0, y_0)}{\partial x \partial y}:$$

3384. Դիցուք G -ն R^m -ում ափույթ է և $f \in C^p(G)$: Ապացուցել խառն ածանցյալների հավասարության վերաբերյալ թեորեմի հետևյալ ընդհանրացումը. $\partial_{i_1 \dots i_p} f(\mathbf{x})$ խառն ածանցյալի արժեքը $i_1, \dots, i_p$ ինդեքսների ցանկացած սեղափոխության արդյունքում մնում է անվտվուխ:

3385. $t : (R^m)^k \rightarrow R$ բազմագծային ֆունկցիան կոչվում է սիմեորիկ, եթե վեկտորների ցանկացած $(\mathbf{v}^1, \dots, \mathbf{v}^k) \in (R^m)^k$ շարվածքի և ցանկացած i, j ինդեքսների համար

$$t(\mathbf{v}^1, \dots, \mathbf{v}^i, \dots, \mathbf{v}^j, \dots, \mathbf{v}^k) = t(\mathbf{v}^1, \dots, \mathbf{v}^j, \dots, \mathbf{v}^i, \dots, \mathbf{v}^k):$$

Ապացուցել, որ եթե $f \in C^k(X)$ ($X \subset R^m, k \geq 2$), ապա ցանկացած $\mathbf{x}_0 \in X$ կետում $(d^k f(\mathbf{x}_0))(\mathbf{v}^1, \dots, \mathbf{v}^k)$ բազմագծային ֆունկցիան սիմեորիկ է:

3386. Դիցուք X -ը R^m -ում բաց բազմություն է: Ապացուցել, որ $f \in C^1(X)$ այն և միայն այն դեպքում, եթե f -ը X -ի վրա անընդիհաւ դիֆերենցելի է:

3387. Ապացուցել, որ գծային արտապակերման երկրորդ ածանցյալը զրտ է:

3388. Դիցուք $T : R^m \times R^m \rightarrow R^n$ ֆունկցիան երկգծային է: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \lim_{(\mathbf{h}, \mathbf{k}) \rightarrow 0} \frac{|T(\mathbf{h}, \mathbf{k})|}{|(\mathbf{h}, \mathbf{k})|} = 0;$$

$$\text{բ) } T'(\mathbf{a}, \mathbf{b})(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = T(\mathbf{a}, \mathbf{y}) + T(\mathbf{x}, \mathbf{b});$$

$$\text{գ) } \text{եթե } p(x, y) = xy, \text{ ապա } p'(a, b)(x, y) = bx + ay:$$

3389. Դիցուք D -ն R^m -ում սիրույթ է: $f : D \rightarrow R$ ֆունկցիան կոչվում է n -րդ աստիճանի համասեռ, եթե

$$\forall \mathbf{x} \in D \quad \forall \lambda \in R \quad (\lambda \mathbf{x} \in D \Rightarrow f(\lambda \mathbf{x}) = \lambda^n f(\mathbf{x})): \quad$$

Սաուգել, որ հետևյալ ֆունկցիաները համասեռ են և զանել դրանց համասեռության աստիճանը.

$$\text{ա) } f(x, y, z) = xy + yz + xz; \quad \text{բ) } f(x, y, z, t) = \frac{xy + zt}{xyz + yzt};$$

3390. Ապացուցել, որ $f \in C^1(D)$ ֆունկցիան n -րդ աստիճանի համասեռ է այն և միայն այն դեպքում, եթե բավարարում է $\sum_{k=1}^n \frac{\partial f}{\partial x^k}(x^1, \dots, x^n)$:

$$x^1 \frac{\partial f}{\partial x^1}(x^1, \dots, x^n) + \dots + x^n \frac{\partial f}{\partial x^n}(x^1, \dots, x^n) = n f(x^1, \dots, x^n);$$

3391. Ապացուցել, որ եթե $f \in C^1(D)$ ֆունկցիան n -րդ աստիճանի համասեռ է, ապա նրա առաջին կարգի մասնակի ածանցյալները $n-1$ -րդ աստիճանի համասեռ ֆունկցիաներ են:

3392. Ապացուցել, որ եթե $f \in C^p(R^m)$ ֆունկցիան n -րդ աստիճանի համասեռ է, ապա R^m -ի վրա ամենուրեք

$$\left(x^1 \frac{\partial}{\partial x^1} + \dots + x^n \frac{\partial}{\partial x^n} \right)^p f(x^1, \dots, x^n) = p! C_n^p f(x^1, \dots, x^n);$$

3393. Դիցուք G -ն R^m -ում սիրույթ է, իսկ f -ը՝ G -ի վրա որոշված իրականաթեք ֆունկցիա: Ապացուցել միջին արժեքի հետևյալ թեորեմը. եթե $\mathbf{x}$ և $\mathbf{x} + \mathbf{h}$ ծայրակետներով հասկածն ընկած է G -ում, f -ն այդ հասկածի կետերում անընդհատ է, իսկ հասկածի ներսում՝ $\{(1-t)\mathbf{x} + t(\mathbf{x} + \mathbf{h}): 0 < t < 1\}$ բազմության վրա, դիֆերենցելի, ապա գոյություն ունի այդ հասկածին պատկանող ξ կետ, այնպիսին, որ

$$f(\mathbf{x} + \mathbf{h}) - f(\mathbf{x}) = f'(\xi)(\mathbf{h}):$$

3394. Ապացուցել, որ եթե $F: G \rightarrow R''$ ֆունկցիան $G \subset R'''$ սիրույթում դիֆերենցելի է և ամենուրեք $F'(x) = 0$, որաեղ 0-ն R''' -ից R'' նույնաբար զրացածապատճերումն է, ապա F -ը G -ի վրա հաստատուն է: Ցույց տալ նաև հակառակը. եթե $F: G \rightarrow R''$ ֆունկցիան հաստատուն է, ապա G -ի վրա ամենուրեք $F'(x) = 0$:

***

3395. Համոզվել, որ $y = y(x)$ ($x \in R$) ֆունկցիան բավարարում է $y^2 - y = 0$ հավասարմանը այն և միայն այն դեպքում, եթե $y(x)$ -ը որևէ $M \subset R$ բազմության բնութագրից ֆունկցիան է:

3396. Տրված է $x^2 + y^2 = 1$ հավասարումը:

ա) Համոզվել, որ գոյություն ունեն այդ հավասարմանը բավարարող անվերջ թվով $y = y(x)$ ($-1 \leq x \leq 1$) ֆունկցիաներ:

բ) Պարզել, թե այդ ֆունկցիաներից որո՞նք են անընդհատ:

գ) Ցույց տալ, որ գոյություն ունի միայն մեկ $y = y(x)$ ($-1 \leq x \leq 1$) անընդհատ ֆունկցիա, որը նաև բավարարում է $y(0) = -1$ պայմանին:

դ) Ցույց տալ, որ $y(1) = 0$ պայմանին բավարարող անընդհատ ֆունկցիաները երկուսն են:

3397. Տրված է $x^4 = y^2$ հավասարումը: Համոզվել, որ գոյություն ունեն այդ հավասարմանը բավարարող անվերջ թվով $y = y(x)$ ($x \in R$) ֆունկցիաներ: Պարզել, թե այդ ֆունկցիաների դասում

ա) քանի՞ն են դիֆերենցելի;

բ) $y(0) = 0$ պայմանին բավարարող քանի՞ դիֆերենցելի ֆունկցիա կա;

գ) $y(1) = 1$ պայմանին բավարարող քանի՞ դիֆերենցելի ֆունկցիա կա:

դ) Համոզվել, որ $(1; 1)$ կետի բավականաշափ վորք շրջակայրում տրված հավասարմանը բավարարող դիֆերենցելի ֆունկցիան միակն է:

Դանել արված հավասարմանը բավարարող $y = y(x)$ դիֆերենցելի ֆունկցիայի y' և y'' ածանցյալները (3398-3401).

$$3398. x^2 + 2xy - y^2 = a^2 :$$

$$3399. \ln \sqrt{x^2 + y^2} = \operatorname{arctg} \frac{y}{x} :$$

$$3400. y - \varepsilon \sin y = x \quad (0 < \varepsilon < 1) :$$

$$3401. x^y = y^x \quad (x \neq y) :$$

$$3402. \text{Դանել } y'(1)-ը, \text{ եթե } (x^2 + y^2)^2 = 3x^2y + y^3 \text{ և } y(1) = 1 :$$

$$3403. \text{Դանել } y'(0)-ը, y''(0)-ը, y'''(0)-ը, \text{ եթե } y \sin x + x^2 + y^3 = 1 :$$

Գտնել $z = z(x, y)$ անբացահայտ ֆունկցիայի մասնակի ածանցյալ-ները (3404-3407).

$$3404. x^2 + y^2 + z^2 = a^2; \frac{\partial^2 z}{\partial x^2}, \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y}:$$

$$3405. \operatorname{arctg} \frac{z}{x} = x + y + z; \frac{\partial z}{\partial x}, \frac{\partial^2 z}{\partial x^2}:$$

$$3406. x + y + z = \ln(xyz) \quad (x > 0, y > 0, z > 0); \frac{\partial z}{\partial x}, \frac{\partial^2 z}{\partial y^2}, \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y}:$$

$$3407. x^y + y^z = 3; \frac{\partial z}{\partial x}, \frac{\partial z}{\partial y}, \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y}:$$

3408. Մեկնաբանել և հիմնավորել հետևյալ պնդումը.

$$\text{Եթե } f(x, y, z) = 0, \text{ ապա } \frac{\partial z}{\partial y} \cdot \frac{\partial y}{\partial x} \cdot \frac{\partial x}{\partial z} = -1:$$

$$3409. \text{Գտնել } \frac{\partial z}{\partial x} \text{-ը և } \frac{\partial z}{\partial y} \text{-ը, եթե } F(x + y + z, x^2 + y^2 + z^2) = 0:$$

$$3410. \text{Գտնել } \frac{\partial z}{\partial x} \text{-ը և } \frac{\partial z}{\partial y} \text{-ը, եթե } F(xz, yz) = 0:$$

3411. Գտնել տրված հավասարումից որոշվող $z = z(x, y)$ ֆունկցիայի երկրորդ դիֆերենցիալին համապատասխանող քառակուսային ձևը.

$$\text{ա) } F(x + z, y + z) = 0; \quad \text{բ) } F\left(\frac{x}{z}, \frac{y}{z}\right) = 0:$$

3412. Գիշութ $z = z(x, y)$ -ը $z^3 - xz + y = 0$ հավասարումից որոշվող անբացահայտ ֆունկցիան է, որը բավարարում է $z(3, -2) = 2$ պայմանին: Գտնել $d^2 z(3, -2)$ -ին համապատասխանող քառակուսային ձևը:

Գտնել $z(1, -2) = 1$ պայմանին բավարարող $z = z(x, y)$ ֆունկցիայի երկրորդ կարգի մասնակի ածանցյալները $(1, -2)$ կետում (3413-3414).

$$3413. x^2 + 2y^2 + 3z^2 + xy - z = 9; \quad 3414. 3xyz + x^2z^2 = 5(x + y):$$

Գտնել տրված հավասարումների համակարգի որոշվող $x(z)$ և $y(z)$ ֆունկցիաների առաջին և երկրորդ կարգի ածանցյալները (3415-3416).

$$3415. \begin{cases} x + y + z = 0, \\ x^2 + y^2 + z^2 = 1: \end{cases}$$

$$3416. \begin{cases} x^2 + y^2 - 2z = 1, \\ x + xy + y + z = 1: \end{cases}$$

3417. Սալուգել, որ

$$\begin{cases} xe^{u+v} + 2uv = 1, \\ ye^{u-v} - \frac{u}{1+v} = 2x \end{cases}$$

հավասարումների համակարգից որոշվում են $u = u(x, y)$ և $v = v(x, y)$ դիֆերենցիալ ֆունկցիաներ, այնպիսիք, որ $u(1, 2) = 0$ և $v(1, 2) = 0$: Գտնել $du(1, 2)$ -ը և $dv(1, 2)$ -ը:

3418. Գտնել du -ն և dv -ն, եթե

$$\begin{cases} u + v = x + y, \\ \frac{\sin u}{\sin v} = \frac{x}{y}; \end{cases}$$

3419. Դիցուք $F = (f^1, f^2) \in C^1(R^2, R^2)$ արտապատկերումը բավարարում է Կոշի-Ռիմանի պայմաններին.

$$\frac{\partial f^1}{\partial x} = \frac{\partial f^2}{\partial y}, \quad \frac{\partial f^1}{\partial y} = -\frac{\partial f^2}{\partial x};$$

Սալուգել, որ F արտապատկերման յակորիանը x_0 կետում զրո է այն և միայն այն դեպքում, եթե $F'(x_0) = \theta$:

Ցույց առաջ, որ եթե $F'(x_0) \neq \theta$, ապա x_0 -ի շրջակայքում F -ը հակադարձելի է, ըստ որում՝ F^{-1} ֆունկցիան նույնպես բավարարում է Կոշի-Ռիմանի պայմաններին:

3420. Դիցուք $z = z(x, y)$ ֆունկցիան որոշված է $x = \varphi(u, v), y = \psi(u, v), z = \chi(u, v)$ հավասարումների համակարգից: Գտնել $\frac{\partial z}{\partial x}$ -ը և $\frac{\partial z}{\partial y}$ -ը:

3421. Դիցուք մակերևույթը տրված է $x = u + v, y = u^2 + v^2, z = u^3 + v^3$ պարամետրական հավասարումներով: Գտնել այն կետերի բազմությունը, որոնցից յուրաքանչյուրի շրջակայքում մակերևույթը կարելի է ներկայացնել որպես $z = f(x, y)$ ֆունկցիայի գլոբիկ:

3422. Տրված է $(x; y) = (X(u, v); Y(u, v))$ արտապատկերումը: Գտնել $(u; v) = (U(x, y); V(x, y))$ հակադարձ արտապատկերման յակորիանը:

3423. Դիցուք $u = f(z)$, որտեղ $z = z(x, y)$ -ը $z = x + y\varphi(z)$ հավասարումից որոշվող անբացահայտ ֆունկցիան է: Ապացուցել Լագրանժի բանաձևը՝

$$\frac{\partial^n u}{\partial y^n} = \frac{\partial^{n-1}}{\partial x^{n-1}} \left\{ [\varphi(z)]^n \frac{\partial u}{\partial x} \right\} :$$

3424. Տեղադրելով $x = r \sin \theta \cos \varphi$, $y = r \sin \theta \sin \varphi$, $z = r \cos \theta$, ձևավորինել

$$\Delta u = \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2}, \quad \Delta_1 u = \left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial z} \right)^2$$

արտահայտությունները:

3425. Դիցուք $y = y(x)$ ($x \in R$) ֆունկցիան որոշված է $x = ky + \varphi(y)$ հավասարումից, որտեղ $k \neq 0$, իսկ φ -ն ω -պարբերական, դիֆերենցիալ ֆունկցիա է, այնպիսին, որ $|\varphi'(x)| < |k|$: Ապացուցել, որ $y = \frac{x}{k} + \psi(x)$, որտեղ ψ -ն $|k|\omega$ -պարբերական ֆունկցիա է:

(0;0) կետի շրջակայքում ֆունկցիան ներկայացնել Թեյլորի բանաձևով (3426-3433).

$$3426. f(x, y) = \frac{1}{1-x-y+xy} :$$

$$3427. f(x, y) = \ln(1+x+y) :$$

$$3428. f(x, y) = e^x \sin y :$$

$$3429. f(x, y) = e^x \cos y :$$

$$3430. f(x, y) = \sin xshy :$$

$$3431. f(x, y) = \cos xchy :$$

$$3432. f(x, y) = \sin(x^2 + y^2) :$$

$$3433. f(x, y) = \ln(1+x)\ln(1+y) :$$

3434. Դրել $f(x, y) = e^{x+y}$ ֆունկցիայի Թեյլորի բանաձևը $(1;-1)$ կետի շրջակայքում:

$$3435. \text{Դրել } f(x, y) = \frac{x}{y} \text{ ֆունկցիայի Թեյլորի բանաձևը } (1;1) \text{ կետի շրջակայքում:}$$

3436. Դիցուք $z = z(x, y)$ -ը $z^3 - 2xz + y = 0$ հավասարումից որոշված անբացահայտ ֆունկցիան է, որը բավարարում է $z(1,1) = 1$ պայմանին: Դրել z ֆունկցիայի $(1;1)$ կետի շրջակայքում Թեյլորի երկրորդ կարգի բազմանդամը:

Հետազոտել ֆունկցիայի լոկալ էքստրեմումի կետերը (3437-3439).

$$3437. z = x + y + 4 \sin x \sin y :$$

$$3438. u = xy^2 z^3 (a - x - 2y - 3z) \quad (a > 0) :$$

$$3439. u = \sin x + \sin y + \sin z - \sin(x + y + z) \quad (x, y, z \in [0; \pi]) :$$

Դասնել սրված հավասարումից որոշվող $z = z(x, y)$ անբացահայտ ֆունկցիայի էքսարենմալ արժեքները (3440-3442).

$$3440. 2x^2 + 2y^2 + z^2 + 8yz - z + 8 = 0:$$

$$3441. 5z^2 + 4zy + y^2 - 2y + 3x^2 - 6x + 4 = 0:$$

$$3442. x^2 + y^2 + z^2 - 2x + 2y - 4z - 10 = 0:$$

Դասնել ֆունկցիայի պայմանական էքսարենմումի կեսերը (3443-3455).

$$3443. z = \frac{x}{a} + \frac{y}{b}, \quad x^2 + y^2 = 1: \quad 3444. z = x^2 + y^2, \quad \frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1:$$

$$3445. z = x^2 + 12xy + 2y^2, \quad 4x^2 + y^2 = 25:$$

$$3446. z = \cos^2 x + \cos^2 y, \quad x - y = \frac{\pi}{4}:$$

$$3447. u = 2x + y - z + 1, \quad x^2 + y^2 + 2z^2 = 22:$$

$$3448. u = x^m y^n z^p, \quad x + y + z = a \quad (m > 0, n > 0, p > 0, a > 0):$$

$$3449. u = x^2 + y^2 + z^2, \quad \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1 \quad (a > b > c > 0):$$

$$3450. u = xyz, \quad x^2 + y^2 + z^2 = 1, \quad x + y + z = 0:$$

$$3451. u = xy + yz, \quad x^2 + y^2 = 2, \quad y + z = 2 \quad (x > 0, y > 0, z > 0):$$

$$3452. u = \sin x \sin y \sin z, \quad x + y + z = \frac{\pi}{2} \quad (x > 0, y > 0, z > 0):$$

$$3453. u = x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2, \quad \frac{x_1}{a_1} + \frac{x_2}{a_2} + \dots + \frac{x_n}{a_n} = 1 \quad (a_k > 0, k = 1, \dots, n):$$

$$3454. u = x_1^p + x_2^p + \dots + x_n^p \quad (p > 1), \quad x_1 + x_2 + \dots + x_n = a \quad (a > 0):$$

$$3455. u = x_1^{\alpha_1} x_2^{\alpha_2} \cdots x_n^{\alpha_n}, \quad x_k > 0, \quad k = 1, \dots, n, \quad x_1 + x_2 + \dots + x_n = a \quad (a > 0, \alpha_k > 1, k = 1, \dots, n):$$

Դասնել ֆունկցիայի մեծագույն և փոքրագույն արժեքները (3456-3459).

$$3456. z = x - 2y - 3; \quad 0 \leq x \leq 1, \quad 0 \leq y \leq 1 - x:$$

$$3457. z = x^2 + y^2 - 12x + 16y; \quad x^2 + y^2 \leq 25:$$

$$3458. z = x^2 - xy + y^2; \quad |x| + |y| \leq 1:$$

$$3459. u = x^2 + 2y^2 + 3z^2; \quad x^2 + y^2 + z^2 \leq 100:$$

3460. Ապացուցել, որ եթե $x_1 \cdot x_2 \cdots x_n = 1$, որտեղ $x_k > 0$, $k = 1, \dots, n$, ապա $x_1 + x_2 + \cdots + x_n \geq n$: Որպես հետևանք ստանալ թվաբանական և երկրաչափական միջինների վերաբերյալ անհավասարությունը:

3461. Ապացուցել անհավասարությունը՝

$$\frac{x^n + y^n}{2} \geq \left(\frac{x+y}{2} \right)^n \quad (n \geq 1, x \geq 0, y \geq 0):$$

3462. Ապացուցել Հյուրերի անհավասարությունը՝

$$\sum_{i=1}^n a_i x_i \leq \left(\sum_{i=1}^n a_i^p \right)^{\frac{1}{p}} \left(\sum_{i=1}^n x_i^q \right)^{\frac{1}{q}} \quad (a_i \geq 0, x_i \geq 0, i = 1, \dots, n; p > 1, \frac{1}{p} + \frac{1}{q} = 1):$$

3463. Տրված a դրական թիվը վերլուծել n գումարելիների այնպես, որ նրանց քառակուսիների գումարը լինի վորքագույնը:

3464. Տրված a դրական թիվը վերլուծել n դրական արտադրիչների այնպես, որպեսզի նրանց խորանարդների գումարը լինի վորքագույնը:

3465. $x^2 + y^2 + z^2 = 1$ սֆերայի վրա գտնել կետ, որի հեռավորությունների քառակուսիների գումարը սարված $M_i(x_i, y_i, z_i)$ ($i = 1, \dots, n$) կետերից լինի վորքագույնը:

3466. Գտնել տրված $2p$ պարագծով ուղղանկյուն, որն իր կողմերից մեկի շուրջը պատելիս առաջացնում է մեծագույն ծավալի զլան:

3467. Գտնել $y = x^2$ պարաբոլի և $x - y - 2 = 0$ ուղղի հեռավորությունը:

3468. Գտնել $M_0(x_0, y_0, z_0)$ կետի հեռավորությունը $Ax + By + Cz + D = 0$ հարթությունից:

3469. Գտնել $\frac{x - x_1}{m_1} = \frac{y - y_1}{n_1} = \frac{z - z_1}{p_1}$ և $\frac{x - x_2}{m_2} = \frac{y - y_2}{n_2} = \frac{z - z_2}{p_2}$ ուղիղների հեռավորությունը:

Q

$G \subset R^n$ բազմությանը կոչվում է ուսուցիկ, եթե ցանկացած $\mathbf{x}_1 \in G, \mathbf{x}_2 \in G$ կետերի համար $\mathbf{x}_1$ և $\mathbf{x}_2$ ծայրակետերով հատվածը $[\mathbf{x}_1; \mathbf{x}_2] = \{(1-\lambda)\mathbf{x}_1 + \lambda\mathbf{x}_2 : 0 \leq \lambda \leq 1\}$ -ը, անբազապիս ընկած է G -ում:

Կիցը $G \subset R^n$ բազմությունն ուսուցիկ է: $f: G \rightarrow R$ ֆունկցիան կոչվում է ուսուցիկ ֆունկցիա, եթե ցանկացած $\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in G$ կետերի և $\lambda \in (0; 1)$ թվի համար

$$f((1-\lambda)\mathbf{x}_1 + \lambda\mathbf{x}_2) \leq (1-\lambda)f(\mathbf{x}_1) + \lambda f(\mathbf{x}_2):$$

Եթե բոլոր $x_1 \neq x_2$ կետերի համար գրված անհավասարությունը խիստ է, ապա f -ն անվանում են իշխառ ուսուցիչ:

$P: R^m \rightarrow R$ ֆունկցիան կաշվում է k -րդ կարգի համաստաքազմական, եթե գոյություն ունի $T: (R^m)^k \rightarrow R$ բազմագծային ֆունկցիա, այնպիսին, որ $P(x) = T(x, \dots, x)$:

3470. Դիցուք՝ $f \in C^1(G)$, որտեղ G -ն R^n -ում ուսուցիկ ախրույթ է: Ապացուցել, որ եթե $f'_x(x) = 0$, ապա f -ն x^i -ից կախված չէ:

Հետևյալ օրինակով համոզվել, որ G ախրույթի ուսուցիչկությունն այսաւել էական է.

$$G = R^2 \setminus \{(x; 0) : x \geq 0\},$$

$$f(x, y) = \begin{cases} x^3, & (x; y) \in (R^c)^2, \\ 0, & (x; y) \in G \setminus (R^c)^2: \end{cases}$$

3471. Տրված է $f: G \rightarrow R$ ֆունկցիան, որտեղ G -ն R^2 -ում ախրույթ է: Ապացուցել, որ եթե ցանկացած y -ի համար $f(x, y)$ -ն անընդհատ է ըստ x -ի և ամենուրեք գոյություն ունի $f'_y(x, y)$ սահմանափակ ածանցյալ, ապա f -ը G -ում անընդհատ է:

3472. Դիցուք G -ն R^m -ում ուսուցիկ ախրույթ է և $f \in C^1(G)$: Ապացուցել, որ եթե $f'_{x_i}(x)$ ($i=1, \dots, m$) մասնակի ածանցյալները G -ում սահմանափակ են, ապա f -ը G -ի վրա հավասարաշափ անընդհատ է:

3473. Ծշմարի՞ն է արդյոք, որ եթե $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^n, n \geq 2$) ֆունկցիան դիֆերենցելի է և ամենուրեք $\det F'(x) \neq 0$, ապա F -ը վոխսմիարժեք է: Բերենա համապատասխան օրինակ:

3474. Կարենի՞ն է արդյոք պնդել, որ եթե $F: X \rightarrow R^n$ ($X \subset R^n$) ֆունկցիան դիֆերենցելի է, վոխսմիարժեք և F^{-1} -ն անընդհատ է, ապա F^{-1} -ը դիֆերենցելի է: Բերենա համապատասխան օրինակ:

3475. Դիցուք X -ն R^n -ում բաց բազմություն է, իսկ $F: X \rightarrow R^n$ ֆունկցիան վոխսմիարժեք է և դիֆերենցելի: Ապացուցել, որ եթե $\det F'(x) \neq 0$ ($x \in X$), ապա $F: X \rightarrow F(X)$ արտապատկերումը դիֆեռոմորֆիզմ է:

3476. Դիցուք G -ն և D -ն համապատասխանաբար R^m -ում և R^n -ում ոչ դաստիք, բաց բազմություններ են: Ապացուցել, որ եթե $F: G \rightarrow D$ ֆունկցիան դիֆեռոմորֆիզմ է, ապա $m = n$:

3477. Դիցուք G -ն R'' -ում ուսուցիկ ախրույթ է: Ապացուցել միջին արժեքի թեորեմի հետևյալ սարքերակը. եթե $F:G \rightarrow R''$ ֆունկցիան դիֆերենցելի է, ապա ցանկացած $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in G$ կետերի համար

$$|F(\mathbf{a}) - F(\mathbf{b})| \leq |\mathbf{a} - \mathbf{b}| \sup_{\mathbf{x} \in G} |F'(\mathbf{x})|:$$

Այսաւելից հետևցնել, որ եթե F -ն ունի սահմանավակ ածանցյալ, ապա այն բավարարում է Լիպշչիցի պայմանին.

$$\exists k \in R \quad \forall \mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2 \in G \quad (|F(\mathbf{x}_1) - F(\mathbf{x}_2)| \leq k|\mathbf{x}_1 - \mathbf{x}_2|):$$

3478. Տրված $\mathbf{x}_0, \mathbf{x}_k \in R''$ կետերը միացնող $I = [\mathbf{x}_0; \mathbf{x}_1] \cup \dots \cup [\mathbf{x}_{k-1}; \mathbf{x}_k]$ թեկյալի երկարությունը սահմանվում է որպես $|I| = \sum_{i=0}^{k-1} |\mathbf{x}_{i+1} - \mathbf{x}_i|$ գումար:

Դիցուք G -ն R'' -ում ախրույթ է, $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in G$, իսկ $\Lambda_G(\mathbf{a}, \mathbf{b})$ -ն G -ում ընկած և $\mathbf{a}, \mathbf{b}$ կետերը միացնող բռնորդ բեկյալների բազմությունն է: Նշանակենք

$$d_G(\mathbf{a}, \mathbf{b}) = \inf \{|I| : I \in \Lambda_G(\mathbf{a}, \mathbf{b})\}:$$

Ապացուցել միջին արժեքի թեորեմի հետևյալ ընդհանրացումը. եթե $F:G \rightarrow R''$ ֆունկցիան դիֆերենցելի է, ապա ցանկացած $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in G$ կետերի համար

$$|F(\mathbf{a}) - F(\mathbf{b})| \leq d_G(\mathbf{a}, \mathbf{b}) \sup_{\mathbf{x} \in G} |F'(\mathbf{x})|:$$

3479. Դիցուք $\overline{B}(\mathbf{v}, r)$ -ը R'' -ում փակ գունդ է: Ապացուցել Ռոլի թեորեմի հետևյալ ընդհանրացումը. եթե $F \in C(\overline{B}(\mathbf{v}, r), R)$ ֆունկցիան գնդի եզրի վրա ամենուրեք զրո է, իսկ ներսում՝ դիֆերենցելի, ապա գոյություն ունի $\xi \in B(\mathbf{v}, r)$ կետ, այնպիսին, որ $F'(\xi) = \theta$: Ծշմարիտ է արդյունքը խնդրի պնդումը, եթե $F \in C(\overline{B}(\mathbf{v}, r), R')$, $n > 1$: Բերել համապատասխան օրինակ:

3480. Դիցուք G -ն R'' -ում սիլիույթ է, իսկ $F:G \rightarrow R''$ -ը՝ դիֆերենցելի ֆունկցիա: Ապացուցել, որ եթե $F':G \rightarrow L(R'', R')$ արտապատկերումը հաստատում է, ապա F -ը հաստատում ֆունկցիայի և գծային արտապատկերման գումար է:

3481. Դիցուք I -ն R'' -ում բաց զուգահեռանիսաւ է և $f \in C^1(I)$, $f(\mathbf{0}) = 0$: Ապացուցել Ալգամարի լեմման. գոյություն ունեն $g_1, \dots, g_m \in C(I)$ ֆունկցիաներ, այնպիսիք, որ

$$f(x^1, \dots, x^n) = \sum_{i=1}^m x^i g_i(x^1, \dots, x^n),$$

ընդ որում՝

$$g_i(\mathbf{0}) = \frac{\partial f(\mathbf{0})}{\partial x^i}, \quad i = 1, \dots, m:$$

3482. Տրված է $A = [a_{ij}]_{i,j=1}^n$ մատրիցը: Ապացուցել Աղամարի անհավասարությունը.

$$(\det A)^2 \leq \prod_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^n a_{ij}^2 \right):$$

3483. Դանել $S(\mathbf{0}, 1) \subset R^n$ միավոր սֆերայի վրա $\tau(\mathbf{x}) = \sum_{i,j=1}^n a_{ij} x^i x^j$ ($a_{ij} = a_{ji}$, $i, j = 1, \dots, n$) սիմետրիկ քառակուսային ծևի էքսպրեմալ արժեքները:

3484. (Հյուգենսի խնդիր) Տրված a և b դրական թվերի միջև $x_1, \dots, x_n$ թվերը դասավորել այնպես, որ

$$\frac{x_1 \cdot x_2 \cdots \cdot x_n}{(a + x_1)(x_1 + x_2) \cdots (x_n + b)}$$

արտահայտության արժեքը լինի մեծագույնը:

3485. Դիցուք X -ը R^m -ում ուսուցիկ բազմություն է: Ապացուցել, որ $f \in C^1(X)$ ֆունկցիան ուսուցիկ է այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $\mathbf{x}_0, \mathbf{x} \in X$ կետերի համար

$$f(\mathbf{x}) \geq f(\mathbf{x}_0) + f'(\mathbf{x}_0)(\mathbf{x} - \mathbf{x}_0):$$

3486. Տրված է՝ $f \in C^2(R^m)$ և

$$\tau_{\mathbf{x}}(\mathbf{h}) = \sum_{i,j=1}^m \frac{\partial^2 f(\mathbf{x})}{\partial x^i \partial x^j} h^i h^j, \quad \mathbf{x} \in R^m, \quad \mathbf{h} = (h^1, \dots, h^m) \in R^m:$$

Ապացուցել, որ $X \subset R^m$ ուսուցիկ բազմության վրա f -ը կլինի խիստ ուսուցիկ այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $\mathbf{x} \in X$ կետում $\tau_{\mathbf{x}}(\mathbf{h})$ քառակուսային ծևը դրական որոշյալ է:

3487. Դիցուք X -ը R^m -ում բաց, ուսուցիկ բազմություն է, իսկ $f: X \rightarrow R$ ֆունկցիան ուսուցիկ է և դիֆերենցելի: Ապացուցել, որ եթե $\mathbf{x}_0 \in X$ կետը f -ի համար կրիալիկական կետ է, ապա f -ն այդ կետում ընդունում է իր փոքրագույն արժեքը:

3488. Ապացուցել, որ ցանկացած k -րդ կարգի համասեռ բազմանդամ k -րդ ասախճանի համասեռ ֆունկցիա է. $P(\lambda \mathbf{x}) = \lambda^k P(\mathbf{x})$:

3489. Ցանկացած $P: R^m \rightarrow R$ k -րդ կարգի համասեռ բազմանդամի համար կառուցել $S: (R^m)^k \rightarrow R$ սիմետրիկ բազմագծային ֆունկցիա (սես խնդիր 3385), այնպիսին, որ $P(\mathbf{x}) = S(\mathbf{x}, \dots, \mathbf{x})$:

3490. Ապացուցել, որ եթե P -ն k -րդ կարգի համասեռ բազմանդամ է, ապա նրա աճը՝ $\Delta_{\mathbf{h}} P(\mathbf{x}) = P(\mathbf{x} + \mathbf{h}) - P(\mathbf{x})$ -ը, ըստ $\mathbf{x}$ -ի $k-1$ -րդ կարգի համասեռ բազմանդամ է: Ցույց տալ նաև, որ արգումենտի ցանկացած $\mathbf{h}^1, \dots, \mathbf{h}^k \in R^m$ աճերի համար

$$\Delta_{\mathbf{h}^1} (\Delta_{\mathbf{h}^2} (\dots (\Delta_{\mathbf{h}^k} P(\mathbf{x})) \dots)) = k! S(\mathbf{h}^1, \dots, \mathbf{h}^k)$$

(սես նախորդ խնդիրը) և այդաւեղից ստանալ, որ նախորդ խնդրում P բազմանդամին համապատասխանող S բազմագծային ֆունկցիան միակն է:

գլուխ 15

Պարամետրից կախված ինտեգրալներ

Դիցոք $f : (a; b) \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան յ վոլֆախականի (սպառմետրի) յուրաքանչյուր արժեքի համար $(a; b)$ վերջանող կամ անվերջ միջակայթում ըստ x -ի ինտեգրելի է: Այլ դեպքում

$$I(y) = \int_a^b f(x, y) dx, \quad y \in Y,$$

Ֆռութային կրչվում է պարտմեարից կախված ինտեգրայ:

Պայմանավորմբն ը փ (x -ի) ցանկացած ֆիւսած արժեքի համար միայն x -ից (y -ից) կախված $f(x, y)$ ֆունկցիան նշանակել $f(\bullet, y)$ ($f(x, \bullet)$):

Եթե պարամետրի ցանկացած $y \in Y$ արժեքի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{X}[a; b]$, ապա $I(y)$ -ը կոչվում է պարամետրից կախված Ռիմանի ինտեգրալ: Խոչ եթե պարամետրի որոշ արժեքների դեպքում $f(\bullet, y)$ -ը ինտեգրելի է միայն անհսկական իմաստով, ապա $I(y)$ -ը կոչվում է պարամետրից կախված անհսկական ինտեգրալ:

Գիշաբ $X, Y \subset R$ և y_0 -ի Y բազմության կոտակիման կետ է: Կասեիր, որ $f: X \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան y -ը y_0 -ի գոտելիս $A \subset X$ բազմության վրա հավասարաշափ ծզառէ ի $\varphi: A \rightarrow R$ ֆունկցիային և կորեիր՝ $f(x, y) \xrightarrow{y=y_0} \varphi(x)$, $y \rightarrow y_0$, $x \in A$, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 0 \forall x \in A (0 < |y - y_0| < \delta \Rightarrow |f(x, y) - \varphi(x)| < \varepsilon)$$

Համարմատորեն սահմանվում է հավասարաշափ զուգամիտոքտեր՝ յ -ը անվերջի ծգութիւն:

Պարագաների առաջնային անհատական հետակայական կառուցածքը կազմված է պարագաների առաջնային անհատական հետակայական կառուցածքների սահմանությամբ:

$$\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^b f(x, y) dx = \int_a^b \lim_{y \rightarrow y_0} f(x, y) dx = \int_a^b \phi(x) dx :$$

Անընդհատություն: Դիցուք P -ն $[a;b] \times [c;d]$ սկզբանելյունն է: Եթե $f \in C(P)$, ապա $I(y)$ -ը $[c;d]$ հասկածի վրա անընդհատ է:

Դիֆերենցում: Եթե $f \in C(P)$ և գոյություն ունի P -ի վրա անընդհատ f'_y մասնակի ածանցյալ, ապա $I'(y)$ -ը $[c, d]$ -ի վրա անընդհատ դիֆերենցելի է, ընդ որում $I'(y)$ -ը կարելի է հաշվել Հայրենից կամ այլով:

$$I'(y) = \int_a^b f'_y(x, y) dx :$$

Ընդհանուր դեպքում, եթե ինտեգրման սահմանները y -ից կախված դիֆերենցիալ ֆունկցիաներ են՝ $\alpha(y)$, $\beta(y)$, ըստ որում $a \leq \alpha(y), \beta(y) \leq b$, կիրառվում է ածանցման հետևյալ կանոնը.

$$\frac{d}{dy} \int_a^{\beta(y)} f(x, y) dx = f(\beta(y), y) \beta'(y) - f(\alpha(y), y) \alpha'(y) + \int_{\alpha(y)}^{\beta(y)} f'_y(x, y) dx :$$

Ինտեգրում: Եթե $f \in C(P)$, ապա $I(y) = \int_a^b f(x, y) dx$ հատվածի վրա ինտեգրելի է, ըստ որում

$$\int_c^d I(y) dy = \int_a^b \left(\int_c^d f(x, y) dy \right) dx :$$

$$Ընդհանուր է նշանակել՝ \int_a^b \left(\int_c^d f(x, y) dy \right) dx = \int_a^b dx \int_c^d f(x, y) dy :$$

Պարագաների գումարացած $y \in Y$ արժեքի դեպքում

$$I(y) = \int_a^{\omega} f(x, y) dx$$

Ինտեգրալ գուգանեսն է:

Սահմանում: Պարագաներից կախված $I(y)$ անիսկական ինտեգրալը կոչվում է Y բազմության վրա հավասարաշափ գուգանեսն, եթե

$$\forall \varepsilon > 0 \exists b_0 \in [a; \omega) \forall b \in [b_0; \omega) \forall y \in Y \left(\left| \int_a^b f(x, y) dx - \int_a^{\omega} f(x, y) dx \right| < \varepsilon \right) :$$

Նկատենք, որ այս սահմանումը, ինչպես նաև սարք չարտադրված բոլոր վաստերն ու պնդումները, աննշան փոփոխություններով կարող են ձևակերպվել մեկից ամենի հականություններ տեղող անհսկական ինտեգրալների համար:

Հավասարաշափ գուգաներության հայտանիշներ: Կոչիի սկզբունքը: Որպեսզի $I(y)$ անիսկական ինտեգրալը Y բազմության վրա լինի հավասարաշափ գուգանես, անհրաժեշտ է և բավարար հետևյալ պայմանը.

$$\forall \varepsilon > 0 \exists b \in [a; \omega) \forall b_1, b_2 \in [b; \omega) \forall y \in Y \left(\left| \int_{b_1}^{b_2} f(x, y) dx \right| < \varepsilon \right) :$$

Վայերշտրասի հայտանիշը: Կիցուր ցանկացած $b \in [a; \omega)$ թվի և պարամետրի ցանկացած $y \in Y$ արժեքի համար $f : [a; \omega) \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան $[a; b]$ հատվածում ըստ x -ի ինտեգրելի է: Եթե $g : [a; \omega) \rightarrow R$ ֆունկցիան այսպիսին է, որ $[a; \omega) \times Y$ բազմության վրա անհորեք $|f(x, y)| \leq g(x)$ և $\int_a^{\omega} g(x) dx \leq \varepsilon$ գուգանեսն է, ապա $I(y) = \int_a^{\omega} f(x, y) dx$ -ը Y -ի վրա բացարձակ և հավասարաշափ գուգանես է: Այս պայմաններում g -ն անվանում են $f(x, y)$ -ի ինտեգրելի մաժորան:

Արենք և Դիրիխլեի հայտանիշները: Կիցուր $f(x, y)$ և $g(x, y)$ ֆունկցիաները պարամետրի յուրաքանչյուր $y \in Y$ արժեքի դեպքում ցանկացած $[a; b] \subset [a; \omega)$ հատվածում ըստ x -ի ին-

անգրեմ են: Պայմանների հետևյալ (A_1, A_2) և (D_1, D_2) գոյգերից յուրաքանչյուրը բավարար է, որպեսզի $\int_a^b f(x, y)g(x, y)dx \leq Y$ -ի վրա լինի հավասարաշատի գուգամնաւ.

$$A_1) \quad \int_a^{\omega} f(x, y)dx \leq Y \text{ -ի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ է,}$$

$A_2)$ պարամետրի ցանկացած $y \in Y$ արժեքի դեպքում $g(\bullet, y) \in [a; \omega]$ -ի վրա մոնուան է և զոյտքյուն ունի $M \in R$ թիվ, այնպիսին, որ ամենուրեք $|g(x, y)| \leq M$;

$D_1)$ գոյգյուն ունի $M \in R$ հաստատուն, այնպիսին, որ ցանկացած $b \in [a; \omega)$ թիվ և պարամետրի բոլոր արժեքների համար

$$\left| \int_a^b f(x, y)dx \right| \leq M .$$

$D_2)$ պարամետրի ցանկացած $y \in Y$ արժեքի դեպքում $g(\bullet, y) \in [a; \omega)$ -ի վրա մոնուան է և, բացի այդ, $g(x, y) \rightarrow 0$, $x \rightarrow \omega$, $y \in Y$:

Պարագաների ցանկացած $y \in Y$ արժեքի դեպքում $g(\bullet, y) \in [a; \omega)$ -ի վրա մոնուան է և այսինքն այս պարագաների յուրաքանչյուրը $y \in Y$ արժեքի համար $[a; \omega)$ միջակայքում ըստ x -ի ինտեգրելի է, խև y_0 -ն Y բազմության կոտակիման կետ է:

Եթե ցանկացած $b \in [a; \omega)$ թիվ համար $f(x, y) \rightarrow \varphi(x)$, $y \rightarrow y_0$, $x \in [a; b]$ և $\int_a^{\omega} f(x, y)dx \leq Y$ -ի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ է, ապա $\varphi(x) \in [a; \omega)$ -ի վրա ինտեգրելի է, ընդունում:

$$\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^{\omega} f(x, y)dx = \int_a^{\omega} \lim_{y \rightarrow y_0} f(x, y)dx = \int_a^{\omega} \varphi(x)dx :$$

Անընդհատություն: Եթե $f(x, y)$ ֆունկցիան $[a; \omega) \times [c; d]$ բազմության վրա անընդհատ է ըստ y -ի, խև $\int_a^{\omega} f(x, y)dx \in [c; d]$ -ի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ է, ապա $I(y) = \int_a^{\omega} f(x, y)dx$ ֆունկցիան $[c; d]$ հատվածի վրա անընդհատ է:

Դիֆերենցավորություն: Դիցուք $f(x, y)$ ֆունկցիան անընդհատ է $[a; \omega) \times [c; d]$ բազմության վրա և գոյգյուն ունի այդ բազմության վրա անընդհատ $f'_y(x, y)$ մասնակի ածանցյալ: Եթե $\int_a^{\omega} f'_y(x, y)dx \in [c; d]$ հատվածի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ է, խև $\int_a^{\omega} f(x, y)dx$ -ը գուգամնաւ է յ պարամետրի ամենիւզն մեկ արժեքի համար, ապա վերջին $[c; d]$ -ի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ է, ըստ պարամետրի՝ դիֆերենցելի, ընդունում ճշմարիտ է ինտեգրալի ածանցյան Լայբնիցի կանոնը.

$$\frac{d}{dy} \int_a^{\omega} f(x, y)dx = \int_a^{\omega} \frac{\partial}{\partial y} f(x, y)dx :$$

Ինտեգրում: 1) Եթե $f(x, y)$ ֆունկցիան $[a; \omega) \times [c; d]$ բազմության վրա անընդհատ է, խև $I(y) = \int_a^{\omega} f(x, y)dx \in [c; d]$ -ի վրա հավասարաշատի գուգամնաւ, ապա $I(y) \in [c; d]$ -ի վրա ին-

սնազրելի է, ընդ որում՝

$$\int\limits_a^c dy \int\limits_a^y f(x,y)dx = \int\limits_a^c dx \int\limits_c^y f(x,y)dy :$$

2) Եթե $f(x,y)$ -ը $[a;\omega_1] \times [c;\omega_2]$ բազմության վրա անընդհատ է, $\int_a^{\omega_1} f(x,y)dx$,

$\int_c^{\omega_2} f(x,y)dy$ ինսեգրաներից առաջինը ցանկացած $[a;b] \subset [a;\omega_1]$, իսկ երկրորդը՝ ցանկացած $[c;d] \subset [c;\omega_2]$ հասլածի վրա հավասարաշատի գուգամետ է և, բացի այդ, գոյություն ունի

$$\int\limits_a^{\omega_1} dx \int\limits_c^{\omega_2} f(x,y)dy, \quad \int\limits_c^{\omega_2} dy \int\limits_a^{\omega_1} f(x,y)dx$$

ինսեգրալներից սպասարկ մնայ, այս ճշմարիտ է ըստ պարամետրի ինսեգրման հետևյալ բանաձևը.

$$\int\limits_c^{\omega_2} dy \int\limits_a^{\omega_1} f(x,y)dx = \int\limits_a^{\omega_1} dx \int\limits_c^{\omega_2} f(x,y)dy :$$

Ա

Ստուգել, որ սահմանային անցումն ինսեգրալի նշանի տակ բույլարի է և հաշվել սահմանը (3491-3494).

$$3491. \lim_{\alpha \rightarrow 0} \int\limits_0^1 \sqrt{1 + \alpha^2 x^2} dx :$$

$$3492. \lim_{\alpha \rightarrow 0} \int\limits_{-1}^1 \sqrt{x^2 + \alpha^2} dx :$$

$$3493. \lim_{\alpha \rightarrow 1} \int\limits_0^1 x e^{\alpha x} dx :$$

$$3494. \lim_{n \rightarrow \infty} \int\limits_0^1 \frac{dx}{1 + \left(1 + \frac{x}{n}\right)^n} :$$

Ապացուցել պարամետրից կախված ինսեգրալի անընդհատությունն R -ում (3495-3496).

$$3495. I(y) = \int\limits_0^1 \sin^2 x^2 y dx :$$

$$3496. I(y) = \int\limits_{-1}^{10} \frac{x^2}{1 + x^2 + y^2 x^4} dx :$$

Համոզվել, որ ինսեգրալն ըստ պարամետրի անընդհատ է և հաշվել սահմանը (3497-3498).

$$3497. \lim_{\alpha \rightarrow 1} \int\limits_0^{\pi} x \cos \alpha x dx :$$

$$3498. \lim_{\alpha \rightarrow 0} \int\limits_a^{\alpha+1} \frac{dx}{1 + x^2 + \alpha^2} :$$

3499. Սարուցել, որ $f(x) = \int_0^1 \operatorname{sgn}(x-y) dy$ ֆունկցիան անընդհատ է R -ում:

3500. Դիցուք $f \in C[0;1]$ ֆունկցիան լրական է: Ապացուցել, որ

$$I(y) = \int_0^1 \frac{yf(x)}{x^2 + y^2} dx$$

Ֆունկցիան $y=0$ կետում խզվող է:

3501. Ծշմարի՞ւն է արդյոք

$$\lim_{y \rightarrow 0} \int_0^1 f(x, y) dx = \int_0^1 \lim_{y \rightarrow 0} f(x, y) dx$$

հավասարությունը, եթիւ

$$w) f(x, y) = \frac{x}{y^2} e^{-\frac{x^2}{y^2}} :$$

$$p) f(x, y) = \frac{2xy^2}{(x^2 + y^2)^2} :$$

3502. Հավասար են արդյոք

$$\int_0^1 dy \int_0^1 f(x, y) dx \quad \text{և} \quad \int_0^1 dx \int_0^1 f(x, y) dy$$

ինտեգրալները, եթիւ

$$w) f(x, y) = \frac{x^2 - y^2}{(x^2 + y^2)^2} ;$$

$$p) f(x, y) = \frac{x - y}{(x + y)^3} ;$$

Դանել պարամետրից կախված ինտեգրալի ածանցյալը (3503-3508).

$$3503. I(y) = \int_0^1 \sin xy dx :$$

$$3504. I(y) = \int_1^2 \frac{e^{yx^2}}{x} dx :$$

$$3505. I(y) = \int_0^y \frac{\ln(1 + yx)}{x} dx :$$

$$3506. I(y) = \int_y^{2y} \frac{\sin yx}{x} dx :$$

$$3507. I(y) = \int_{a+y}^{b+y} \frac{\sin xy}{x} dx :$$

$$3508. I(y) = \int_{e^{-y}}^{e^y} \ln(1 + y^2 x^2) \frac{dx}{x} :$$

3509. 'Դիցոր' $I(y) = \int_0^1 \ln(x^2 + y^2) dx$: Կարելի՞ է արդյոք $I'(0)$ -ն հաշվել Լայբնիցի կանոնով:

***

3510. Տրված է $f : [a; \omega] \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան: Ապացուցել, որ եթե $\int_a^\omega |f(x, y)| dx$ ինտեգրալը Y բազմության վրա հավասարաչափ գուգամեաւ է, ապա $\int_a^\omega f(x, y) dx$ -ը Y -ի վրա նույնապես հավասարաչափ գուգամեաւ է:

Օգտվելով Կոշիի սկզբունքից՝ ապացուցել նշված բազմության վրա պարամետրից կախված ինտեգրալի հավասարաշափ զուգամիտությունը (3511-3513).

$$3511. \text{ ա) } \int_1^{+\infty} \frac{dx}{x^\alpha}, \alpha \in [1 + \varepsilon; +\infty), \varepsilon > 0; \text{ բ) } \int_0^1 \frac{dx}{x^\alpha}, \alpha \in (-\infty; 1 - \varepsilon], \varepsilon > 0:$$

$$3512. \int_0^{+\infty} e^{-\alpha x} \sin x dx, \alpha \in [1; +\infty):$$

$$3513. \int_0^{0.5} \frac{dx}{x |\ln x|^\alpha}, \alpha \in [1 + \varepsilon; +\infty), \varepsilon > 0:$$

3514. Դիցուք $f : [a; \omega] \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան այնպիսին է, որ $I(y) = \int_a^\omega f(x, y) dx$ ինտեգրալը Y բազմության վրա զուգամեալ է, բայց ոչ հավասարաշափ: Ապացուցել, որ գոյություն ունեն $\varepsilon_0 > 0$ թիվ և c_k, d_k, y_k հաջորդականություններ, այնպիսիք, որ $c_k \rightarrow \omega, d_k \rightarrow \omega, y_k \in Y$ և $\left| \int_{c_k}^{d_k} f(x, y_k) dx \right| > \varepsilon_0$:

Ապացուցել, որ պարամետրից կախված ինտեգրալը նշված բազմության վրա ոչ հավասարաշափ է զուգամեալ (3515-3519).

$$3515. \text{ ա) } \int_0^{+\infty} \frac{dx}{x^\alpha}, \alpha \in (-\infty; 1); \quad \text{բ) } \int_1^{+\infty} \frac{dx}{x^\alpha}, \alpha \in (1; +\infty):$$

$$3516. \int_0^{+\infty} e^{-\alpha x^2} dx, \alpha \in (0; +\infty): \quad 3517. \int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x}{x} dx, \alpha \in [0; 1]:$$

$$3518. \int_0^{+\infty} \frac{dx}{4 + (x - \alpha)^6}, \alpha \in R_+: \quad 3519. \int_1^{+\infty} \frac{\ln^\alpha x}{x^2} dx, \alpha \in [1; +\infty):$$

Օգտվելով Վայերշտրասի հայտանիշից՝ ապացուցել պարամետրից կախված ինտեգրալի նշված բազմության վրա հավասարաշափ զուգամիտությունը (3520-3525).

$$3520. \int_1^{+\infty} x^\alpha e^{-2x} dx, \alpha \in [0; 1]; \quad 3521. \int_2^{+\infty} \frac{\ln^2 x \sin x}{(x-1)^\alpha} dx, \alpha \in [2; +\infty):$$

$$3522. \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{\cos \alpha x}{1 + x^2} dx, \alpha \in R; \quad 3523. \int_0^1 \frac{x^\alpha}{\sqrt[3]{(x-1)^2}} dx, \alpha \in \left[-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right]:$$

$$3524. \int_0^1 \frac{x^\alpha \sin x}{\sqrt{1-x^2}} dx, \quad \alpha \in [-1,5;0]: \quad 3525. \int_0^{+\infty} \frac{dx}{x^\alpha (x^2+1)}, \quad \alpha \in \left[0; \frac{1}{2}\right]:$$

Ապացուցել պարամետրից կախված ինտեգրալի անընդհատությունը (3526-3528).

$$3526. f(y) = \int_0^{+\infty} \frac{\ln(1+x) \operatorname{arctgy} x}{x^2} dx, \quad y \in [-1;1]:$$

$$3527. f(y) = \int_0^1 \frac{x^y \cos xy}{\sqrt{1-x^2}} dx, \quad y \in R_+:$$

$$3528. f(y) = \int_0^{+\infty} \frac{x dx}{2+x^y}, \quad y \in (2; +\infty):$$

$$3529. \text{Ցույց տալ, որ } f(y) = \int_0^{+\infty} \frac{\cos x}{1+(x+y)^2} dx \quad (y \in R) \quad \text{ֆունկցիան}$$

դիֆերենցելի է:

***

Եյլերյան ինտեգրալներ: Պարամետրից կախված հետևյալ ինտեգրալները կոչվում են Եյլերյան ինտեգրալներ (Փունկցիաներ).

$$B(x, y) = \int_0^1 t^{x-1} (1-t)^{y-1} dt, \quad x, y > 0 \quad (\text{բետա-ֆունկցիա});$$

$$\Gamma(x) = \int_0^{+\infty} t^{x-1} e^{-t} dt, \quad x > 0 \quad (\text{զամբա-ֆունկցիա}):$$

Ծշմարիք են հետևյալ բանաձևերը.

$$1. \quad \Gamma(x+1) = x\Gamma(x);$$

$$2. \quad \Gamma(x)\Gamma(1-x) = \frac{\pi}{\sin \pi x}, \quad 0 < x < 1 \quad (\text{լուսնան բանաձև});$$

$$3. \quad B(x, y) = \frac{\Gamma(x)\Gamma(y)}{\Gamma(x+y)}:$$

3530. Սատուգել, որ ցանկացած m, n բնական և p, q դրական թվերի համար ճշմարիտ է հավասարությունը.

$$\text{ա) } B(p, q) = B(q, p); \quad \text{բ) } \Gamma(n+1) = n!; \quad \text{զ) } B(m, n) = \frac{(m-1)!(n-1)!}{(m+n-1)!};$$

$$\eta) \Gamma(p+n) = (p+n-1)(p+n-2)\cdots(p+1)p\Gamma(p);$$

$$\tau) \Gamma(1/2; 1/2) = \pi; \quad \text{զ) } \Gamma(1/2) = \sqrt{\pi};$$

$$\text{t) } B(p, q) = \frac{q-1}{p+q-1} B(p, q-1) \quad (q > 1):$$

$$3531. \text{ Ապացուցել } \Gamma(x) = \frac{1}{x} + o\left(\frac{1}{x}\right) \quad (x \rightarrow 0) \text{ ասիմպատիկ բանաձևը:}$$

3532. Ապացուցել, որ Γ ֆունկցիան $(0; +\infty)$ -ում անվերջ դիֆերենցելի է և հաշվել $\Gamma^{(n)}(x)$ -ը ($n \in N$): Համոզվել, որ Γ -ն $(0; +\infty)$ -ում ուսուցիկ է:

3533. Կատարելով փոփոխականի փոփարինում՝ B ֆունկցիայի համար ստանալ հետևյալ ներկայացումները.

$$\text{ա) } B(p, q) = \int_0^{+\infty} \frac{x^{p-1}}{(1+x)^{p+q}} dx; \quad \text{բ) } B(p, q) = \int_0^1 \frac{x^{p-1} + x^{q-1}}{(1+x)^{p+q}} dx;$$

$$\text{գ) } B(p, q) = \int_1^{+\infty} \frac{x^{p-1} + x^{q-1}}{(1+x)^{p+q}} dx;$$

Արտահայտել արված ինտեգրալները էյլերյան ֆունկցիաներով (3534-3537).

$$3534. \int_0^{\pi/2} \sin^p x \cos^q x dx \quad (\min\{p, q\} > -1):$$

$$3535. \int_0^{\pi/2} \operatorname{tg}^\alpha x dx \quad (|\alpha| < 1):$$

$$3536. \int_0^{+\infty} e^{-x^n} dx \quad (n > 0):$$

$$3537. \int_0^{\infty} x^m e^{-x^n} dx \quad \left(\frac{m+1}{n} > 0\right):$$

Հաշվել ինտեգրալը (3538-3544).

$$3538. \int_0^a x^2 \sqrt{a^2 - x^2} dx \quad (a > 0):$$

$$3539. \int_0^2 \frac{dx}{\sqrt[3]{x^2(2-x)}}:$$

$$3540. \int_1^2 \sqrt[3]{(2-x)^2(x-1)} dx:$$

$$3541. \int_0^{+\infty} \frac{\sqrt[4]{x}}{(1+x)^2} dx:$$

$$3542. \int_0^{\infty} \frac{dx}{1+x^3}:$$

$$3543. \int_0^{+\infty} e^{-x^2} dx:$$

3544. $\int_0^{+\infty} x^{2n} e^{-x^2} dx \quad (n \in N):$

Պ

3545. Հաշվել սահմանը. $\lim_{R \rightarrow +\infty} \int_0^{\pi/2} e^{-R \sin \varphi} d\varphi :$

3546. Դիցուք՝ $f \in C[a; b]$ և $a < c < d < b$: Ապացուցել, որ

$$\lim_{y \rightarrow 0} \frac{1}{y} \int_c^d (f(t+y) - f(t)) dt = f(d) - f(c):$$

3547. Տրված է $f : [a; b] \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան, $g \in \mathfrak{R}_1(a; b)$ և $f(x, y) \rightrightarrows \varphi(x)$, $y \rightarrow y_0$, $x \in [a; b]$: Ապացուցել, որ եթե ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{R}[a; b]$, ապա

$$\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^b f(x, y) g(x) dx = \int_a^b \varphi(x) g(x) dx:$$

3548. Տրված է՝ $I = [a; b] \times [c; d]$, $f \in C(I)$, $g \in \mathfrak{R}_1(a; b)$, $F(y) = \int_a^b f(x, y) g(x) dx$: Ապացուցել, որ

ա) $F \in C[c; d]$;

բ) եթե $f'_y \in C(I)$, ապա $F \in C^1[c; d]$ և $F'(y) = \int_a^b f'_y(x, y) g(x) dx$;

գ) $\int_c^d F(y) dy = \int_a^b g(x) dx \int_c^d f(x, y) dy$:

3549. Օգտվելով $\frac{\operatorname{arctg} x}{x} = \int_0^1 \frac{dy}{1+x^2 y^2}$ բանաձևից՝ հաշվել հետևյալ ինտե-

գրալով. $\int_0^1 \frac{\operatorname{arctg} x}{x \sqrt{1-x^2}} dx$:

3550. Ընդհնաւեցրած ֆունկցիան ներկայացնելով որպես պարամետրից կախված ինտեգրալ և կատարելով ինտեգրալի նշանի տակ ինտեգրում՝ հաշվել ինտեգրալը ($0 < a < b$).

ա) $\int_0^1 \frac{x^b - x^a}{\ln x} dx$; բ) $\int_0^1 \left(\sin \ln \frac{1}{x} \right) \frac{x^b - x^a}{\ln x} dx$; զ) $\int_0^1 \left(\cos \ln \frac{1}{x} \right) \frac{x^b - x^a}{\ln x} dx$:

3551. Տրված է՝ $f \in C(R)$ և $F(x) = \frac{1}{2a} \int_{-a}^a f(x+t)dt$ ($a > 0$): Ապացուցել, որ $F \in C^1(R)$: Գտնել $F'(x)$ -ը:

3552. Դիցուք $f: R \rightarrow R$ ֆունկցիան ոլորենցելի է և $F(y) = \int_0^y (x+y)f(x)dx$: Գտնել $F''(y)$ -ը:

3553. Տրված է՝ $f \in C[a; b]$ և $F(y) = \int_a^b f(x)|x-y|dx$: Գտնել $F''(y)$ -ը:

3554. Դիցուք՝ $f \in C(R)$ և $F(t) = \frac{1}{h^2} \int_0^h dy \int_0^h f(x+y+t)dx$ ($h > 0$): Գտնել $F''(t)$ -ը:

3555. Դիցուք՝ $f \in C[a; b]$ և $F(x) = \int_a^x (x-t)^{n-1} f(t)dt$ ($n \in N$): Գտնել $F^{(n)}(x)$ -ը:

3556. Տրված է՝ $\varphi \in C^1[0; a]$ և $I(t) = \int_0^t \frac{\varphi(x)dx}{\sqrt{t-x}}$: Ապացուցել, որ

$$I'(t) = \frac{\varphi(0)}{\sqrt{t}} + \int_0^t \frac{\varphi'(x)}{\sqrt{t-x}} dx, \quad t \in (0; a):$$

Ցուցում: Տեղայրել $x=ty$:

3557. Դիցուք՝ $f \in C[0; a]$, $\xi \in [0; a]$ և $(x-\xi)^2 + y^2 + z^2 \neq 0$: Ապացուցել, որ

$$u(x, y, z) = \int_0^a \frac{f(\xi)d\xi}{\sqrt{(x-\xi)^2 + y^2 + z^2}}$$

ֆունկցիան հարմոնիկ է.

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2} = 0:$$

3558. Տրված են

$$E(k) = \int_0^{\pi/2} \sqrt{1-k^2 \sin^2 \varphi} d\varphi, \quad F(k) = \int_0^{\pi/2} \frac{d\varphi}{\sqrt{1-k^2 \sin^2 \varphi}}, \quad k \in (0; 1),$$

համապատասխանաբար առաջին և երկրորդ սեփական կիսունգրալները:
Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } E'(k) = \frac{E(k) - F(k)}{k}; \quad \text{բ) } F'(k) = \frac{E(k)}{k(1-k^2)} - \frac{F(k)}{k};$$

զ) $E''(k) + \frac{1}{k}E'(k) + \frac{E(k)}{1-k^2} = 0$; դ) $\int_0^t tF(t)dt = E(k) - (1-k^2)F(k)$;

ե) $\int_0^t tE(t)dt = \frac{1}{3}((1+k^2)E(k) - (1-k^2)F(k))$:

3559. Ապացուցել, որ $n \in Z_+$ ինդեքսով Բեսելի ֆունկցիան՝

$$J_n(x) = \frac{1}{\pi} \int_0^\pi \cos(n\varphi - x \sin \varphi) d\varphi - 0,$$

բավարարում է $x^2 J_n''(x) + x J_n'(x) + (x^2 - n^2) J_n(x) = 0$ հավասարմանը:

3560. Ստուգել, որ $0 \leq 1$ ինդեքսով Բեսելի ֆունկցիաները (տես նախորդ խնդիրը) բավարարում են $\int_0^x x J_0(x) dx = x J_1(x)$ հավասարմանը:

3561. Ապացուցել, որ

ա) $\frac{d^n}{dx^n} \left(\frac{\sin x}{x} \right) = \frac{1}{x^{n+1}} \int_0^x y^n \cos \left(y + \frac{\pi n}{2} \right) dy \quad (n \in N);$

բ) $\left| \frac{d^n}{dx^n} \left(\frac{\sin x}{x} \right) \right| \leq \frac{1}{n+1};$

Օգսվելով ըստ պարամետրի դիֆերենցման Լայբնիցի կանոնից՝ հաշվել ինստրումենտային հարաբեկությունը (3562-3565).

3562. $\int_0^{\pi/2} \ln(y^2 - \sin^2 x) dx \quad (y > 1); \quad 3563. \int_0^{\pi} \ln(1 - 2y \cos x + y^2) dx \quad (|y| < 1);$

3564. $\int_0^{\pi} \frac{1}{\cos y} \ln \frac{1+x \cos y}{1-x \cos y} dy \quad (|x| < 1); \quad 3565. \int_0^{\pi/2} \frac{\operatorname{arctg}(xtgy)}{tg y} dy :$

***

3566. Ապացուցել, որ $I(\alpha) = \int_0^{+\infty} \alpha e^{-\alpha x} dx$ ինստրումենտային

ա) ցանկացած $[\varepsilon; b]$ ($\varepsilon > 0$) հասլածի վրա հավասարաշափ գուգամեալ է;

բ) $[0; b]$ հասլածում հավասարաշափ գուգամեալ չէ:

3567. Ստուգել, որ $\int_1^{+\infty} e^{-\frac{1}{r^2}(x-\frac{1}{r})^2} dx$ ինստրումենտային ($0; 1$) միջակայքում հավասարաշափ գուգամեալ է, սակայն չունի ինստրումենտի մաժորանու:

Օգսվելով Արելի կամ Դիրիխլեի հայտանիշից՝ ապացուցել ինստեղալի հավասարաշափ զուգամիտությունը (3568-3571).

$$3568. \int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x}{x} dx, \quad \alpha \in [\varepsilon; +\infty) \quad (\varepsilon > 0):$$

$$3569. \int_0^{+\infty} \frac{\sin x}{x} e^{-\alpha x} dx, \quad \alpha \in R_+: \quad 3570. \int_0^{+\infty} \cos(\alpha x^2) dx, \quad \alpha \in [1; +\infty):$$

$$3571. \int_0^{+\infty} \sin 2x \sin \frac{\alpha}{x} dx, \quad \alpha \in \left[0; \frac{1}{2}\right]:$$

$$3572. \text{Դիցուք } \int_0^{+\infty} f(x) dx \text{ ինստեղալը զուգամետ է: Ապացուցել, որ}$$

$$\int_0^{+\infty} e^{-\alpha x} f(x) dx \text{ և } \int_0^{+\infty} e^{-\alpha x^2} f(x) dx$$

ինստեղալները R_+ -ում հավասարաշափ զուգամետ են:

3573. Դիցուք ցանկացած b դրական թվի համար $f \in \mathfrak{R}[0; b]$ և գոյություն ունի α_0 թիվ, այնպիսին, որ

$$F(b) = \int_0^b e^{-\alpha_0 x} f(x) dx$$

ֆունկցիան $[0; +\infty)$ -ում սահմանավուակ է: Ապացուցել, որ $\int_0^{+\infty} e^{-\alpha x} f(x) dx$ ինստեղալը ցանկացած $\delta > 0$ թվի համար $(\alpha_0 + \delta; +\infty)$ միջակայքում հավասարաշափ զուգամետ է:

3574. Դիցուք ցանկացած b դրական թվի համար $f \in \mathfrak{R}[0; b]$ և $\int_0^{+\infty} e^{-\alpha_0 x} f(x) dx$ ինստեղալը զուգամետ է: Ապացուցել, որ $\int_0^{+\infty} e^{-\alpha x} f(x) dx$ ինստեղալը $[\alpha_0; +\infty)$ -ում հավասարաշափ զուգամետ է:

3575. Տրված է՝ $f \in C(R_+)$ և $\int_0^{\infty} t^{\lambda} f(t) dt$ ինստեղալը պարամետրի $\lambda = \alpha$ և $\lambda = \beta$ ($\alpha < \beta$) արժեքների համար զուգամետ է: Ապացուցել, որ այն $[\alpha; \beta]$ -ի վրա հավասարաշափ զուգամետ է:

Հետազոտել նշված բազմության վրա պարամետրից կախված ինստեղալի հավասարաշափ զուգամիտությունը (3576-3581).

$$3576. \int_0^{+\infty} \sqrt{\alpha} e^{-\alpha x^2} dx, \quad \alpha \in R_+: \quad 3577. \int_0^{+\infty} \frac{\sin x^2}{1+x^p} dx, \quad p \in R_+:$$

3578. $\int_{-\infty}^{+\infty} e^{-(x-\alpha)^2} dx$ ա) $\alpha \in [A; B]$;   բ) $\alpha \in R$:

3579. $\int_0^1 x^{p-1} \ln^2 \frac{1}{x} dx$ ա) $p \in (1; +\infty)$;   բ) $p \in (0; +\infty)$:

3580. $\int_0^1 \sin \frac{1}{x} \cdot \frac{1}{x^\alpha} dx$, $\alpha \in (0; 2)$:

3581. $\int_0^1 \frac{\sin \alpha x}{\sqrt{|x-\alpha|}} dx$, $\alpha \in [0; 1]$:

3582. Բերել $f : [a; \omega] \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիայի օրինակ, այնպիսին որ $\int_a^\omega f(x, y) dx$ -ը Y -ի վրա հավասարաշափ է զուգամիտում, իսկ $\int_a^\omega |f(x, y)| dx$ -ը՝ ոչ հավասարաշափ:

3583. Դիցուք $f : R_+ \rightarrow R$ ֆունկցիան անընդհատ է և սահմանավակ: Ապացուցել, որ

$$\lim_{\alpha \rightarrow 0} \frac{2}{\pi} \int_0^{+\infty} \frac{|\alpha| f(x)}{x^2 + \alpha^2} dx = f(0):$$

3584. Դիցուք $F \in \mathfrak{R}_1[a; \omega]$ և $f : [a; \omega] \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան ցանկացած y -ի համար բավարարում է $|f(x, y)| \leq F(x)$ անհավասարությանը: Ապացուցել, որ եթե ցանկացած $[a; b] \subset [a; \omega]$ հատվածի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{R}[a; b]$ և $f(x, y) \rightrightarrows \varphi(x)$, եթե $y \rightarrow y_0$, $x \in [a; b]$, ապա

$$\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^\omega f(x, y) dx = \int_a^\omega \varphi(x) dx:$$

3585. Օգտվելով $e^{-x^2} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{x^2}{n}\right)^{-n}$ հավասարությունից՝ հաշվել Եյլեր-

Պուասոնի ինտեգրալը. $\int_0^{+\infty} e^{-x^2} dx$:

3586. Հաշվել $\lim_{\alpha \rightarrow +\infty} \int_0^{+\infty} \frac{dx}{x^\alpha + 1}$ սահմանը:

3587. Դիցուք $F(\alpha) = \int_0^{+\infty} e^{-(x-\alpha)^2} dx$: Ապացուցել, որ F -ն անընդհատ է:

3588. Ցույց տալ, որ $F(\alpha) = \int_0^1 \frac{\sin \frac{\alpha}{x}}{x^\alpha} dx$ ֆունկցիան $(0; 1)$ միջակայքում անընդհատ է:

3589. Գտնել $F(\alpha) = \int_0^{+\infty} \frac{\sin(1-\alpha^2)x}{x} dx$ ֆունկցիայի խզման կետերը:

Հետազոտել պարամետրից կախված ինտեգրալի անընդհատությունը (3590-3591).

3590. $F(\alpha) = \int_0^{\pi} \frac{\sin x}{x^\alpha (\pi-x)^\alpha} dx, \alpha \in (0;2)$:

3591. $F(\alpha) = \int_0^{+\infty} \frac{e^{-x}}{|\sin x|^\alpha} dx, \alpha \in (0;1)$:

3592. Տրված է $f : X \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան: Ապացուել, որ $f(x, y) \rightrightarrows \varphi(x)$, $y \rightarrow y_0$, $x \in X$ այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $y_n \in Y \setminus \{y_0\}$, $y_n \rightarrow y_0$, հաջորդականության համար $g_n(x) = f(x, y_n)$ ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը X բազմության վրա հավասարաշափ գուգամիառ է $\varphi(x)$ -ին:

3593. Դիցուք $f : [a; b] \times [c, \omega) \rightarrow R$ ֆունկցիան այնպիսին է, որ ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in C[a; b]$: Ապացուել, որ եթե ցանկացած x -ի համար $f(x, \bullet)$ -ը մոնուան ձգուում է $\varphi(x)$ անընդհատ ֆունկցիային, եթե $y \rightarrow \omega$, ապա $f(x, y) \rightrightarrows \varphi(x)$, $y \rightarrow \omega$, $x \in [a; b]$ (Դինիի թեորեմ):

3594. Տրված է $f : [a; \omega_1] \times [c; \omega_2] \rightarrow R_+$ ֆունկցիան: Դիցուք ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in C[a; \omega_1]$ և յուրաքանչյուր ֆիքսած $x \in [a; \omega_1]$ -ի համար $f(x, \bullet)$ -ն աճելով ձգուում է $\varphi(x)$ անընդհատ ֆունկցիային, եթե $y \rightarrow \omega_2$: Ապացուել, որ եթե $\int_a^{\omega_1} \varphi(x) dx$ ինստեգրալը գուգամես է, ապա գուգամես է նաև $\int_a^{\omega_1} f(x, y) dx$ ինստեգրալը և

$$\lim_{y \rightarrow \omega_2} \int_a^{\omega_1} f(x, y) dx = \int_a^{\omega_1} \varphi(x) dx :$$

3595. Դիցուք $f \in C([a; \omega) \times [c; d], R_+)$: Ապացուել, որ եթե

$$I(y) = \int_a^{\omega} f(x, y) dx$$

ինստեգրալն անընդհատ է, ապա
ա) այն հավասարաշափ է գուգամես;

$$\text{p)} \int\limits_c^d I(y) dy = \int\limits_c^d dx \int\limits_c^d f(x, y) dy :$$

3596. Դիցուք $f \in C([a; \omega_1] \times [b; \omega_2], R_+)$ ֆունկցիայի համար

$$I(y) = \int\limits_a^{\omega_1} f(x, y) dx \quad \text{և} \quad J(x) = \int\limits_b^{\omega_2} f(x, y) dy$$

ինտեգրալներն անընդհատ են համապատասխանաբար $[b; \omega_2]$ -ում և $[a; \omega_1]$ -ում: Ապացուցել, որ եթե գոյություն ունի $\int_a^{\omega_1} dx \int_b^{\omega_2} f(x, y) dy$ ինտեգրալը, ապա

$$\int\limits_b^{\omega_2} dy \int\limits_a^{\omega_1} f(x, y) dx = \int\limits_a^{\omega_1} dx \int\limits_b^{\omega_2} f(x, y) dy :$$

3597. Օգտվելով $\int_0^{+\infty} \frac{dx}{x^2 + a} = \frac{\pi}{2\sqrt{a}} \quad (a > 0)$ հավասարությունից և կիրառելով ըստ պարամետրի ղիֆերենցման Լայբնիցի կանոնը՝ հաշվել ինտեգրալը:

$$\int_0^{+\infty} \frac{dx}{(x^2 + a)^{n+1}} \quad (n \in N) :$$

3598. Օգտվելով $\frac{e^{-ax} - e^{-bx}}{x} = \int_a^b e^{-xy} dy$ հավասարությունից՝ հաշվել ինտեգրալը.

$$\int_0^{+\infty} \frac{e^{-ax} - e^{-bx}}{x} dx \quad (a, b > 0) :$$

3599. Դիցուք՝ $f \in C(R_+)$ և ցանկացած $A > 0$ թվի համար $\int_A^{+\infty} \frac{f(x)}{x} dx$

ինտեգրալը գուգամեա է: Ապացուցել Ֆրուլանիի բանաձևը.

$$\int_0^{+\infty} \frac{f(ax) - f(bx)}{x} dx = f(0) \ln \frac{b}{a} \quad (a, b > 0) :$$

3600. Հաշվել ինտեգրալը.

$$\text{ա)} \int_0^{+\infty} \frac{\cos ax - \cos bx}{x} dx \quad (a, b > 0) ;$$

$$\text{բ)} \int_0^{+\infty} \frac{\sin ax - \sin bx}{x} dx \quad (a, b > 0) ;$$

$$q) \int_0^{+\infty} \frac{\operatorname{arctg} ax - \operatorname{arctg} bx}{x} dx \quad (a, b > 0):$$

Կիրառելով ըստ պարամետրի դիֆերենցման Լայբնիցի կանոնը՝ հաշվել ինստեգրալը ($\alpha, \beta > 0$) (3601-3605).

$$3601. \int_0^{+\infty} \frac{e^{-\alpha x^2} - e^{-\beta x^2}}{x} dx:$$

$$3602. \int_0^{+\infty} \left(\frac{e^{-\alpha x} - e^{-\beta x}}{x} \right)^2 dx:$$

$$3603. \int_0^{+\infty} \frac{e^{-\alpha x} - e^{-\beta x}}{x} \cos \lambda x dx:$$

$$3604. \int_0^{+\infty} \frac{\ln(1 + \alpha^2 x^2)}{x^2(x^2 + \beta^2)} dx:$$

$$3605. w) \int_0^{+\infty} \frac{\operatorname{arctg} \alpha x}{x(1+x^2)} dx;$$

$$p) \int_0^{\pi/2} \frac{x}{\operatorname{tg} x} dx:$$

3606. Ապացուցել, որ Դիրիխլեի ինստեգրալը՝

$$I(\alpha) = \int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x}{x} dx - \text{ը},$$

$R \setminus \{0\}$ -ում դիֆերենցելի է, սակայն $I'(\alpha)$ -ն չի կարելի հաշվել Լայբնիցի կանոնով:

3607. Կատարելով ըստ պարամետրի դիֆերենցում՝ հաշվել ինստեգրալը.

$$\int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x}{x} e^{-\beta x} dx \quad (\beta > 0):$$

3608. Սաուզել, որ նախորդ խնդրում ինստեգրալի նշանի սուսակ սահմանային անցումը քույլասրելի է և Դիրիխլեի ինստեգրալի համար սուսանալ հետևյալ բանաձևը.

$$\int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x}{x} dx = \frac{\pi}{2} \operatorname{sgn} \alpha :$$

Հաշվել ինստեգրալը (3609-3614).

$$3609. \int_0^{+\infty} \frac{\sin x^2}{x} dx:$$

$$3610. \int_0^{+\infty} \frac{\sin^3 \alpha x}{x} dx:$$

$$3611. \int_0^{+\infty} \frac{1 - \cos \alpha x}{x^2} dx:$$

$$3612. \int_0^{+\infty} \frac{\sin x - x \cos x}{x^3} dx:$$

$$3613. \int_0^{+\infty} \frac{\sin \alpha x \cos \beta x}{x} dx:$$

$$3614. \int_0^{+\infty} \left(\frac{\sin \alpha x}{x} \right)^3 dx:$$

3615. Օգտվելով

$$\left(\int_0^{+\infty} e^{-x^2} dx \right)^2 = \int_0^{+\infty} e^{-x^2} dx \int_0^{+\infty} xe^{-x^2 y^2} dy$$

հավասարությունից և ինմանավորելով ինստեգրալի նշանի տակ ըստ պարամետրի ինստեգրման հնարավորությունը՝ հաշվել էլեքտրուստանի ինտեգրալը (տես խնդիր 3584):

Հաշվել ինստեգրալը (3616-3621).

$$3616. \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-(ax^2 + 2bx + c)} dx \quad (a > 0):$$

$$3617. \int_0^{+\infty} e^{-\left(x^2 + \frac{a^2}{x^2}\right)} dx:$$

$$3618. \int_0^{+\infty} \frac{e^{-\alpha x^2} - e^{-\beta x^2}}{x^2} dx \quad (\alpha, \beta > 0):$$

$$3619. \int_0^{+\infty} e^{-ax^2} \cos bx dx \quad (a > 0):$$

$$3620. \int_0^{+\infty} xe^{-ax^2} \sin bx dx \quad (a > 0):$$

$$3621. \int_0^{+\infty} x^{2n} e^{-x^2} \cos 2bx dx \quad (n \in N):$$

3622. Հաշվել Լապլասի ինստեգրալը.

$$L(\alpha) = \int_0^{+\infty} \frac{\cos \alpha x}{1+x^2} dx:$$

Ցուցում: Օգտվելի $L'(\alpha) = \left(L'(\alpha) + \frac{\pi}{2} \right)'$ նույնաբարյունից և 3608 խնդրից:

Հաշվել ինստեգրալը (3623-3626).

$$3623. \int_0^{+\infty} \frac{x \sin \alpha x}{1+x^2} dx:$$

$$3624. \int_0^{+\infty} \frac{\sin^2 x}{1+x^2} dx:$$

$$3625. \int_0^{+\infty} \frac{\cos \alpha x}{(1+x^2)^2} dx:$$

$$3626. \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{\cos px}{ax^2 + 2bx + c} dx \quad (a > 0, ac - b^2 > 0):$$

$$3627. \text{Օգտվելով } \frac{1}{\sqrt{x}} = \frac{2}{\sqrt{\pi}} \int_0^{+\infty} e^{-xy^2} dy \text{ հավասարությունից՝ հաշվել Ֆրենելի ինստեգրալները.}$$

$$\text{ա) } \int_0^{+\infty} \sin x^2 dx = \frac{1}{2} \int_0^{+\infty} \frac{\sin x}{\sqrt{x}} dx:$$

$$\text{բ) } \int_0^{+\infty} \cos x^2 dx:$$

Հաշվել ինստրումենտալը (3628-3629).

$$3628. \int_{-\infty}^{+\infty} \sin(ax^2 + bx + c) dx \quad (a \neq 0); \quad 3629. \int_{-\infty}^{+\infty} \sin x^2 \cos 2ax dx :$$

3630. Տրված $f : R_+ \rightarrow R$ ֆունկցիայի համար

$$F(p) = \int_0^{+\infty} e^{-pt} f(t) dt \quad (p > 0)$$

ֆունկցիան կոչվում է Լապլասի ձևափոխություն:

Գտնել f -ի Լապլասի ձևափոխությունը, եթե

ա) $f(t) = t^n \quad (n \in N);$

բ) $f(t) = \sqrt{t};$

գ) $f(t) = \cos t;$

դ) $f(t) = \frac{1-e^{-t}}{t};$

3631. Դիցուք $H_n(x) = (-1)^n e^{x^2} \left(e^{-x^2} \right)^{(n)}$, $n \in N$ (Հերմիաի բազմանդամներն են): Ապացուցել, որ

$$\int_{-\infty}^{+\infty} H_m(x) H_n(x) e^{-x^2} dx = \begin{cases} 0, \text{ եթե } m \neq n; \\ 2^n n! \sqrt{\pi}, \text{ եթե } m = n; \end{cases}$$

3632. Դիցուք $f \in \mathfrak{R}_1(R)$ և անընդհատ է: Ապացուցել, որ

$$u(x, t) = \frac{1}{2a\sqrt{\pi t}} \int_{-\infty}^{+\infty} f(\xi) e^{-\frac{(\xi-x)^2}{4a^2 t}} d\xi, \quad x \in R, \quad t > 0$$

ֆունկցիան բավարարում է $\frac{\partial u}{\partial t} = a^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2}$ զերմահաղորդականության հավասարմանը և $u(x, +0) = f(x)$ սկզբնական պայմանին:

***

3633. Ապացուցել, որ $\Gamma(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n!(n+x)} + \int_1^{\infty} t^{x-1} e^{-t} dt \quad (x > 0)$:

Արտահայտել էյլերյան ինստրումենտը (3634-3643).

3634. $\int_0^{+\infty} \frac{x^{p-1}}{1+x^q} dx \quad (0 < p < q)$:

$$3635. \int_0^{\pi} \frac{\sin^{n-1} x}{(1+k \cos x)^n} dx \quad (0 < |k| < 1, n > 0):$$

$$3636. \int_0^{+\infty} \frac{x^m}{(a+bx^n)^p} dx \quad (a,b,n > 0):$$

$$3637. \int_a^b \frac{(x-a)^m (b-x)^n}{(x+c)^{m+n+2}} dx \quad (0 < a < b, c > 0):$$

$$3638. \int_0^1 \frac{dx}{(1-x^p)^{1/q}} \quad (p > 0):$$

$$3639. \int_0^1 \left(\ln \frac{1}{x} \right)^p dx :$$

$$3640. \int_0^{+\infty} x^p e^{-ax} \ln x dx \quad (a > 0):$$

$$3641. \int_0^{+\infty} \frac{x^{p-1} \ln x}{1+x} dx \quad (0 < p < 1):$$

$$3642. \int_0^{+\infty} \frac{x^{p-1} \ln^2 x}{1+x} dx \quad (0 < p < 1):$$

$$3643. \int_0^{+\infty} \frac{x \ln x}{1+x^3} dx :$$

Ապացուցել հավասարությունը (3644-3646).

$$3644. \int_0^1 \frac{dx}{\sqrt{1-x^4}} = \frac{\Gamma^2\left(\frac{1}{4}\right)}{4\sqrt{2\pi}} :$$

$$3645. \int_0^1 \frac{dx}{\sqrt{1-x^4}} \int_0^1 \frac{x^2 dx}{\sqrt{1-x^4}} = \frac{\pi}{4} :$$

$$3646. \int_0^{+\infty} e^{-x^4} dx \int_0^{+\infty} x^2 e^{-x^4} dx = \frac{\pi}{8\sqrt{2}} :$$

Օգսվելով $\frac{1}{x^p} = \frac{1}{\Gamma(p)} \int_0^{+\infty} t^{p-1} e^{-xt} dt \quad (x > 0)$ հավասարությունից՝ հաշվել

ինտեգրալը (3647-3648).

$$3647. \int_0^{+\infty} \frac{\cos ax}{x^p} dx \quad (0 < p < 1):$$

$$3648. \int_0^{+\infty} \frac{\sin ax}{x^p} dx \quad (0 < p < 2):$$

Հաշվել ինտեգրալը (3649-3653).

$$3649. \int_0^1 \frac{x^{p-1} - x^{-p}}{1-x} dx \quad (0 < p < 1):$$

Ցուցում: Ինտեգրալը ներկայացնելու որպես $\lim_{\lambda \rightarrow 0} (B(p, \lambda) - B(1-p, \lambda))$ սահման:

$$3650. \int_0^1 \ln \Gamma(x) dx :$$

$$3652. \int_0^1 \ln \Gamma(x) \sin \pi x dx :$$

3654. Դիցուք՝ $\lambda > 0$, $x > 0$ և $|\alpha| < \frac{\pi}{2}$: Ապացուցել Եյլերի բանաձևերը.

$$\text{ա) } \int_0^{+\infty} t^{x-1} e^{-\lambda t \cos \alpha} \cos(\lambda t \sin \alpha) dt = \frac{\Gamma(x)}{\lambda^x} \cos \alpha x;$$

$$\text{բ) } \int_0^{+\infty} t^{x-1} e^{-\lambda t \cos \alpha} \sin(\lambda t \sin \alpha) dt = \frac{\Gamma(x)}{\lambda^x} \sin \alpha x:$$

գ

$$3655. \text{Հաշվել սահմանը. } \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^\pi \frac{\sin x}{1 + \cos^2 nx} dx:$$

3656. Գտնել բոլոր այն $f \in C^\infty(R)$ ֆունկցիաները, որոնք բավարարում են

$$f(x) + \int_0^x (x-y) f(y) dy = 1$$

ինտեգրալ հավասարմանը:

3657. Դիցուք $f_n \in \mathfrak{R}[a; b]$ ($n \in N$) ֆունկցիոնալ հաջորդականությունը հավասարաչափ սահմանափակ է: Ապացուցել, որ եթե $[a; b]$ հատվածի բոլոր կետերում $f_n(x) \rightarrow \varphi(x)$ և $\varphi \in \mathfrak{R}[a; b]$, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f_n(x) dx = \int_a^b \varphi(x) dx:$$

3658. Դիցուք $f_n, F \in \mathfrak{R}_1(a; b)$ և $|f_n| \leq |F|$ ($n \in N$): Ապացուցել, որ եթե $(a; b)$ -ի վրա կետորեն $f_n(x) \rightarrow \varphi(x)$ և $\varphi \in \mathfrak{R}_1(a; b)$, ապա

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int_a^b f_n(x) dx = \int_a^b \varphi(x) dx:$$

3659. Տրված է $f : (a; b) \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիան և ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{R}_1(a; b)$: Դիցուք՝ $F \in \mathfrak{R}_1(a; b)$ և $|f(x, y)| \leq |F(x)|$, $(x, y) \in (a; b) \times Y$: Ապացուցել, որ եթե $(a; b)$ -ի բոլոր կետերում $\lim_{y \rightarrow y_0} f(x, y) = \varphi(x)$ և $\varphi \in \mathfrak{R}_1(a; b)$, ապա

$$\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^b f(x, y) dx = \int_a^b \varphi(x) dx:$$

3660. Դիցուք՝ $F \in \mathfrak{R}_1(a; b)$ և $f : (a; b) \times Y \rightarrow R$ ֆունկցիայի համար $|f(x, y)| \leq |F(x)|$, $(x, y) \in (a; b) \times Y$: Ապացուցել, որ եթե $(a; b)$ -ի վրա ամենուրեք գոյություն ունի $\lim_{y \rightarrow y_0} f(x, y)$ վերջավոր սահմանը և ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{R}_1(a; b)$, ապա գոյություն ունի նաև $\lim_{y \rightarrow y_0} \int_a^b f(x, y) dx$ վերջավոր սահմանը:

3661. Դիցուք $f : (a; b) \times (c; d) \rightarrow R$ ֆունկցիան այնպիսին է, որ ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y), f'_y(\bullet, y) \in \mathfrak{R}_1(a; b)$: Ապացուցել, որ եթե $F \in \mathfrak{R}_1(a; b)$ և $|f'_y(x, y)| \leq F(x)$, $(x, y) \in (a; b) \times (c; d)$, ապա $I(y) = \int_a^b f(x, y) dx$ ֆունկցիան դիֆերենցելի է, ըստ որում՝

$$I'(y) = \int_a^b f'_y(x, y) dx:$$

3662. Տրված է $f : [a; b] \times [c; d] \rightarrow R$ ֆունկցիան: Դիցուք ցանկացած x -ի համար $f(x, \bullet) \in \mathfrak{R}[c; d]$ և ցանկացած y -ի համար $f(\bullet, y) \in \mathfrak{R}[a; b]$: Ապացուցել, որ եթե f -ը սահմանավուակ է, ապա

$$\int_c^d dy \int_a^b f(x, y) dx = \int_a^b dx \int_c^d f(x, y) dy:$$

3663. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1(R)$: Ապացուցել, որ ցանկացած $A > 0$ թվի համար

$$\int_0^A dx \int_{-\infty}^{+\infty} f(u) \cos x u du = \int_{-\infty}^{+\infty} f(u) \frac{\sin A u}{u} du:$$

3664. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1(a; +\infty)$: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \lim_{p \rightarrow +\infty} \int_a^{+\infty} f(t) \sin p t dt = 0; \quad \text{բ) } \lim_{p \rightarrow +\infty} \int_a^{+\infty} f(t) \cos p t dt = 0:$$

3665. Դիցուք՝ $f \in \mathfrak{R}_1(R)$ և $x_0, S \in R$: Ապացուցել, որ եթե որևէ $h > 0$ բվի համար $\int_0^h \frac{|f(x_0+t) + f(x_0-t) - 2S|}{t} dt$ ինստեգրալը զուգամետ է, ապա

$$\frac{1}{\pi} \int_0^{+\infty} dx \int_{-\infty}^{+\infty} f(u) \cos((u-x_0)x) du = S$$

(Դիմի հայտանիշ):

3666. Դիցուք $f \in \mathfrak{R}_1(R)$ ֆունկցիան $x_0 \in R$ կետում ունի վերջավոր ածանցյալ: Ապացուցել, որ f -ն x_0 կետում ներկայացվում է Ֆուրիեի ինստեգրալով՝

$$f(x_0) = \int_0^{+\infty} (a(\lambda) \cos \lambda x_0 + b(\lambda) \sin \lambda x_0) d\lambda,$$

որտեղ $a(\lambda) = \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^{+\infty} f(u) \cos \lambda u du$, $b(\lambda) = \frac{1}{\pi} \int_{-\infty}^{+\infty} f(u) \sin \lambda u du$:

3667. Ապացուցել Լեժարդի բանաձևը.

$$\Gamma(a) \Gamma\left(a + \frac{1}{2}\right) = \frac{\sqrt{\pi}}{2^{2a-1}} \Gamma(2a), \quad a > 0:$$

3668. Դիցուք՝ $\Phi \in C^1(0; +\infty)$, ցանկացած $a \in (0; +\infty)$ բվի համար $\Phi(a) \neq 0$,

$\Phi(a+1) = a\Phi(a)$ և $\Phi(a)\Phi\left(a + \frac{1}{2}\right) = \frac{\sqrt{\pi}}{2^{2a-1}}\Phi(2a)$: Ապացուցել, որ

$\Phi(a) \equiv \Gamma(a)$:

3669. Ապացուցել, որ ցանկացած դրական a -ի համար

$$\Gamma(a) = \lim_{n \rightarrow \infty} n^{a-1} \prod_{k=0}^{n-1} \frac{k+1}{a+k}:$$

3670. Ցույց տալ, որ $\ln \Gamma(x)$ ֆունկցիան $(0; +\infty)$ -ում ուսուցիկ է:

3671. Դիցուք $\Phi : (0; +\infty) \rightarrow R$ ֆունկցիայի համար $\Phi(a+1) = a\Phi(a)$, $\Phi(1) = 1$ և $\ln \Phi$ -ն ուսուցիկ է: Ապացուցել, որ $\Phi(a) \equiv \Gamma(a)$:

3672. Ապացուցել, որ ցանկացած դրական x -ի համար $\frac{\Gamma'(x+1)}{\Gamma(x+1)} > \ln x$:

3673. Ապացուցել, որ

$$\int_0^{+\infty} \frac{x^{\alpha-1}}{e^x - 1} dx = \Gamma(\alpha) \zeta(\alpha) \quad (\alpha > 1), \quad \int_0^{+\infty} \frac{x^{\alpha-1}}{e^x + 1} dx = \Gamma(\alpha) \zeta^*(\alpha) \quad (\alpha > 0),$$

որաեղ գ(α)-ն Ոիմանի ծետա-ֆունկցիան է՝ $\zeta(\alpha) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^{\alpha}}$,

$$\zeta^*(\alpha) = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^{\alpha}} :$$

$$\text{Այստեղից ստանալ, որ } \lim_{\alpha \rightarrow 0} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^{\alpha}} = \frac{1}{2} :$$

3674. Ապացուցել, որ ցանկացած a -ի համար $\delta_m a_r$ է

$$\Gamma(x+a) = x^a \Gamma(x) (1 + o(1)), \quad x \rightarrow +\infty$$

ասիմպոտիկ բանաձևը:

3675. Օգտվելով ճախորդ խնդրից և $n!-ի$ համար Ստիրլինգի հայտնի բանաձևից (առևս խնդիր 2663)՝ ապացուցել Ստիրլինգի բանաձևը զամնա ֆունկցիայի համար.

$$\Gamma(x) = \sqrt{2\pi} x^{x-\frac{1}{2}} e^{-x} (1 + o(1)), \quad x \rightarrow +\infty :$$

Ծառ փոփոխականի ֆունկցիաների ինտեգրումը

Չուզական պահանջման համար ծառայության մեջ տրված $\mathbf{a} = (a^1, \dots, a^n)$ և $\mathbf{b} = (b^1, \dots, b^n)$ ($a^i < b^i, i = 1, \dots, n$) վեկտորների համար

$$I = I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]} = \left\{ (x^1, \dots, x^n) : a^i \leq x^i \leq b^i, i = 1, \dots, n \right\} = [a^1; b^1] \times \cdots \times [a^n; b^n]$$

n -չափանի փակ զուգահեռանիւստի, ինչպես նաև $I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]} = \text{int } I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}$ բաց զուգահեռանիւստի, ժամանակակից է

$$v(I) = v(I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}) = v(I_{(\mathbf{a}; \mathbf{b})}) = \prod_{i=1}^n (b^i - a^i)$$

Քանածելով: Եթեմն զուգահեռանիւստի ծավալի փոխարեն օգտագործում են չոփաքանություն, ընդ որում, եթե $n = 1$ կամ $n = 2$ $v(I)$ -ն անվանում են համապատասխանարար $I = [a^1; b^1]$ միջակայքի երկարություն կամ $I = [a^1; b^1] \times [a^2; b^2]$ ուղղանկյան մակերես:

$$\text{Եթե } I, I_1, \dots, I_s \text{ զուգահեռանիւստերն այնպիսին են, որ } I = \bigcup_{k=1}^s I_k, \text{ ապա } v(I) \leq \sum_{k=1}^s v(I_k):$$

Իսկ եթե նաև $I_1, \dots, I_s$ զուգահեռանիւստերը զույգ առ զույգ չունեն ներքին կետեր, ապա

$$v(I) = \sum_{k=1}^s v(I_k) \quad (\text{ծավալի սովորություն}):$$

Ցանկացած $t \geq 0$ բիլի համար

$$v(I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}) = t^n v(I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}) \quad (\text{ծավալի համաստեռություն}):$$

Չուզական պահանջման համար իւրաքանչյուր մեջին կարող է տրամադրել առանձին պահանջման համար առանձին պահանջման համար:

$$I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]} = [a^1; b^1] \times \cdots \times [a^n; b^n]$$

Զուգահեռանիւստը: Դիցուք $P_i = (x_0^i, \dots, x_{m_i}^i)$ ($i = 1, \dots, n$) ($[a^i; b^i]$ հաստիքի տրամադրություն): (առև զույգ 8): $P_1, \dots, P_n$ տրամադրություն ծննդած է $I_1, I_2, \dots, I_s$ ($s = m_1 \cdots m_n$) զույգ առ զույգ բնրիանուր ներքին կետեր չունեցած «մակր» զուգահեռանիւստերի լինանիք, պատճեցից յուրաքանչյուրը ներկայացնելու է արքհման միջակայքերի

$$[x_{k_1}^1; x_{k_1+1}^1] \times \cdots \times [x_{k_n}^n; x_{k_n+1}^n], \quad 0 \leq k_i \leq m_i - 1 \quad (i = 1, \dots, n)$$

Դեկադրամայակ արտապայման:

Տրված $P_1, \dots, P_n$ տրամադրություն ծննդած $I_1, I_2, \dots, I_s$ զուգահեռանիւստերի (արքհման զուգահեռանիւստերի) լինանիքը, իսկ եթեմն նաև $P = (P_1, \dots, P_n)$ շարվածքը, անվանում են $I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}$ զուգահեռանիւստի տրամադրություն: $\lambda(P) = \max_{1 \leq k \leq s} \text{diam}(I_k)$ -ն կրչվում է P տրամադրությունից:

Ենա եզրակացին գումարը է բարձր : Այս առաջակած է ի հարաբերական գումարը՝ $I_{[a;b]} \subset R^n$ զուգահեռանիշտափառ վրա որոշված f իրականարժեք ֆունկցիան: Դիցուք P -ն $I_{[a;b]}$ -ի տրում է: Տրուման $I_1, \dots, I_s$ զուգահեռանիշտերից յուրաքանչյուրում լնարեկող մեկական $\xi_1, \dots, \xi_s$ կետ՝ կազմում են

$$\sigma_f(P, \xi) = \sum_{k=1}^s f(\xi_k) v(I_k)$$

գումարը, որն տրուման են f ֆունկցիայի համար $I_{[a;b]}$ -ի P տրումանը և $\xi_1, \dots, \xi_s$ կետերին համապատասխանող ինտեգրալային գումարը:

Սահմանում: Եթել կրչփում է $f: I_{[a;b]} \rightarrow R$ ֆունկցիայի ինտեգրալ (Ռիմանի ինտեգրալ), եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունի $\delta > 0$ թվի, այնպիսին, որ $I_{[a;b]}$ -ի ցանկացած P արուման և դրան համապատասխան ξ , կետերի ցանկացած ընտրության դեպքում

$$\lambda(P) < \delta \Rightarrow |\sigma_f(P, \xi) - \mathcal{I}| < \varepsilon :$$

Եթե սահմանան մեջ հիշատակված Եթել գոյություն ունի, f -ն անվանում են Ռիմանի ինտեգրալ ինտեգրելի և գրում՝

$$\mathcal{I} = \int_I f = \int_{I_{[a;b]}} f(x) dx :$$

Հաճախ, եթե $n \geq 2$, բնորդելու համար, որ ինտեգրալը սահմանված է բազմաչափ արբայրում, Յ-ն անվանում են բազմաչափ (լրկնակի, եռակի և այլն) ինտեգրալ և օգտագործում հետևյալ ծավալուն նշանակումը.

$$\mathcal{I} = \overbrace{\int \cdots \int}^{n} f(x^1, \dots, x^n) dx^1 \cdots dx^n :$$

Դա բարձր կամ ան է ան է բարձր ինտեգրալու անհամար պայմանը: Եթե $f: I_{[a;b]} \rightarrow R$ ֆունկցիան ինտեգրելի է, ապա այն սահմանված է: Դիցուք P -ն $I_{[a;b]}$ զուգահեռանիշտափառ տրում է: Նշանակենք

$$m_k = \inf_{x \in I_k} f(x), \quad M_k = \sup_{x \in I_k} f(x), \quad \Omega_k = M_k - m_k, \quad k = 1, \dots, s,$$

որտեղ $\{I_1, \dots, I_s\}$ -ը արուման գուգահեռանիշտերի լնարենքն է:

Հետևյալ գումարները կրչփում են Դարբուի համապատասխանարար սասրին և վերին գումարները.

$$L_f(P) = \sum_{k=1}^s m_k v(I_k), \quad U_f(P) = \sum_{k=1}^s M_k v(I_k) :$$

Թեորիմ: $f: I_{[a;b]} \rightarrow R$ սահմանափակ ֆունկցիան Ռիմանի ինտեգրելի է այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունի այնպիսի P արում, որի համար

$$\sum_{k=1}^s \Omega_k v(I_k) = U_f(P) - L_f(P) < \varepsilon :$$

Եթե f -ը սահմանափակ է, ապա գոյություն ունին

$$\sup_P L_f(P) = L \int f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} \text{ и } \inf_{I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}} U_f(P) = U \int f(\mathbf{x}) d\mathbf{x}$$

Վերջավոր ճշգրիտ եզրերը, որմն կոչվում են $\int$ ֆունկցիայի համապատասխանքար ստարիմ և վերիմ ինտեգրալներ: Դրանց հավասարությունն անհրաժեշտ և բավարար է, որպեսզի f -ն $I_{[\mathbf{a}; \mathbf{b}]}$ -ի վրա լինի ինտեգրելի:

Զ բ ո չ ա փ ի և զ բ ո ծ ա լ ի թ ա զ մ ո թ յ ո ն ն ե թ : $A \subset R^n$ բազմությանը կոչվում է զարդարված բազմություն, եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյացյան ունի n -չափանի գուգահեռանիստերի վերջավոր ընտանիք՝ $I_1, \dots, I_m$, այնպիսին, որ

$$A \subset \bigcup_{k=1}^{\infty} I_k \text{ և } \sum_{k=1}^{\infty} v(I_k) < \varepsilon :$$

$A \subset R^n$ բազմությունը կոչված է զարդարված բազմություն, եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյացյան ունի n -չափանի գուգահեռանիստերի վերջավոր ընտանիք՝ $I_1, \dots, I_m$, այնպիսին, որ

$$A \subset \bigcup_{k=1}^m I_k \text{ և } \sum_{k=1}^m v(I_k) < \varepsilon :$$

Եթե A -ն զարդարված է, ապա կզրկելի $\mu(A) = 0$, իսկ եթե զարդարված՝ $v(A) = 0$: Ցանկացած զարդարված բազմություն նաև զարդարված է:

Եթե $f: X \rightarrow R$ ($X \subset R^n$) ֆունկցիան $X \setminus X_0$ ($X_0 \subset X$) բազմության յուրաքանչյուր կետում բավարարություն է որոշակի պայմանի և $\mu(X_0) = 0$, ապա ասում են, որ f -ը նշանակած պայմանի բավարարություն է X բազմության վրա համարյա ամենալուրեց:

Լ ե թ ե զ ի հ ա յ տ ա ն ի շ ը : Որպեսզի $f: I \rightarrow R$ ֆունկցիան ներմանի իմաստով լինի ինտեգրելի, անհրաժեշտ է և բավարար, որ f -ը I -ի վրա լինի սահմանակալ և համարյա ամենալուրեց:

Ի ն տ ե զ ր ա լ ց ա ն կ ա ց ա ծ թ ա զ մ ո թ յ ա մ թ : Գիցուք I -ն R^n -ում գուգահեռանիստ է, $D \subset I$ և f -ը D -ի վրա որոշված իրականարժեք ֆունկցիա է: Կասուցենք $f^*: I \rightarrow R$ ֆունկցիան հետևյալ բառամականությունում:

$$f^*(\mathbf{x}) = \begin{cases} f(\mathbf{x}), & \mathbf{x} \in D, \\ 0, & \mathbf{x} \in I \setminus D. \end{cases}$$

Սահմանում: f^* ֆունկցիայի իմաստեղավոր, եթե այն գոյացյան ունի, կոչվում է f ֆունկցիայի ինտեգրալ D բազմությամբ (D -ով ասպածված) և նշանակվում

$$\int_D f^* = \int_D f = \int_D f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} :$$

Այս պայմաններում f -ը կոչվում է D բազմության վրա ինտեգրելի: Նկատենք, որ f ֆունկցիայի ինտեգրալ որժեքը կախված չէ D -ն պարանակող I գուգահեռանիստի ընտրությունից:

D բազմության վրա ինտեգրելի իրականարժեք ֆունկցիաների դասը նշանակվում է $\mathcal{R}(D)$ -ով:

Ըստ բարդացման կազմության պարզաբանությունը կազմակերպվում է ժամանակակից կազմության վերաբերյալ (ուղարկությունը կազմակերպվում է առաջնային և եղանակային կազմության վերաբերյալ)։ Եթե $\mu(\partial D) = 0$ ՝ D բազմության ժամանակակից կազմության վերաբերյալ առաջնայինը է հետագա բանաձևը։

$$v(D) = \int_D \chi_D(x) dx,$$

որտեղ I -ն D -ն պարբռական գուգահեռամիան է, իսկ χ_D -ն՝ D բազմության բնութագրի ֆունկցիան։

$$\chi_D(x) = \begin{cases} 1, & x \in D, \\ 0, & x \in R^n \setminus D. \end{cases}$$

Նկատենք, որ χ_D -ի ինտեգրելիությունը բիում է $\mu(\partial D) = 0$ պայմանից։

$\Re(D)$ դասի կատալոգում գուգահեռամիանը բազմությունը ժամանակակից է։ Տաճակացնեն $f, g \in \Re(D)$ ֆունկցիաների համար

ա) $\alpha f + \beta g \in \Re(D)$ ($\alpha, \beta \in R$), ընդունում՝

$$\int_D (\alpha f + \beta g) dx = \alpha \int_D f dx + \beta \int_D g dx;$$

բ) $f \cdot g \in \Re(D)$;

$$\text{զ) } |f| \in \Re(D), \text{ ընդունում՝ } \left| \int_D f \right| \leq \int_D |f| dx.$$

Ինտեգրալի աղիախիլությունը եթե D_1 և D_2 բազմությունները R^n -ում ժողոված իմաստով չափելի են, ապա $D_1 \cup D_2$ և $D_1 \cap D_2$ բազմությունները նույնպես չափելի են։ Եթե $f \in \Re(D_1 \cup D_2)$, ապա D_1 , D_2 և $D_1 \cap D_2$ բազմություններից յուրաքանչյուրի վրա f -ը ՈՒմանի իմաստով ինտեգրելի է։ Եթե հայտնի է նաև, որ $\mu(D_1 \cap D_2) = 0$, ապա

$$\int_{D_1 \cup D_2} f = \int_{D_1} f + \int_{D_2} f.$$

Ինտեգրալի մասնաւությունը եթե $f, g \in \Re(D)$ և $f \geq g$, ապա $\int_D f \geq \int_D g$ ։

Միջին արժեքի բնարկությունը եթե $f \in \Re(D)$, $m = \inf_{x \in D} f(x)$, $M = \sup_{x \in D} f(x)$, ապա գոյություն ունի ունի $\mu \in [m; M]$ թիվ, այնպիսին, որ

$$\int_D f = \mu \cdot v(D).$$

Եթե նաև D չափելի բազմությունը զծորեն կապակցված է և $f \in C(D)$, ապա գոյություն ունի $\xi \in D$ կետ, այնպիսին, որ

$$\int_D f(x) dx = f(\xi) \cdot v(D).$$

Ի ն ա ն զ բ ա լ ի ք ե բ ո մ ը հ ա ջ ո բ դ ա կ ա ն ի ն ա ն զ բ ա լ ն ի ք ի : Դիցուք I_m -ը և I_n -ը համապատասխանաբար R^m -ում և R^n -ում գուգահեռամիաններ են և $f(x, y)$ -ը $I_m \times I_n \subset$

$\subset R^{m+n}$ զոգահեռանիստի վրա որոշված իրականարժեք ֆունկցիա է: Այս դեպքում ընթառնած է f ֆունկցիայի ինտեգրալը նշանակել $\int f(x, y) dx dy$:

Տուրինիի քերեմը: Եթե $f \in \mathcal{R}(I_m \times I_n)$ և ցանկացած x -ի համար գոյություն ունի
 $\mathfrak{J}(x) = \int_{I_n} f(x, y) dy$

ինտեգրալը, ապա այն ըստ x վավիխաւկանի I_m -ի վրա ինտեգրելի է, ընդ որում

$$\int_{I_m \times I_n} f(x, y) dx dy = \int_{I_m} \mathfrak{J}(x) dx = \int_{I_m} \left\{ \int_{I_n} f(x, y) dy \right\} dx :$$

Ազ կողմում գրվածը կրչվում է Խաչորյական ինտեգրալ և նշանակվում՝ $\int_{I_m} dx \int_{I_n} f(x, y) dy$:

Հետևանք 1: Դիցուք $I = [a^1; b^1] \times \cdots \times [a^n; b^n]$ և $f \in \mathcal{R}(I)$: Այդ դեպքում

$$\int_I f = \int_{a^n}^{b^n} dx^n \int_{a^{n-1}}^{b^{n-1}} \cdots \int_{a^1}^{b^1} f(x^1, \dots, x^n) dx^1,$$

եթե այդ կամում գրված հաջորդական ինտեգրալը գոյություն ունի:

Հետևանք 2: Դիցուք G -ն R^{n-1} -ում չափելի բազմություն է, $\varphi_1, \varphi_2 \in C(\overline{G})$, $\varphi_1 \leq \varphi_2$ և

$D = \{(x, y) \in R^n : x \in G, \varphi_1(x) \leq y \leq \varphi_2(x)\}$: Այդ դեպքում D -ն R^n -ում չափելի բազմություն է և եթե $f \in \mathcal{R}(D)$, ապա

$$\int_D f(x, y) dx dy = \int_G dx \int_{\varphi_1(x)}^{\varphi_2(x)} f(x, y) dy :$$

Փռ փռ ին ա կ ա ն ի փռ ին ա ր ի ն ո մ ը ք ա զ ն ա կ ի ի ն ո ն գ ր ա լ ո մ : Դիցուք D_t -ն և D_x -ը R^n -ում բաց, սահմանափակ բազմություններ են, φ -ն D_t -ն D_x -ի վրա արտապատկերող լինելու ֆիզիկ է, E_t -ն և E_x -ը համապատասխանաբար D_t -ի և D_x -ի ենթաբազմություններ են, այնախիք, որ $\overline{E_t} \subset D_t$, $\overline{E_x} \subset D_x$ և $E_x = \varphi(E_t)$: Այս պայմաններում, եթե $f \in \mathcal{R}(E_x)$, ապա $(f \circ \varphi)| \det \varphi' | \in \mathcal{R}(E_t)$, ընդ որում

$$\int_{E_x} f(x) dx = \int_{E_t} (f \circ \varphi)(t) |\det \varphi'(t)| dt :$$

Ի ն ո ն ե զ ր ա ւ լ ի կ ի ր ա ւ ո ո ք յ ո ն ն ե բ ը : Գլանակերպի ծավալը: Դիցուք D -ն R^2 -ում սահմանափակ բազմություն է, $\varphi(x, y)$ -ը և $\psi(x, y)$ -ը D -ի վրա որոշված իրականարժեք ֆունկցիաներ են, ընդ որում $\varphi \leq \psi$: Եթե D -ն R^2 -ում բառակրտի է և $\varphi, \psi \in \mathcal{R}(D)$, ապա

$$G = \{(x, y, z) \in R^3 : (x, y) \in D, \varphi(x, y) \leq z \leq \psi(x, y)\}$$

գլանակերպ R^3 -ում խորանարդի է, ընդ որում

$$v(G) = \iiint_G dx dy dz = \iint_D [\psi(x, y) - \varphi(x, y)] dx dy :$$

Մակերևույթի մակերեսը: Դիցուք G -ն R^2 -ում բաց, սահմանափակ բազմություն է և $f \in C^1(G)$: Եթե D -ն բատակածվի է և $\overline{D} \subset G$, ապա $z = f(x, y)$, $(x, y) \in D$, մակերևույթի մակերեսը որոշվում է

$$S = \iint_D \sqrt{1 + f_x'^2 + f_y'^2} dx dy$$

բանաձևում:

Եթե մակերևույթը տրված է $x = \xi(u, v)$, $y = \eta(u, v)$, $z = \zeta(u, v)$ $(u, v) \in D$ պարտավորական հավասարադաշտություն, որտեղ D -ն R^2 -ում բատակածվի ավելացվություն է և $\xi, \eta, \zeta \in C^1(D)$, ապա մակերևույթի մակերեսը արտահայտվում է

$$S = \iint_D \sqrt{EG - F^2} du dv$$

բանաձևով, որում $E = \xi_u'^2 + \eta_u'^2 + \zeta_u'^2$, $G = \xi_v'^2 + \eta_v'^2 + \zeta_v'^2$, $F = \xi_u' \xi_v' + \eta_u' \eta_v' + \zeta_u' \zeta_v'$:

Ա

3676. Դիցուք

$$f(x, y) = \begin{cases} 0, & \text{եթե } 0 \leq x < \frac{1}{2}, \\ 1, & \text{եթե } \frac{1}{2} \leq x \leq 1: \end{cases}$$

Համոզվելոր ՝ f -ն ինտեգրելի է $[0;1] \times [0;1]$ քառակուսու վրա և որ

$$\iint_{\substack{0 \leq x \leq 1 \\ 0 \leq y \leq 1}} f(x, y) dx dy = \frac{1}{2}:$$

3677. Դիցուք I -ն R^n -ում զուգահեռանիսաւ է, f -ը՝ I -ի վրա որոշված իրականարժեք ֆունկցիա, իսկ P -ը՝ I -ի արողիում: Ապացուցել, որ f -ն I -ի վրա ինտեգրելի է այն և միայն այն դեպքում, եթե այն ինտեգրելի է P արողիմանը պատկանող յուրաքանչյուր I_k ($k = 1, \dots, s$) զուգահեռանիսաւի վրա, ընդ որում՝

$$\int_I f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} = \sum_{k=1}^s \int_{I_k} f(\mathbf{x}) d\mathbf{x}:$$

3678. Դիցուք՝ $f(x, y) = \chi(x) \cdot R(y)$, որտեղ χ -ն Դիրիխլեի ֆունկցիան է, իսկ R -ը՝ Ռիմանի: Ցույց տալ, որ f -ն ինտեգրելի է $I = [0;1] \times [0;1]$ քառակուսու վրա և որ

$$\iint_I f(x, y) dx dy = 0:$$

3679. Հարմար ձևով կազմելով ինտեգրալային գումարները, հաշվել

$$\iint_D xy \, dx \, dy - \underline{0},$$

$$\begin{cases} 0 \leq x \leq 1 \\ 0 \leq y \leq 1 \end{cases}$$

դիտարկելով այն որպես այդ գումարների սահման:

3680. $D = \{(x, y) : 1 \leq x \leq 2, 1 \leq y \leq 3\}$ աիրույքը $x = 1 + \frac{i}{n}$, $y = 1 + \frac{2j}{n}$

$(i, j = 1, \dots, n)$ ուղղղությունութեան կազմել $f(x, y) = x^2 + y^2$ ֆունկցիայի Դարբուի գումարները: Հաշվել գումարների սահմանը, եթե $n \rightarrow \infty$:

3681. Դիցուք $f, g : A \rightarrow R$ ($A \subset R^n$) ֆունկցիաներն ինտեգրելի են և $f(\mathbf{x}) \leq g(\mathbf{x})$ ($\mathbf{x} \in A$): Ապացուցել, որ $\int_A f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} \leq \int_A g(\mathbf{x}) d\mathbf{x}$:

3682. Ապացուցել, որ եթե $f : A \rightarrow R$ ($A \subset R^n$) ֆունկցիան ինտեգրելի է, ապա $|f|$ -ը նույնպես ինտեգրելի է և $\left| \int_A f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} \right| \leq \int_A |f(\mathbf{x})| d\mathbf{x}$:

3683. Ապացուցել հավասարությունը.

$$\iint_D X(x)Y(y) dx dy = \int_a^A X(x) dx \cdot \int_b^B Y(y) dy,$$

որտեղ $D = [a; A] \times [b; B]$, $X \in \mathfrak{R}[a; A]$, $Y \in \mathfrak{R}[b; B]$:

Տրված D բազմությամբ $\iint_D f(x, y) dx dy$ կրկնակի ինտեգրալը բերել հաջորդական ինտեգրալի (3684-3688).

3684. D -ն $O(0,0)$, $A(1,0)$, $B(1,1)$ գազարներով եռանկյունն է:

3685. D -ն $O(0,0)$, $A(1,0)$, $B(1,2)$, $C(0,1)$ գազարներով սեղանն է:

3686. D -ն $y = x^2$, $y = 1$ եզրերով դարարուական սեղմենտն է:

3687. D -ն $x^2 + y^2 \leq 1$ շրջանն է:

3688. D -ն $y = x^2$, $y = 2x^2$, $y = 1$, $x > 0$ գծերով սահմանավակված պատկերն է:

Հաշվել ինտեգրալը (3689-3694).

3689. $\iint_D x \sin(x+y) dx dy$, $D = [0; \pi] \times [0; \pi/2]$:

3690. $\iint_D x^2 y e^{xy} dx dy$, $D = [0;1] \times [0;2]$:

3691. $\iint_D (x+y) dx dy$, $D = \{(x,y) : 0 \leq x \leq 1, 0 \leq y \leq x^2\}$:

3692. $\iint_D xy^2 dx dy$, $D = \{(x,y) : 0 \leq x \leq 1, x^3 \leq y \leq x^2\}$:

3693. $\iint_D (x^2 + yx) dx dy$, $D = \{(x,y) : y^2 \leq x \leq y\}$:

3694. $\iint_D r^2 \sin^2 \varphi dr d\varphi$, $D = \{(r,\varphi) : 0 \leq r \leq a, 0 \leq \varphi \leq 2\pi\}$:

3695. Հաշվել

$$I = \int_a^A dx \int_b^B f(x,y) dy$$

ինտեգրալը, եթե $f(x,y) = F''_{xy}(x,y)$:

3696. Ապացուցել Դիրիխլի բանաձևը.

$$\int_0^a dx \int_0^x f(x,y) dy = \int_0^a dy \int_0^y f(x,y) dx, \quad a > 0 :$$

Փոխել ինտեգրման կարգը (3697-3705).

3697. $\int_0^2 dx \int_x^{2x} f(x,y) dy$:

3698. $\int_0^1 dy \int_y^{\sqrt{y}} f(x,y) dx$:

3699. $\int_0^2 dx \int_{2x}^{6-x} f(x,y) dy$:

3700. $\int_1^e dx \int_0^{\ln x} f(x,y) dy$:

3701. $\int_0^1 dx \int_{x^3}^{x^2} f(x,y) dy$:

3702. $\int_0^{48} dy \int_{y/12}^{\sqrt{y/3}} f(x,y) dx$:

3703. $\int_0^1 dx \int_0^x f(x,y) dy + \int_1^2 dx \int_0^{2-x} f(x,y) dy$:

3704. $\int_0^1 dx \int_0^{x^2} f(x,y) dy + \int_1^3 dx \int_0^{\frac{1-x}{2}} f(x,y) dy$:

$$3705. \int_0^1 dx \int_0^{x^{\frac{2}{3}}} f(x, y) dy + \int_1^2 dx \int_0^{1-\sqrt{4x-x^2}-3} f(x, y) dy :$$

Հաշվել ինտեգրալը (3706-3709).

$$3706. \iint_D xy^2 dx dy, D\text{-ն } y^2 = 2px, x = \frac{p}{2} \quad (p > 0) \text{ կորերով սահմանափակ-}$$

ված տիրույթն է:

$$3707. \iint_D (x^2 + y^2) dx dy, D\text{-ն } y = x, y = x + a, y = a, y = 3a \quad (a > 0) \text{ ուղղ-}$$

ներով սահմանափակված զուգահեռագիծն է:

$$3708. \iint_D \frac{x^2}{y^2 + 1} dx dy, D\text{-ն } y = x, y = 0, xy = 1, x = 2 \text{ գծերով սահմանա-}$$

փակված տիրույթն է:

$$3709. \iint_D (x^2 + 2y^2 - xy) dx dy, D = \{(x, y) : |x| + |y| \leq a\}:$$

Տրված D քազմությամբ $\iint_D f(x, y) dx dy$ կրկնակի ինտեգրալում անցնել

$x = r \cos \varphi, y = r \sin \varphi$ թևնային կոորդինատների և բերել այն հաջորդական ինտեգրալի (3710-3713).

$$3710. D\text{-ն } x^2 + y^2 \leq a^2 \text{ շրջանն է:}$$

$$3711. D\text{-ն } x^2 + y^2 \leq ax \quad (a > 0) \text{ շրջանն է:}$$

$$3712. D\text{-ն } 0 \leq x \leq 1, 0 \leq y \leq 1-x \text{ եռանկյունն է:}$$

$$3713. D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 4x, y \geq x\} \text{ շրջանային սեղմենտն է:}$$

Անցնելով $x = r \cos \varphi, y = r \sin \varphi$ թևնային կոորդինատների՝ հաշվել ինտեգրալը (3714-3716).

$$3714. \iint_{x^2 + y^2 \leq a^2} \sqrt{x^2 + y^2} dx dy :$$

$$3715. \iint_{\pi^2 \leq x^2 + y^2 \leq 4\pi^2} \sin \sqrt{x^2 + y^2} dx dy :$$

$$3716. \iint_D \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2}} dx dy, D\text{-ն սահմանափակված է } \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1 \text{ էլիպսով:}$$

Գտնել արված կորերով սահմանափակված պասկերի մակերեսը (3717-3724).

$$3717. x = 0, y = 0, x + y = 1:$$

$$3718. y = x, y = 5x, x = 1:$$

$$3719. xy = a^2, x + y = \frac{5}{2}a:$$

$$3720. \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1:$$

$$3721. 2y = x^2, x = y:$$

$$3722. y = \sqrt{x}, y = 2\sqrt{x}, x = 4:$$

$$3723. (x - y)^2 + x^2 = a^2, a > 0:$$

$$3724. 4y = x^2 - 4x, x - y - 3 = 0:$$

Անցնելով քևոային կոորդինատների՝ գտնել տրված կորերով սահմանափակված պատկերի մակերեսը (3725-3728).

$$3725. (x^2 + y^2)^2 = 2ax^3:$$

$$3726. (x^2 + y^2)^3 = x^4 + y^4:$$

$$3727. (x^2 + y^2)^2 = 2a^2(x^2 - y^2):$$

$$3728. (x^2 + y^2)^2 = 2a^2xy:$$

Կատարելով վովտիսականի վոխարինում՝ գտնել տրված կորերով սահմանափակված պատկերի մակերեսը (3729-3732).

$$3729. x + y = a, x + y = b, y = \alpha x, y = \beta x \quad (0 < a < b, 0 < \alpha < \beta):$$

$$3730. xy = a^2, xy = 2a^2, y = x, y = 2x \quad (x > 0, y > 0):$$

$$3731. y^2 = 2px, y^2 = 2qx, x^2 = 2ry, x^2 = 2sy \quad (0 < p < q, 0 < r < s):$$

$$3732. (a_1x + b_1y + c_1)^2 + (a_2x + b_2y + c_2)^2 = 1, d = a_1b_2 - a_2b_1 \neq 0:$$

Դանել տրված մակերևույթներով սահմանափակված մարմնի ծավալը (3733-3737).

$$3733. x - y + z = 6, x + y = 2, x = y, y = 0, z = 0:$$

$$3734. \frac{x}{a} + \frac{y}{b} + \frac{z}{c} = 1, x = 0, y = 0, z = 0:$$

$$3735. z = a + x, z = -a - x, x^2 + y^2 = a^2:$$

$$3736. z = x^2 + y^2, y = x^2, y = 1, z = 0:$$

$$3737. x^2 + y^2 = R^2, x^2 + z^2 = R^2:$$

Անցնելով քևոային կոորդինատների՝ գտնել տրված մակերևույթներով սահմանափակված մարմնի ծավալը (3738-3741).

$$3738. z^2 = xy, x^2 + y^2 = a^2:$$

$$3739. z = x + y, (x^2 + y^2)^2 = 2xy, z = 0 \quad (x > 0, y > 0):$$

$$3740. z = x^2 + y^2, x^2 + y^2 = x, x^2 + y^2 = 2x, z = 0:$$

$$3741. x^2 + y^2 - az = 0, (x^2 + y^2)^2 = a^2(x^2 - y^2), z = 0 \quad (a > 0):$$

Կատարելով վովտիսականի վոխարինում՝ գտնել տրված մակերևույթներով սահմանափակված մարմնի ծավալը (3742-3745).

$$3742. z^2 = xy, x + y = a, x + y = b \quad (0 < a < b):$$

$$3743. z = x^2 + y^2, xy = a^2, xy = 2a^2, y = \frac{x}{2}, y = 2x, z = 0:$$

$$3744. z = xy, x^2 = y, x^2 = 2y, y^2 = x, y^2 = 2x, z = 0:$$

$$3745. z^2 = xy, xy = 1, xy = 4, y^2 = x, y^2 = 3x, z = 0:$$

***

Հաշվել հաջորդական ինստեղալը (3746-3747).

$$3746. \int_0^1 dx \int_{-\sqrt{1-x^2}}^{\sqrt{1-x^2}} dy \int_0^a dz :$$

$$3747. \int_{-R}^R dx \int_{-\sqrt{R^2-x^2}}^{\sqrt{R^2-x^2}} dy \int_0^{\sqrt{R^2-x^2-y^2}} dz : (x^2 + y^2) dz :$$

Հաշվել եռակի ինստեղալը (3748-3751).

$$3748. \iiint_V xy^2 z^3 dx dy dz, V - ն սահմանափակված է z = xy, y = x, x = 1,$$

$z = 0$ մակերևույթներով:

$$3749. \iiint_V xyz dx dy dz, V = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 + z^2 \leq 1, x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0\}:$$

$$3750. \iiint_V z dx dy dz, V - ն \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1 \text{ էլիպսախով սահմանափակված}$$

մարմնի վերին կեսն է. $z \geq 0$:

$$3751. \iiint_V x dx dy dz, V - ն x = 0, y = 0, z = 0, y = h, x + z = a \text{ հարթություն-ներով սահմանափակված պլիզման է:}$$

φ, r, h զանային կոորդինատները արվում են $x = r \cos \varphi, y = r \sin \varphi, z = h$ արտապատկերմամբ, որի յակորհանը հետևյալն է. $\frac{D(x, y, z)}{D(r, \varphi, \psi)} = r$:

Ընդհանրացված φ, ψ, r սֆերիկ կոորդինատները արվում են $x = a \cos^\alpha \varphi \cos^\beta \psi, y = b r \sin^\alpha \varphi \cos^\beta \psi, z = c r \sin^\beta \psi$ արտապատկերմամբ (a - ն, b - ն, c - ն, α - ն և β - ն հաստատվենք են) $r \geq 0, 0 \leq \varphi \leq 2\pi, -\frac{\pi}{2} \leq \psi \leq \frac{\pi}{2}$, որի յակորհանը հետևյալն է.

$$\frac{D(x, y, z)}{D(r, \varphi, \psi)} = \alpha \beta a b c r^2 \cos^{\alpha-1} \varphi \sin^{\alpha-1} \varphi \cos^{2\beta-1} \psi \sin^{\beta-1} \psi :$$

Անցնելով սֆերիկ կոորդինատների՝ հաշվել ինակարալը (3752-3754).

$$3752. \iiint_V \sqrt{x^2 + y^2 + z^2} dx dy dz, V - ն x^2 + y^2 + z^2 = z \text{ մակերևույթով սահմանափակված մարմինն է:}$$

$$3753. \iiint_V \frac{xyz}{x^2 + y^2} dx dy dz, V\text{-ն սահմանավակված է } (x^2 + y^2 + z^2)^2 = a^2 xy$$

մակերևույթով և $z = 0$ հարթությամբ:

$$3754. \iiint_V \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} - \frac{z^2}{c^2}} dx dy dz, V\text{-ն } \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} \leq 1 \text{ էլիպտիդն է:}$$

Եռակի ինսեղրակի միջոցով գտնել տրված մակերևույթներով սահմանավակված մարմնի ծավալը (3755-3758).

$$3755. z = x^2 + y^2, z = 2x^2 + 2y^2, y = x, y = x^2 :$$

$$3756. z = x + y, z = xy, x + y = 1, x = 0, y = 0 :$$

$$3757. z = x^2 + y^2, z^2 = xy :$$

$$3758. z = 6 - x^2 - y^2, z = \sqrt{x^2 + y^2} :$$

Անցնելով սֆերիկ կամ զլանային կոորդինատների՝ գտնել տրված մակերևույթներով սահմանավակված մարմնի ծավալը (3759-3762).

$$3759. x^2 + y^2 + z^2 = 2az, x^2 + y^2 \leq z^2 : \quad 3760. \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1 :$$

$$3761. (x^2 + y^2 + z^2)^2 = axyz \quad (a > 0) :$$

$$3762. x^2 + y^2 + z^2 = a^2, x^2 + y^2 + z^2 = b^2, x^2 + y^2 = z^2, z \geq 0 \quad (0 < a < b) :$$

Կատարելով վոլովչականի վոլովարքնում գտնել տրված մակերևույթներով սահմանավակված մարմնի ծավալը (3763-3766).

$$3763. (a_1x + b_1y + c_1z)^2 + (a_2x + b_2y + c_2z)^2 + (a_3x + b_3y + c_3z)^2 = R^2, \text{ եթե}$$

$$\Delta = \begin{vmatrix} a_1 & b_1 & c_1 \\ a_2 & b_2 & c_2 \\ a_3 & b_3 & c_3 \end{vmatrix} \neq 0 :$$

$$3764. x + y + z = a, x + y + z = 2a, x + y = z, x + y = 2z, y = x, y = 3x :$$

$$3765. x^2 + z^2 = a^2, x^2 + z^2 = b^2, x^2 - y^2 - z^2 = 0 \quad (x > 0), 0 < a < b :$$

$$3766. (x^2 + y^2 + z^2)^3 = \frac{a^6 z^2}{x^2 + y^2} :$$

3767. Ապացուցել, որ եթե $a_i < b_i$, $i = 1, \dots, m$, ապա $[a_1; b_1] \times \cdots \times [a_m; b_m]$ բազմությունը գրութափակի չէ:

3768. Ապացուցել, որ եթե բազմությունն ունի ներքին կետ, ապա այն գրութափակի չէ:

3769. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^m$ բազմությունը ժողովանի իմաստով չափելի է և $\text{int } A = \emptyset$, ապա $\nu(A) = 0$:

3770. Ապացուցել, որ եթե $A_i \subset R^m$, $i = 1, 2, \dots$, բազմություններից յուրաքանչյուրն ունի գրութափ, ապա $\bigcup_{i=1}^{\infty} A_i$ -ն նույնպես ունի գրութափ:

3771. Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^m$ կոմպակտ բազմությունն ունի գրութափ, ապա այն ունի գրութափակ:

3772. ա) Ապացուցել, որ անսահմանափակ բազմությունը չի կարող ունենալ գրութափակ:

բ) Բերել գրութափի փակ բազմության օրինակ, որը չունի գրութափակ:

3773. ա) Ցույց տալ, որ եթե $\nu(A) = 0$, ապա $\nu(\partial A) = 0$;

բ) Բերել գրութափի բազմության օրինակ, որի եզրային կետերի բազմությունը գրութափի չէ:

3774. Կառուցել բաց և սահմանափակ բազմություն, որը ժողովանի իմաստով չափելի չէ:

Ցույց: Դիտարկել $A = \bigcup_{i=1}^{\infty} (a_i; b_i)$ բազմությունը, որտեղ $(a_i; b_i)$ -երն ընտրված են այնպես, որ A -ն սարտունակում է $(0; 1)$ -ին պատկանող բոլոր ռացիոնալ թվերը և $\sum_{i=1}^{\infty} (b_i - a_i) < 1$:

3775. Դիցուք C -ն սահմանափակ, գրութափի բազմություն է, իսկ χ_C -ն՝ C -ի բնութագրիչ ֆունկցիան: Ապացուցել, որ եթե $A \subset R^n$ բազմության համար $\int_A \chi_C(\mathbf{x}) d\mathbf{x}$ -ը գոյություն ունի, ապա այն հավասար է զրոյի:

3776. Դիցուք $f \in \mathfrak{R}[a; b]$ ֆունկցիան ոչ բացասական է: Ապացուցել, որ $A_f = \{(x; y) : 0 \leq y \leq f(x)\}$ սեղանակերպը բառակուսնի է, ընդ որում նրա մակերեսը հավասար է $\int_a^b f(x) dx$ -ի:

3777. Ապացուցել, որ եթե $f : A \rightarrow R$ ($A \subset R^m$) իմանգրելի ֆունկցիան ոչ բացասական է և $\int_A f(\mathbf{x}) d\mathbf{x} = 0$, ապա $\{\mathbf{x} \in A : f(\mathbf{x}) \neq 0\}$ բազմությունն ունի գրութափ:

3778. Դիցուք $D \subset R^n$ բազմությունը ժորդանի իմաստով չափելի է և $f, g \in \mathfrak{R}(D)$: Ապացուել, որ եթե f և g ֆունկցիաները D -ի վրա համարյա ամենուրեք հավասար են, ապա $\int_D f = \int_D g$:

3779. Ծշմարի՞ւ է արդյոք, որ եթե $f \in \mathfrak{R}(D)$ և $g : D \rightarrow R$ ֆունկցիան D -ի վրա համարյա ամենուրեք հավասար է f -ին, ապա $g \in \mathfrak{R}(D)$: Բերել համապատասխան օրինակ:

3780. Ապացուել, որ եթե $f \in \mathfrak{R}(D)$ և $g : D \rightarrow R$ սահմանավակ ֆունկցիան f -ից տարբերվում է միայն զրո ծավալի բազմության վրա, ապա $g \in \mathfrak{R}(D)$:

3781. Ապացուել, որ A վակ զուգահեռանիստի մեջ ընկած C բազմությունը չափելի է ըստ ժորդանի այն և միայն այն դեպքում, եթե ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունի A զուգահեռանիստի այնպիսի P արտիում, որ

$$\sum_{S \in P^1} v(S) - \sum_{S \in P^2} v(S) < \varepsilon,$$

որտեղ P^1 -ը բաղկացած է P -ին պատկանող և C -ի հետ հաստիք զուգահեռանիստերից, իսկ P^2 -ը՝ C -ի մեջ պարունակվողներից:

3782. Ցույց ատա, որ եթե A -ն չափելի է ըստ ժորդանի, ապա ցանկացած $\varepsilon > 0$ թվի համար գոյություն ունի $C \subset A$ կոնպակալ բազմություն, այնպիսին որ $\int_A \chi_{A \setminus C}(x) dx < \varepsilon$:

3783. Դիցուք $f, g \in C[a, b]$: Ապացուել անհավասարությունը.

$$\left[\int_a^b f(x)g(x) dx \right]^2 \leq \int_a^b f^2(x) dx \int_a^b g^2(x) dx :$$

$$Ցույց: \int_a^b dx \int_a^b (f(x)g(y) - f(y)g(x))^2 dy \geq 0 :$$

3784. Պարզել ինսեգրալի նշանը.

$$\text{ա) } \iint_{x^2 + y^2 \leq 4} \sqrt[3]{1 - x^2 - y^2} dx dy ; \quad \text{բ) } \iint_{\substack{0 \leq x \leq 1 \\ -1 \leq y \leq 1-x}} \arcsin(x+y) dx dy :$$

3785. Դիցուք

$$f(x, y) = \begin{cases} \frac{1}{y^2}, & \text{եթե } 0 < x < y < 1, \\ -\frac{1}{x^2}, & \text{եթե } 0 < y < x < 1, \\ 0, [0; 1]^2 - \text{ու մնացած կեսերում:} \end{cases}$$

Ապացուցել, որ

ա) գոյություն ունեն $\int_0^1 dx \int_0^1 f(x, y) dy$ և $\int_0^1 dy \int_0^1 f(x, y) dx$ հաջորդական իմաստավալները, բայց իրար հավասար չեն;

բ) $f - \eta [0; 1]^2$ -ու վրա իմաստավելի չեն:

Հաջորդական իմաստավալներում վիշտել իմաստավման կարգը (3786-3789).

$$3786. \int_0^{2a} dx \int_{\sqrt{2ax-x^2}}^{\sqrt{2ax}} f(x, y) dy, \quad a > 0 : \quad 3787. \int_0^{2\pi} dx \int_0^{\sin x} f(x, y) dy :$$

$$3788. \int_0^a dx \int_{\frac{a^2-x^2}{2a}}^{\sqrt{a^2-x^2}} f(x, y) dy :$$

$$3789. \int_0^2 dx \int_{5-\sqrt{25-x^2}}^x f(x, y) dy + \int_2^4 dx \int_{5-\sqrt{25-x^2}}^2 f(x, y) dy :$$

Կատարել $x = r \cos \varphi$, $y = r \sin \varphi$ վորվուխականի վոխարինում և վոխել իմաստավման կարգը (3790-3793).

$$3790. \int_0^1 dx \int_0^1 f(x, y) dy :$$

$$3791. \int_0^1 dx \int_{1-x}^{\sqrt{1-x^2}} f(x, y) dy :$$

$$3792. \int_0^2 dx \int_x^{\sqrt{3}x} f(\sqrt{x^2+y^2}) dy :$$

$$3793. \int_0^1 dx \int_0^{x^2} f(x, y) dy :$$

Անցնելով բևեռային կոորդինատներ՝ կրկնակի իմաստավը բերել մեկ վորվուխականի ֆունկցիայի իմաստավի (3794-3797).

$$3794. \iint_D f\left(\sqrt{x^2+y^2}\right) dx dy, D = \{(x, y) : |x| \leq 1, |y| \leq |x|\} :$$

$$3795. \iint_D f\left(\frac{y}{x}\right) dx dy, D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq x\} :$$

$$3796. \iint_D f\left(\frac{xy}{x^2+y^2}\right) dx dy, D = \{(x, y) : \sqrt{|x|} \leq y \leq 1\} :$$

$$3797. \iint_D f(x^2+y^2) dx dy, D = \left\{(x, y) : 0 \leq x \leq 1, \frac{x}{\sqrt{3}} \leq y \leq \sqrt{3}x\right\} :$$

Անցնելով բևեռային կոորդինատների՝ հաշվել ինստեգրալը (3798-3801).

$$3798. \iint_D |xy| dx dy, \quad D = \{(x, y) : a^2 \leq x^2 + y^2 \leq 4a^2\}:$$

$$3799. \iint_D (ax + by) dx dy, \quad D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq R^2, x - y \leq 0\}:$$

$$3800. \iint_D \operatorname{sgn} y dx dy, \quad D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 1, y - kx > 0\}:$$

$$3801. \iint_D \frac{y}{x^2 + y^2} dx dy, \quad D = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq ax, a > 0\}:$$

$$3802. S = \{(x, y) : a \leq x \leq a+h, b \leq y \leq b+h\} \quad (a, b > 0) \quad \text{քառակուսին } u = \frac{y^2}{x},$$

$v = \sqrt{xy}$ ֆունկցիաներով ձևափոխվում է S' պատկերի: Գտնել

ա) S' և S պատկերների մակերեսների հարաբերությունը;

բ) S' և S պատկերների մակերեսների հարաբերության սահմանը, եթե $h \rightarrow 0$:

Կատարելով վորովիչականի նշված վորարինումը՝ կրկնակի ինտեգրալը բերել հաջորդական ինստեգրալի (3803-3805).

$$3803. \iint_D f(x, y) dx dy, \quad D - ն սահմանափակված է $x = 2y, y = 2x, x + 2y = 2$,$$

$$2x + y = 4 \quad \text{գծերով}; \quad u = \frac{y}{x}, \quad v = \frac{y}{2-x}:$$

$$3804. \iint_D f(x, y) dx dy, \quad D = \left\{ (x, y) : \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} \leq 1 \right\}; \quad x = ar \cos \varphi, \quad y = br \sin \varphi:$$

$$3805. \iint_D f(x, y) dx dy, \quad D - ն \sqrt{x} + \sqrt{y} = \sqrt{a} \quad (a > 0), \quad x = 0, \quad y = 0 \quad \text{գծերով}$$

սահմանափակված սիրույթն է; $x = u \cos^4 v, \quad y = u \sin^4 v$:

Կատարելով վորովիչականի վորարինում՝ կրկնակի ինստեգրալը բերել մեկ վորովիչականի ֆունկցիայի ինստեգրալի (3806-3808).

$$3806. \iint_D f(x - y) dx dy, \quad D = \{(x, y) : 0 \leq x \leq a, 0 \leq y \leq a - x\}:$$

$$3807. \iint_{x^2 + y^2 \leq 1} f(ax + by + c) dx dy \quad (a^2 + b^2 \neq 0):$$

3808. $\iint_D f(xy) dx dy$, D -ն սահմանափակված է $xy=1$, $xy=2$, $y=x$,
 $y=4x$ ($x > 0, y > 0$) գծերով:

Հաշվել խնտեզրալը (3809-3814).

3809. $\iint_{\substack{0 \leq x \leq \pi \\ 0 \leq y \leq \pi}} |\cos(x+y)| dx dy$:

3810. $\iint_{x^2+y^2 \leq 1} \left| \frac{x+y}{\sqrt{2}} - x^2 - y^2 \right| dx dy$:

3811. $\iint_{\substack{|x| \leq 1 \\ 0 \leq y \leq 2}} \sqrt{|y-x^2|} dx dy$:

3812. $\iint_{\substack{x^2+y^2 \leq 1 \\ x>0, y>0}} |x^2 + y^2 - 4xy| dx dy$:

3813. $\iint_D |xy| dx dy$, $D = \{(x,y) : (x^2 + y^2)^2 \leq x^2 - y^2, x \geq 0\}$:

3814. $\iint_D \frac{y}{\sqrt{x^2+y^2}} dx dy$, $D = \{(x,y) : \frac{3}{2}ay \leq x^2 \leq a^2 - y^2\}$, $a > 0$:

Հաշվել խզվող ֆունկցիայի խնտեզրալը (3815-3816).

3815. $\iint_{x^2+y^2 \leq 4} \operatorname{sgn}(x^2 - y^2 + 2) dx dy$:

3816. $\iint_{x^2 \leq y \leq 4} \sqrt{|y-x^2|} dx dy$:

3817. Ապացուցել, որ եթե $m, n \in N$ թվերից առնվազն մեկը կենաւ է, ապա

$$\iint_{x^2+y^2 \leq a^2} x^m y^n dx dy = 0 :$$

Ընդհանրացված (φ, r) թվերուային կոորդինատները արդիւմ են $x = ar \cos^\alpha \varphi$, $y = br \sin^\alpha \varphi$ ($r \geq 0$) արտապատկերմանը (a -ն, b -ն, α -ն հաստատուներ են), որի յուրքի համը հետևյալն է. $\frac{D(x,y)}{D(r,\varphi)} = abr \cos^{\alpha-1} \varphi \sin^{\alpha-1} \varphi$:

Հաշվել արված գծերով սահմանափակված պաստերի մակերեսը (3818-3831).

3818. $y^2 = 2px + p^2$, $y^2 = -2qx + q^2$ ($p > 0, q > 0$):

3819. $2x^2 + 2y^2 = 2x + 1$, $x^2 + y^2 \geq 1$:

3820. $\sqrt{x} + \sqrt{y} = \sqrt{a}$, $x + y = a$:

3821. $y^2 = a^2 - 2ax$, $y^2 = b^2 - 2bx$, $y^2 = m^2 + 2mx$, $y^2 = n^2 + 2nx$,
 $0 < a < b$, $0 < m < n$:

3822. $(x^3 + y^3)^2 = x^2 + y^2$ ($x \geq 0, y \geq 0$): 3823. $x^4 + y^4 = 2a^2 xy$:

$$3824. x^3 + y^3 = axy :$$

$$3825. (x^2 + y^2)^2 = a(x^3 + y^3) :$$

$$3826. (x^2 + y^2)^3 = a^2(x^4 + y^4) :$$

$$3827. \left(\sqrt{\frac{x}{a}} + \sqrt{\frac{y}{b}} \right)^{12} = \frac{xy}{c^2} :$$

$$3828. \left(\sqrt[3]{\left(\frac{x}{a}\right)^2} + \sqrt[3]{\left(\frac{y}{b}\right)^2} \right)^6 = \frac{x^2}{h^2} + \frac{y^2}{k^2} :$$

$$3829. (x^2 + y^2 - ax)^2 \geq a^2(x^2 + y^2), x^2 + y^2 \leq \sqrt{3}ay :$$

$$3830. \sqrt{\frac{x}{a}} + \sqrt{\frac{y}{b}} = 1, \sqrt{\frac{x}{a}} + \sqrt{\frac{y}{b}} = 2, \frac{x}{a} = \frac{y}{b}, \frac{4x}{a} = \frac{y}{b} (a > 0, b > 0) :$$

$$3831. \left(\frac{x}{a}\right)^{\frac{2}{3}} + \left(\frac{y}{b}\right)^{\frac{2}{3}} = 1, \left(\frac{x}{a}\right)^{\frac{2}{3}} + \left(\frac{y}{b}\right)^{\frac{2}{3}} = 4, \frac{x}{a} = \frac{y}{b}, \frac{8x}{a} = \frac{y}{b} (x > 0, y > 0) :$$

Դասներ արված մակերևույթներով սահմանափակված մարմնի ծավալը (3832-3842).

$$3832. z = xy, x + y + z = 1, z = 0 :$$

$$3833. x^2 + y^2 = az^2, x^2 + y^2 = ax, z > 0 :$$

$$3834. x^2 + y^2 = cz, x^4 + y^4 = a^2(x^2 + y^2), z = 0 :$$

$$3835. x^2 + y^2 + z^2 = a^2, x^2 + y^2 > a|x| :$$

$$3836. x^2 + y^2 + z^2 = a^2, (x^2 + y^2)^2 = a^2(x^2 - y^2) :$$

$$3837. x^2z^2 + a^2y^2 = c^2x^2, 0 < x < a :$$

$$3838. z(x+y) = ax+by, z=0, 1 < x^2 + y^2 < 4, x > 0, y > 0, z > 0 :$$

$$3839. z^2 = 2xy, \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} \right)^2 = \frac{2xy}{c^2}, x > 0, y > 0, z > 0 :$$

$$3840. \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} \right)^2 + \frac{z^2}{c^2} = 1, \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} \right)^2 = \frac{x}{a}, y > 0, z > 0 :$$

$$3841. z = x^2y, y^2 = a^2 - 2ax, y^2 = m^2 + 2mx, y = 0, z = 0 :$$

$$3842. \left(\sqrt{\frac{x}{a}} + \sqrt{\frac{y}{b}} \right)^4 + \frac{z^2}{c^2} = 1, x > 0, y > 0, z > 0 :$$

Հաշվել մակերեսը (3843-3852).

3843. $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ սֆերայի այն կտորների, որոնք ընկած են $x^2 + y^2 = \pm ax$ գլաններից դուրս:

3844. $x^2 + y^2 = \pm ax$ գլանային մակերևույթների այն կտորների, որոնք ընկած են $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ սֆերայի ներսում:

3845. $az = xy$ պարաբոլիդի այն կտորի, որն ընկած է $(x^2 + y^2)^2 = 2a^2xy$ գլանում:

3846. $x^2 + y^2 = z^2$ կոնի այն մասի, որն ընկած է $(x^2 + y^2)^2 = 2xy, z \geq 0$, գլանում:

3847. $z(x^2 + y^2) = x + y$ մակերևույթի այն կտորի, որի կետերը բավարարում են $1 \leq x^2 + y^2 \leq 4, x > 0, y > 0$ անհավասարումներին:

$$3848. \frac{x^2}{a} + \frac{y^2}{b} = 2z \text{ մակերևույթի այն կտորի, որն ընկած է } \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} \right)^2 = \frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} \text{ գլանի մեջ:}$$

3849. $(x^2 + y^2)^{3/2} + z = 1$ մակերևույթի այն կտորը, որը կարգած է $z = 0$ հարթությունով:

3850. $\left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} \right)^2 + \frac{2z}{c} = 1 \quad (x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0)$ մակերևույթի:

3851. $\frac{x^2}{a} - \frac{y^2}{b} = 2z$ մակերևույթի այն կտորի, որն ընկած $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1 \quad (z \geq 0)$ գլանում:

3852. $(x + y)^2 + 2z^2 = 2a^2$ մակերևույթի այն կտորի, որի կետերը բավարարում են $x > 0, y > 0, z > 0$ անհավասարումներին:

***

Հաշվել ինտեգրալը (3853-3856).

3853. $\iiint_V \frac{dxdydz}{(1+x+y+z)^3}, V$ -ն սահմանափակված է $x+y+z=1, x=0, y=0, z=0$ հարթություններով:

3854. $\iiint_V \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} \right) dx dy dz$, V -ն սահմանափակված է $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} = 1$ ելիպտիդով:

3855. $\iiint_V \sqrt{x^2 + y^2} dx dy dz$, V -ն սահմանափակված է $x^2 + y^2 = z^2$, $z = 1$

մակերևույթներով:

3856. $\iiint_V xyz dx dy dz$, V -ն ընկած է $x > 0$, $y > 0$, $z > 0$ օկտանտում և սահմանափակված է $z = \frac{x^2 + y^2}{m}$, $z = \frac{x^2 + y^2}{n}$, $xy = a^2$, $xy = b^2$, $y = \alpha x$, $y = \beta x$ ($0 < a < b$, $0 < \alpha < \beta$, $0 < m < n$) մակերևույթներով:

Հաշվել $F'(t)$ -ն (3857-3858)

3857. $F(t) = \iint_{(x-t)^2 + (y-t)^2 \leq 1} \sqrt{x^2 + y^2} dx dy$:

3858. ա) $F(t) = \iiint_{x^2 + y^2 + z^2 \leq t^2} f(x^2 + y^2 + z^2) dx dy dz$, $f \in C(R)$;

բ) $F(t) = \iiint_{V_t} f(xyz) dx dy dz$, $V_t = [0; t]^3$, $f \in C^1(R)$:

3859. Հաշվել իմասնգրալը

$$\iiint_{x^2 + y^2 + z^2 \leq 1} x^m y^n z^p dx dy dz, m, n, p \in \mathbb{Z}_+$$

3860. Տեղապեսով $x + y + z = \xi$, $y + z = \xi\eta$ և $z = \xi\eta\zeta$ ՝ հաշվել Դիրիխլեի ինստեգրալը.

$$\iiint_V x^p y^q z^r (1 - x - y - z)^s dx dy dz, p > 0, q > 0, r > 0, s > 0,$$

V -ն սահմանափակված է $x + y + z = 1$, $x = 0$, $y = 0$, $z = 0$ հարթություններով:

Տարբեր հաջորդականությամբ փոխել ինստեգրման կարգը (3861-3863).

3861. $\int_0^1 dx \int_0^{1-x} dy \int_0^{x+y} f(x, y, z) dz$:

$$3862. \int_{-1}^1 dx \int_{-\sqrt{1-x^2}}^{\sqrt{1-x^2}} dy \int_0^1 f(x, y, z) dz :$$

$$3863. \int_0^1 dx \int_0^1 dy \int_0^{x^2+y^2} f(x, y, z) dz :$$

Հաջորդական ինսեգրալը վոլխարինել մեկ վոլվոլխականի ֆունկցիայի ինսեգրալով (3864-3865).

$$3864. \int_0^x d\xi \int_0^\xi d\eta \int_0^\eta f(\zeta) d\zeta :$$

$$3865. \int_0^1 dx \int_0^1 dy \int_0^{x+y} f(z) dz :$$

$\iiint_V f(x, y, z) dx dy dz$ ինսեգրալում անցնել սֆերիկ կոորդինատների և

ներկայացնել հաջորդական ինսեգրալներով (3866-3868).

$$3866. V = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 + z^2 \leq 4a^2, y \geq 0\}:$$

$$3867. V = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 + z^2 \leq az, x^2 + y^2 \leq z^2\}:$$

$$3868. V = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 + z^2 \leq 2az, x^2 + y^2 \geq z^2\}:$$

3869. Դիցուք $V \subset [a; b] \times R^2$ մարմինը խորանարդելի է, իսկ յուրաքանչյուր $x \in [a; b]$ թվի համար նրա $V_x = \{(y; z) : (x; y; z) \in V\}$ հասույթը՝ քառակուսելի:

Ապացուել, որ V -ի ծավալը հավասար է $\int_a^b S(x) dx$ -ի, որտեղ $S(x)$ -ը V_x -ի մակերեսն է:

3870. (Կավալերիի սկզբունքը) Դիցուք A և B մարմիններն R^3 -ում խորանարդելի են, իսկ յուրաքանչյուր x -ի համար $A_x = \{(y; z) : (x; y; z) \in A\}$, $B_x = \{(y; z) : (x; y; z) \in B\}$ հասույթներն R^2 -ում՝ քառակուսելի: Ապացուել, որ եթե ցանկացած x -ի համար A_x և B_x հասույթներն ունեն միևնույն մակերեսը, ապա A և B մարմինների ծավալները հավասար են:

Հաշվել արված մակերեսույթով սահմանավակված մարմնի ծավալը (3871-3883).

$$3871. (x^2 + y^2 + z^2)^2 = a^2(x^2 + y^2); \quad 3872. (x^2 + y^2 + z^2)^2 = az(x^2 + y^2);$$

$$3873. (x^2 + y^2 + z^2)^3 = a^2 y^2 z^2; \quad 3874. (x^2 + y^2 + z^2)^3 = a^3 xyz;$$

$$3875. (x^2 + y^2 + z^2)^3 = a^3(x^3 + y^3 + z^3), x > 0, y > 0, z > 0:$$

$$3876. (x^2 + y^2 + z^2)^2 = \frac{a^6}{x^2 + y^2} : \quad 3877. (x^2 + y^2)^2 + z^4 = a^3(x - y) :$$

$$3878. \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} \right)^2 + \frac{z^4}{c^4} = 1 :$$

$$3879. \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} + \frac{z}{c} \right)^4 = \frac{xyz}{abc}, \quad x \geq 0, \quad y \geq 0, \quad z \geq 0 :$$

$$3880. \sqrt[3]{\frac{x}{a}} + \sqrt[3]{\frac{y}{b}} + \sqrt[3]{\frac{z}{c}} = 1, \quad x \geq 0, \quad y \geq 0, \quad z \geq 0 :$$

$$3881. \left(\frac{x}{a} \right)^{\frac{2}{3}} + \left(\frac{y}{b} \right)^{\frac{2}{3}} + \left(\frac{z}{c} \right)^{\frac{2}{3}} = 1 :$$

$$3882. \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} + \frac{z}{c} \right)^2 = \frac{x}{p} - \frac{y}{q}, \quad x \geq 0, \quad y \geq 0, \quad z \geq 0, \quad p > 0, \quad q > 0 :$$

$$3883. \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} + \frac{z}{c} \right)^2 = \frac{x}{a} + \frac{y}{b} - \frac{z}{p}, \quad x > 0, \quad y > 0, \quad z > 0, \quad p > 0 :$$

***

Ծանրության կենտրոնի կոորդինատները: D հարթ պատկերի ծանրության կենտրոնի x_0, y_0 կոորդինատները հաշվում են

$$x_0 = \frac{1}{M} \iint_D \rho x dxdy, \quad y_0 = \frac{1}{M} \iint_D \rho y dxdy$$

բանաձևերով, որտեղ $\rho = \rho(x, y)$ -ը D պատկերի խառնությունն է $(x; y)$ կետում, իսկ $M = \iint_D \rho dxdy$ -ը՝ զանգվածը:

V մարմնի x_0, y_0, z_0 ծանրության կենտրոնի կոորդինատները հաշվում են

$$x_0 = \frac{1}{M} \iiint_V \rho x dxdydz, \quad y_0 = \frac{1}{M} \iiint_V \rho y dxdydz, \quad z_0 = \frac{1}{M} \iiint_V \rho z dxdydz$$

բանաձևերով, որտեղ $\rho = \rho(x, y, z)$ -ը V մարմնի խառնությունն է $(x; y; z)$ կետում, իսկ $M = \iiint_V \rho dxdydz$ -ը՝ զանգվածը:

Իներցիայի մոմենտներ: D հարթ պատկերի իներցիայի մոմենտները կոորդինատների առանցքների նկատմամբ հաշվում են

$$I_x = \iint_D \rho y^2 dxdy, \quad I_y = \iint_D \rho x^2 dxdy$$

բանաձևերով:

V մարմնի իներցիայի մոմենտները կատրվինաւուկան հարթությունների նկատմամբ հաշվառման ժամանակ:

$$I_{xy} = \iiint_V \rho x^2 dx dy dz, \quad I_{yz} = \iiint_V \rho x^2 dx dy dz, \quad I_{zx} = \iiint_V \rho y^2 dx dy dz$$

բանաձևերով:

Ox, Oy, Oz առանցքների նկատմամբ իներցիայի մոմենտները հաշվում են

$$I_x = I_{xy} + I_{xz}, \quad I_y = I_{yx} + I_{yz}, \quad I_z = I_{zx} + I_{zy}$$

բանաձևերով:

3884-3903 խնդիրներում ընդունել $\rho = 1$:

Հաշվել սրված կորերով սահմանափակված համասնու հարթակի ծանրության կենսարունի կոորդինատները (3884-3889).

$$3884. ay = x^2, \quad x + y = 2a \quad (a > 0); \quad 3885. \sqrt{x} + \sqrt{y} = \sqrt{a}, \quad x = 0, \quad y = 0;$$

$$3886. x^4 + y^4 = x^2 y:$$

$$3887. \left(\frac{x}{a} + \frac{y}{b} \right)^4 = \frac{xy}{ab};$$

$$3888. x^3 + y^3 = 3axy:$$

$$3889. (x^2 + y^2)^2 = 2a^2 xy \quad (x > 0, y > 0):$$

3890. Հաշվել 2φ կենսարունական աճեցունով և a շառավղով սեզմենտի իներցիայի մոմենտը համաչափության առանցքի նկատմամբ:

$$3891. \text{Հաշվել } \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1 \text{ էլիպսի իներցիայի մոմենտները կոորդինատների}$$

առանցքների նկատմամբ:

$$3892. \text{Հաշվել } a_1 x + b_1 y = \pm h_1, \quad a_2 x + b_2 y = \pm h_2 \text{ գուգահեռագծի իներցիայի մոմենտը } Ox \text{ առանցքի նկատմամբ:}$$

$$3893. \text{Հաշվել } x^4 + y^4 = x^2 + y^2 \text{ կորով սահմանափակված պատկերի իներցիայի մոմենտը } Ox \text{ առանցքի նկատմամբ և այն համեմատել } |x+y| + |x-y| = 2 \text{ գծով սահմանափակված պատկերի } Ox \text{ առանցքի նկատմամբ իներցիայի մոմենտի հետ:}$$

Հաշվել սրված մակերևույթներով սահմանափակված համասնու մարմնի ծանրության կենսարունի կոորդինատները (3894-3898).

$$3894. h^2(x^2 + y^2) = a^2 z^2, \quad 0 < z < h:$$

$$3895. (x^2 + y^2 + z^2)^2 = axyz, \quad x > 0, \quad y > 0, \quad z > 0:$$

$$3896. \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} \right)^2 = \frac{xyz}{abc}, \quad x \geq 0, \quad y \geq 0, \quad z \geq 0 \quad (a > 0, b > 0, c > 0):$$

$$3897. \frac{x^n}{a^n} + \frac{y^n}{b^n} + \frac{z^n}{c^n} = 1, \quad x=0, \quad y=0, \quad z=0 \quad (n > 0, x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0):$$

$$3898. \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{z}{c}, \quad \frac{x}{a} + \frac{y}{b} = \pm 1, \quad \frac{x}{a} - \frac{y}{b} = \pm 1, \quad z=0:$$

Հաշվել արյած մակերևույթներով սահմանավակված համասն մարմնի իներցիայի մոմենտները (3899-3903).

$$3899. \left(\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2} \right)^2 = \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} - \frac{z^2}{c^2}, \quad \text{կոորդինատական հարթությունների}$$

նկատմամբ:

$$3900. \left(\frac{x}{a} \right)^n + \left(\frac{y}{b} \right)^n + \left(\frac{z}{c} \right)^n = 1, \quad x=0, \quad y=0, \quad z=0 \quad (n > 0, x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0)$$

կոորդինատական հարթությունների նկատմամբ:

$$3901. x^2 + y^2 + z^2 = 2, \quad x^2 + y^2 = z^2 \quad (z > 0) \quad Oz \text{ առանցքի նկատմամբ:}$$

$$3902. (x^2 + y^2 + z^2)^3 = a^5 z, \quad Oz \text{ առանցքի նկատմամբ:}$$

$$3903. \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = \frac{z^2}{h^2}, \quad z=h, \quad Ox \text{ առանցքի նկատմամբ:}$$

Q.

3904. Ապացուցել, որ եթե $f \in C(R^2)$, ապա

$$u(x, y) = \frac{1}{2} \int_0^x d\xi \int_{\xi-x+y}^{x+y-\xi} f(\xi, \eta) d\eta$$

$$\text{ֆունկցիան բավարարում է } \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} - \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} = f \text{ հավասարմանը:}$$

3905. Դիցուք $z=f(x, y)$ ֆունկցիայի մակարդակի գծերը՝ $f(x, y)=const$ հավասարումով որոշվուղ կորերը, պարզ, փակ կորեր են, իսկ $G(a, b)$ սիրույթը սահմանավակված է $f(x, y)=a$ և $f(x, y)=b$ կորերով: Ապացուցել, որ

$$\iint_{G(a,b)} f(x, y) dx dy = \int_a^b t S'(t) dt,$$

որտեղ $S(t)$ -ն $f(x, y)=a$ և $f(x, y)=t$ կորերով սահմանավակված պատկերի մակերեսն է:

$$3906. \text{Հաշվել } \frac{x^2}{ch^2 u_i} + \frac{y^2}{sh^2 u_i} = c^2 \text{ էլիպսներով և } \frac{x^2}{\cos^2 v_i} - \frac{y^2}{\sin^2 v_i} = c^2 \quad (i=1,2)$$

հիպերբոլներով սահմանափակված պատկերի մակերեսը $(0 < u_1 < u_2, 0 < v_1 < v_2, x > 0, y > 0)$:

$$3907. \text{Հաշվել } \frac{x^2}{\lambda} + \frac{y^2}{\lambda - c^2} = 1 \quad \left(\lambda = \frac{c^2}{3}, \frac{2c^2}{3}, \frac{4c^2}{3}, \frac{5c^2}{3}, x > 0, y > 0 \right) \text{ կորերով}$$

սահմանափակված պատկերի մակերեսը:

$$3908. \text{Հաշվել } x^2 + y^2 + z^2 - xy - xz - yz \leq a^2 \quad \text{մարմնը } x + y + z = 0 \text{ հարթությունով հասելիս առաջացած հատույքի մակերեսը:}$$

$$3909. \text{Դիցուք } D_p = [-p; p]^2, \text{ իսկ } K_p \text{-ն և } C_p \text{-ն՝ } D_p \text{-ին համապատասխանաբար ներգծած և արտագծած շրջանները:}$$

$$\iint_{K_p} e^{-(x^2+y^2)} dx dy \leq \iint_{D_p} e^{-(x^2+y^2)} dx dy \leq \iint_{C_p} e^{-(x^2+y^2)} dx dy,$$

անհավասարություններում անցնելով սահմանի, եթե $p \rightarrow +\infty$, ստանալ Էյլեր-Պուասոնի ինսեգրալի արժեքը (սես խնդիր 3585):

$$3910. \text{Հաշվել } \frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} = 0 \text{ մակերևույթը } z = 1 - 2(x + y) \text{ հարթությունով հասելիս ստացվող սահմանափակ կստրի մակերեսը:}$$

$$3911. \text{Հաշվել } x = (b + a \cos \psi) \cos \varphi, \quad y = (b + a \cos \psi) \sin \varphi, \quad z = a \sin \psi \quad (0 < a \leq b) \text{ սորի այն կոտրի մակերեսը, որը սահմանափակված է } \varphi = \varphi_1, \varphi = \varphi_2 \text{ միջօրեականով և } \psi = \psi_1, \psi = \psi_2 \text{ զուգահետակամներով: Դանել սորի մակերեսը:}$$

Անիսկական ինտեգրալ: Դիցուք $G \subset R^n$ անսահմանափակ բազմությունն այնպիսին է, որ ցանկացած $B_r = B(\mathbf{0}, r)$ զնի համար $G \cap B_r$ բազմությունը չափելի է: Տրված $f: G \rightarrow R$ ֆունկցիան կանունական G բազմության վրա անիսկական իմաստով ինտեգրելի, եթե ցանկացած r -ի համար $\int f \, d(G \cap B_r)$ և

$$\sup_{0 < r < +\infty} \int |f| \, d(G \cap B_r) < +\infty:$$

Այս պայմաններում

$$\int f \, dG = \lim_{r \rightarrow +\infty} \int f \, d(G \cap B_r)$$

սահմանը կոչվում է $\int f \, dG$ ֆունկցիայի անիսկական ինտեգրալ G բազմությամբ:

Համանմանողեն սահմանվում է $\int f \, dG$ ֆունկցիայի անիսկական ինտեգրալն այն դեպքում, եթե f -ը $\overline{G}$ բազմության որևէ կետի շրջակայրում անսահմանափակ է:

3912. Ապացուցել, որ եթե f -ն անիսկական իմաստով ինտեգրելի է՝ $G \subset R^n$ անսահմանավակ բազմության վրա, ապա

$$\text{ա) } \lim_{r \rightarrow +\infty} \int_{G \cap B_r} f = \int_G f$$

սահմանը գոյություն ունի;

բ) չափելի բազմություններից կազմված ցանկացած $D_k \supset B_k$ հաջորդականության համար գոյություն ունի $\lim_{k \rightarrow +\infty} \int_{G \cap D_k} f$ սահմանը և այն հավասար է f -ի ինսեգրալին G բազմությամբ:

Հետազոտել անիսկական ինտեգրալի գուգամիայությունը (3913-3915).

$$3913. \int_{-\infty}^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} \frac{dxdy}{(1+|x|^p)(1+|y|^q)}:$$

$$3914. \iint_{|x|+|y|\geq 1} \frac{dxdy}{|x|^p + |y|^q} \quad (p > 0, q > 0):$$

$$3915. \iint_{0 \leq y \leq 1} \frac{\varphi(x, y)}{(1+x^2+y^2)^m} dxdy, \quad 0 < m \leq |\varphi(x, y)| \leq M, \quad \varphi \in C(R):$$

3916. Ցույց տալ, որ

$$\iint_{x \geq 1, y \geq 1} \frac{x^2 - y^2}{(x^2 + y^2)^2} dxdy$$

ինտեգրալը տարամետ է, չնայած

$$\int_1^{\infty} dx \int_1^{\infty} \frac{x^2 - y^2}{(x^2 + y^2)^2} dy \quad \text{և} \quad \int_1^{\infty} dy \int_1^{\infty} \frac{x^2 - y^2}{(x^2 + y^2)^2} dx$$

հաջորդական ինտեգրալները գուգամետ են:

Հետազոտել անսահմանավակ ֆունկցիայի անիսկական ինտեգրալի գուգամիայությունը (3917-3919).

$$3917. \iint_D \frac{dxdy}{x^2 + y^2}, \quad D = \{(x, y) : |y| \leq x^2, x^2 + y^2 \leq 1\}:$$

$$3918. \iint_{x^2 + y^2 \leq 1} \frac{\varphi(x, y)}{(x^2 + xy + y^2)^m} dxdy \quad 0 < m \leq |\varphi(x, y)| \leq M, \quad \varphi \in C(R^2):$$

$$3919. \iint_D \frac{dxdy}{|x|^p + |y|^q}, \quad D = \{(x, y) : |x| + |y| \leq 1\} \quad (p > 0, q > 0):$$

Հետազոտել եռակի ինտեգրալի գուգամիայությունը (3920-3922).

3920. $\iiint_{x^2+y^2+z^2 \geq 1} \frac{\varphi(x, y, z)}{(x^2 + y^2 + z^2)^p} dx dy dz, \quad 0 < m \leq |\varphi(x, y)| \leq M, \quad \varphi \in C(R^3)$:

3921. $\iiint_{|x|+|y|+|z| \geq 1} \frac{dxdydz}{|x|^p + |y|^q + |z|^r} \quad (p > 0, q > 0, r > 0)$:

3922. $\iiint_V \frac{dxdydz}{|x+y-z|^p}, \quad V = \{(x; y; z) : |x| \leq 1, |y| \leq 1, |z| \leq 1\}$:

3923. Դիցուք $u \in C(R)$, առարգել է նույնաբար զրոյից և $\int_{-\infty}^{\infty} |u(x)| dx < +\infty$:

Ապացուցել, որ

$$\int_{-\infty}^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} e^{-(x-y)^2} u(x) u(y) dx dy > 0:$$

3924. Դիցուք $K \in C([a; b] \times [a; b])$ և

$$K_n(x, y) = \int_a^b \cdots \int_a^b K(x, t_1) K(t_1, t_2) \cdots K(t_n, y) dt_1 \cdots dt_n:$$

Ապացուցել, որ

$$K_{n+m+1}(x, y) = \int_a^b K_n(x, t) K_m(t, y) dt:$$

3925. Դիցուք $f = f(x_1, \dots, x_n)$ ֆունկցիան անընդհատ է $0 \leq x_i \leq x$ ($i = 1, \dots, n$) ախրույթում: Ապացուցել, որ

$$\int_0^x dx_1 \int_0^{x_1} dx_2 \cdots \int_0^{x_{n-1}} f dx_n = \int_0^x dx_n \int_{x_n}^x dx_{n-1} \cdots \int_{x_2}^x f dx_1 \quad (n \geq 2):$$

3926. Դիցուք f -ն անընդհատ է: Ապացուցել, որ

$$\int_0^t dt_1 \int_0^{t_1} dt_2 \cdots \int_0^{t_{n-1}} f(t_1) f(t_2) \cdots f(t_n) dt_n = \frac{1}{n!} \left(\int_0^t f(\tau) d\tau \right)^n:$$

3927. Հաշվել $a_{11}x_1 + \cdots + a_{nn}x_n = \pm h_i$ ($i = 1, \dots, n$) հիպերհարթություններով սահմանավակված n -չափանի զուգահեռանիստի ծավալը, եթե

$$\Delta = \begin{vmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1n} \\ \cdots & \cdots & \cdots \\ a_{n1} & \cdots & a_{nn} \end{vmatrix} \neq 0:$$

3928. Ապացուցել, որ R^n -ում ցանկացած գումարի չափելի է: Գտնել r շառավղով n -չափանի գնդի ծավալը:

3929. Հաշվել

$$\frac{x_1}{a_1} + \dots + \frac{x_n}{a_n} = 1 \quad (a_i > 0), \quad x_i = 0, \quad i = 1, \dots, n,$$

հիպերհարքություններով սահմանափակված n -չափանի բուրգի ծավալը:

3930. Հաշվել

$$\frac{x_1^2}{a_1^2} + \dots + \frac{x_{n-1}^2}{a_{n-1}^2} = \frac{x_n^2}{a_n^2}, \quad x_n = a_n$$

մակերևույթներով սահմանափակված n -չափանի կոնի ծավալը:

3931. Հաշվել $\frac{|x|^m}{a^m} + \frac{|y|^n}{b^n} + \frac{|z|^p}{c^p} = 1 \quad (m, n, p, a, b, c > 0)$ մակերևույթով սահմանափակված մարմնի ծավալը:

Հաշվել ինսեգրալը (3932-3935).

3932. $\int\limits_{D_n} dx, \quad D_n = \{(x_1, \dots, x_n) : x_1 + \dots + x_n \leq a, x_i \geq 0, i = 1, \dots, n\}:$

3933. $\int\limits_{D_n} \cdots \int \sqrt{x_1 + \dots + x_n} dx_1 \cdots dx_n,$

$D_n = \{(x_1, \dots, x_n) : x_1 + \dots + x_n \leq 1, x_i \geq 0, i = 1, \dots, n\}:$

3934. $\int\limits_{x_1^2 + \dots + x_n^2 \leq R^2} \cdots \int \sqrt{x_1^2 + \dots + x_n^2} dx_1 \cdots dx_n:$

3935. $\int\limits_{x_1^2 + \dots + x_n^2 \leq 1} \cdots \int \frac{dx_1 \cdots dx_n}{\sqrt{1 - x_1^2 - \dots - x_n^2}}:$

Ապացուցել հավասարությունը (3936-3939).

3936. $\int\limits_0^{x_1} dx_1 \int\limits_0^{x_2} dx_2 \cdots \int\limits_0^{x_{n-1}} f(x_n) dx_n = \int\limits_0^x f(u) \frac{(x-u)^{n-1}}{(n-1)!} du, \quad f \in C[0; x]:$

3937. $\int\limits_0^{x_1} x_1 dx_1 \int\limits_0^{x_2} x_2 dx_2 \cdots \int\limits_0^{x_n} f(x_{n+1}) dx_{n+1} = \frac{1}{2^n n!} \int\limits_0^x (x^2 - u^2)^{n-1} f(u) du, \quad f \in C[0; x]:$

3938. $\int\limits_{x_i \geq 0, \sum_{i=1}^n x_i \leq 1} \cdots \int x_1^{p_1-1} \cdots x_n^{p_n-1} dx_1 \cdots dx_n = \frac{\Gamma(p_1) \cdots \Gamma(p_n)}{\Gamma(p_1 + \cdots + p_n + 1)}, \quad p_i > 0, \quad i = 1, \dots, n$

(Դիրիխլեի բանաձև):

$$3939. \int \cdots \int f(x_1 + \cdots + x_n) x_1^{p_1-1} \cdots x_n^{p_n-1} dx_1 \cdots dx_n =$$

$x_i \geq 0, \sum_{i=1}^n x_i \leq 1$

$$= \frac{\Gamma(p_1) \cdots \Gamma(p_n)}{\Gamma(p_1 + \cdots + p_n)} \int_0^1 f(u) u^{p_1 + \cdots + p_n - 1} du, \quad p_i > 0, \quad i = 1, \dots, n, \quad f \in C[0;1]$$

(Լիուվիլի բանաձև):

Ցացում: Կիրառել նախեմասիկական ինտույշիայի սկզբունքը:

$$3940. \text{Ապացուցել } \text{հավասարությունը.} \quad \int_0^1 \int_0^1 (xy)^{xy} dx dy = \int_0^1 x^x dx :$$

$$3941. \text{Դիցուք } I_n = [0;1]^n : \text{Հաշվել } \text{ինսեգրալը.}$$

$$\int\limits_{I_n} \min_{1 \leq i \leq n} \left\{ \pi^i(\mathbf{x}) \right\} d\mathbf{x} - \text{ը,}$$

π^i -ն R^n -ում i -րդ պրոյեկտող արտապատկերումն է:

3942. Հաշվել սահմանը.

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \int\limits_I \max_{1 \leq i \leq n} \left\{ \pi^i(\mathbf{x}) \right\} d\mathbf{x}, \quad I_n = [0;1]^n :$$

3943. Տրված է $f \in C([0;1])$ և $I_n = [0;1]^n$: Ապացուցել հավասարությունը.

$$\text{ա) } \lim_{n \rightarrow \infty} \int\limits_{I_n} f\left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \pi^i(\mathbf{x}) \right) d\mathbf{x} = f\left(\frac{1}{2} \right);$$

$$\text{բ) } \lim_{n \rightarrow \infty} \int\limits_{I_n} f\left[\left(\prod_{i=1}^n \pi^i(\mathbf{x}) \right)^{\frac{1}{n}} \right] d\mathbf{x} = f\left(\frac{1}{e} \right);$$

3944. Դիցուք $f \in C(R, R_+)$, $\int_{-\infty}^{\infty} f(x) dx = 1$ և

$$\mathfrak{I}_n(r) = \int \cdots \int f(x_1) \cdots f(x_n) dx_1 \cdots dx_n :$$

$\sum_{i=1}^n x_i^2 \leq r^2$

Հաշվել $\lim_{n \rightarrow \infty} \mathfrak{I}_n(r)$ -ը:

3945. Դիցուք $A \subset R^n$ բազմությունը Ժորդանի իմաստով չափելի է և $f \in \mathcal{R}(A)$, $f \geq 0$: Ապացուցել, որ

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{\int_D f^n(\mathbf{x}) d\mathbf{x}} = \inf_{\substack{E \subset A \\ v(E)=0}} \sup_{\mathbf{x} \in A \setminus E} f(\mathbf{x}):$$

3946. Ապացուցել Սարդի հետևյալ թեորեմը. եթե G -ն R^3 -ում տիրույթ է, $\varphi \in C^1(G, R^3)$ և $B = \{t \in G : \det \varphi'(t) = 0\}$, ապա $\varphi(B)$ -ն R^3 -ում զրո չափի բազմություն է: Այսանդից հետևեցնել, որ եռակի ինտեգրալում վուկուխականի փոխարինման վերաբերյալ թեորեմում $\det \varphi'(t) \neq 0$ (φ -ն դիֆեոմորֆիզմ էր) պայմանն էական չէ:

Կորագիծ և մակերևութային ինտեգրալներ Վեկտորական անալիզի տարրերը

Առաջ ի ն ա ի ս ի պ ի կ ո ր ա զ ի ծ ի ն ա հ զ ր ա լ : $\Gamma: [\alpha; \beta] \rightarrow R^n$ անընդհատ կորը (ճամապարհը) կոչվում է պայող կոր, եթե Γ արագապատկերումը փախմխարժեք է: Հաճախ Γ արագապատկերման արժեքների բազմությունն անվանում են Γ կորի կողմէ: Եթե $[\alpha; \beta]$ հաստիածիքոր $P = (t_0, \dots, t_p)$ սրբաւտմներին համապատասխանող

$$\ell(\Gamma; P) = \sum_{i=1}^{p-1} |\Gamma(t_{i+1}) - \Gamma(t_i)|_n$$

գումարների բազմությունը սահմանափակ է, ապա Γ -ն կոչվում է սպիտակ կոր, իսկ $\ell(\Gamma) = \sup_P \ell(\Gamma; P)$ -ն՝ Γ կորի երկարություն:

Եթե Γ -ն սպիտակ կոր է, ապա ցանկացած $[\alpha_1; \beta_1] \subset [\alpha; \beta]$ միջակայքի համար $\Gamma: [\alpha_1; \beta_1] \rightarrow R^n$ կորը՝ Γ կորի աղեղը, նույնպես սպիտակ է:

Դիցուք $\Gamma: [\alpha; \beta] \rightarrow R^n$ -ը պարզ, սպիտակ կոր է, X -ը՝ Γ -ի կրկին է, իսկ f -ը՝ X -ի վրա (Γ կորի երկայնքով) սրբաւտ իրականարժեք ֆունկցիա: Կատարելով $[\alpha; \beta]$ հաստիածիք $P = (t_0, \dots, t_p)$ արակում և արակեամ $[t_i; t_{i+1}]$ միջակայքերից յուրաքանչյուրում ընտրելով մեկան τ_i կետ՝ կազմում են

$$\sigma_f(\Gamma; P, \tau) = \sum_{i=0}^{p-1} f(\Gamma(\tau_i)) \Delta s_i$$

ինտեգրալային գումարը, որում Δs_i -ն՝ $\Gamma: [t_i; t_{i+1}] \rightarrow R^n$ աղեղի երկարությունն է:

Դիցուք $\lambda(P)$ -ն՝ P սրբաւտն տրամադիծն է:

Սահմանում: Եթե գոյարքուն ունի

$$I = \lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} \sigma_f(\Gamma; P, \tau)$$

վերջանիք սահմանը, ապա այն կոչվում է Γ կորով f ֆունկցիայի կորագիծ ինտեգրալ (առաջին տիպի) և նշանակվում՝

$$I = \int \int f ds = \int \int f(x) ds = \int \int f(x^1, \dots, x^n) ds :$$

Առաջին տիպի կորագիծ ինտեգրալ բերումը նիմանի ինտեգրալի: Եթե $\Gamma = (\gamma_1, \dots, \gamma_n) \in C^1([\alpha; \beta], R^n)$ և $\Gamma'(t) \neq \mathbf{0}$ (Γ կորը ողոքի է), իսկ f -ը Γ -ի երկայնքով սրբաւտ անընդհատ իրականարժեք ֆունկցիա է, ապա Γ կորով f ֆունկցիայի կորագիծ ինտեգրալը գոյություն ունի, ընդ որում՝

$$\int\limits_{\Gamma} f(\mathbf{x}) ds = \int\limits_{\alpha}^{\beta} f(\gamma_1(t), \dots, \gamma_n(t)) \sqrt{\gamma_1'^2(t) + \dots + \gamma_n'^2(t)} dt :$$

Նկատենք, որ եթե $\Gamma_1 : [\alpha_1; \beta_1] \rightarrow R^n$ և $\Gamma_2 : [\alpha_2; \beta_2] \rightarrow R^n$ պարզ ողորկ կորերն ունեն միևնույն լրիշը, ապա

$$\int\limits_{\Gamma_1} f(\mathbf{x}) ds = \int\limits_{\Gamma_2} f(\mathbf{x}) ds :$$

Եթե $\Gamma : [0; \ell] \rightarrow R^n$ ուղղելի կորն այնալիսին է, որ պարամետրի ցանկացած $0 \leq s \leq \ell$ արժեքի համար $\Gamma : [0; s] \rightarrow R^n$ աղղողի երկարությունը հավասար է s -ի, ապա s -ն անվանում են կորի բնական պարամետր: Այս դեպքում՝

$$\int\limits_{\Gamma} f(\mathbf{x}) ds = \int\limits_0^{\ell} f(\Gamma(s)) ds :$$

Եթե $\Gamma : [0; \ell] \rightarrow R^n$ այլ կորն այնալիսին է: Տրված են $\Gamma : [\alpha; \beta] \rightarrow R^n$ կորը և այդ կորի երկայնքով որոշված $\int \text{իրականարժեք } \Phi_{\text{ունկցիան}} : [\alpha; \beta] \text{ հասպածի } P = \{t_0, \dots, t_p\}$ տրամադրությունը համապատասխան ընտրելով $\tau_i \in [t_i; t_{i+1}]$ կետեր՝ կազմում են

$$S_f^k(\Gamma; P, \tau) = \sum_{i=0}^{p-1} f(\Gamma(\tau_i)) \Delta x_i^k$$

ինտեղալային գումարը, որում $\Delta x_i^k = (\pi^k \circ \Gamma)(t_{i+1}) - (\pi^k \circ \Gamma)(t_i)$, π^k -ն R^n -ում k -րդ պարունակությունն է:

Սահմանում: Եթե զոյություն ունի

$$I^k = \lim_{\lambda(P) \rightarrow 0} S_f^k(\Gamma; P, \tau)$$

վերջանիր սահմանը, ապա այն անվանում են Γ կորով $\int \Phi_{\text{ունկցիայի}} \text{կորացիծ ինտեղալ}$ (երկրորդ այլափի) և նշանակում՝

$$I^k = \int\limits_{\Gamma} f d\mathbf{x}^k = \int\limits_{\Gamma} f(\mathbf{x}) dx^k = \int\limits_{\Gamma} f(x^1, \dots, x^n) dx^k :$$

Եթե Γ կորի երկայնքով արված են n $\Phi_{\text{ունկցիաներ}}$, ապա $\Phi_{\text{զիկական}} \text{ խնդիրներում}$ հաճախ հանդիպում

$$I^1 + \dots + I^n = \int\limits_{\Gamma} f_1(\mathbf{x}) dx^1 + \dots + \int\limits_{\Gamma} f_n(\mathbf{x}) dx^n$$

գումարը նշանակում են

$$\int\limits_{\Gamma} f_1(\mathbf{x}) dx^1 + \dots + f_n(\mathbf{x}) dx^n :$$

Եթելորդ այլափի կորացիծ ինտեղալի բերումը նկատի ինտեղալի: Եթե $\gamma_i = \pi^i \circ \Gamma \in C^1[\alpha; \beta]$, L -ը Γ կորի լրիցն է և $f \in C(L)$, ապա $\int_{\Gamma} f(\mathbf{x}) dx^i$ -ն զոյություն ունի, ըստ որում՝

$$\int\limits_{\Gamma} f(\mathbf{x}) dx^i = \int\limits_{\alpha}^{\beta} f(\Gamma(t)) \gamma'_i(t) dt :$$

Ըստիամուր տեսքով, եթե $\Gamma \in C^1([\alpha; \beta], R^n)$, $f_i \in C(L)$ ($i = 1, \dots, n$), առան

$$\int \sum_{i=1}^n f_i(x^1, \dots, x^n) dx^i = \sum_{i=1}^n \int f_i(y_1(t), \dots, y_n(t)) y'_i(t) dt.$$

Դիցուք $\Gamma_1 : [\alpha_1; \beta_1] \rightarrow R^n$ և $\Gamma_2 : [\alpha_2; \beta_2] \rightarrow R^n$ պարզ սպառկ կորեկտ ունեն միևնույն L կոփշը և $f \in C(L) : \text{Եթե}$

սր 1) $\Gamma_1(\alpha_1) = \Gamma_2(\alpha_2)$ և $\Gamma_1(\beta_1) = \Gamma_2(\beta_2)$, ապա $\int_{\Gamma_1} f(x) dx^i = \int_{\Gamma_2} f(x) dx^i$;

բ) $\Gamma_1(\alpha_1) = \Gamma_2(\beta_2)$ և $\Gamma_1(\beta_1) = \Gamma_2(\alpha_2)$, ասպա $\int_{\Gamma_1} f(\mathbf{x}) d\mathbf{x}^i = - \int_{\Gamma_2} f(\mathbf{x}) d\mathbf{x}^i$:

Այս հավասարաթյունները, ինչպես նաև նույնախիլ հավասարաթյուններ առաջին տիպի կարգի ինսեղքայի համար, հիմք են տալիս համարելու, որ պարզ կորդեկի դեպքում կրուգիծ ինսեղքայինքը սահմանված էն ոչ այնքան Γ կորուկ, որքան Γ -ի կիրիչը: Միայն բն, նկատի ունենալով ը կետայ զբաժանական հավասարաթյուններ, առան են, որ երկրորդ ախայի կրուգիծ ինսեղքայի, ի տարբերության առաջին ախայի կրուգիծ ինսեղքայի, փախում է իր նշանը, եթե կորդի կիրիչի վրա ընտցնական ուղղությունը փոխվում է հավասարի ուղղությամբ:

Սուազիները կը սպառի անդամակի ծին տեղ գրալ լի երի կ այլ ։ Տրված
Դուռը կարի և նրա երկայնքան պրոցեսական ժամանակաշրջանը անընդհատ ֆունցիաների համար

$$\int f_1 dx^1 + \cdots + f_n dx^n = \int (f_1 \cos \alpha_1 + \cdots + f_n \cos \alpha_n) ds,$$

որտեղ $\cos \alpha_1 = \dots = \cos \alpha_n$ -ը յաբարանշյուր կեսում կարի աղեղի երկարության աճման ոպղությամբ տարված շոշակողի սղողուր կամինաներն են:

Պայմանավորվենք այսպիսեակ ՝ R^2 և R^3 տարածությունները համարել այդ կազմությունը:

Եթիւ Γ կորի կրիչն ընկած է R^2 -ում, ապա Γ -ն անվանում են հարք կոր, իսկ եթիւ R^3 -ում տարրածական կոր:

$\Gamma : [\alpha; \beta] \rightarrow R''$ անընդհատ կորը կոչվում է փակ կոր, եթե $\Gamma(\alpha) = \Gamma(\beta)$: Γ փակ կորը կոչվում է պարզ կոր, եթե $\Gamma : [\alpha; \beta] \rightarrow R''$ արտապատկերություն փախմիացներ է:

Ժողովանի թեմաները: Տանկացած Ռ հարք, պարզ, փակ կորու դեկարայան հարքությունը բաժանված է երկու շատավոր տիբուլյոների, որոնցից յարաքանչյարի եզր Գ-ի կրիչն է: Ըստամբն, տիբուլյոներից մեկն անսահմանափակ է և կոչվում է արտաքին ախրույթ, իսկ մյուսը կոչվում է Գ կորու կամ Ռ կորի կիրիկով սահմանափակված ախրույթ:

Դիցուք G -ն R^2 -ում Γ կրուզ սահմանափակված տիրույթ է: Եթե ափրայիք եզրով (Γ -ի կրիչով) որդշակի ուղղությամբ շարժենախ շարժման յուրաքանչյուր պահին դիտարքը բավականաչափ փոքր շրջակայրում տիրույթի կենտրոն գտնվում են նրանից ճախ, սապա շարժման այդ ուղղությունը համարում են լրական ուղղություն: Ռասացիկ տիրույթի համար եզրով շարժման դրական ուղղությունը ուղղակի համեմետամ է ժամացուցի վարի շարժմանը հակասակ ուղղությունը:

Եթե Γ հարթ, պարզ, ողորկ կրիչը L -ն է և $f \in C(L)$, ապա հաճախ $\int_{\Gamma} f(\mathbf{x}) ds$

գրելու վախարեն գրամ են $\int_L f(\mathbf{x}) ds$: Ինչ վերաբերում է նոյն կրուզի f ֆունկցիայի երկրորդ ախալի կրուազիծ ինտեգրալին, սապա նրա արժեքը, ինչպես նշվեց, կարող է փոխել իր նշանը՝ կախված կրիչի վիճակից առդրույթունից: Եթե $\Gamma : [\alpha; \beta] \rightarrow R^2$ պարզ, ողորկ կրոք վիճ է և $t \in [\alpha; \beta]$ պարամետրի աճմանը գրավեքաց $\Gamma(t)$ կեազ կրիչի վրայով շարժվում է դրական ուղղությամբ, սապա այդ դեպքում գրամ են:

$$\int_{\Gamma} f(\mathbf{x}) dx' = \int_L f(\mathbf{x}) dx' :$$

Կորագիծ ինտեգրալի անկանությունը ին ու թագավորությունը նշանակած արդիությունը: Դիցուք G -ն R^2 -ում ախարտյա է, $P(x, y)$ -ը և $Q(x, y)$ -ը G -ում որոշված անընդհատ ֆունկցիաներ:

Թեորեմ: Որպեսզի կամայականորեն արված $A, B \in G$ կետերի համար A -ն B -ին միացնող (A -ից B ուղղված) և G -ում ընկած ցանկացած L ճանապարհով

$$\int_L P(x, y) dx + Q(x, y) dy$$

ինտեգրալն ունենաւ միևնույն արժեքը, կախված միայն A -ից և B -ից, անհրաժեշտ է և բավարար, որ գոյություն ունենան G -ում դիֆերենցիալ $\Phi(x, y)$ ֆունկցիա, այնպիսին, որ ամենուրեք

$$d\Phi(x, y) = P(x, y) dx + Q(x, y) dy :$$

Այս պայմաններում ասսամ են, որ ընդհանունգրալ արտահայտությունը ներկայացնում է յիշի պիֆերենցիալ, որի նախնականը Φ -ն է: G ափրույթում ընկած ցանկացած փուկ կրոռու այդ արտահայտության ինտեգրալը հավասար է զրոյի: Եթե $A, B \in G$ և L -ը A -ն B -ին միացնող և G -ում ընկած ճանապարհ է, սապա գրամ են

$$\int_L P dx + Q dy = \int_{AB} P dx + Q dy = \int_A^B P dx + Q dy :$$

Նկատենք, որ

$$\int_A^B P dx + Q dy = - \int_B^A P dx + Q dy :$$

Եթե Φ -ն $P dx + Q dy$ արտահայտության նախնականն է, սապա ցանկացած $A, B \in G$ կետերի համար

$$\int_A^B P dx + Q dy = \Phi(B) - \Phi(A) = \Phi(x, y)|_A^B :$$

Համանանորեն, եթե G -ն R^3 -ում ափրույթ է, $P, Q, R \in C(G)$, A -ն և B -ն G ափրույթի կամայական կետեր են, սապա A -ն B -ին միացնող և G -ում ընկած ցանկացած ճանապարհով

$$\int Pdx + Qdy + Rdz$$

իմաստաբար կունենա միևնույն արժեքը (լայնված միայն A -ից և B -ից) այն և միայն այն դեպքում, եթե գոյություն ունի $\Phi(x, y, z)$ պիտի հանցիա, այնպիսին, որ G -ում ամենուրեք

$$d\Phi(x, y, z) = P(x, y, z)dx + Q(x, y, z)dy + R(x, y, z)dz :$$

Այս դեպքում էլ, ցանկացած $A, B \in G$ կետերի համար

$$\int \limits_{AB} Pdx + Qdy + Rdz = \Phi(B) - \Phi(A) :$$

Գ թիվ 6 ի բառ առ ձեւը : $\Gamma : [\alpha; \beta] \rightarrow R^2$ անընդհատ կորը կանվանենք կոտր առ կոտր սղորդի կոր, եթե գոյություն ունի $[\alpha; \beta]$ հաստիվածի տրուհում, որի յուրաքանչյուր միջակայքին համապատասխանող կորի աղեղող ողորդի :

Դիցուք G -ն R^2 -ում Γ կոտր առ կոտր սղորդի կորով սահմանափակված տիրույթ է, L -ը Γ -ի կորին է և $P, Q \in C^1(\overline{G})$:

Ծշմարիտ է Գրինի հետևյալ բանաձևը.

$$\int \limits_L Pdx + Qdy = \iint \limits_G \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) dx dy :$$

$G \subset R^2$ տիրույթը կոչվում է միակապ, եթե G -ում ընկած ցանկացած փակ կորով սահմանափակված տիրույթն ամբողջապես պարունակվում է G -ում:

Հետևանք: Որպեսզի G միակապ տիրույթում $Pdx + Qdy$ արագահայտությունը լինի լրիվ պիտի հանդիսացիալ, անհրաժեշտ է և բավարար հետևյալ պայմանը. $\frac{\partial P}{\partial y} = \frac{\partial Q}{\partial x}, (x, y) \in G$:

Գրինի բանաձևամբ հաջորդաբար աեղացնելով $P(x, y) = 0$ և $Q(x, y) = x$, $P(x, y) = -y$ և $Q(x, y) = 0$, $P(x, y) = -\frac{y}{2}$ և $Q(x, y) = \frac{x}{2}$, G տիրույթի S մակերեսի համար ստանում ենք հետևյալ բանաձևերը.

$$S = \int \limits_L xdy = - \int \limits_L ydx = \frac{1}{2} \int \limits_L -ydx + xdy :$$

Սա կ ե թ ե մ թ ա յ ի ն ի ն ա թ ե զ թ ա լ ն ե թ ը : Ա ռ ա զ ի ն ա թ պ ի մ ա կ ե թ ե մ թ ա յ ի ն ի ն ա թ ե զ թ ա լ : Դիցուք R^3 -ում S պարզ, ողորդ մակերևույթը արված է

$$x = \xi(u, v), \quad y = \eta(u, v), \quad z = \zeta(u, v), \quad (u, v) \in \overline{D},$$

պարամետրական հավասարումներով, որտեղ D -ն R^2 -ում քառակուսեի տիրույթ է, ξ, η, ζ ֆունկցիաները $\overline{D}$ -ում անընդհատ դիֆերենցելի են և ամենուրեք՝

$$rang \begin{bmatrix} \xi'_u & \eta'_u & \zeta'_u \\ \xi'_v & \eta'_v & \zeta'_v \end{bmatrix} = 2 :$$

Տրված է $f : S \rightarrow R$ լրականարժեք ֆունկցիան:

Տրոհելով D -ն $D_1, D_2, \dots, D_n$ զայց առ զայց ընդհանուր ներքին կետերի շունչող քառակուսեի տիրույթների և կանաչականորեն ընտրելով $(u_i, v_i) \in D_i$ ($i = 1, \dots, n$) կետերը՝ կազման են

$$\sigma = \sum_{i=1}^n f(\xi(u_i, v_i), \eta(u_i, v_i), \zeta(u_i, v_i)) \Delta S_i$$

ինտեգրալային գումարը, որում ΔS_i -ն տրոհման D_i պատասխան ինտեգրալավախանող S մակերևույթի կառու մակերեսն է:

$$\text{Դիցուք } \lambda = \max_{1 \leq i \leq n} \text{diam} D_i :$$

Սահմանում: Եթե գոյացյուն տեղի σ ինտեգրալային գումարի սահմանը, եթե $\lambda \rightarrow 0$, սապա այն անվանում են S մակերևույթով f ֆունկցիայի մակերևութային ինտեգրալ (առաջին տիպի) և նշանակում

$$\lim_{\lambda \rightarrow 0} \sigma = \iint_S f(x, y, z) dS :$$

Առաջին տիպի մակերևութային ինտեգրալի բերումը նիմանի կրկնակի ինտեգրալի: Եթե $f \in C(S)$, ապա S մակերևույթով f ֆունկցիայի առաջին տիպի մակերևութային ինտեգրալը գոյություն ունի, ընդ որում՝

$$\iint_S f(x, y, z) dS = \iint_D f(\xi(u, v), \eta(u, v), \zeta(u, v)) \sqrt{EG - F^2} du dv.$$

Որտեղ

$$E = \xi_u'^2 + \eta_u'^2 + \zeta_u'^2, \quad G = \xi_v'^2 + \eta_v'^2 + \zeta_v'^2, \quad F = \xi_u \xi_v + \eta_u \eta_v + \zeta_u \zeta_v :$$

Սահմանավարագեն, եթե S մակերևույթը $z = z(x, y)$, $(x, y) \in D$, ֆունկցիայի գրաֆիկն է, սապա

$$\iint_S f(x, y, z) dS = \iint_D f(x, y, z(x, y)) \sqrt{1 + z_x'^2 + z_y'^2} dx dy :$$

Եթե կը որդի տիպի մակերևույթը այն է ինքը և ուրաքանչիւնը կազմությունը: Մակերևույթի կազմությունը մակերևույթի արգագիծ կամ մակերևույթը եղբայրի տականավարող կամ մակերևույթը տականավարող կամ-սպառ:

Եթե մակերևույթի յուրաքանչյուր կետում միավոր նորմալը ուղղորդ կոսինուսների համար գլուխ 14-ում թերզած բանաձևում վերցված է պյուս հշանից, այսու սպառ են, որ ընարկված է մակերևույթի որոշակի երես: Մակերևույթի հակառակ երեսը որոշված է այլ բանաձևում միանու հշանից ընտրությամբ: Մակերևույթը կոչվում է երկերես, եթե նրա վրա ընկած և եղագիծը չնաևող ցանկացած փակ կրուղ միավոր նորմալը անընդհատ տեղաշարժենա այն սեմեն անգամ վերադարձում է իր երակետայիշ լիքրիճ (նորմալ ուղղորդ կոսինուսները հշանի չեն փոխում):

R^3 տարածության աջ կազմության պայմաններում S մակերևույթի պիտուկված երեսը համարվում է $M \in S$ կետում աջ կոսինությամբ, եթե M կետի բավականաչափ փոքր շրջակայրած մակերևույթի կառքի վրա ընկած փակ կրուղ պիտուկված երեսին համապատասխանող $\pi(M)$ նորմալի շորջը ժամացույցի պարի պատճեն ուղղորդյանը ընդունիւմ է որպես լրական ուղղորդյուն: Մակերևույթը համարվում է աջ կոսինությամբ, եթե այն իր յուրաքանչյուր կետում աջ կոլմոնորոշչած է:

$S \in C(G, R^3)$ մակերևույթը կոչվում է կառու առ կառու պարզի, եթե $G \subset R^2$ տիրույթը կարելի է կառու առ կառու պարզի կորենով պարսել վերջավոր քիվով գոյց առ գոյց մինիանուր ներքին կետեր չունեցան պատճենների, որոնցից յուրաքանչյուրին համապատասխանող մակերևույթի կառու ուղղությունը է: Եթե այն կառուներից յուրաքանչյուրը կոլմոնորոշչած է, ապա այն կոլմոնորոշչումը համարվում է համաձայնեցված, եթե ցանկացած երեսու կից կառուներից մեկի վրա նրանց ընթա-

նոր եղուկ դրական ուղղությամբ շարժումը հակադիր է մյուսի վրա նոյն այդ եղուկ դրական ուղղությամբ շարժմանը: Այս դեպքում ստրոջ S մակերևույթը համարվում է կողմնարությամբ:

Եթե մակերևույթը ներկայացնում է $z = z(x, y)$ անընդհատ դիֆերենցիալ ֆունկցիայի գրաֆիկ, ապան բնական է խոսել մակերևույթի վերին և ստորին երեսների մասին: Յուրաքանչյուր կետում վերին երեսին համապատասխանող մակերևույթի նորմալը Oz ստանցքի հետ կազմում է սուր սանրսում, իսկ ստորին երեսին՝ բռն սանրսում: Նոյնքան բնական է $V \subset R^3$ տիբույքը (մարմինը) սահմանափակող վակ ողոքի մակերևույթի երեսներն անվանել ներքին և արտաքին երեսներ: Այդ երեսներին տարգան նորմաները կանվանենք համապատասխանաբար ներքին և արտաքին նորմաներ:

Դիցուք S -ը երկերես, կողմնարուշված, կտոր առ կտոր ողոքի մակերևույթ է, իսկ f -ը՝ S -ի կետերամբ որաշված իրականատեր ֆունկցիա:

Ընտրենույթ մակերևույթի որաշակի երեսը՝ մակերևույթը կտոր առ կտոր ողոքի կողմանուն տրուելով գոյց առ զույգ այդ կարերի կետերից զատ այլ ընդհանուր կետեր չունեցող $S_1, \dots, S_n$ կտորների և դրանցից յուրաքանչյուրի վրա կամայականութեն վերցնելով մեկական (x_i, y_i, z_i) կետ՝ կազմում են

$$\sigma_z = \sum_{i=1}^n f(x_i, y_i, z_i) \Delta P_i$$

ինականարարային գումարը, որում ΔP_i -ն S_i կտօրի xOy հարթության վրա P_i պյանեցիայի մակերևուն է պյուս նշանով, եթե S_i -ի վրա վակ կրուգ դրական ուղղությամբ շարժվում է P_i -ի վրա դրական ուղղությամբ և մինուս նշանով, եթե պյոյնեցիան շարժվում է հակադիր ուղղությամբ: Եթե f -ը սահմանափակ ֆունկցիա է, ապա մակերևույթի ողոքիությունը ինականարարային է տալիս ինականարարային գումարները կազմենու գործնականում արհանարինել արդեման այն S_i կտորները, որոնց դիրքը տարածության մեջ (S_i -ն P_i -ի վրա փոխմիարժեք չի պյոյնելու վեց) բույլ չի տալիս ΔP_i -ի նշանի հարցում վերը նշված կանոնով կողմնարուշվել:

Դիցուք $\lambda = \max_{1 \leq i \leq n} \text{diam} S_i$:

Սահմանում: Եթե գոյություն ունի σ_z -ի սահմանը, եթե $\lambda \rightarrow 0$, ապա այն անվանում են S մակերևույթի ընտրված երեսով f ֆունկցիայի մակերևույթային ինականարար (երկրորդ տիպի) և նշանակում:

$$\lim_{\lambda \rightarrow 0} \sigma_z = \iint_S f(x, y, z) dx dy :$$

Եթե մակերևույթի արդեման պատճեները պյոյնեկտվում են yOz (zOx) հարթության վրա, ապա նոյն սկզբաներով կազմված σ_x (σ_y) ինականարարային գումարների սահմանը, եթե այն գոյության մեջ, նոյնական անվանում են երկրորդ տիպի մակերևույթային ինտեգրալ և նշանակում նոյն ձևով, միայն թե $dxdy$ -ի վախճանեն զում են $dydz$ ($dzdx$): Եթե արված են S մակերևույթի կետերամբ որաշված P, Q, R իրականարժեք ֆունկցիաներ, ապա դրանցից յուրաքանչյուրի համապատասխանաբար ըստ $dydz$ -ի, ըստ $dzdx$ -ի և ըստ $dxdy$ -ի ինտեգրալների գումարը, եթե երեք ել տարածված են S մակերևույթի միևնույն երեսով, նշանակում են՝

$$\iint_S P dy dz + Q dz dx + R dx dy :$$

Երկրաբ տիպի մակերևութային ինտեգրալի թերումը Ռիմանի կրկնակի ինստեգրալի: Դիցուք G -ն R^2 -ում քառակուսիի տիրույթ է: Եթե կտոր առ կտոր ողորկ է S երկրես մակերևույթը արված է

$$x = \xi(u, v), \quad y = \eta(u, v), \quad z = z(u, v), \quad (u, v) \in G,$$

պարամետրական հավասարութեավ և $P, Q, R \in C(S)$, ապա

$$\iint_S P dy dz + Q dz dx + R dx dy = \iint_G (PA + QB + RC) du dv,$$

որտեղ A, B, C գործակիցները որպես են զույթի 14-ում թերված բանաձևերով: Եթե G տիրույթում ընկած փակ կորով դրական ուղղությամբ շարժվելիս S մակերևույթի ընարված երեսի վրա համապատասխան կետը շարժվում է դրական ուղղությամբ, ապա աջ կորդում պես է վեցը են պյուս նշանը: Հակառակ դեպքում վեցը պատճեն է մինչու նշանը:

Առաջին և երկրորդ տիպի մակերևութային ինտեգրալների կապը: Եթե $\cos \alpha = 1, \cos \beta = 0$ և $\cos \gamma = 0$ S մակերևույթի ընտրված երեսի հորման ուղղորդ կոսինուսներն են, ապա

$$\iint_S P dy dz + Q dz dx + R dx dy = \iint_G (P \cos \alpha + Q \cos \beta + R \cos \gamma) dS :$$

Ս ա ռ ը ս ի ք ա ն ա ծ և ը : Դիցուք S -ն L կտոր առ կտոր ողորկ կոնսարով տահմանափակված կտոր առ կտոր ողորկ մակերևույթ է, ընդ որում L -ի վրա դրական ուղղությունը համապատասխանում է S մակերևույթի վրա ընտրված երեսի կոդմուրոշմանը: Եթե P, Q, R ֆունկցիաները S մակերևույթի կետերը պարամետրական տիրույթում անընդհատ դիֆերենցելի են, ապա ճշմարիտ է Սոսարի հետևյալ բանաձեռ:

$$\int_L P dx + Q dy + R dz = \iint_S \left(\frac{\partial R}{\partial y} - \frac{\partial Q}{\partial z} \right) dy dz + \left(\frac{\partial P}{\partial z} - \frac{\partial R}{\partial x} \right) dz dx + \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) dx dy :$$

Հետևանք: Դիցուք I -ն R^3 -ում զագահեռամիսն է և $P, Q, R \in C(I)$: Որպեսի $P dx + Q dy + R dz$ արտահայտությունը լինի լիկ դիֆերենցիալ, անհրաժեշտ է և բավարար, որ I -ում ամենուրեք ճշմարիտ լինեն

$$\frac{\partial P}{\partial y} = \frac{\partial Q}{\partial x}, \quad \frac{\partial Q}{\partial z} = \frac{\partial R}{\partial y}, \quad \frac{\partial R}{\partial x} = \frac{\partial P}{\partial z}$$

հավասարությունները:

Գ ա ռ ս ս - Օ ս ս թ թ ռ գ ք ա ն ս կ ո ւ ք ա ն ա ծ և ը : Դիցուք $V \subset R^3$ մարմինը սահմանափակված է S կտոր առ կտոր ողորկ մակերևույթով և P, Q, R ֆունկցիաները $\frac{\partial P}{\partial x}$,

$\frac{\partial Q}{\partial y}$, $\frac{\partial R}{\partial z}$ ֆունկցիաների հետ միասին $\overline{V}$ բազմության վրա անընդհատ են: Այս պայմաններում ճշմարիտ Գաուս-Օտարողրաբուկու հետևյալ բանաձեռը.

$$\iiint_V \left(\frac{\partial P}{\partial x} + \frac{\partial Q}{\partial y} + \frac{\partial R}{\partial z} \right) dx dy dz = \iint_S P dy dz + Q dz dx + R dx dy,$$

ընդ որում աջ կորդի ինտեգրալը տարածված է S փակ մակերևույթի արտաքին երեսով:

Վ ե կ ս ո ր ս կ ա ն ա ն ա լ ի զ ի ս տ ա ր բ ե ր ը : Սկսայս և վեկտորական դաշտեր: Մաքեմատիկական ֆիզիկայի և մահանիկայի բազմաթիվ խնդիրներում $G \subset R^3$ տիրույթում որոշված ֆունկցիաները տիրույթի յուրաքանչյուր կտորին համապատասխանեցնում են կամ որոշակի

սկսյար մեծություն (ժավալ, զանգված, ջերմաստիճան և այլն), կամ վեկտորական մեծություն (ուժ, արագություն, արագուցում և այլն): Այդ կապակցությամբ G ախրույրում որոշվուծ $\mathbf{u}(\mathbf{r}) = \mathbf{u}(x, y, z)$, $r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$, իրականարժեք ֆունկցիան անվանում են սկսյար դաշտ, իսկ $\mathbf{a}(\mathbf{r}) = P(x, y, z)\mathbf{i} + Q(x, y, z)\mathbf{j} + R(x, y, z)\mathbf{k}$ ֆունկցիան՝ վեկտորական դաշտ: Ենթադրվում է, որ $\mathbf{u}$ և $\mathbf{a}$ ֆունկցիաները G -ում ամենուրեք անընդհատ դիֆերենցիել են:

Եթե $\mathbf{u}(x, y, z)$ սկսյար դաշտի սահագին կարգի մասնակի ածանցյալները ոչ մի կետում միաժամանակ զոտ չեն, առաջ $\mathbf{u}(x, y, z) = c$ հավասարությունը որոշվող մակերևույթն անվանում են դաշտի մակարդակի մակերևույթ:

Գրադիւնս: $\mathbf{u}$ սկսյար դաշտի համար

$$\text{grad } \mathbf{u} = \left(\frac{\partial \mathbf{u}}{\partial x}, \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial y}, \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial z} \right)$$

Վեկտորը կոչվում է գրադիւնս: Հետևելով Համիլտոնին՝ մոցնում են $\nabla = \left(\frac{\partial}{\partial x}, \frac{\partial}{\partial y}, \frac{\partial}{\partial z} \right)$ սիմվոլիկ վեկտորը (անվանում են նարզա), որի միջոցով $\mathbf{u}$ դաշտի գրադիւնսը ներկայացվում է

$$\text{grad } \mathbf{u} = \nabla \mathbf{u}$$

անորոշ: Ցանկացած $\mathbf{n} = (\cos \alpha; \cos \beta; \cos \gamma)$ միավոր վեկտորի համար՝

$$\frac{\partial \mathbf{u}}{\partial \mathbf{n}} = \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial x} \cos \alpha + \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial y} \cos \beta + \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial z} \cos \gamma = \langle \text{grad } \mathbf{u}, \mathbf{n} \rangle:$$

Այսաեղից հետևում է, որ արված կետում $\mathbf{u}$ ֆունկցիայի ածանցյալը $\mathbf{n}$ -ի ուղղությամբ կլինի մաքսիմալ, եթե $\mathbf{n}$ -ը համարդիկած է այդ կետում դաշտի գրադիւնսին, ընդ որում՝

$$\max_{\mathbf{n}} \frac{\partial \mathbf{u}}{\partial \mathbf{n}} = |\text{grad } \mathbf{u}| = \sqrt{\left(\frac{\partial \mathbf{u}}{\partial x} \right)^2 + \left(\frac{\partial \mathbf{u}}{\partial y} \right)^2 + \left(\frac{\partial \mathbf{u}}{\partial z} \right)^2}:$$

Նկատենք նաև, որ արված կետում $\mathbf{u}$ դաշտի գրադիւնսը համագիծ է այդ կետում անցնող $u(x, y, z) = c$ մակարդակի մակերևույթի նորմալին:

Վեկտորական դաշտի վեկտորական և տոտորը: Պայմանավորվենք $\mathbf{a}, \mathbf{b} \in \mathbb{R}^3$ վեկտորների վեկտորական արագությալը համարկել $[\mathbf{a}, \mathbf{b}]$: Տրված $\mathbf{a}(\mathbf{r}) = P\mathbf{i} + Q\mathbf{j} + R\mathbf{k}$ վեկտորական դաշտի ցանկացած կետում

$$\text{div } \mathbf{a} = \nabla \cdot \mathbf{a} = \frac{\partial P}{\partial x} + \frac{\partial Q}{\partial y} + \frac{\partial R}{\partial z}$$

սկսյար մեծությունը կոչվում է $\mathbf{a}$ դաշտի պիվերգելցիա, իսկ

$$\text{rot } \mathbf{a} = [\nabla, \mathbf{a}] = \left(\frac{\partial R}{\partial y} - \frac{\partial Q}{\partial z} \right) \mathbf{i} + \left(\frac{\partial P}{\partial z} - \frac{\partial R}{\partial x} \right) \mathbf{j} + \left(\frac{\partial Q}{\partial x} - \frac{\partial P}{\partial y} \right) \mathbf{k}$$

վեկտորական մեծությունը՝ դաշտի տոտոր:

Վեկտորի հասք մակերևույթով: Դիցուք $\mathbf{a}(\mathbf{r}) = P\mathbf{i} + Q\mathbf{j} + R\mathbf{k}$ $G \subset \mathbb{R}^3$ տիրույթամբ արված վեկտորական դաշտ է և S ողորկ երկերս մակերևույթը ընկած է G -ում: S մակերևույթը նորա սորշակի երեսին համապատասխանող $\mathbf{n} = (\cos \alpha; \cos \beta; \cos \gamma)$ միավոր նորմալի ուղղությամբ $\mathbf{a}$ վեկտորի հասքը սահմանվում է

$$\iint_S \langle \mathbf{a}, \mathbf{n} \rangle dS = \iint_S (P \cos \alpha + Q \cos \beta + R \cos \gamma) dS$$

բանաձևավ: Օգտագործելով նաև դիվերգենցիայի սահմանումը՝ Գառւս-Օստրազրադաշկու բանաձևին կարելի է ապա հետևյալ վեկտորական տեսքը:

$$\iiint_V \operatorname{div} \mathbf{a} dx dy dz = \iint_S \langle \mathbf{a}, \mathbf{n} \rangle dS,$$

որտեղ S -ը V մարմինը սահմանափակութ փակ, ուղղու մակերևայք է, իսկ $\mathbf{n}$ -ը՝ S -ի արտաքին նորմալը:

Վեկտորի շրջապատույթը: $G \subset \mathbb{R}^3$ տիրույթում տրված $\mathbf{a}(\mathbf{r}) = P\mathbf{i} + Q\mathbf{j} + R\mathbf{k}$ վեկտորական դաշտի համար $L \subset G$ կրողվ

$$\oint_L \mathbf{a} d\mathbf{r} = \int_L P dx + Q dy + R dz$$

ինտեգրալը (դաշտի աշխատանքը) կոչվում է $\mathbf{a}$ վեկտորի գծային ինտեգրալ: Եթե L -ը փակ կոնսուր է, ապա գծային ինտեգրալն անվանում են $\mathbf{a}$ վեկտորի L կոնսուրով շրջապատույթ:

Ստորև բանաձևել վեկտորական տեսքով հետևյալն է.

$$\oint_L \mathbf{a} d\mathbf{r} = \iint_S \langle \operatorname{rot} \mathbf{a}, \mathbf{n} \rangle dS,$$

որտեղ L -ը $S \subset G$ մակերևայք նօրագիծն է, իսկ $\mathbf{n}$ -ը՝ S -ի այն երեսի միավոր նորմալը, որի կազմությամբ L կոնսուրով ինտեգրում կատարված է դրական ուղղությամբ:

Պոտենցիալ դաշտ: $\mathbf{a}(\mathbf{r})$ վեկտորական դաշտը կոչվում է պոտենցիալ դաշտ, եթե գոյություն ունի $\mathbf{a}(\mathbf{r})$ սկալյար դաշտ, այնպիսին, որ ամենուրեք

$\operatorname{grad} u = \mathbf{a}$:

Այս դեպքում u -ն անվանում են $\mathbf{a}$ դաշտի պոտենցիալ: Պոտենցիալ դաշտամ $\mathbf{a}$ վեկտորի շրջապատույթը ցանկացած փակ կոնսուրով հասկանար է գոյությունի:

Զուգահեռանիստական վրա արված $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտը կլինի պոտենցիալ դաշտ այն և միայն այն դեպքում, եթե ամենուրեք $\operatorname{rot} \mathbf{a} = 0$:

Սույնովայսին դաշտ: $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտը կոչվում է սույնովայսին, եթե գոյություն ունի մեկ այլ, $\mathbf{b}$ վեկտորական դաշտ, որի ստորը $\mathbf{a} = \operatorname{rot} \mathbf{b}$: Որպեսզի $\mathbf{a}$ -ն լինի սույնովայսին դաշտ, անհրաժեշտ է և բավարար, որ տիրույթում սմենուրեք տեսի ուժենա $\operatorname{div} \mathbf{a} = 0$ պայմանը:

Ա

Հաշվել առաջին աիպի կորագիծ ինտեգրալը (3947-3958).

3947. $\int_{\Gamma} x ds$, Γ -ն $(0;0)$ և $(1;1)$ կետերը միացնող հատվածն է:

3948. $\int_{\Gamma} \frac{ds}{\sqrt{x^2 + y^2 + 4}}$, Γ -ն $(0;0)$ և $(1;2)$ կետերը միացնող հատվածն է:

3949. $\int_{\Gamma} (x+y) ds$, Γ -ն $(0;0)$, $(1;0)$ և $(0;1)$ զագարներով եռանկյան եզրն է:

3950. $\int_{\Gamma} xy ds$, Γ -ն $|x|+|y|=1$ քառակուսին է:

3951. $\int_{\Gamma} xy ds$, Γ -ն էլիպսի աղեղն է. $x=a \cos t$, $y=b \sin t$, $0 \leq t \leq \frac{\pi}{2}$:

3952. $\int_{\Gamma} x^2 ds$, Γ -ն $x^2+y^2=a^2$, ($y \geq 0$) կիսաշրջանագիծն է:

3953. $\int_{\Gamma} y^2 ds$, Γ -ն $x=a(t-\sin t)$, $y=a(1-\cos t)$ ($0 \leq t \leq 2\pi$) կորն է:

3954. $\int_{\Gamma} (x^2+y^2) ds$, Γ -ն $x=a(\cos t+t \sin t)$, $y=a(\sin t-t \cos t)$ ($0 \leq t \leq 2\pi$) կորն է:

կորն է:

3955. $\int_{\Gamma} (x+z) ds$, Γ -ն $x=t$, $y=\sqrt{\frac{3}{2}}t^2$, $z=t^3$ ($0 \leq t \leq 1$) կորն է:

3956. $\int_{\Gamma} (x^2+y^2+z^2) ds$, Γ -ն $x=a \cos t$, $y=a \sin t$, $z=bt$ ($0 \leq t \leq 2\pi$) կորն է:

կորն է:

3957. $\int_{\Gamma} z ds$, Γ -ն $x=t \cos t$, $y=t \sin t$, $z=t$ ($0 \leq t \leq t_0$) կորն է:

3958. $\int_{\Gamma} (x+y) ds$, Γ -ն հետևյալ շրջանագծի աղեղն է. $x=t$, $y=t$,

$$z=\sqrt{1-2t^2}, \left(0 \leq t \leq \frac{1}{2}\right):$$

Գանել կորի երկարությունը (3959-3962).

3959. $y^2=x^3$, $0 \leq x \leq 5$: 3960. $y=1-\ln \cos x$, $0 \leq x \leq \frac{\pi}{4}$:

3961. $x=t \cos t$, $y=t \sin t$, $z=t$, $0 \leq t \leq \sqrt{2}$:

3962. $x=e^{-t} \cos t$, $y=e^{-t} \sin t$, $z=e^{-t}$, $0 < t < +\infty$:

Հաշվել երկարությունը (3963-3974).

3963. $\int_{\Gamma} xy dx$, Γ -ն սիմուսինի աղեղն է. $y=\sin x$, $0 \leq x \leq \pi$:

3964. $\int_{\Gamma} \left(x - \frac{1}{y}\right) dy$, Γ -ն պարաբոլի աղեղն է. $y=x^2$, $1 \leq x \leq 2$:

3965. $\int_{\Gamma} xdy - ydx$, Γ -ն $y = x^3$, $0 \leq x \leq 2$, կորն է:

3966. $\int_{\Gamma} (xy - y^2)dx + xdy$, Γ -ն $y = 2\sqrt{x}$, $0 \leq x \leq 1$, կորն է:

3967. $\int_{\Gamma} (x^2 + y^2)dx + (x^2 - y^2)dy$, Γ -ն $y = 1 - |x - 1|$, $0 \leq x \leq 2$, կորն է:

3968. $\int_{\Gamma} ydx - xdy$, Γ -ն $x = a \cos t$, $y = b \sin t$, $0 \leq t \leq 2\pi$, էլիպսն է:

3969. $\int_{\Gamma} (2a - y)dx + xdy$, Γ -ն $x = a(t - \sin t)$, $y = a(1 - \cos t)$, $0 \leq t \leq 2\pi$,

ցիկլոիդի կամարն է:

3970. $\int_{\Gamma} (y^2 - z^2)dx + 2yzdy - x^2dz$, Γ -ն $x = t$, $y = t^2$, $z = t^3$, $0 \leq t \leq 1$, կորն

է:

3971. $\int_{\Gamma} ydx + zdy + xdz$, Γ -ն $x = a \cos t$, $y = a \sin t$, $z = bt$, $0 \leq t \leq 2\pi$, կորն

է:

3972. $\int_L \frac{(x+y)dx - (x-y)dy}{x^2 + y^2}$, L -ը $x^2 + y^2 = a^2$ շրջանագիծն է:

3973. $\int_L \frac{dx + dy}{|x| + |y|}$, L -ը $A(1;0)$, $B(0;1)$, $C(-1;0)$, $D(0;-1)$ գագաթներով քառա-

կուսու եզրն է:

3974. $\int_L xdx + ydy + (x + y - 1)dz$, L -ը $A(1;1;1)$ կետը $B(2;3;4)$ կետին միացնող

հատվածն է:

Համոզվել, որ ընդհանակրակ արտահայտությունը ներկայացնում է լրիվ դիֆերենցիալ և հաշվել կորագիծ ինանգրալը (3975-3985).

$$(2;3) \quad (3;-4)$$

3975. $\int_{(-1;2)}^{(2;3)} xdy + ydx$:

3976. $\int_{(0;1)}^{(3;1)} xdx + ydy$:

3977. $\int_{(0;1)}^{(2;3)} (x+y)dx + (x-y)dy$:

3978. $\int_{(1;-1)}^{(3;1)} (x-y)(dx - dy)$:

$$3979. \int_{(x_1, y_1)}^{(x_2, y_2)} \varphi(x) dx + \psi(y) dy, \quad \varphi \text{ -ն } \text{և } \psi \text{ -ն } \text{անընդհատ } \Phi \text{ունեցիաներ } \text{են:}$$

(x_1, y_1)

($3;0$)

($-2;-1$)

($1;2$)

($2;1$)

($6;8$)

($1;0$)

($0;-1$)

($2;3;-4$)

($1;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

($2;1;1$)

($6;1;1$)

($1;2;3$)

($0;-1$)

3994. $\int_L (x+y)dx - (x-y)dy$, L -ը $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1$ էլիպսն է:

3995. $\int_L e^x [(1-\cos y)dx - (y-\sin y)dy]$, L -ը $0 < x < \pi$, $0 < y < \sin x$

սիրույթի եզրն է:

3996. $\int_L e^{y^2-x^2} (\cos 2xy dx + \sin 2xy dy)$, L -ը $x^2 + y^2 = R^2$ շրջանագիծն է:

Կորագիծ ինստեղրակի միջոցով հաշվել արված կորերով սահմանափակված պատկերի մակերեսը (3997-4003).

3997. $y^2 = 1-x$, $x=1$, $y=1$: 3998. $y=2x^2$, $x-y+1=0$:

3999. $x=t^2$, $y=t^3$, $x=1$:

4000. $x=a\cos t$, $y=b\sin t$ ($0 \leq t \leq 2\pi$):

4001. $x=a\cos^3 t$, $y=b\sin^3 t$ ($0 \leq t \leq 2\pi$):

4002. $(x+y)^2 = ax$, $y=0$:

4003. $x^2 + y^2 = 4$, $x^2 = 2-y$ (պատկերը պարունակում է $(0;0)$ կետը):

***

Հաշվել առաջին սիպի մակերևութային ինստեղրալը (4004-4009).

4004. $\iint_P (x+y+z) dS$, P -ը

ա) $x+2y+4z=4$, $x \geq 0$, $y \geq 0$, $z \geq 0$ մակերևույթն է;

բ) $x^2 + y^2 + z^2 = 1$, $z \geq 0$ մակերևույթն է:

4005. $\iint_P (x^2 + y^2) dS$, P -ը

ա) $x^2 + y^2 + z^2 = R^2$ սֆերան է:

բ) $\sqrt{x^2 + y^2} \leq z \leq 1$ կոնի լլիվ մակերևույթն է:

4006. $\iint_P \frac{dS}{(1+x+y)^2}$, P -ը $x+y+z \leq 1$, $x \geq 0$, $y \geq 0$, $z \geq 0$ քառանիսափ մակերևույթն է:

4007. $\iint_P |xy| z dS$, P -ը $z = x^2 + y^2$ պարաբոլիդի այն կտորն է, որի կետերը բավարարում են $z \leq 1$ անհավասարությանը:

4008. $\iint_P \frac{dS}{\sqrt{x^2 + y^2 + z^2}}$, P -ն $x = a \cos u$, $y = a \sin u$, $z = v$; $0 \leq u \leq 2\pi$, $0 \leq v \leq H$ մակերևույթն է:
4009. $\iint_P z^2 dS$, P -ն $x = r \cos \varphi \sin \alpha$, $y = r \sin \varphi \sin \alpha$, $z = r \cos \alpha$; $0 \leq r \leq a$, $0 \leq \varphi \leq 2\pi$ մակերևույթն է ($\alpha \in (0; \pi/2)$, $\alpha = const$):

Բ

4010. Դիցուք L -ը քևեռային կոորդինատների համակարգում $r = r(\varphi)$, $\varphi_1 \leq \varphi \leq \varphi_2$ հավասարումով արված ողորկ կոր է: Ապացուել, որ եթե $f(x, y)$ ֆունկցիան անընդհան է L -ի վրա, ապա

$$\int_L f(x, y) ds = \int_{\varphi_1}^{\varphi_2} f(r(\varphi) \cos \varphi, r(\varphi) \sin \varphi) \sqrt{r^2(\varphi) + (r'(\varphi))^2} d\varphi :$$

Հաշվել առաջին ափակ կորագիծ ինտեգրալը (4011-4013).

4011. $\int_L \sqrt{x^2 + y^2} ds$, L -ը $x^2 + y^2 = ax$ շրջանագիծն է:

4012. $\int_L |y| ds$, L -ը $(x^2 + y^2)^2 = a^2(x^2 - y^2)$ լեմնիսկաան է:

4013. $\int_L x^2 ds$, L -ը $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$, $x + y + z = 0$ շրջանագիծն է:

Հաշվել երկրորդ ափակ կորագիծ ինտեգրալը (4014-4015).

4014. $\int_L (y - z) dx + (z - x) dy + (x - y) dz$, L -ը $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$,

- $y \cos \alpha = x \sin \alpha$ ($0 < \alpha < \pi$) շրջանագիծն է, որի ուղղությունը $(1; 0; 0)$ կետից նայելիս, համընկնում է ժամացույցի սլաքի պատման հակառակ ուղղությանը:

4015. $\int_L y^2 dx + z^2 dy + x^2 dz$, L -ը Վիվիանիի կորն է. $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$,

- $x^2 + y^2 = ax$ ($z \geq 0, a > 0$), որի ուղղությունը $(2a; 0; 0)$ կետից նայելիս, հակադիր է ժամացույցի սլաքի շարժման ուղղությանը:

4016. Ապացուել, որ եթե f -ն անընդհան ֆունկցիա է, իսկ L -ը՝ կատը առ կատը ողորկ, վակ կոր, ապա

$$\int_L f(x^2 + y^2) (xdx + ydy) = 0:$$

4017. Ապացուցել

$$\left| \int_L Pdx + Qdy \right| \leq LM$$

անհավասարությունը, որտեղ L -ը L -ի երկարությունն է, իսկ M -ը՝ L կորի վրա $\sqrt{P^2 + Q^2}$ ֆունկցիայի մեծագույն արժեքը:

4018. Ապացուցել, որ

$$\lim_{R \rightarrow \infty} \int_{x^2+y^2=R^2} \frac{ydx - xdy}{(x^2+xy+y^2)^2} = 0:$$

4019. Դիցուր՝

$$I_1 = \int_{AB} (x+y)^2 dx - (x-y)^2 dy, \quad I_2 = \int_{ApB} (x+y)^2 dx - (x-y)^2 dy,$$

որտեղ AB -ն $A(1;1)$ կետը $B(2;6)$ կետին միացնող հասկածն է, իսկ ApB -ն՝ A -ն B -ին միացնող $(0;0)$ կետով անցնող, ուղղաձիգ առանցքով պարաբոլի աղեղը: Դանել $(I_1 - I_2)$ -ը:

4020. Հաշվել

$$\int_L \frac{xdy - ydx}{x^2 + y^2}$$

կորազիծ իմաստօքալը, որտեղ L -ը պարզ, փակ, $(0;0)$ կետով չանցնող կոր է:

Հաշվել արված կորերով սահմանավուակված պասկերի մակնիքը (4021-4029).

4021. $x^3 + y^3 = 3axy$ ($a > 0$) (Դեկարտի տերև):

Ցուցում: Տեղապուրել $y = tx$:

4022. $(x^2 + y^2)^2 = a^2(x^2 - y^2)$ (լեմնիսկատ):

Ցուցում: Տեղապուրել $y = xtg\varphi$:

4023. $x^3 + y^3 = x^2 + y^2$, $x = 0$, $y = 0$:

4024. $(x+y)^{n+m+1} = ax^n y^m$ ($x > 0, y > 0, a > 0, n > 0, m > 0$):

4025. $\left(\frac{x}{a}\right)^n + \left(\frac{y}{b}\right)^n = 1$, $x = 0$, $y = 0$ ($a > 0, b > 0, n > 0$):

Ցուցում: Տեղապուրել $x = ar \cos^n \varphi$, $y = br \sin^n \varphi$:

$$4026. \left(\frac{x}{a}\right)^n + \left(\frac{y}{b}\right)^n = \left(\frac{x}{a}\right)^{n-1} + \left(\frac{y}{b}\right)^{n-1}, \quad x=0, y=0 \quad (a>0, b>0, n>1):$$

$$4027. \left(\frac{x}{a}\right)^{2n+1} + \left(\frac{y}{b}\right)^{2n+1} = c \left(\frac{x}{a}\right)^n \left(\frac{y}{b}\right)^n \quad (a>0, b>0, c>0, n>0) \quad \text{կորի հանգույցով:}$$

$$4028. x = r \left((n+1) \cos \frac{t}{n} - \cos \frac{n+1}{n} t \right), \quad y = r \left((n+1) \sin \frac{t}{n} - \sin \frac{n+1}{n} t \right), \quad n \in N, \\ t \in [0; 2\pi] \quad (\text{եպիհիկոփ}):$$

$$4029. x = r \left((n-1) \cos \frac{t}{n} + \cos \frac{n-1}{n} t \right), \quad y = r \left((1-n) \sin \frac{t}{n} + \sin \frac{n-1}{n} t \right), \quad n \geq 2, \\ n \in N, \quad t \in [0; 2\pi] \quad (\text{հիպոցիկոփ}):$$

$$4030. \text{Դանել } x^2 + y^2 = ax \quad \text{զլանային մակերևույթի այն մասի մակերեսը, որը կտրված է } x^2 + y^2 + z^2 = a^2 \text{ սֆերայով:}$$

4031. Ապացուցել, որ վերին կխահարթությունում գտնվող L պարզ, փակ կորը Ox առանցքի շուրջը պատելիս առաջացած մարմնի ծավալը հաշվվում է

$$V = -\pi \int_L y^2 dx$$

բանաձևով:

***

4032. Դիցուք՝

$$I_k = \iint_{P_k} (x^2 + y^2 + z^2) dS, \quad k = 1, 2,$$

որտեղ P_1 -ը $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ սֆերան է, իսկ P_2 -ը՝ այդ սֆերային ներգծած $|x| + |y| + |z| = a$ ուրանիսակի մակերևույթը: Դանել $(I_1 - I_2)$ -ը:

4033. Հաշվել $\iint_P zdS$ ինտեգրալը, որտեղ P -ն $x^2 + z^2 = 2az$ ($a > 0$) զլանային մակերևույթի այն մասն է, որը կտրված է $z = \sqrt{x^2 + y^2}$ կոնական մակերևույթով:

4034. Հաշվել $\iint_P (xy + yz + zx) dS$ ինտեգրալը, որտեղ P -ն $z = \sqrt{x^2 + y^2}$ մակերևույթի այն մասն է, որը կտրված է $x^2 + y^2 = 2ax$ զլանային մակերևույթով:

4035. Ապացուցել Պուասոնի բանաձևը.

$$\iint_P f(ax+by+cz)dS = 2\pi \int_{-1}^1 f(u\sqrt{a^2+b^2+c^2})du ,$$

P -ი $x^2 + y^2 + z^2 = 1$ უშერმან է:

Հաշվել երկրորդ սիմպի մակերևութային ինտեգրալը (4036-4040).

4036. $\iint_P z dx dy$, P -ի $z^2 = x^2 + y^2$, $0 < z \leq H$ մակերևույթի ստորին երեսն է:

$$4037. \text{ u) } \iint_{(P)} z^2 dx dy; \quad \text{ p) } \iint_{(P)} z dx dy,$$

P -ն $x^2 + y^2 + z^2 = R^2$, $y \geq 0$ կիսասֆերայի արաւաքին երեսն է:

4038. $\iint_P (xdydz + ydzdx + zdxdy)$, P -ը $x^2 + y^2 + z^2 = R^2$, սֆերայի արաւաքին

tɒnɪs t:

4039. $\iint_P (f(x)dydz + g(y)dzdx + h(z)dxdy)$, $f = 0$, $g = 0$ և $h = 0$ անընդհանա

Գունկցիաներ են, P -ը $0 \leq x \leq a$, $0 \leq y \leq b$, $0 \leq z \leq c$ զուգահեռանիստի մակերևույթի արտաքին երեսն է:

$$4040. \iint_P (x^2 dydz + y^2 dzdx + z^2 dx dy), \quad P: (x-a)^2 + (y-b)^2 + (z-c)^2 = R^2$$

Աֆերայի արտաքին երեսն է:

4041. Դիցուք $V \subset R^3$ գլանակերպը սահմանավակված է $z = \Phi(x, y)$, $z = \varphi(x, y)$, $(x, y) \in D$, ֆունկցիաների գրաֆիկներով, ընդ որում ամենուրեք $\varphi(x, y) \leq \Phi(x, y)$: Ապացուցել գլանակերպի ծավալի համար հետևյալ բանաձևը:

$$V = \iint_{(S)} z dx dy,$$

որաւեղ S -ի գլանակերպը սահմանավուակող մակերևույթի արաւաքին երեսն է:

* * *

Սատրսի բանաձեկի միջոցով հաշվել ինսեգրալը (4042-4047).

4042. $\int_L ydx + zdy + xdz$, L -ը $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$, $x + y + z = 0$ շրջանագիծներում.

որի ուղղությունը, (1;0;0) կեսից նայելիս, հակառիր է ժամացույցի ալաքի շարժման ուղղությանը:

$$4043. \int_L (y^2 - z^2) dx + (z^2 - x^2) dy + (x^2 - y^2) dz, \quad L \text{-ը} \quad x^2 + y^2 + z^2 = 3,$$

$x + y + z = 2$ կորն է, որով իմաստում կատարվում է, $(0;0;0)$ կետից նայելիս, ժամացույցի ալաքի շարժմանը հակառակ ուղղությամբ:

$$4044. \int_L (x^2 - yz) dx + (y^2 - xz) dy + (z^2 - xy) dz, \quad L \text{-ը} \quad A(a;0;0) \text{ կետը } B(a;0;h)$$

Կետին միացնող $x = a \cos \varphi$, $y = a \sin \varphi$, $z = \frac{h}{2\pi} \varphi$ պատուակագիծն է:

Ցուցում: Կորը լրացնել BA ևսավածով:

$$4045. \int_L (y+z) dx + (z+x) dy + (x+y) dz, \quad L \text{-ը} \quad x = a \sin^2 t, \quad y = 2a \sin t \cos t, \\ z = a \cos^2 t \quad (0 \leq t \leq \pi) \text{ էլիպսն է:}$$

$$4046. \int_L (y-z) dx + (z-x) dy + (x-y) dz, \quad L \text{-ը} \quad x^2 + y^2 = a^2, \quad \frac{x}{a} + \frac{z}{h} = 1$$

$(a > 0, h > 0)$ էլիպսն է, որի ուղղությունը, $(0;0;0)$ կետից նայելիս, համընկնում է ժամացույցի ալաքի շարժմանը հակառակ ուղղությամբ:

$$4047. \int_L (y^2 + z^2) dx + (x^2 + z^2) dy + (x^2 + y^2) dz, \quad \text{որսուղ} \quad L \text{-ը} \quad x^2 + y^2 + z^2 = \\ = 2Rx, \quad x^2 + y^2 \leq 2rx, \quad z > 0 \quad (0 < r < R) \text{ մակերևույթի վերին երեսի եզրն է,} \\ \text{շրջանցման դրական ուղղությամբ:}$$

***

Օսարողադսկու բանաձևի միջոցով հաշվել մակերևույթային իմաստ-գրալը (4048-4050).

$$4048. \iint_P x^2 dy dz + y^2 dz dx + z^2 dx dy, \quad P \text{-ը} \quad 0 \leq x \leq a, \quad 0 \leq y \leq a, \quad 0 \leq z \leq a \text{ խո-} \\ \text{րանարդի եզրի արաւաքին երեսն է:}$$

$$4049. \iint_P x^3 dy dz + y^3 dz dx + z^3 dx dy, \quad P \text{-ը}$$

ա) $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ սֆերայի արաւաքին երեսն է;

բ) $x^2 + y^2 \leq z^2$, $0 \leq z \leq 1$ կոնի կողմնային մակերևույթի արաւաքին երեսն է:

$$4050. \iint_{(P)} (x-y+z)dydz + (y-z+x)dzdx + (z-x+y)dxdy, P\text{-ը } |x-y+z|+$$

$$+|y-z+x|+|z-x+y|=1 \text{ մակերևույթի արտաքին երեսն է:}$$

4051. P ողորկ մակերևույթով սահմանավակված մարմնի V ծավալի համար ապացուցել հենևալ բանաձևը.

$$V = \frac{1}{3} \iint_{(P)} x dy dz + y dz dx + z dx dy = \frac{1}{3} \iint_P (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) dS,$$

որտեղ $\cos \alpha$ -ն, $\cos \beta$ -ն և $\cos \gamma$ -ն P -ի արտաքին նորմալի ուղղող կոսինուսներն են, ընդ որում ճախ կողմում ինտեգրումը կատարվում է P մակերևույթի արտաքին երեսով:

4052. Ապացուցել, որ $z^2 = x^2 + y^2$ կոնական մակերևույթով և $Ax + By + Cz + D = 0$ հարթությունով սահմանավակված կոնի ծավալը հավասար է $\frac{SH}{3}$ -ի, որտեղ S -ը կոնի հիմքի մակերեսն է, իսկ H -ը՝ բարձրությունը:

Հաշվել տրված մակերևույթներով սահմանավակված մարմնի ծավալը (4053-4055).

$$4053. z = \pm c \text{ և } \begin{cases} x = a \cos u \cos v + b \sin u \sin v, \\ y = a \cos u \sin v - b \sin u \cos v, \\ z = c \sin u : \end{cases}$$

$$4054. x = 0, z = 0, \begin{cases} x = u \cos v, \\ y = u \sin v, \quad u \geq 0 \ (a > 0): \\ z = -u + a \cos v, \end{cases}$$

$$4055. \begin{cases} x = (b + a \cos \psi) \cos \varphi, \\ y = (b + a \cos \psi) \sin \varphi, \quad (0 < a \leq b): \\ z = a \sin \psi, \end{cases}$$

***

4056. Գտնել $u = x^2 + 2y^2 + 3z^2 + xy + 3x - 2y - 6z$ դաշտի զրադինատը. ա) $O(0;0;0)$ կետում; բ) $A(2;0;1)$ կետում: Ω^3 կետում է զրադինատը հավասար գրոյի:

4057. R^3 տարածության ո՞ր կետում և $u = x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz$ դաշտի զրադինատը՝

ա) ուղղահայաց Oz առանցքին;

բ) զուգահեռ Oz առանցքին;

զ) հավասար զրոյի:

4058. Տրված է $u = \ln \frac{1}{\sqrt{(x-a)^2 + (y-b)^2 + (z-c)^2}}$ ($a, b, c \in R$) սկայարդաշտությունը:

Դաշտությունը: Ω^0 կեսաներում է ճշմարիխ $|\operatorname{grad} u| = 1$ հավասարությունը:

4059. Դաշտությունը $A(1;2;2)$ և $B(-3;1;0)$ կեսաներում $u = \frac{x}{x^2 + y^2 + z^2}$ դաշտությունը գրաղիքաների կազմած անկյունը:

4060. Դիցուք $f : R^2 \rightarrow R$ ֆունկցիան դիֆերենցելի է: Ապացուցել, որ ցանկացած u և v սկայարդաշտությունների համար

$$\operatorname{grad} f(u, v) = \frac{\partial f}{\partial u} \operatorname{grad} u + \frac{\partial f}{\partial v} \operatorname{grad} v:$$

4061. Դիցուք u -ն սկայարդաշտությունների մեջց ստալ, որ

ա) $\operatorname{grad} u(M)$ -ը զուգահեռ է $M \in R^3$ կետով անցնող $u(x, y, z) = u(M)$ մակարդակի մակերևույթի նորմալին;

բ) $e = (\cos \alpha; \cos \beta; \cos \gamma)$ վեկտորի ուղղությամբ u դաշտությալ հավասար է $\langle \operatorname{grad} u, e \rangle$ -ի:

գ) e -ի ուղղությամբ u դաշտությալ կիմի մեծագույնը այն և միայն այն դեպքում, եթե e -ն համուղղված է $\operatorname{grad} u$ -ին:

4062. Դաշտություն $u = \frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} + \frac{z^2}{c^2}$ ($a, b, c \in R$) սկայարդաշտությալ ածանցյալը $M(x, y, z)$ կետում, $r = OM$ շառավիղ-վեկտորի ուղղությամբ: Ի՞նչ պայմանի դեպքում այդ ածանցյալը հավասար կիմի գրադիենտի մեծությամբ:

4063. Դիցուք $r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$ և $u = \frac{1}{r}$: Դաշտությունը u դաշտությալ $I = (\cos \alpha; \cos \beta; \cos \gamma)$ միավոր վեկտորի ուղղությամբ:

4064. Դիցուք $u = u(x, y, z)$ -ը և $v = v(x, y, z)$ -ը սկայարդաշտություններ են: Դաշտությունը u դաշտությունը v ածանցյալը $\operatorname{grad} v$ -ի ուղղությամբ:

4065. Դիցուք $f : R \rightarrow R$ ֆունկցիան դիֆերենցելի է, r -ը $(x, y, z) \in R^3$ կետի շառավիղ-վեկտորն է և $r = |\mathbf{r}|$: Ապացուցել, որ $\nabla f(r) = f'(r) \frac{\mathbf{r}}{r}$:

4066. Դիցուք $f: R \rightarrow R^3$ և $g: R \rightarrow R^3$ ֆունկցիաները դիֆերենցելի են, $\mathbf{r}$ -ը $(x; y; z) \in R^3$ կետի շառավիղ-վեկտորն է, $r = |\mathbf{r}|$: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \nabla \langle f(r), \mathbf{r} \rangle = f(r) + \langle f'(r), \mathbf{r} \rangle \frac{\mathbf{r}}{r};$$

$$\text{բ) } \nabla \langle f(r), g(r) \rangle = (\langle f'(r), g(r) \rangle + \langle f(r), g'(r) \rangle) \frac{\mathbf{r}}{r};$$

4067. Դիցուք D -ն R^3 -ում ուսուցիկ ախրույթ է, իսկ u -ն՝ D -ի վրա սկալյար դաշտ: Ապացուցել, որ եթե $|\operatorname{grad} u| \leq M$, ապա ցանկացած $A, B \in D$ կետերի համար

$$|u(A) - u(B)| \leq M|A - B|:$$

4068. Դիցուք $\mathbf{a}$ -ն և $\mathbf{b}$ -ն վեկտորական դաշտեր են, u -ն սկալյար դաշտ է, $\mathbf{c} \in R^3$ և $\lambda, \mu \in R$: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \operatorname{div}(\lambda \mathbf{a} + \mu \mathbf{b}) = \lambda \operatorname{div} \mathbf{a} + \mu \operatorname{div} \mathbf{b};$$

$$\text{բ) } \operatorname{div}(u \mathbf{c}) = \langle \mathbf{c}, \operatorname{grad} u \rangle;$$

$$\text{գ) } \operatorname{div}(u \mathbf{a}) = u \operatorname{div} \mathbf{a} + \langle \mathbf{a}, \operatorname{grad} u \rangle;$$

$$\text{դ) } \operatorname{div} \operatorname{grad} u = \Delta u \quad (\Delta -ն Լապլասի օպերատորն է):$$

4069. Գտնել արված A կետում $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտի դիվերզիան.

$$\text{ա) } \mathbf{a} = x\mathbf{i} + y^2\mathbf{j} + z^3\mathbf{k}, \quad A(1;0;3);$$

$$\text{բ) } \mathbf{a} = \frac{-x\mathbf{i} + y\mathbf{j} + z\mathbf{k}}{\sqrt{x^2 + y^2}}, \quad A(3;4;5);$$

4070. Դիցուք $\mathbf{a}$ -ն $\Omega \subset R^3$ ախրույթում վեկտորական դաշտ է և $M \in \Omega$: Ապացուցել, որ

$$\operatorname{div} \mathbf{a}(M) = \lim_{d \rightarrow 0} \frac{1}{v(D)} \iint_{\partial D} \langle \mathbf{a}, \mathbf{n} \rangle dS,$$

որտեղ D -ն Ω -ում ախրույթ է և $\overline{D} \subset \Omega$, $M \in D$, ∂D -ն՝ D -ի եզրը, վակ ողորկ մակերևույթ է, $d = \operatorname{diam} D$, $v(D)$ -ն D -ի ծավալն է, $\mathbf{n}$ -ը՝ ∂D -ի արտաքին միավոր նորմալը:

4071. Ապացուցել, որ վեկտորական դաշտի դիվերզիան կախված չէ դեկարտյան կոորդինատական համակարգի ընտրությունից:

4072. Դիցուք $\mathbf{a}$ -ն և $\mathbf{b}$ -ն վեկտորական դաշտեր են, u -ն՝ սկալյար դաշտ, $\mathbf{c} \in R^3$ և $\mu, \lambda \in R$: Ապացուցել, որ

$$\text{w) } \operatorname{rot}(\mu \mathbf{a} + \lambda \mathbf{b}) = \mu \operatorname{rot} \mathbf{a} + \lambda \operatorname{rot} \mathbf{b};$$

$$\text{p) } \operatorname{rot}(u \mathbf{c}) = [\operatorname{grad} u, \mathbf{c}];$$

$$\text{q) } \operatorname{rot}(u \mathbf{a}) = u \operatorname{rot} \mathbf{a} + [\operatorname{grad} u, \mathbf{a}];$$

$$\text{r) } \operatorname{rot}[\mathbf{c}, \mathbf{a}] = \mathbf{c} \operatorname{div} \mathbf{a} - \langle \mathbf{c}, \nabla \rangle \mathbf{a}, \text{ որություն } \langle \mathbf{c}, \nabla \rangle \mathbf{a} = c^1 \frac{\partial \mathbf{a}}{\partial x} + c^2 \frac{\partial \mathbf{a}}{\partial y} + c^3 \frac{\partial \mathbf{a}}{\partial z};$$

$$\text{s) } \operatorname{rot}[\mathbf{a}, \mathbf{b}] = \mathbf{a} \operatorname{div} \mathbf{b} - \mathbf{b} \operatorname{div} \mathbf{a} + \langle \mathbf{b}, \nabla \rangle \mathbf{a} - \langle \mathbf{a}, \nabla \rangle \mathbf{b};$$

$$\text{t) } \operatorname{div}[\mathbf{a}, \mathbf{b}] = \langle \mathbf{b}, \operatorname{rot} \mathbf{a} \rangle - \langle \mathbf{a}, \operatorname{rot} \mathbf{b} \rangle:$$

4073. Հաշվել $\operatorname{rot} \mathbf{a}(M_0)$ -ն, եթե

$$\text{w) } \mathbf{a} = xy\mathbf{i} + (2x + 3y - z)\mathbf{j} + (x^2 + z^2)\mathbf{k}, M_0(1;3;2);$$

$$\text{p) } \mathbf{a} = \frac{y}{z}\mathbf{i} + \frac{z}{x}\mathbf{j} + \frac{x}{y}\mathbf{k}, M_0(1;2;-2);$$

4074. Դիցուք $\mathbf{a} = (x^2 + y^2)\mathbf{i} + (y^2 + z^2)\mathbf{j} + (z^2 + x^2)\mathbf{k}$: Հաշվել $\operatorname{rot} \mathbf{a}(1;2;3)$ և $\operatorname{rot} \mathbf{b}(1;1;-1)$ վեկտորների կազմած անկյունը:

4075. Դիցուք u -ն և v -ն սկալյար դաշտեր են: Ապացուցել, որ

$$\text{w) } \operatorname{div}[\nabla u, \nabla v] = 0;$$

$$\text{p) } \mathbf{a} = u \operatorname{grad} v \text{ և } \operatorname{rot} \mathbf{a} \text{ վեկտորները } \text{փոխուղղահայաց են:}$$

4076. Դիցուք u -ն սկալյար դաշտ է, իսկ $\mathbf{a}$ -ն՝ վեկտորական: Սառուցել, որ

$$\text{w) } \operatorname{rot} \operatorname{grad} u = \mathbf{0}; \quad \text{p) } \operatorname{div} \operatorname{rot} \mathbf{a} = 0:$$

Հաշվել $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտի հոսքը S մակերևույթով՝ արտաքին նորմալի ուղղությամբ (4077-4079).

$$4077. \mathbf{a} = yz\mathbf{i} + xz\mathbf{j} + xy\mathbf{k}, S -ը $x^2 + y^2 \leq p^2, 0 \leq z \leq q$ գլանի$$

$$\text{ա) կողմնային մակերևույթն է; բ) լրիվ մակերևույթն է:}$$

$$4078. \mathbf{a} = x^2\mathbf{i} + y^2\mathbf{j} + z^2\mathbf{k}, S = \{(x, y, z) : x^2 + y^2 + z^2 = 1, x \geq 0, y \geq 0, z \geq 0\}:$$

4079. $\mathbf{a} = x^3\mathbf{i} + y^3\mathbf{j} + z^3\mathbf{k}, S$ -ը $x^2 + y^2 + z^2 = x$ հավասարումով արված սֆերան է:

4080. Դիցուք $\mathbf{a}$ -ն վեկտորական դաշտ է Ω ակրույքում, G -ն Ω -ում ակրույք է, որի եզրը՝ ∂G -ն, ողորկ մակերևույթ է և $\partial G \subset \Omega$: Ապացուցել, որ $\operatorname{rot} \mathbf{a}$ -ի հոսքը ∂G մակերևույթով արտաքին նորմալի ուղղությամբ հավասար է զրոյի:

Գտնել L կորուկ $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտի աշխատանքը ($\mathbf{a}$ -ի գծային ինտեգրալը) (4081-4083).

$$4081. \mathbf{a} = \frac{1}{y}\mathbf{i} + \frac{1}{z}\mathbf{j} + \frac{1}{x}\mathbf{k}, L$$
 -ը $M(1;1;1)$ կետը $N(2;4;8)$ կետին միացնող հաստվածն է:

4082. $\mathbf{a} = e^{y-z}\mathbf{i} + e^{z-x}\mathbf{j} + e^{x-y}\mathbf{k}$, L -ը $O(0;0;0)$ կետը $M(1;3;5)$ կեաին միացնող հասկածն է:

4083. $\mathbf{a} = y\mathbf{i} + z\mathbf{j} + x\mathbf{k}$, L -ը $A(\alpha;0;0)$ կետը $B(\alpha;0;2\pi\beta)$ կեաին միացնող.

ա) $x = \alpha \cos t$, $y = \alpha \sin t$, $z = \beta t$ կորն է;

բ) հասկածն է:

Հանդիսանո՞ւմ է արդյոք $\mathbf{a}$ -ն պոտենցիալ դաշտ:

Դանել արված L կորով $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտի շրջապատճեռը (պատճեռը, $(0;0;0)$) կեաից նայելիս, կատարվում է ժամացույցի սլաքի շարժմանը հակառակ ուղղությամբ) (4084-4085).

4084. $\mathbf{a} = z^2\mathbf{i} + x^2\mathbf{j} + y^2\mathbf{k}$, $L = \{(x; y; z) : x^2 + y^2 + z^2 = 1, x + y + z = 1\}$:

4085. $\mathbf{a} = y\mathbf{i} - x\mathbf{j} + z\mathbf{k}$, $L = \{(x; y; z) : x^2 + y^2 + z^2 = 4, x^2 + y^2 = z^2, z \geq 0\}$:

4086. Դանել $\mathbf{a} = -y\mathbf{i} + x\mathbf{j}$ վեկտորական դաշտի շրջապատճեռը $z = 0$ հարթության մեջ զանգող կատը առ կատը ողորկ, պարզ, փակ L կորով, որով սահմանափակված սիլույթի մակերեսը S է:

Համոզվել, որ $\mathbf{a}$ -ն պոտենցիալ դաշտ է և զանել նրա պոտենցիալը (4087-4088).

4087. $\mathbf{a} = y\mathbf{i} + x\mathbf{j} + e^z\mathbf{k}$:

4088. $\mathbf{a} = (y+z)\mathbf{i} + (z+x)\mathbf{j} + (x+y)\mathbf{k}$:

Ստուգել սոլենիդայի հաշտություն է արդյոք $\mathbf{a}$ դաշտը (4089-4091).

4089. $\mathbf{a} = x^2yz\mathbf{i} + xy^2z\mathbf{j} - xyz^2\mathbf{k}$:

4090. $\mathbf{a} = xy\mathbf{k}$:

4091. $\mathbf{a} = \frac{-y\mathbf{i} + x\mathbf{j}}{x^2 + y^2} + xy\mathbf{k}$:

4092. Դիցուր $G \subset R^3$ միակապ սիլույթում $\mathbf{a}$ վեկտորական դաշտը բավարարում է $\text{rot } \mathbf{a} = \mathbf{0}$ և $\text{div } \mathbf{a} = 0$ պայմաններին: Ապացուցել, որ $\mathbf{a}$ -ն պոտենցիալ դաշտ է և որ նրա պոտենցիալը G -ում հարմոնիկ ֆունկցիա է:

$$\mathbf{a} = -\frac{y}{x^2 + y^2}\mathbf{i} + \frac{x}{x^2 + y^2}\mathbf{j}, \quad 0 < x^2 + y^2 < 1 \quad \text{դաշտի օրինակով համոզվել, որ աիրույթի միակապությունն այսաւել էական է:}$$

Q

4093. Դիցուր՝ $\varphi \in C^1(R)$ և AmB -ն $A(x_1; y_1)$, $B(x_2; y_2)$ կետերը միացնող ողորկ կոր է, որը չի հասկում AB հասկածի հետ: Հաշվել

$$\int_{AmB} [\varphi(y)e^x - my] dx + [\varphi'(y)e^x - m] dy$$

կորագիծ ինսեգրալը, եթե Amb կորով և AB հատվածով սահմանափակված աիրույքի մակերեսը S է:

4094. Հաշվել

$$I = \frac{1}{2\pi} \int_L \frac{XdY - YdX}{X^2 + Y^2}$$

ինսեգրալը, եթե $X = ax + by$, $Y = cx + dy$ ($ad - bc \neq 0$) և L պարզ, փակ կորով սահմանափակված աիրույքը պարունակում է $(0;0)$ կետը:

4095. Հաշվել նախորդ խնդրում առաջադրված L կորով I ինսեգրալը, եթե $X = \varphi(x, y)$, $Y = \psi(x, y)$, ընդ որում $\varphi(x, y) = 0$ և $\psi(x, y) = 0$ կորերը L -ի ներսում ունեն հատման $(x_i; y_i)$ ($i = 1, \dots, n$) պարզ կետեր:

4096. Ապացուցել, որ եթե L -ը փակ կոր է, իսկ $\mathbf{v} - \mathbf{n}$ ցանկացած վեկտոր, ապա

$$\int_L \langle \mathbf{v}, \mathbf{n} \rangle ds = 0,$$

որտեղ $\mathbf{n}$ -ը L -ի արտաքին միավոր նորմալն է:

4097. Դիցուք L պարզ, փակ կորով սահմանափակված աիրույքի մակերեսը P է: Հաշվել

$$\int_L [x \langle \mathbf{n}, \mathbf{i} \rangle + y \langle \mathbf{n}, \mathbf{j} \rangle] ds - \underline{\underline{0}},$$

որտեղ $\mathbf{n}$ -ը L -ի արտաքին միավոր նորմալն է:

4098. Հաշվել

$$U(x, y) = \int_L \ln \frac{1}{r} ds \quad \left(r = \sqrt{(\xi - x)^2 + (\eta - y)^2} \right) \quad \text{ինսեգրալը, եթե } L \text{-ը}$$

$\xi^2 + \eta^2 = R^2$ շրջանագիծն է:

4099. Հաշվել Դառնայի կորագիծ ինսեգրալ՝

$$u(x, y) = \int_L \frac{\langle \mathbf{r}, \mathbf{n} \rangle}{|\mathbf{r}|^2} ds - \underline{\underline{0}},$$

որտեղ $\mathbf{r}$ -ը $A(x, y)$ կետը L պարզ, փակ, ողորկ կորի $(\xi; \eta)$ վովովսական կետին միացնող վեկտորն է, իսկ $\mathbf{n}$ -ը՝ $(\xi; \eta)$ կետում L -ի արտաքին միավոր նորմալը:

4100. Ապացուցել, որ u -ն $D \subset R^2$ աիրույքում հալմոնիկ է այն և միայն այն դեպքում, եթե D -ում ընկած ցանկացած L ողորկ, փակ կորի համար

$$\int_L \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} ds = 0,$$

որստեղ $\mathbf{n}$ -ը L -ի յուրաքանչյուր կեսուում արտաքին միավոր նորմալն է:

4101. Դիցուք D -ն R^2 -ում L ողորկ կորով սահմանափակված տիրույթ է, G ախրույթը պարունակում է $\overline{D}$ -ն և $u \in C^2(G)$: Ապացուցել

$$\iint_D \left[\left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)^2 \right] dx dy = - \iint_D u \Delta u dx dy + \int_L u \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} ds$$

բանաձևը, որստեղ Δ -ն Լապլասի օպերատորն է, իսկ $\mathbf{n}$ -ը՝ L -ի արտաքին միավոր նորմալը:

4102. Դիցուք D -ն R^2 -ում L ողորկ կորով սահմանափակված տիրույթ է: Ապացուցել, որ $G \supset \overline{D}$ ախրույթում հարմոնիկ ֆունկցիան D -ում միարժեքորեն վերականգնվում է L -ի վրա ընդունած իր արժեքներով:

4103. Ապացուցել Դրինի երկրորդ բանաձևը.

$$\iint_D \begin{vmatrix} \Delta u & \Delta v \\ u & v \end{vmatrix} dx dy = \int_L \begin{vmatrix} \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} & \frac{\partial v}{\partial \mathbf{n}} \\ u & v \end{vmatrix} ds,$$

որստեղ D -ն R^2 -ում L ողորկ կորով սահմանափակված տիրույթ է, u -ն և v -ն $\overline{D}$ -ում պարունակող ախրույթում երկու անգամ անընդհատ դիֆերենցելի ֆունկցիաներ են, իսկ $\mathbf{n}$ -ը L կորի արտաքին միավոր նորմալն է:

4104. Դիցուք D -ն R^2 -ում L կորով սահմանափակված տիրույթ է, իսկ u -ն՝ $G \supset \overline{D}$ ախրույթում հարմոնիկ ֆունկցիա: Դրինի երկրորդ բանաձևի միջոցով և ֆունկցիայի համար սաւանալ

$$u(x, y) = \frac{1}{2\pi} \int_L \left(u \frac{\partial \ln r}{\partial \mathbf{n}} - \ln r \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} \right) ds$$

ներկայացումը, որստեղ $\mathbf{n}$ -ը L -ի արտաքին միավոր նորմալն է, իսկ r -ը՝ (x, y) կետի և L կորի (ξ, η) վովովական կետի հեռավորությունը:

4105. Դիցուք $u(x, y)$ -ը G ախրույթում հարմոնիկ ֆունկցիա է: Ապացուցել միջին արժեքի հետևյալ թերեմը. ցանկացած $B((x_0, y_0), R) \subset G$ շրջանի համար

$$u(x_0, y_0) = \frac{1}{2\pi R} \int_{\partial B} u(x, y) ds :$$

4106. Դիցուք D -ն R^2 -ում սահմանափակ ախրույթ է: Ապացուցել, որ $G \supset \overline{D}$ ախրույթի վրա հարմոնիկ և նույնարար հաստատունից աարեք ֆունկցիան D -ի կեսերում չի կարող ընդունել մեծագույն կամ վորուագույն արժեքներ:

4107. Հաշվել

$$F(t) = \iint_{x+y+z=t} f(x, y, z) ds$$

մակերևույթային ինստեգրալը, որտեղ

$$f(x, y, z) = \begin{cases} 1 - x^2 - y^2 - z^2, & \text{եթե } x^2 + y^2 + z^2 \leq 1, \\ 0, & \text{եթե } x^2 + y^2 + z^2 > 1: \end{cases}$$

4108. Հաշվել

$$F(t) = \iint_{x+y+z=t^2} f(x, y, z) ds$$

մակերևույթային ինստեգրալը, որտեղ

$$f(x, y, z) = \begin{cases} x^2 + y^2, & \text{եթե } z \geq \sqrt{x^2 + y^2}, \\ 0, & \text{եթե } z < \sqrt{x^2 + y^2}: \end{cases}$$

4109. Հաշվել

$$F(x, y, z, t) = \iint_P f(\xi, \eta, \zeta) ds$$

մակերևույթային ինստեգրալը, որտեղ P -ն $(\xi - x)^2 + (\eta - y)^2 + (\zeta - z)^2 = t^2$ սֆերան է,

$$f(\xi, \eta, \zeta) = \begin{cases} 1, & \text{եթե } \xi^2 + \eta^2 + \zeta^2 < a^2, \\ 0, & \text{եթե } \xi^2 + \eta^2 + \zeta^2 \geq a^2, \end{cases}$$

և $\sqrt{x^2 + y^2 + z^2} > a > 0:$

4110. Ապացուցել, որ եթե P -ն պարզ, փակ մակերևույթ է, և -ը՝ ցանկացած հաստատուն վեկտոր, իսկ $\mathbf{n}$ -ը P -ի արտաքին միավոր նորմալը, ապա

$$\iint_P \langle \mathbf{n}, \mathbf{e} \rangle dS = 0,$$

որտեղ $\mathbf{n}$ -ը արտաքին նորմալի միավոր վեկտորն է:

4111. Ապացուցել բանաձևը.

$$\begin{aligned} \frac{d}{dt} \left\{ \iiint_{x^2+y^2+z^2 \leq t^2} f(x, y, z, t) dx dy dz \right\} = \\ = \iint_{x^2+y^2+z^2 = t^2} f(x, y, z, t) dS + \iiint_{x^2+y^2+z^2 \leq t^2} \frac{\partial f}{\partial t} dx dy dz \quad (t > 0): \end{aligned}$$

4112. Դիցուք P -ն V մարմինը սահմանափակող փակ, ողորկ մակերևոյթ է, $\mathbf{n}$ -ը՝ $(\xi; \eta; \zeta)$ կետում P -ի արտաքին միավոր նորմալը, $\mathbf{r}$ -ը՝ $(x; y; z)$ կետը $(\xi; \eta; \zeta)$ կետին միացնող վեկտորը: Ապացուցել բանաձեռ.

$$\iiint_V \frac{1}{r} d\xi d\eta d\zeta = \frac{1}{2} \iint_P \frac{\langle \mathbf{r}, \mathbf{n} \rangle}{|\mathbf{r}|} dS$$

4113. Հաշվել Դառնի մակերևութային ինսեզրալը.

$$\iint_P \frac{\langle \mathbf{r}, \mathbf{n} \rangle}{|\mathbf{r}|^3} dS$$

որտեղ P -ն պարզ, փակ, ողորկ մակերևոյթ է, $\mathbf{n}$ -ը՝ $(\xi; \eta; \zeta)$ կետում P -ի արտաքին միավոր նորմալը, $\mathbf{r}$ -ը՝ $(x; y; z)$ կետը $(\xi; \eta; \zeta)$ կետին միացնող վեկտորը: Դիտարկել երկու դեպք. P -ով սահմանափակված տիրույթը

ա) պարունակում է $(x; y; z)$ կետը;

բ) չի պարունակում $(x; y; z)$ կետը:

4114. Դիցուք P ողորկ մակերևոյթը V սահմանափակ մարմնի եզրն է, G աիրույթը պարունակում է $\bar{V}$ -ն և $u \in C^2(G)$: Ապացուցել, որ

$$\text{ա) } \iint_P \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} dS = \iiint_V \Delta u dx dy dz;$$

$$\text{բ) } \iint_P u \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} dS = \iiint_V \left[\left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial z} \right)^2 \right] dx dy dz + \iiint_V u \Delta u dx dy dz$$

բանաձեռը, որտեղ Δ -ն Լապլասի օպերատորն է, $\mathbf{n}$ -ը՝ P -ի արտաքին միավոր նորմալը:

4115. Ապացուցել Դրինի երկրորդ բանաձեռ.

$$\iiint_V \begin{vmatrix} \Delta u & \Delta v \\ u & v \end{vmatrix} dx dy dz = \iint_P \begin{vmatrix} \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} & \frac{\partial v}{\partial \mathbf{n}} \\ u & v \end{vmatrix} dS,$$

որտեղ P -ն $V \subset R^3$ աիրույթի ողորկ եզրն է, $\mathbf{n}$ -ը՝ P -ի արտաքին միավոր նորմալը, իսկ u -ն և v -ն $G \supset \bar{V}$ աիրույթում երկու անգամ անընդհատ դիֆերենցելի ֆունկցիաներ են:

4116. Դիցուք V -ն ողորկ սահմանափակված աիրույթ է: Ապացուցել, որ եթե u -ն $G \supset \bar{V}$ աիրույթում հարմոնիկ է, ապա ճշմարիս են հետևյալ բանաձեռը.

$$\text{ա) } \iint_{\partial V} \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} dS = 0;$$

$$\text{բ) } \iiint_V \left[\left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)^2 + \left(\frac{\partial u}{\partial z} \right)^2 \right] dx dy dz = \iint_{\partial V} u \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} dS,$$

որսեղ $\mathbf{n}$ -ը ∂V -ի արտաքին միավոր նորմալն է:

Օգտվելով բ) բանաձևից, ապացուցել, որ հարմոնիկ ֆունկցիան միարժեք վերականգնվում է ափրոյթի եզրի վրա ընդունած իր արժեքներով:

4117. Դիցուք V -ն R^3 -ում վակ, ողորկ մակերևույթով սահմանավակված ափրոյթ է: Ապացուցել, որ եթե u -ն $G \supset \bar{V}$ ափրոյթում հարմոնիկ է, ապա

$$u(x, y, z) = \frac{1}{4\pi} \iint_{\partial V} u \frac{\langle \mathbf{r}, \mathbf{n} \rangle}{|\mathbf{r}|^3} + \frac{1}{|\mathbf{r}|} \frac{\partial u}{\partial \mathbf{n}} dS,$$

որսեղ $\mathbf{r}$ -ը V -ի (x, y, z) կետը P -ի (ξ, η, ζ) վովոխական կետին միացնող վեկտորն է, $\mathbf{n}$ -ը՝ (ξ, η, ζ) կետում ∂V -ի արտաքին նորմալը:

4118. Դիցուք u -ն $G \subset R^3$ ափրոյթում հարմոնիկ ֆունկցիա է և $\overline{B}(\mathbf{a}_0, r) \subset G$: Ապացուցել միջին արժեքի հետևյալ թերենմը.

$$u(\mathbf{a}_0) = \frac{1}{4\pi r^2} \iint_{\partial B} u(x, y, z) dS,$$

4119. Դիցուք V -ն R^3 -ում սիրոյթ է: Ապացուցել, որ V -ում հարմոնիկ և հաստատունից տարբեր ֆունկցիան V -ի կետերում չի կարող ունենել մեծագույն կամ վորրագույն արժեք (մաքսիմումի սկզբունք):

Պատասխաններ

Գլուխ 10

2414. $\frac{1}{1-q} : 2415. -\frac{1}{3} : 2416. \frac{3}{2} : 2417. 1 : 2418. \frac{1}{3} : 2420. 1-\sqrt{2} : 2421. \frac{1}{4}$

2422. $\frac{\sin 2}{2} : 2423. \ln \frac{1}{2} : 2424. 1 : 2425. 1 : 2431.$ ա) Չուզամնաւ է; բ) զուզամնաւ է:

2432. ա) Տարամնաւ է; բ) տարամնաւ է: 2433. ա) Չուզամնաւ է; բ) զուզամնաւ է: 2434. ա) Տարամնաւ է; բ) տարամնաւ է: 2435. $\Omega_2 : 2439.$ Չուզամնաւ է, եթի $\alpha > 1$; տարամնաւ է, եթի $\alpha \leq 1$: 2440. Տարամնաւ է: 2441. Չուզամնաւ է: 2442. Տարամնաւ է: 2443. Չուզամնաւ է: 2444. Չուզամնաւ է: 2445. Տարամնաւ է: 2446. Չուզամնաւ է: 2447. Չուզամնաւ է: 2448. Չուզամնաւ է: 2449. Չուզամնաւ է, եթի $q > p+1$; տարամնաւ է, եթի $q \leq p+1$: 2450. Տարամնաւ է: 2451. Տարամնաւ է: 2452. Չուզամնաւ է: 2453. Տարամնաւ է: 2454. Տարամնաւ է: 2455. Չուզամնաւ է: 2456. ա) Չուզամնաւ է; բ) զուզամնաւ է: 2463. Չուզամնաւ է: 2464. Չուզամնաւ է: 2465. Չուզամնաւ է: 2466. Չուզամնաւ է: 2467. Չուզամնաւ է: 2468. Չուզամնաւ է: 2469. Չուզամնաւ է: 2470. Չուզամնաւ է: 2471. Չուզամնաւ է: 2472. Չուզամնաւ է: 2473. Չուզամնաւ է: 2474. Չուզամնաւ է: 2475. ա) Չուզամնաւ է, եթի $\alpha > 1$; տարամնաւ է, եթի $\alpha \leq 1$; բ) տարամնաւ է: 2476. ա) Չուզամնաւ է; բ) զուզամնաւ է: 2477. ա) Չուզամնաւ է, եթի $\alpha > 1$; տարամնաւ է, եթի $\alpha \leq 1$; բ) տարամնաւ է: 2478. ա) Չուզամնաւ է, եթի $\alpha > 1$; տարամնաւ է, եթի $\alpha \leq 1$; բ) զուզամնաւ է: 2489. $\Omega_2 : 2490.$ Բացարձակ զուզամնաւ է, եթի $p > 1$; պայմանական զուզամնաւ է, եթի $0 < p \leq 1$: 2491. Բացարձակ զուզամնաւ է: 2492.

Պայմանական զուզամնաւ է: 2493. Բացարձակ զուզամնաւ է, եթի $\alpha > 1$; պայմանական զուզամնաւ է, եթի $\alpha \leq 1$: 2494. ա) Չուզամնաւ է; բ) տարամնաւ է; գ) կարող է լինել և զուզամնաւ, և՝ տարամնաւ: 2494.1. ա) Չուզամնաւ է, եթի $\alpha > 0,5$; տարամնաւ է, եթի $\alpha \leq 0,5$; բ) զուզամնաւ է; գ) զուզամնաւ է; դ) զուզամնաւ է; ե) տարամնաւ է; գ) զուզամնաւ է; է) զուզամնաւ է; ը) զուզամնաւ է; թ) զուզամնաւ է; ժ) զուզամնաւ է; ժա) տարամնաւ է; ժթ) զուզամնաւ է: 2510. Տարամիւում է զրոյի: 2511. Տարամնաւ է: 2512. Տարամիւում է զրոյի: 2513. Չուզամնաւ է: 2514. Տարամիւում է զրոյի: 2515. Չուզամնաւ է, եթի $p > 1$: 2516. Չուզամնաւ է: 2517. Չուզամնաւ է: 2518. Չուզամնաւ է: 2519. Չուզամնաւ է, եթի $|x| < 1$: 2520. $3 : 2521. \frac{q}{(1-q)^2} : 2522. \frac{1}{k} \left(1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{k} \right) : 2523. -\frac{2}{7} : 2528.$ ա)

Կարող է և զուզամիւել, և՝ տարամիւել; բ) տարամնաւ է: 2529. ա) Չուզամնաւ է; բ) կարող է լինել ինչպես զուզամնաւ, այնպես էլ տարամնաւ: 2533. Չուզամնաւ

- է: 2534. Զուգամես է: 2542. Զուգամես է, եթիւ $a > e$: 2543. Զուգամես է, եթիւ $p > 1,5$: 2544. Զուգամես է, եթիւ $\frac{p}{2} + q > 1$: 2545. Զուգամես է, եթիւ $p + q > 1$: 2546. Զուգամես է, եթիւ $q > p$: 2547. Զուգամես է, եթիւ $\alpha(q - p) > 1$: 2548. Զուգամես է: 2549. Զուգամես է, եթիւ $\gamma > \alpha + \beta$: 2551. Զուգամես է: 2552. Տարամես է: 2566. Զուգամես է, եթիւ $a = \frac{1}{2}$: 2567. Զուգամես է: 2568. Զուգամես է, եթիւ $\alpha > 2$: 2569. Զուգամես է: 2570. Զուգամես է, եթիւ $c = 0, \frac{a}{d} < -1$: 2571. Զուգամես է, եթիւ $a^b > e$ և $c = 0$ կամ $a^c > 1$: 2572. Տարամես է: 2573. Տարամես է: 2574. Զուգամես է: 2575. Տարամես է: 2576. Զուգամես է: 2577. Զուգամես է, եթիւ $a = \sqrt{bc}$: 2578. Զուգամես է, եթիւ $\alpha < -1$: 2579. Զուգամես է, եթիւ $\alpha > \frac{1}{2}$: 2580. Զուգամես է, եթիւ $a + b > 1$: 2581. Զուգամես է: 2582. Զուգամես է, եթիւ $p > 1$ կամ $p = 1, q > 1$: 2583. Զուգամես է: 2584. Տարամես է: 2585. Զուգամես է: 2586. Զուգամես է: 2587. Տարամես է: 2588. Զուգամես է: 2589. Զուգամես է: 2590. Զուգամես է, եթիւ $\alpha > 2$: 2599. $\frac{2}{9}$: 2600. $\frac{10}{7}$: 2601. $\ln 2$: 2602. ա) $\frac{3}{2} \ln 2$; բ) $\frac{1}{2} \ln 2$: 2604. Զուգամես է: 2605. Զուգամես է: 2606. Զուգամես է: 2607. Զուգամես է: 2608. Ոչ: 2609. Ոչ: 2613. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 1$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $\frac{1}{2} < p \leq 1$: 2614. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $|x - \pi k| < \frac{\pi}{4}$ ($k \in Z$); պայմանական զուգամես է, եթիւ $x = \pi k \pm \frac{\pi}{4}$: 2615. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 1$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $0 < p \leq 1$: 2616. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 2$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $1 < p \leq 2$: 2617. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 1$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $\frac{1}{2} < p \leq 1$: 2618. Բացարձակ զուգամես է: 2619. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $\alpha > 1$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $0 < \alpha \leq 1$: 2620. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $\alpha > 1$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $0 < \alpha \leq 1$: 2621. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 2$; պայմանական զուգամես է, եթիւ $0 < p \leq 2$: 2622. Բացարձակ զուգամես է, եթիւ $p > 1$; պայմանական զուգա-

մեա է, եթիվ $\frac{1}{2} < p \leq 1$: 2623. Տարամեա է: 2624. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $\alpha \geq 0$, պայմանական զուգամեա է, եթիվ $-1 < \alpha < 0$: 2625. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $q > p + 1$; պայմանական զուգամեա է, եթիվ $p < q \leq p + 1$: 2626. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $p > 1$, $q > 1$, պայմանական զուգամեա է, եթիվ $0 < p = q \leq 1$: 2627. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $p > 1$; պայմանական զուգամեա է, եթիվ $p = 1$: 2628. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $p > 1$; պայմանական զուգամեա է, եթիվ $p = 1$: 2629. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $p > 1$, $q > 1$, պայմանական զուգամեա է, եթիվ $0 < p = q \leq 1$: 2640. $1 + 2\sqrt{2}$: 2641.

$\frac{1}{\ln 2} - \frac{1}{\ln 3}$: 2642. -2 : 2647. ա) Ω_Σ ; բ) այլ; գ) այլ; դ) այլ: 2648. Զուգամեա է:

2649. Զուգամեա է, եթիվ $|x| < 2$: 2650. Զուգամեա է, եթիվ $|x| < 1$; եթիվ $x = 1$,

զուգամեա է, եթիվ $p > 1$, $q > \frac{1}{2}$; եթիվ $x = -1$, զուգամեա է, եթիվ $p > \frac{1}{2}$, $q > \frac{1}{2}$:

2651. Զուգամեա է, եթիվ $x \neq \pi k$, $k \in Z$: 2656. Պայմանական զուգամեա է:

2657. Բացարձակ զուգամեա է, եթիվ $p > 1$; պայմանական զուգամեա է,

եթիվ $\frac{1}{2} < p \leq 1$: 2658. Տարամեա է: 2659. Տարամեա է: 2664. ա) 1; բ) $e/2$; գ) 1:

2665. Զուգամեա է: 2666. Զուգամեա է: 2667. Զուգամեա է, եթիվ $\alpha > 2$: 2668.

Զուգամեա է, եթիվ $\alpha > 2$: 2677. ա) Ω_Σ ; բ) այլ; գ) Ω_Σ ; դ) Ω_Σ : 2688. Ω_Σ :

Գլուխ 11

2722. ա) $f(x) = 0$, $x \in (-1; 1)$, $f(1) = 1$; բ) $f(x) = 0$, $x \in R \setminus \left\{ \frac{\pi}{2} + \pi k : k \in Z \right\}$,

$f\left(\frac{\pi}{2} + 2\pi k\right) = 1$, $k \in Z$; գ) $f(x) = 0$, $x \in R \setminus \{\pm 1\}$, $f(1) = 1$: 2723. ա)

$f(x) = x^2$; բ) $f(x) = 2x^4$: 2724. ա) $f(x) = 0$, $x \in [-1; 1]$, $f(x) = \frac{\pi}{2}(x+1)$,

$x \in (1, +\infty)$, $f(1) = \frac{\pi}{2}$; բ) $f(0) = 0$: 2725. $f(x) = e^{-x^2}$: 2726. $f(x) = 0$, $x \in$

$\in (2\pi k; \pi + 2\pi k)$, $k \in Z$: 2727. ա) $f(x) = x$; բ) $f(x) = 1$, $x \neq 0$: 2728. ա)

$f(x) = 0$, $x \in (0; +\infty)$; բ) $f(x) = 0$, $x \in R_+$: 2729. ա) $f(x) = 1$, $x \in [-1; 1]$,

$f(x) = x^2$, $x \in (-\infty; -1) \cup (1; +\infty)$; p) $f(x) = 1$, $x \in R_+$, $f(x) = e^{-x}$, $x \in (-\infty; 0)$:

2730.ш) $f(x) = \ln x$; p) $f(x) = \frac{\ln x}{2}$, $x > 0$, $f(0) = 0$: 2731.ш) Բացարձակ զուգամես է $(-1; 1)$ -ում; p) բացարձակ զուգամես է $R \setminus [-1; 1]$ -ում; q) բացարձակ զուգամես է $R \setminus [-1; 1]$ -ում: 2732.

ա) Բացարձակ զուգամես է $\left(\frac{1}{e}; e\right)$ -ում; p)

զուգամես է $[-\sqrt{2}; 0) \cup (0; \sqrt{2}]$ -ում, բացարձակ զուգամես է $(-\sqrt{2}; \sqrt{2}) \setminus \{0\}$ -ում; q) բացարձակ զուգամես է $(-\infty; 0)$ -ում: 2733.

ա) Բացարձակ զուգամես է, եթե $|x| > 1$; p) բացարձակ զուգամես է $R \setminus \{\pm 1\}$ -ում: 2734.

ա) Բացարձակ զուգամես է $(0; +\infty)$ -ում; p) բացարձակ զուգամես է R_+ -ում: 2735.

ա) Բացարձակ զուգամես է R -ում; p) բացարձակ զուգամես է $(-2; 2)$ -ում: 2736.

ա) Բացարձակ զուգամես է $R_+ \cup \{\pi k : k \in Z_+\}$; p) զուգամես է $\bigcup_{k \in Z} [2\pi k, \pi + 2\pi k]$ -ում,

բացարձակ զուգամես է $\bigcup_{k \in Z} (2\pi k, \pi + 2\pi k)$ -ում: 2737.

ա) Բացարձակ զուգամես է R -ում; p) բացարձակ զուգամես է R -ում: 2738.

ա) Բացարձակ զուգամես է $(-\sqrt{e-2}; \sqrt{e-2})$ -ում; p) զուգամես է $(-\infty; -1] \cup (1; +\infty)$ -ում, բացարձակ զուգամես է $(-\infty; -1) \cup (1; +\infty)$ -ում: 2739.

ա) Պայմանական զուգամես է R -ում; p) պայմանական զուգամես է $R \setminus \{\pi k\}$ -ում, $k \in Z$: 2740.

ա) Բացարձակ զուգամես է $(-0,5; 3,5)$ -ում; p) զուգամես է $R \setminus \{1\}$ -ում, բացարձակ զուգամես է $R \setminus \{\pm 1\}$ -ում: 2751.

ա) Հավասարաշափ զուգամես է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2752. Հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2753.

ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2754. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2755. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2756. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2761. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) Հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2762. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2763. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2764. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2765. ա) Հավասարաշափ զուգամետ է; p) հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2766. Հավասարաշափ զուգամետ է: 2767. Հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2768. Հավասարաշափ զուգամետ չէ: 2769. Անընդիհատ է: 2770. ա) Անընդիհատ է; p) խզվող է $x = 1$ կետում: 2771.

Խզվող է $x = 0$ կետում: 2772. Անընդիհատ է: 2776. $\ln \sqrt{2}$: 2777. 1: 2778. 1: 2779. 0,5: 2780. 0,5: 2784. ա) Ω_2 ; p) ω_{js} : 2785. 0: 2786. 0: 2787. 2: 2788. 0:

2789. $\frac{e}{e^2 - 1}$: 2790. 1: 2793. w) $-\ln(1-x)$, $x \in [-1;1]$; p) $(x-1)^{-2}$, $x \in (-1;1)$;
 q) $2x \operatorname{arctg} x - \ln(1+x^2)$, $x \in [-1;1]$; n) $2(1-x)^{-3}$, $x \in (-1;1)$: 2794. w) $R=1$,
 $(-1;1)$; p) $R=1$, $[-1;1]$; q) $R=1$, $(-1;1]$; n) $R=1$, $[-1;1]$: 2795. w) $R=\frac{1}{2}$,
 $\left(-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right)$; p) $R=3$; (-3;3): 2796. w) $R=0$, $\{0\}$; p) $R=\infty$, $(-\infty; +\infty)$: 2797.
 $R=\frac{1}{3}$, $\left[-\frac{4}{3}; -\frac{2}{3}\right)$: 2798. $R=3$, $(0;6)$: 2799. $R=a$, $(-a;a)$: 2800. $R=\frac{1}{a}$,
 $\left[-\frac{1}{a}; \frac{1}{a}\right)$: 2801. $[0; +\infty)$: 2802. $(-\infty; -0,5) \cup (0,5; +\infty)$: 2803. $(-1; +\infty)$: 2804.
 $\left(-\frac{\pi}{4} + \pi k; \frac{\pi}{4} + \pi k\right)$, $k \in Z$: 2806. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^{2n-1}}{(2n-1)!}$, $x \in R$: 2807. $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^{2n}}{(2n)!}$, $x \in R$:
 2808. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{2^{2n-1} x^{2n}}{(2n)!}$, $x \in R$: 2809. $1 + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{2^{2n-1} x^{2n}}{(2n)!}$, $x \in R$: 2810.
 $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{2n+1}{(2n)!} x^{2n}$, $x \in R$: 2811. $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n!} x^{2n}$, $x \in R$: 2812. $\sum_{n=2}^{\infty} \frac{x^n}{(n-2)!}$,
 $x \in R$: 2813. $\sum_{n=10}^{\infty} x^n$, $x \in (-1;1)$: 2814. $\sum_{n=0}^{\infty} (n+1)x^n$, $x \in (-1;1)$: 2815.
 $x + \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(2n-3)!!}{(n-1)!} x^n$, $x \in \left(-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right)$: 2816. $1 + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} x^{3n}$, $x \in (-1;1)$:
 2817. $2 - \frac{x^3}{12} - \sum_{n=2}^{\infty} \frac{2 \cdot 5 \cdots (3n-4)}{n! \cdot 3^n \cdot 2^{3n-1}} x^{3n}$, $x \in (-2;2)$: 2818. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n \cdot 10^n} +$
 $+ \ln 10$, $x \in (-10;10]$: 2819. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^{2n-1}}{2n-1}$, $x \in (-1;1)$: 2820. $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{1 - (-2)^n}{3} x^n$,
 $x \in \left(-\frac{1}{2}; \frac{1}{2}\right)$: 2821. $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{2n+1 - (-1)^n}{4} x^n$, $x \in (-1;1)$: 2822. $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n+5}}{(2n+5)n!}$,
 $x \in R$: 2823. $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{x^n}{n \cdot n!}$, $x \in R$: 2824. $\sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^{2n-1}}{(2n-1)(2n-1)!}$, $x \in R$: 2825.

- $x + \frac{x^7}{14} + \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}(2n-3)!!}{n! 2^n (6n+1)} x^{6n+1}, \quad x \in [-1;1]: 2826. \quad x + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{(4n+1)2^n n!} x^{4n+1},$
 $x \in [-1;1]: 2827. \quad \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^{9n+1}}{9n+1}, \quad x \in (-1;1): 2828. \quad 0,2398, \quad 10^{-4} - \text{ի ճշտությամբ}: 2829. \quad 0,0314462, \quad 10^{-7} - \text{ի ճշտությամբ}: 2830. \quad 0,957, \quad 10^{-3} - \text{ի ճշտությամբ}: 2831. \quad 0,079, \quad 10^{-3} - \text{ի ճշտությամբ}: 2832. \quad \frac{3}{8} - \frac{\cos 2x}{2} + \frac{\cos 4x}{8}: 2833. \quad T_m(x):$
 $2834. \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{4}{\pi(2n-1)} \sin(2n-1)x; \quad \frac{\pi}{4}: 2835. \quad \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{2 \sin nx}{n}: 2836. \quad \frac{\pi}{2} -$
 $- \frac{4}{\pi} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\cos(2n+1)x}{(2n+1)^2}: 2837. \quad \frac{2\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2} \cos nx: 2838. \quad \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \times$
 $\times \left(\frac{12}{n^3} - \frac{2\pi^2}{n} \right) \sin nx: 2839. \quad \frac{2 \sin \pi p}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1} n \sin nx}{n^2 - p^2}: 2840. \quad \frac{2 \sin \pi p}{\pi} \times$
 $\times \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1} n}{n^2 + p^2} \sin nx: 2841. \quad 1 - \frac{1}{2} \cos x + 2 \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n^2 - 1} \cos nx: 2842. \quad -\frac{\sin x}{2} +$
 $+ \sum_{n=2}^{\infty} \frac{2 \cdot (-1)^n n}{n^2 - 1} \sin nx: 2843. \quad \frac{4}{\pi} \sum_{k=0}^{\infty} (-1)^k \frac{\cos(2k+1)x}{2k+1}: 2844. \quad \frac{2}{\pi} - \frac{4}{\pi} \sum_{k=1}^{\infty} \frac{\cos 2kx}{4k^2 - 1}: 2846. \quad \frac{16}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1} n}{(4n^2 - 1)^2} \sin 2nx: 2847. \quad 2a + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{2a}{\pi n} \sin \frac{\pi nx}{a}: 2848.$
 $2sh1 \left(\frac{1}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{\cos \pi nx - \pi n \sin \pi nx}{(\pi n)^2 + 1} \right): 2849. \quad \frac{2}{\pi} + \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{4n^2 - 1} \cos 2nx: 2850.$

Զուգամես է R_+ -ում; բացարձակ զուգամես է $(0;+\infty)$ -ում: 2851. Զուգամես է $R \setminus \{1\}$ -ում; բացարձակ զուգամես է $R \setminus \{\pm 1\}$ -ում: 2852. Բացարձակ զուգամես է $(-1;1)$ -ում: 2853. Զուգամես է $[-1;1]$ -ում, բացարձակ զուգամես է $(-1;1)$ -ում: 2854. Բացարձակ զուգամես է $(-1;1)$ -ում: 2855. Բացարձակ զուգամես է $(1;+\infty)$ -ում: 2856. Բացարձակ զուգամես է $R \setminus \{-1\}$ -ում: 2857. $p > 1$ դեպքում բացարձակ զուգամես է, իսկ $0 < p \leq 1$ դեպքում պայմանական զուգամես է: 2858. Բացարձակ զուգամես է $\{2\} \cup (e;+\infty)$ -ում: 2859. Բացար-

$$\text{ճակ զուգամես} \ L \left(\frac{3-\sqrt{17}}{6}; \frac{1}{3} \right) \cup \left(\frac{2}{3}; \frac{\sqrt{17}+3}{6} \right) -\text{ում: } 2860. \ \text{Բացարձակ զուգա-}$$

$$\text{մես} \ L \ \bigcup_{k \in \mathbb{Z}} \left[-\frac{\pi}{6} + \pi k; \frac{\pi}{6} + \pi k \right] -\text{ում: } 2861. \ \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2862.$$

$$\zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2863. \text{ a) } \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հա-} \\ \text{վասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2864. \text{ a) } \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավա-} \\ \text{սարաշափ զուգամես} \ \xi: 2865. \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2866. \text{ a) } \zeta \text{ավա-} \\ \text{սարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2867. \zeta \text{ավասա-} \\ \text{րաշափ զուգամես} \ \xi: 2868. \text{ a) } \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասա-} \\ \text{րաշափ զուգամես} \ \xi: 2869. \text{ a) } \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասա-} \\ \text{րաշափ զուգամես} \ \xi: 2870. \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2871. \text{ a) } \zeta \text{ավասա-} \\ \text{րաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2872. \text{ a) } \zeta \text{ավասարա-}$$

$$\text{շափառաշափ զուգամես} \ \xi: 2873. \text{ a) } \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հա-} \\ \text{վասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2874. \int_x^{x+1} f(t) dt: 2888.$$

$$\zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2889. \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2890. \zeta \text{ա-} \\ \text{վասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2891. \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2892. \zeta \text{ավա-} \\ \text{սարաշափ զուգամես} \ \xi: 2893. \zeta \text{ավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2894. \text{ a) } \zeta \text{ավա-} \\ \text{սարաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2895. \text{ a) } \zeta \text{ավասա-} \\ \text{րաշափ զուգամես} \ \xi; \text{ p) } \zeta \text{հավասարաշափ զուգամես} \ \xi: 2902. \text{Անընդիհաս} \ \xi: \\ 2903. \text{Անընդիհաս} \ \xi: 2904. \text{Անընդիհաս} \ \xi: 2905. \text{Անընդիհաս} \ \xi: 2907. \Omega_\xi: 2913. \Omega_\xi:$$

$$2917. \alpha < 2: 2918. \text{Այս: } 2919. \text{Այս: } 2924. \ln(x+1) = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n}; \ arctgx =$$

$$= \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n+1}}{2n+1}; \ arcsinx = x + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} \frac{x^{2n+1}}{2n+1}: 2925. (-4;4): 2926.$$

$$(-2;2]: 2927. \left(-\frac{1}{e}; \frac{1}{e} \right): 2928. (-1;1): 2929. [-1;1]: 2930. [-1;1]: 2931.$$

$$\left(-\frac{1}{3}; \frac{1}{3} \right): 2932. (0;2]: 2933. (-1;1): 2934. (-1;1): 2937. 1 + \sum_{n=2}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}(n-1)}{n!} x^n :$$

$$2938. 1 - \frac{3}{2}x + \sum_{n=2}^{\infty} \left(\frac{1}{(2n)!} - \frac{2}{(2n-2)!} + \frac{1}{(2n-4)!} \right) x^n : 2939. x +$$

$$+ 2 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{4n^2-1} x^{2n+1}: 2940. \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \left(1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n} \right) x^n : 2941.$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n} \right) \frac{2}{n+1} x^{n+1}: 2942. \sum_{n=0}^{\infty} \frac{2^{2n+1}(n!)^2}{(2n+2)!} x^{2n}: 2945. \left(-2; -\frac{1}{2} \right) \cup$$

$$\cup \left(\frac{1}{2}; 2 \right); \quad \frac{2x}{(2-x)^2} - \frac{2x}{(2x-1)^2} : \quad 2947. \quad -\frac{1}{\pi} + \frac{1}{2} \sin x + \frac{1}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2}{4n^2 - 1} \cos 2nx :$$

$$2948. \quad \frac{a+b}{2} + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{2(a-b) \sin \frac{\pi n}{2}}{\pi n} \cos nx : \quad 2949. \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n} : \quad 2950.$$

$$\frac{1}{2} - \frac{1}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin 2\pi nx}{n} : \quad 2951. \quad \frac{4}{\pi} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{(2n+1)^2} \sin(2n+1)x : \quad 2952.$$

$$\frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos(2n-1)x}{(2n-1)^2} : \quad 2953. \quad \left(\frac{1}{2p} + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n+1} \frac{p \cos nx}{n^2 - p^2} \right) \frac{2 \sin \pi p}{\pi} : \quad 2955.$$

$$\frac{\pi}{2} - \frac{4}{\pi} \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos(2n-1)x}{(2n-1)^2} : \quad 2956. \quad \frac{\pi}{2} \sin x - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{16n}{\pi(4n^2 - 1)^2} \sin 2nx : \quad 2957. \text{ w)$$

$$\frac{\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n^2} \cos nx; \quad \text{p)} \quad 2\pi \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{n} \sin nx - \frac{8}{\pi} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{\sin(2n+1)x}{(2n+1)^3}; \quad \text{q)}$$

$$\frac{4\pi^2}{3} + 4 \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos nx}{n^2} - 4\pi \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\sin nx}{n} : S_1 = \frac{\pi^2}{6}, \quad S_2 = \frac{\pi^2}{12}; \quad S_3 = \frac{\pi^2}{8} : 2958. \text{ w) 1; p)}$$

$$\frac{\pi^2}{3} - 3 : \quad 2961. \text{ w)} \quad f(-x) = f(x), \quad f(\pi - x) = -f(x); \quad \text{p)} \quad f(-x) = -f(x),$$

$$f(\pi - x) = f(x): \quad 2962. \text{ w)} \quad - \sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{2}{(2n-1)^2} + \frac{8}{\pi} \frac{(-1)^n}{(2n-1)^3} \right) \cos(2n-1)x; \quad \text{p)}$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{2(-1)^n}{(2n-1)^2} + \frac{8}{\pi} \frac{1}{(2n-1)^3} \right) \sin(2n-1)x : \quad 2963. \text{ w)} \quad a_n = \alpha_n, \quad b_n = -\beta_n; \quad \text{p)}$$

$$a_n = -\alpha_n, \quad b_n = \beta_n : \quad 2972. \quad \frac{\pi^2}{6} : \quad 2973. \text{ w)} \quad \frac{\beta(\pi - \beta)}{2}; \quad \text{p)} \quad \frac{\pi^2 - 3\pi\beta + 3\beta^2}{6} : \quad 2976.$$

$$\left\{ \frac{\pi k}{2^m} : m \in \mathbb{Z}_+, k \in \mathbb{Z} \right\} : \quad 2977. \quad \{0\} : \quad 2978. \quad \ln 2 : \quad 2979. \quad 0,5 : \quad 2980. \quad p! : \quad 2994. \quad \Omega_\Sigma :$$

$$2997. \quad 1 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{q^{\frac{n(n+1)}{2}} x^n}{(1-q)(1-q^2)\cdots(1-q^n)} : \quad 3017. \quad \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{\cos nx}{n}; \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\cos nx}{n} :$$

Գլուխ 12

3030. Ω_x : 3031. 7 : 3032. 23 : 3033. 5;2;7 : 3049. Ω_x : 3050. Ω_x : 3059. 0 : 3060. 3 : 3061. $-5 : 3062. -17/4 : 3090.$ Օրինակ. $\cos^2 x = p(x) - q(x)$, որտեղ $p(x) = \sin^2 x$, եթե $0 \leq x \leq \pi/2$, $1 + \cos^2 x$, եթե $\pi/2 < x \leq \pi$; $q(x) = -\cos 2x$, եթե $0 \leq x \leq \pi/2$, 1, եթե $\pi/2 < x \leq \pi$: 3091. Օրինակ. $\sin x = p(x) - q(x)$, որտեղ $p(x) = \sin x$, եթե $0 \leq x \leq \pi/2$, $2 - \sin x$, եթե $\pi/2 < x \leq 3\pi/2$, $4 + \sin x$, եթե $3\pi/2 < x \leq 2\pi$; $q(x) = 0$, եթե $0 \leq x \leq \pi/2$, $2 - 2 \sin x$, եթե $\pi/2 < x \leq 3\pi/2$, 4, եթե $3\pi/2 < x \leq 2\pi$: 3092. Օրինակ. $f(x) = p(x) - q(x)$, որտեղ $p(x) = x^2$, եթե $0 \leq x < 1$, 2, եթե $x = 1$, 3, եթե $1 < x \leq 2$; $q(x) = 2x^2$, եթե $0 \leq x < 1$, 2, եթե $1 \leq x \leq 2$: 3097. ա) 17/6; բ) 34/3; զ) 301/20: 3098. $2 - \pi/2 : 3099. 2 - e^\pi - e^{-\pi} : 3100. 1 - \pi : 3101. 3/2 : 3119.$ ա) Ω_x ; բ) Ω_y : 3126. $\alpha > \beta$ կամ $\alpha = \beta \leq 0$: 3127. $f(x_0)$ -ն պետք է չզանվի $f(x_0 - 0)$ և $f(x_0 + 0)$ թվերի միջև: 3136. $\sigma(a)$ -ն և $\sigma(b)$ -ն համապատասխանաբար A -ով և B -ով փոխարինելիս ինստեգրալի արժեքը կվոխվի $f(b)[B - \sigma(b)] - f(a)[A - \sigma(a)]$ -ով: 3144. Ω_x :

Գլուխ 13

3149. Այս: 3154. Ω_x : 3158. ա) $y \geq 0$ կիսահարթությունը; բ) $|x| \leq 1$; $|y| \geq 1$; գ) $x^2 + y^2 \leq 1$ շրջանը; դ) $x^2 + y^2 \leq 1$ շրջանի արտաքին մասը; ե) $1 \leq x^2 + y^2 \leq 4$ օղակը; զ) $x \leq x^2 + y^2 < 2x$ լուսնյակը; է) $x + y < 0$ կիսահարթությունը; ը) $|y| \leq |x|$ ($x \neq 0$) անկյունները; թ) սարածության չորս օկտանտները; ժ) $x^2 + y^2 - z^2 = -1$ երկխոռոչ հիպերբոլիդի ներքին մասը: 3159. ա) Զուգահեռ ուղիղներ; բ) միակենարուն շրջանագծեր; զ) եթե $z = 0$, $y = \pm x$ ուղիղները, եթե $z \neq 0$ հիպերբոլների ընտանիք; դ) զուգահեռ ուղիղներ; է) $(0;0)$ գագարով ուղիղների փունջ, առանց Ox առանցքի; զ) էլիպսների ընտանիք; լ) առաջին և երրորդ քառորդներում ընկած հիպերբոլների ընտանիք; ը) Եթե $z \neq -1$, պարաբոլների ընտանիք; եթե $z = -1$, Ox առանցքն առանց սկզբնակեսի: 3160. ա) Զուգահեռ հարթությունների ընտանիք; բ) միակենարուն գնդային մակերևույթների ընտանիք; զ) երկխոռոչ հիպերբոլիդների ընտանիք, եթե $u < 0$; միախոռոչ հիպերբոլիդների ընտանիք, եթե $u > 0$; կոն, եթե $u = 0$;

դ) հարթությունների ընտանիք, առանց $x - y + z = 0$ հարթության կետերի:

3162. ա) $\ln 2; p) 1 : 3163.$ ա) 1; $p) 1 : 3164.$ ա) 0; $p) 0; q) 0; \eta) 0; t) e : 3165.$
 ա) 1; 0; $p) 1; 0 : 3166.$ ա) $1/3; 1/2; p) 1/2; -1/2 : 3167.$ ա) $-1; 1; p) -2/3;$
 $1/2 : 3168.$ ա) 1; 0; $p) 1/2; 1 : 3169.$ $\infty; 1 : 3173.$ 0: $\Omega_x: 3174.$ $\Omega_z: 3182.$
 Անընդհատ է: 3183. $(0;0)$ կետում ըստ $x - h$ անընդհատ է, ըստ $y - h$ ՝ խզվող:
 3184. Անընդհատ է: 3185. Անընդհատ է: 3186. Խզվող է $(R \setminus \{0\}) \times \{0\}$ և
 $\{0\} \times (R \setminus \{0\})$ բազմությունների վրա: $(R \setminus \{0\}) \times \{0\}$ բազմության կետերում ըստ
 $x - h$ անընդհատ է, ըստ $y - h$ ՝ խզվող; $\{0\} \times (R \setminus \{0\})$ բազմության կետերում ըստ
 $y - h$ անընդհատ է, ըստ $x - h$ ՝ խզվող: 3187. Անընդհատ է: 3188. Խզվող է $R \times \{0\}$ և
 $\{0\} \times R$ բազմությունների վրա: $(R \setminus \{0\}) \times \{0\} - h$ ($\{0\} \times (R \setminus \{0\}) - h$) կետերում
 ըստ $x - h$ ($y - h$) անընդհատ է, ըստ $y - h$ ($x - h$)՝ խզվող; $(0;0)$ կետում և ըստ
 $x - h$ և ըստ $y - h$ անընդհատ է: 3189. $y = \pm x$ գծերի կետերում և ըստ $x - h$ և ըստ
 $y - h$ ՝ խզվող է: 3190. ա) Խզվող է $(R \times Z) \cup (Z \times R)$ բազմության վրա:
 $(R \setminus Z) \times Z$ ($Z \times (R \setminus Z)$) բազմության կետերում ըստ $x - h$ ($y - h$) անընդհատ է,
 ըստ $y - h$ ($x - h$)՝ խզվող: $Z \times Z - h$ կետերում և ըստ $x - h$ և ըստ $y - h$ ՝ խզվող է: $p)$
 Խզվող է և ըստ $x - h$ և ըստ $y - h$ $\{(x; y) : x + y \in Z\}$ բազմության կետերում:
 3191. Ամենուրեք խզվող է: $R \times I$ ($I \times R$) բազմության կետերում ըստ $x - h$
 $(y - h)$ անընդհատ է: 3206. ա), $p), q) \Omega_z: 3222.$ ա) 1; $p) -1 : 3223.$ ա) 1; $p) e^{-1} :$
 3230. Հավասարաչափ անընդհատ են: 3274. $\Omega_z:$

Գլուխ 14

3283. ա) $f'_x(1,1) = 1, f'_y(1,1) = 0; p) f'_x(1,1) = \pi, f'_y(1,1) = 4; q) f'_x(0,0) = f'_y(0,0) = 0; \eta) f'_x(0,0) = f'_y(0,0) = 0$ 3284. ա) $f'_x = \sin(x+y) + x \cos(x+y),$
 $f'_y = x \cos(x+y), f''_{xy} = \cos(x+y) - x \sin(x+y), f''_{xx} = 2 \cos(x+y) -$
 $- x \sin(x+y); p) f'_x = y + \frac{1}{y}, f'_y = x - \frac{x}{y^2}, f''_{xx} = 0, f''_{xy} = 1 - \frac{1}{y^2}, f''_{yy} = \frac{2x}{y^3};$
 զ) $f'_x = \frac{y^2}{(x^2 + y^2)^{3/2}}, f'_y = -\frac{xy}{(x^2 + y^2)^{3/2}}, f''_{xx} = -\frac{3xy^2}{(x^2 + y^2)^{5/2}}, f''_{xy} =$

$$f'' = \frac{y(2x^2 - y^2)}{(x^2 + y^2)^{5/2}}, f_{yy}'' = -\frac{x(x^2 - 2y^2)}{(x^2 + y^2)^{5/2}}; \text{ p) } f'_x = \frac{2x}{y} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x^2}{y}}, f'_y = -\frac{x^2}{y^2} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x^2}{y}}$$

$$f''_{xx} = \frac{2}{y} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x^2}{y}} + \frac{8x^2}{y^2} \cdot \frac{\operatorname{tg} \frac{x^2}{y}}{\cos^2 \frac{x^2}{y}}, \quad f''_{xy} = -\frac{2x}{y^2} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x^2}{y}} - \frac{4x^2}{y^3} \cdot \frac{\operatorname{tg} \frac{x^2}{y}}{\cos^2 \frac{x^2}{y}}$$

$$f''_{yy} = \frac{2x^2}{y^3} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{x^2}{y}} + \frac{2x^4}{y^4} \cdot \frac{\operatorname{tg} \frac{x^2}{y}}{\cos^2 \frac{x^2}{y}}; \quad 3285. \text{ w) } f''_{xx} = y(y-1)x^{y-2}, \quad f''_{xy} =$$

$$= (1 + y \ln x)x^{y-1}, f''_{yy} = x^y \ln^2 x; \quad \text{p) } f''_{xx} = \frac{2xy}{(x^2 + y^2)^2}, \quad f''_{xy} = -\frac{x^2 - y^2}{(x^2 + y^2)^2},$$

$$f''_{yy} = -\frac{2xy}{(x^2 + y^2)^2}; \quad \text{q) } f''_{xx} = -\frac{2x}{(1+x^2)^2}, \quad f''_{xy} = 0, \quad f''_{yy} = -\frac{2y}{(1+y^2)^2} \quad (xy \neq 1); \quad \text{p) }$$

$$f''_{xx} = -\frac{2x|y|}{(x^2 + y^2)^2}, \quad f''_{xy} = \frac{(x^2 - y^2)\operatorname{sgn} y}{(x^2 + y^2)^2}, \quad f''_{yy} = \frac{2x|y|}{(x^2 + y^2)^2} \quad (y \neq 0); \quad 3286. \text{ w) }$$

$$f'''_{xxx} = -\frac{1}{y^3} \cos \frac{x}{y}, \quad f'''_{xyy} = -\frac{x^2}{y^5} \cos \frac{x}{y} - \frac{4x}{y^4} \sin \frac{x}{y} + \frac{2}{y^3} \cos \frac{x}{y}; \quad \text{p) }$$

$$f'''_{xxx} = -\frac{4x}{y} (3 \cos x^2 - 2x^2 \sin x^2), \quad f'''_{xyy} = \frac{2 \sin x^2 + 4x^2 \cos x^2}{y^2}; \quad 3287. \text{ w) }$$

$$-\frac{216}{(1+2x+3y)^4}; \quad \text{p) } \quad \frac{24y(x-y^2)}{(x+y^2)^4}; \quad \text{q) } \quad \frac{\partial^3 f}{\partial x \partial y \partial z} = 8xyz e^{x^2+y^2+z^2},$$

$$\frac{\partial^3 f}{\partial x^2 \partial y} = (4y + 8x^2 y) e^{x^2+y^2+z^2}; \quad \text{q) } \quad -\frac{x^2}{z^4} \ln^2 x (y \ln x + 2z); \quad 3288. \text{ w) } m!n!; \quad \text{p) }$$

$$\frac{2(-1)^m(m+n-1)!(nx+my)}{(x-y)^{m+n+1}}; \quad e^{x+y} [x^2 + y^2 + 2(mx+ny) + m(m-1) + n(n-1)];$$

$$\text{p) } (x+m)(y+n)(z+k) e^{x+y+z}; \quad 3289. \text{ w) } \text{Ujnj; p) wjnj; q) nj; q) nj; 3290. \Omega; 3291.}$$

w) $u'_x = 2xf'(x^2 + y^2 + z^2)$, $u'_y = 2yf'(x^2 + y^2 + z^2)$, $u'_z = 2zf'(x^2 + y^2 + z^2)$,
 $u''_{xx} = 2f'(x^2 + y^2 + z^2) + 4x^2 f''(x^2 + y^2 + z^2)$, $u''_{xy} = 4xyf''(x^2 + y^2 + z^2)$,
 $u''_{yy} = 2f'(x^2 + y^2 + z^2) + 4y^2 f''(x^2 + y^2 + z^2)$, $u''_{xz} = 2f'(x^2 + y^2 + z^2) +$
 $+ 4z^2 f''(x^2 + y^2 + z^2)$, $u''_{xx} = 4xzf''(x^2 + y^2 + z^2)$, $u''_{yz} = 4yzf''(x^2 + y^2 + z^2)$;
p) $u'_x = 2xf'(x^2 - y^2)$, $u'_y = -2yf'(x^2 - y^2)$, $u''_{xx} = 2f'(x^2 - y^2) +$
 $+ 4x^2 f''(x^2 - y^2)$, $u''_{xy} = -4xyf''(x^2 - y^2)$, $u''_{yy} = -2f'(x^2 - y^2) +$
 $+ 4y^2 f''(x^2 - y^2)$; q) $u'_x = y + f'(x - y)$, $u'_y = x - f'(x - y)$,
 $u''_{xx} = f''(x - y)$, $u''_{xy} = 1 - f''(x - y)$, $u''_{yy} = f''(x - y)$; n) $u'_x = yf'(xy)g(x - y) +$
 $+ f(xy)g'(x - y)$, $u'_y = xf'(xy)g(x - y) - f(xy)g'(x - y)$, $u''_{xx} =$
 $= y^2 f''(xy)g(x - y) + 2yf'(xy)g'(x - y) + f(xy)g''(x - y)$, $u''_{xy} =$
 $= f'(xy)g(x - y) + xyf''(xy)g(x - y) + (x - y)f'(xy)g'(x - y) - f(xy)g''(x - y)$
 $u''_{yy} = x^2 f''(xy)g(x - y) - 2xf'(xy)g'(x - y) + f(xy)g''(x - y)$: 3292. w)

$$u'_x = f_1\left(x, \frac{x}{y}\right) + \frac{1}{y} f'_2\left(x, \frac{x}{y}\right), \quad u'_y = -\frac{x}{y^2} f'_2\left(x, \frac{x}{y}\right), \quad u''_{xx} = f''_{11}\left(x, \frac{x}{y}\right) +$$

$$+ \frac{2}{y} f''_{12}\left(x, \frac{x}{y}\right) + \frac{1}{y^2} f_{22}\left(x, \frac{x}{y}\right), \quad u''_{xy} = -\frac{x}{y^2} f''_{12}\left(x, \frac{x}{y}\right) - \frac{x}{y^3} f''_{22}\left(x, \frac{x}{y}\right) -$$

$$- \frac{1}{y^2} f'_2\left(x, \frac{x}{y}\right), \quad u''_{yy} = \frac{x^2}{y^4} f''_{22}\left(x, \frac{x}{y}\right) + \frac{2x}{y^3} f'_2\left(x, \frac{x}{y}\right); \text{ p) } u'_x = f'_1(x + y, x - y) +$$

$$+ f'_2(x + y, x - y), \quad u'_y = f'_1(x + y, x - y) - f'_2(x + y, x - y), \quad u''_{xx} =$$

$$= f''_{11}(x + y, x - y) + 2f''_{12}(x + y, x - y) + f''_{22}(x + y, x - y), \quad u''_{xy} =$$

$$= f''_{11}(x + y, x - y) - f''_{22}(x + y, x - y), \quad u''_{yy} = f''_{11}(x + y, x - y) -$$

$$- 2f''_{12}(x + y, x - y) + f''_{22}(x + y, x - y); \text{ q) } u'_x = \cos x f'_1(\sin x, \cos y), \quad u'_y =$$

$$= -\sin y f'_2(\sin x, \cos y), \quad u''_{xx} = -\sin x f'_1(\sin x, \cos y) + \cos^2 x f''_{11}(\sin x, \cos y),$$

$$u''_{xy} = -\cos x \sin y f''_{12}(\sin x, \cos y), \quad u''_{yy} = -\cos y f'_2(\sin x, \cos y) +$$

$$+ \sin^2 y f''_{22}(\sin x, \cos y); \text{ n) } u'_x = yf'_1(xy, x, y) + f'_2(xy, x, y), \quad u'_y = xf'_1(xy, x, y) +$$

$$+ f'_3(xy, x, y), \quad u''_{xx} = y^2 f''_{11}(xy, x, y) + 2yf''_{12}(xy, x, y) + f''_{22}(xy, x, y).$$

$$u''_{xy} = f'_1(xy, x, y) + y(xf''_{11}(xy, x, y) + f''_{13}(xy, x, y)) + xf''_{21}(xy, x, y) + f''_{23}(xy, x, y),$$

$$u''_{yy} = x^2 f''_{11}(xy, x, y) + 2xf''_{13}(xy, x, y) + f''_{33}(xy, x, y): \quad 3302. \quad 1 - \sqrt{3}: \quad 3303.$$

$$\cos \alpha + \sin \alpha; \text{ w) } \alpha = \pi/4; \text{ p) } \alpha = 5\pi/4; \text{ q) } \alpha = 3\pi/4 \text{ и } \alpha = 7\pi/4: \quad 3304.$$

$$\cos \alpha + \cos \beta + \cos \gamma: \quad 3306. \quad f'(\mathbf{0})-\text{ü} \quad n \times m \quad \text{կարգի} \quad \text{զուական} \quad \text{մասրից} \quad \text{t:} \quad 3308.$$

$$\text{w) } \text{Դիֆերենցիլի} \quad \text{չt; p) } \text{դիֆերենցիլի} \quad \text{t; q) } \text{դիֆերենցիլի} \quad \text{t; n) } \text{դիֆերենցիլի} \quad \text{t:} \quad 3309.$$

$$\text{w) } df = x^{m-1}y^{n-1}(mydx + nx dy), \quad d^2f = x^{m-2}y^{n-2}[m(m-1)y^2dx^2 + 2mnxydxdy + n(n-1)x^2dy^2]; \quad \text{p) } df = e^{xy}(ydx + xdy), \quad d^2f =$$

$$= e^{xy}(y^2dx^2 + 2(1+xy)dxdy + x^2dy^2); \quad \text{q) } df = \frac{xdx + ydy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, \quad d^2f = \frac{(ydx - xdy)^2}{(x^2 + y^2)^{3/2}};$$

$$\text{n) } df = \frac{xdx + ydy}{x^2 + y^2}, \quad d^2f = \frac{(y^2 - x^2)(dx^2 - dy^2) - 4xydxdy}{(x^2 + y^2)^2}; \quad \text{t)}$$

$$df = (y+z)dx + (z+x)dy + (x+y)dz, \quad d^2f = 2(dx dy + dy dz + dz dx); \quad \text{q)}$$

$$df = \frac{(x^2 + y^2)dz - 2z(xdx + ydy)}{(x^2 + y^2)^2}, \quad d^2f = \frac{2z(3x^2 - y^2)dx^2}{(x^2 + y^2)^3} +$$

$$+ \frac{2z(8xydxdy + (3y^2 - x^2)dy^2) - 4(x^2 + y^2)(xdx + ydy)dz}{(x^2 + y^2)^3}; \quad 3310.$$

$$df(1;1;1) = dx - dy, \quad d^2f(1;1;1) = -2(dx - dy)(dy + dz): \quad 3317. \quad f'(a,b) = f:$$

$$3318. \quad f'(a,b)(x,y) = bx + ay: \quad 3319. [y \cos xy, x \cos xy]: \quad 3320.$$

$$[z(x+y)^{x-1}, z(x+y)^{x-1}, (x+y)^x \ln(x+y)]: \quad 3321. \quad \begin{bmatrix} yx^{y-1} & x^y \ln x & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}: \quad 3322.$$

$$\begin{bmatrix} -\sin y \sin(x \sin y) & -x \cos y \sin(x \sin y) \\ 1 & 0 \end{bmatrix}: \quad 3323. \quad df(a,b)(\mathbf{h}) = 2ab^2h_1 +$$

$$+ 2a^2bh_2, \quad d^2f(a,b)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) = 2b^2h_1l_1 + 4abh_1l_2 + 4abh_2l_1 + 2a^2h_2l_2: \quad 3324.$$

$$df(a,b,c)(\mathbf{h}) = (b+c)h_1 + (a+c)h_2 + (a+b)h_3, \quad d^2f(a,b,c)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) = h_1l_2 + h_1l_3 +$$

$$+ h_2l_1 + h_2l_3 + h_3l_1 + h_3l_2: \quad 3325. \quad df(x_0, y_0)(\mathbf{h}) = \frac{1}{y_0}h_1 - \frac{x_0}{y_0^2}h_2,$$

$$d^2f(x_0, y_0)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) = -\frac{1}{y_0^2}h_1l_2 - \frac{1}{y_0^2}h_2l_1 + \frac{2x_0}{y_0^3}h_2l_2: \quad 3326. \quad df(x, y)(\mathbf{h}) =$$

$$= -ye^x \sin(e^x y)h_1 - e^x \sin(e^x y)h_2,$$

$$\begin{aligned} d^2 f(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) &= -[\cos(e^x y)e^{2x}y^2 + \sin(e^x y)e^x y]h_1 l_1 \\ &- [\cos(e^x y)e^{2x}y + \sin(e^x y)e^x](h_1 l_2 + h_2 l_1) - \cos(e^x y)e^{2x}h_2 l_2 : \end{aligned} \quad 3327.$$

$$df(x, y)(\mathbf{h}) = ye^{xy}h_1 + xe^{xy}h_2; \quad d^2 f(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) = y^2e^{xy}h_1 l_1 + x^2e^{xy}h_2 l_2 +$$

$$+ (e^{xy} + xye^{xy})(h_1 l_2 + h_2 l_1) : \quad 3328. \quad df(x_0, y_0, z_0)(\mathbf{h}) = \frac{-2x_0 z_0}{(x_0^2 + y_0^2)^2}h_1 -$$

$$-\frac{2y_0 z_0}{(x_0^2 + y_0^2)^2}h_2 + \frac{1}{x_0^2 + y_0^2}h_3, \quad d^2 f(x_0, y_0 z_0)(\mathbf{h}, \mathbf{l}) =$$

$$=\frac{2z_0 \left[(3x_0^2 - y_0)^2 h_1 l_1 + 4x_0 y_0 h_1 l_2 + 4x_0 y_0 h_2 l_1 + (3y_0^2 - x_0^2) h_2 l_2 \right]}{(x_0^2 + y_0^2)^3}$$

$$-2 \frac{x_0 h_1 l_3 + x_0 h_3 l_1 + y_0 h_2 l_3 + y_0 h_3 l_2}{(x_0^2 + y_0^2)^2} : \quad 3329. \quad d^2 f(\mathbf{l}, \mathbf{l})(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = h_1^2 + 2h_1 h_2 - h_2^2 :$$

$$3330. \quad d^2 f(\mathbf{l}, \mathbf{2}, \mathbf{3})(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = 12h_1^2 - 6h_1 h_2 - 4h_1 h_3 + 2h_2 h_3 : \quad 3331. \quad d^2 u(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) =$$

$$= f''(x+y)(h_1 + h_2)^2 : \quad 3332. \quad d^2 u(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = f''(t) \frac{(xh_2 - yh_1)^2}{x^4} - 2f'(t) \cdot$$

$$\cdot \frac{h_1(xh_2 - yh_1)}{x^3} : \quad 3333. \quad d^2 u(x, y, z)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = f''(t)[y^2 z^2 h_1^2 + x^2 z^2 h_2^2 + x^2 y^2 h_3^2] +$$

$$+ 2(f'(t) + f''(t)xyz)(zh_1 h_2 + yh_1 h_3 + xh_2 h_3) : \quad 3334. \quad d^2 u(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) =$$

$$= a^2 f_{11}'' h_1^2 + 2ab f_{12}'' h_1 h_2 + b^2 f_{22}'' h_2^2 : \quad 3335. \quad d^2 u(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = f_{11}''(h_1 + h_2)^2 +$$

$$+ 2f_{12}''(h_1^2 - h_2^2) + f_{22}''(h_1 - h_2)^2 : \quad 3336. \quad d^2 u(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = f_{11}''(yh_1 + xh_2)^2 +$$

$$+ 2f_{12}'' \frac{y^2 h_1^2 - x^2 h_2^2}{y^2} + f_{22}'' \frac{(yh_1 - xh_2)^2}{y^4} + 2f_1'' h_1 h_2 - 2f_2'' \frac{(yh_1 - xh_2)h_2}{y^3} : \quad 3337.$$

$$d^2 u(x, y, z)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = (f_{11}'' y^2 + 2f_{12}'' y + 2f_{13}'' y + f_{22}'' + 2f_{23}'' + f_{33}'')h_1^2 + 2(f_{11}'' xy +$$

$$+ (x-y)f_{12}'' + (x+y)f_{13}'' - f_{22}'' + f_1' + f_{33}'')h_1 h_2 + (f_{11}'' x^2 + 2f_{13}'' x - 2f_{12}'' x + f_{22}'' -$$

$$- 2f_{23}'' + f_{33}'')h_2^2 : \quad 3338. \quad d^2 u(x, y, z)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = (2f_1' + 4f_{11}'' x^2)h_1^2 + (2f_2' + 4f_{22}'' y^2) \times$$

$$\times h_2^2 + (2f_3' + 4f_{33}'' z^2)h_3^2 + 8f_{12}'' xyh_1 h_2 + 8f_{13}'' xz h_1 h_3 + 8f_{23}'' yz h_2 h_3 : \quad 3339.$$

$$d^2 u(x, y, z)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = 4f_{11}'' h_1^2 + 9f_{22}'' h_2^2 + 16f_{33}'' h_3^2 + 12f_{12}'' h_1 h_2 + 16f_{13}'' h_1 h_3 +$$

$+ 24f''_{23}h_2h_3$: 3340. $d^2u(x,y,z)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = f''_{11}(h_1 + h_2 + h_3)^2 + 4f''_{12}(h_1 + h_2 + h_3) \cdot$
 $\cdot (xh_1 + yh_2 + zh_3) + 4f''_{22}(xh_1 + yh_2 + zh_3)^2 + 2f'_2(h_1^2 + h_2^2 + h_3^2)$: 3341. $\rho'(\varphi) =$
 $= \rho$: 3342. $[\rho'(\varphi)]^2 = \frac{1 - \sin 2\varphi}{\sin 2\varphi} \rho^2$: 3343. $z'_v = 0$: 3344. $uz''_v = z$: 3345. $\frac{\partial^2 w}{\partial u^2} +$
 $+ \frac{\partial^2 w}{\partial u \partial v} = 2w$: 3346. $\frac{\partial w}{\partial v} = 0$: 3347. $\frac{\partial^2 w}{\partial u^2} = 0$: 3348. $\frac{\partial^2 w}{\partial u^2} = \frac{1}{2}$: 3349. $1 - 2x +$
 $+ 2x^2 + 2xy + y^2$: 3350. $8 - 3(x-1) + 11(y-2) + (x-1)^2 - 3(x-1)(y-2) +$
 $+ 4(y-2)^2$: 3351. $3[(x-1)^2 + (y-1)^2 + (z-1)^2 - (x-1)(y-1) - (y-1)(z-1) -$
 $- (z-1)(x-1)] + (x-1)^3 + (y-1)^3 + (z-1)^3 - 3(x-1)(y-1)(z-1)$: 3352. ω)
 $(0;1)$ -ը մինիմումի կետ է; ρ) $(1;0)$ -ն մինիմումի կետ է: 3353. ω) Եքսարեմումի
 $\text{կետ } \xi \text{ունի}; \rho$) $x - y + 1 = 0$ ուղղի կետերը մինիմումի կետեր են: 3354. ω) $(1;1)$ -ը
 $\text{մինիմումի կետ է}; \rho$) $(1;1)$ -ը և $(-1;-1)$ -ը մինիմումի կետեր են: 3355. ω) $(0;0)$ -ն
 $\text{մաքսիմումի կետ է}, (1/2; \pm 1)$ -ը և $(-1/2; \pm 1)$ -ը մինիմումի կետեր են; ρ) $(2;3)$ -ը
 $\text{մաքսիմումի կետ է}, \{(0; y) : y \in (0; 6)\}$ -ի կետերը մինիմումի կետեր են,
 $\{(0; y) : y \in (-\infty; 0) \cup (6; +\infty)\}$ -ի կետերը մաքսիմումի կետեր են: 3356. ω) $(5;2)$ -
 $\text{-ը մինիմումի կետ է}; \rho$) $\left(\pm \frac{a}{\sqrt{3}}, \mp \frac{b}{\sqrt{3}} \right)$ -ը մինիմումի կետ է, $\left(\pm \frac{a}{\sqrt{3}}, \pm \frac{b}{\sqrt{3}} \right)$ -ը
 $\text{մաքսիմումի կետ է}: 3357. \omega) \left(-\frac{1}{26}, -\frac{3}{26} \right)$ -ը մինիմումի կետ է, $(1;3)$ -ը
 $\text{մաքսիմումի կետ է}; \rho$) $(0;0)$ -ն մինիմումի կետ է, $x^2 + y^2 = 1$ շրջանագծի
 $\text{կետերը մաքսիմումի կետեր են}: 3358. (1;2)-ը մինիմումի կետ է: 3359. $\left(\frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{6} \right)$ -
 $\text{-ը մաքսիմումի կետ է}: 3360. (0;0)-ն մաքսիմումի կետ է: 3361. $\left(\pm \frac{1}{\sqrt{2e}}, \pm \frac{1}{\sqrt{2e}} \right)$ -
 $\text{-ն մինիմումի կետ է}, \left(\pm \frac{1}{\sqrt{2e}}, \mp \frac{1}{\sqrt{2e}} \right)$ -ն մաքսիմումի կետ է: 3362. $(-1; -2; 3)$ -ը
 $\text{մինիմումի կետ է}: 3363. (24; -144; 1)-ը մինիմումի կետ է: 3364. $(1/2; 1; 1)$ -ը
 $\text{մինիմումի կետ է}: 3365. (a; a; a)$ -ն մաքսիմումի կետ է: 3368. $\omega) \frac{x}{a} + \frac{z}{c} = 1$,$$$

$$y = \frac{b}{2}; \quad \text{p) } \frac{x-1}{1} = \frac{y-1}{1} = \frac{z-1}{2}: \quad 3369. \quad z = x + 2y - 2; \quad \left(-\frac{1}{\sqrt{6}}, -\frac{2}{\sqrt{6}}, \frac{1}{\sqrt{6}} \right).$$

$$3370. \quad z = 2x + 2y - 2; \quad \left(-\frac{2}{3}, -\frac{2}{3}, \frac{1}{3} \right); \quad 3371. \quad z = -x + \pi y;$$

$$\left(\frac{1}{\sqrt{\pi^2 + 2}}, \frac{-\pi}{\sqrt{\pi^2 + 2}}, \frac{1}{\sqrt{\pi^2 + 2}} \right); \quad 3372. \quad xx_0 + yy_0 + zz_0 = 1; \quad \left(\frac{x_0}{c}, \frac{y_0}{c}, \frac{z_0}{c} \right).$$

որպես $c = \sqrt{x_0^2 + y_0^2 + z_0^2}$: $3382. \quad R^m \setminus \{\mathbf{0}\}, \quad \{(x^1, \dots, x^m) : x^i \neq 0\},$

$$\{(x^1, \dots, x^m) : |x^i| \neq |x^j|, i \neq j\}; \quad 3389. \quad \text{ա) } 2; \quad \text{բ) } -1; \quad 3396. \quad \text{բ) } y = \sqrt{1-x^2},$$

$$y = -\sqrt{1-x^2}: \quad 3397. \quad \text{ա) } \text{չորս}; \quad \text{բ) } \text{չորս}; \quad \text{զ) } \text{երկու}: \quad 3398. \quad y' = -\frac{x+y}{x-y},$$

$$y'' = \frac{2a^2}{(x-y)^3}: \quad 3399. \quad y' = \frac{x+y}{x-y}, \quad y'' = \frac{2(x^2+y^2)}{(x-y)^3}; \quad 3400. \quad y' = \frac{1}{1-\varepsilon \cos y},$$

$$y'' = -\frac{\varepsilon \sin y}{(1-\varepsilon \cos y)^3}; \quad 3401. \quad y' = \frac{y^2(1-\ln x)}{x^2(1-\ln y)}, \quad y'' = y^2 [y(1-\ln x)^2 - 2(x-y) \cdot (1-\ln x)(1-\ln y) - x(1-\ln y)^2] \left[x^4(1-\ln y) \right]^{-3}; \quad 3402. \quad -1; \quad 3403. \quad y'(0) = -1/3,$$

$$y''(0) = -2/3, \quad y'''(0) = -7/27; \quad 3404. \quad \frac{\partial^2 z}{\partial x^2} = -\frac{x^2+z^2}{z^3}, \quad \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y} = -\frac{xy}{z^3}; \quad 3405.$$

$$\frac{\partial z}{\partial x} = \frac{x^2+z^2+z}{x-x^2-z^2}, \quad \frac{\partial^2 z}{\partial x^2} = \frac{x^2-z^2-z+2xz+\frac{\partial z}{\partial x}(x-x^2+z^2+2zx)}{(x-x^2-z^2)^2}; \quad 3406.$$

$$\frac{\partial z}{\partial x} = \frac{z}{x} \cdot \frac{x-1}{1-z}, \quad \frac{\partial^2 z}{\partial y^2} = \frac{z((z-1)^2+(y-1)^2)}{y^2(1-z)^3}, \quad \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y} = -\frac{z}{xy} \cdot \frac{(x-1)(y-1)}{(1-z)^3}; \quad 3407.$$

$$\frac{\partial z}{\partial x} = -\frac{yx^{y-1}}{y^z \ln y}, \quad \frac{\partial z}{\partial y} = -\frac{x^y \ln x + zy^{z-1}}{y^z \ln y}, \quad \frac{\partial^2 z}{\partial x \partial y} = x^{y-1} (1 - \ln y - x^y y^{1-z} \ln x \cdot \ln y - y \ln x \ln y) y^{-z} \ln^{-2} y; \quad 3409. \quad \frac{\partial z}{\partial x} = -\frac{F'_1 + 2xF'_2}{F'_1 + 2zF'_2}, \quad \frac{\partial z}{\partial y} = -\frac{F'_1 + 2yF'_2}{F'_1 + 2zF'_2}; \quad 3410.$$

$$\frac{\partial z}{\partial x} = \frac{-zF'_1}{xF'_1 + yF'_2}, \quad \frac{\partial z}{\partial y} = \frac{-zF'_2}{xF'_1 + yF'_2}; \quad 3411. \quad \text{ա) } d^2 z(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) =$$

$$-\frac{(F'_2)^2 F''_{11} - 2F'_1 F'_2 F''_{12} + (F'_1)^2 F''_{22}}{(F'_1 + F'_2)^3} (h_1 - h_2)^2; \text{ p) } d^2 z(x, y)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = (yh_1 - xh_2)^2.$$

$$\cdot \frac{(F'_2)^2 F''_{11} - 2F'_1 F'_2 F''_{12} + (F'_1)^2 F''_{22}}{(xF'_1 + yF'_2)^3}: 3412. \quad d^2 z(3, -2)(\mathbf{h}, \mathbf{h}) = -\frac{2}{243}(2h_1^2 - 5h_1 h_2 +$$

$$+ 2h_2^2): 3413. \quad z''_{xx} = -0,4; \quad z''_{xy} = -0,2; \quad z''_{yy} = -3,152: 3414. \quad z''_{xx} = \frac{169}{32};$$

$$z''_{xy} = -\frac{1}{8}; \quad z''_{yy} = -\frac{5}{8}: 3415. \quad x' = \frac{y-z}{x-y}, \quad y' = \frac{z-x}{x-y}, \quad y'' = -x'' = (x-y)^{-3}.$$

$$\cdot ((y-z)^2 + (z-x)^2 + (x-y)^2): 3416. \quad y' = -x' = (y-x)^{-1}, \quad y'' = -x'' = 2(x-y)^{-3}:$$

$$3417. \quad du(1,2) = -\frac{1}{3}dy, \quad dv(1,2) = -dx + \frac{1}{3}dy: 3418. \quad du(x,y) =$$

$$= \frac{(\sin v + x \cos v)dx - (\sin u - x \cos v)dy}{x \cos v + y \cos u},$$

$$dv(x,y) = \frac{-(\sin v - y \cos u)dx + (\sin u + y \cos u)dy}{x \cos v + y \cos u}: 3420. \quad \frac{\partial z}{\partial x} = \frac{\chi'_1 \psi'_2 - \chi'_2 \psi'_1}{\varphi'_1 \psi'_2 - \varphi'_2 \psi'_1};$$

$$\frac{\partial z}{\partial y} = \frac{\chi'_2 \varphi'_1 - \chi'_1 \varphi'_2}{\varphi'_1 \psi'_2 - \varphi'_2 \psi'_1}: 3421. \quad \{(u,v): u \neq v\}: 3422. \quad \left(\frac{\partial X}{\partial u} \frac{\partial Y}{\partial v} - \frac{\partial X}{\partial v} \frac{\partial Y}{\partial u} \right)^{-1}: 3424.$$

$$\Delta u = \frac{1}{r^2} \left[\frac{\partial}{\partial r} \left(r^2 \frac{\partial u}{\partial r} \right) + \frac{1}{\sin \theta} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\sin \theta \frac{\partial u}{\partial \theta} \right) + \frac{1}{\sin^2 \theta} \frac{\partial^2 u}{\partial \varphi^2} \right], \quad \Delta_1 u = \left(\frac{\partial u}{\partial r} \right)^2 +$$

$$+ \frac{1}{r^2} \left(\frac{\partial u}{\partial \theta} \right)^2 + \frac{1}{r^2 \sin^2 \theta} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} \right)^2: 3426. \quad \sum_{k=0}^m \sum_{n=0}^k x^n y^{k-n} + o\left((x^2 + y^2)^{\frac{m}{2}}\right): 3427.$$

$$\sum_{n=1}^m \frac{(-1)^{n-1}}{n} (x+y)^n + o\left((x^2 + y^2)^{\frac{m}{2}}\right): 3428. \quad \sum_{k=1}^m \sum_{n=0}^{\left[\frac{k-1}{2}\right]} (-1)^n \frac{x^{k-2n} y^{2n}}{(2n+1)!(k-2n-1)!} +$$

$$+ o\left((x^2 + y^2)^{\frac{m}{2}}\right): 3429. \quad \sum_{k=0}^m \sum_{n=0}^{\left[k/2\right]} (-1)^n \frac{x^{k-2n} y^{2n}}{(2n)!(k-2n)!} + o\left((x^2 + y^2)^{\frac{m}{2}}\right): 3430.$$

$$\sum_{k=0}^m \sum_{n=0}^k (-1)^n \frac{x^{2n+1} y^{2k-2n+1}}{(2n+1)!(2k-2n+1)!} + o\left((x^2 + y^2)^{m+1}\right): 3431. \quad \sum_{k=0}^m \sum_{n=0}^k (-1)^n \cdot$$

$$\frac{x^{2n}y^{2k-2n}}{(2n)!(2k-2n)!} + o\left(\left(x^2+y^2\right)^m\right): \quad 3432. \quad \sum_{n=0}^m (-1)^n \frac{\left(x^2+y^2\right)^{2n+1}}{(2n+1)!} +$$

$$+ o\left(\left(x^2+y^2\right)^{2m+2}\right): \quad 3433. \quad \sum_{k=2}^m \sum_{n=1}^{k-1} (-1)^k \frac{x^n y^{k-n}}{n(k-n)!} + o\left(\left(x^2+y^2\right)^{\frac{m}{2}}\right): \quad 3434.$$

$$\sum_{k=0}^m \sum_{n=0}^k \frac{(x-1)^n(y+1)^{k-n}}{n!(k-n)!} + o\left(\left((x-1)^2+(y+1)^2\right)^{\frac{m}{2}}\right): \quad 3435. \quad 1 + \sum_{n=1}^m (-1)^n \cdot$$

$$\cdot \left((y-1)^n - (y-1)^{n-1}(x-1)\right) + o\left(\left((x-1)^2+(y-1)^2\right)^{\frac{m}{2}}\right): \quad 3436. \quad z = 1 + (2(x-1) -$$

$$-(y-1)) - (8(x-1)^2 - 10(x-1)(y-1) + 3(y-1)^2): \quad 3437. \quad A_{mn} \left((-1)^{m+1} \frac{\pi}{12} + \right.$$

$$\left. (m+n) \frac{\pi}{2}; (-1)^{m+1} \frac{\pi}{12} + (m-n) \frac{\pi}{2} \right) \quad (m, n \in Z) \quad \text{կեսերը կրիտիկական կետեր}$$

են; երբ $m+n$ -ը զույգ է A_{mn} -ը եքստրեմումի կետ չէ, երբ m -ը զույգ է, n -ը՝ կենա A_{mn} -ը մինիմումի կետ է; երբ n -ը զույգ է և m -ը կենա A_{mn} -ը մաքսիմումի կետ է:

$$3438. \quad \left(\frac{a}{7}; \frac{a}{7}; \frac{a}{7}\right)-ը մաքսիմումի կետ է; \quad \{(x; 0; z): xz(a-x-3z) > 0\}$$

բազմության կետերը մինիմումի կետեր են, $\{(x; 0; z): xz(a-x-3z) < 0\}$

$$3439. \quad \left(\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right)-ը մաքսիմումի կետ է; \quad (0; 0; 0) \text{ և } (\pi; \pi; \pi)-ն մինիմումի կետեր են:$$

$$3440. \quad z_{\min}^1 = 1, \quad (0; -2)$$

կետում; $z_{\max}^2 = -8/7$, $(0; 16/7)$ կետում: 3441. $z_{\max}^1 = 0$, $(1; 1)$ կետում;

$$z_{\min}^2 = -4, \quad (1; 9) \quad \text{կետում}: 3442. \quad (1; -1) \quad \text{կետում} \quad z_{\min}^1 = -2, \quad z_{\max}^2 = 6: 3443.$$

$$\left(\frac{-b \operatorname{sgn}(ab)}{\sqrt{a^2+b^2}}, \frac{-a \operatorname{sgn}(ab)}{\sqrt{a^2+b^2}} \right)-ն մինիմումի կետ է; \quad \left(\frac{b \operatorname{sgn}(ab)}{\sqrt{a^2+b^2}}, \frac{a \operatorname{sgn}(ab)}{\sqrt{a^2+b^2}} \right)-ն$$

$$3444. \quad \left(\frac{ab^2}{a^2+b^2}, \frac{a^2b}{a^2+b^2} \right)-ն մինիմումի կետ է: 3445.$$

$(2; -3)$ -ը և $(-2; 3)$ -ը մինիմումի կետեր են; $(3/2; 4)$ -ը և $(-3/2; -4)$ -ը մաքսի-

- մումի կետեր են: 3446. $\left(\frac{\pi}{8} + \frac{\pi k}{2}; -\frac{\pi}{8} + \frac{\pi k}{2}\right)$ -ը ($k \in Z$) մաքսիմումի կետ է, եթե
 k -ն զույգ է, մինիմումի կետ է, եթե k -ն կենա է: 3447. $(-4; -2; 1)$ -ը մինիմումի
 կետ է; $(4; 2; -1)$ -ը մաքսիմումի կետ է: 3448. $(x_0; y_0; z_0)$ -ն մաքսիմումի կետ է,
 որտեղ $\frac{x_0}{m} = \frac{y_0}{n} = \frac{z_0}{p} = \frac{a}{m+n+p}$: 3449. $(\pm a; 0; 0)$ -ն մաքսիմումի կետ է;
 $(0; 0; \pm c)$ -ն մինիմումի կետ է: 3450. $\left(\frac{1}{\sqrt{6}}; \frac{1}{\sqrt{6}}; -\frac{2}{\sqrt{6}}\right)$ -ը, $\left(\frac{1}{\sqrt{6}}; -\frac{2}{\sqrt{6}}; \frac{1}{\sqrt{6}}\right)$ -ը և
 $\left(-\frac{2}{\sqrt{6}}; \frac{1}{\sqrt{6}}; \frac{1}{\sqrt{6}}\right)$ -ը մինիմումի կետեր են, $\left(-\frac{1}{\sqrt{6}}; -\frac{1}{\sqrt{6}}; \frac{2}{\sqrt{6}}\right)$ -ը, $\left(-\frac{1}{\sqrt{6}}; \frac{2}{\sqrt{6}}; -\frac{1}{\sqrt{6}}\right)$ -ը և $\left(\frac{2}{\sqrt{6}}; -\frac{1}{\sqrt{6}}; -\frac{1}{\sqrt{6}}\right)$ -ը մաքսիմումի կետեր են: 3451.
 $(1; 1; 1)$ -ը մաքսիմումի կետ է: 3452. $\left(\frac{\pi}{6}; \frac{\pi}{6}; \frac{\pi}{6}\right)$ -ը մաքսիմումի կետ է: 3453.
 $(x_1^0; \dots; x_n^0)$ -ն մինիմումի կետ է, որտեղ $x_i^0 = \frac{1}{a_i} \left(\sum_{k=1}^n \frac{1}{a_k^2} \right)^{-1}$: 3454.
 $\left(\frac{a}{n}; \dots; \frac{a}{n}\right) \in R^n$ կետը մինիմումի կետ է: 3455. $(x_1^0; \dots; x_n^0)$ -ն մաքսիմումի կետ է,
 որտեղ $\frac{x_1^0}{a_1} = \dots = \frac{x_n^0}{a_n} = \frac{a}{a_1 + \dots + a_n}$: 3456. $z_{\max} = -2$; $z_{\min} = -5$: 3457.
 $z_{\max} = 125$; $z_{\min} = -75$: 3458. $z_{\max} = 1$; $z_{\min} = 0$: 3459. $u_{\min} = 0$; $u_{\max} = 300$:
 3463. Գումարելիները հավասար են $\frac{a}{n}$ -ի: 3464. Արաւարիչները հավասար են
 $a^{\frac{1}{n}}$ -ի: 3465. $x = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^n x_k$, $y = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^n y_k$, $z = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^n z_k$, որտեղ $N = \left(\left(\sum_{k=1}^n x_k \right)^2 + \right.$
 $\left. + \left(\sum_{k=1}^n y_k \right)^2 + \left(\sum_{k=1}^n z_k \right)^2 \right)^{\frac{1}{2}}$: 3466. Ուղղանկյան կողմերն են $\frac{p}{3}$ և $\frac{2p}{3}$: 3467.

$$\frac{7\sqrt{2}}{8} : 3468. \quad \frac{|Ax_0 + By_0 + Cz_0 + D|}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}} : 3469. \quad d = \pm \frac{1}{\Delta} \begin{vmatrix} x_1 - x_2 & y_1 - y_2 & z_1 - z_2 \\ m_1 & n_1 & p_1 \\ m_2 & n_2 & p_2 \end{vmatrix},$$

որսուն $\Delta = \sqrt{\begin{vmatrix} m_1 & n_1 \\ m_2 & n_2 \end{vmatrix}^2 + \begin{vmatrix} n_1 & p_1 \\ n_2 & p_2 \end{vmatrix}^2 + \begin{vmatrix} m_1 & p_1 \\ m_2 & p_2 \end{vmatrix}^2}$: 3473. Ω : 3474. Ω_Σ : 3479. Ω_Σ :

3483. $\tau_{\max} = \max_{1 \leq i \leq n} \lambda_i$, $\tau_{\min} = \min_{1 \leq i \leq n} \lambda_i$, որսուն $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ թվերը

$$\begin{vmatrix} a_{11} - \lambda & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} - \lambda & \cdots & a_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn} - \lambda \end{vmatrix} = 0$$

հավասարման արմատներն են: 3484. $a, x_1, \dots, x_n, b$ թվերը պեսը է կազմեն երկրաչափական պրոզբեսիա $q = \sqrt[n+1]{\frac{b}{a}}$ հայստարարով:

Գլուխ 15

3491. 1: 3492. 1: 3493. 1: 3494. $\ln \frac{2e}{e+1} : 3497.$ - 2: 3498. $\frac{\pi}{4} : 3501.$ ա) Ω_Σ ; բ)

Ω_Σ : 3502. ա) Ω_Σ ; բ) Ω_Σ : 3503. $\frac{y \sin y + \cos y - 1}{y^2} : 3504. \frac{e^{4y} - e^y}{2y} : 3505.$

$$\frac{2 \ln(1+y^2)}{y} : 3506. \quad \frac{2 \sin 2y^2 - 2 \sin y^2}{y} : 3507. \left(\frac{1}{y} + \frac{1}{b+y} \right) \sin(b+y)y - \left(\frac{1}{y} + \frac{1}{a+y} \right) \sin(a+y)y : 3508. \left(1 + \frac{1}{y} \right) \ln(1+y^2 e^{2y}) + \left(1 - \frac{1}{y} \right) \ln(1+y^2 e^{-2y}) : 3509.$$

Ω_Σ : 3510. Ω_Σ : 3532. $\int_0^{+\infty} t^{x-1} (\ln t)^n e^{-t} dt : 3534. \frac{1}{2} B\left(\frac{p+1}{2}, \frac{q+1}{2}\right) : 3535.$

$$\frac{1}{2} \Gamma\left(\frac{\alpha+1}{2}\right) \Gamma\left(\frac{1-\alpha}{2}\right) = \frac{\pi}{2 \cos \frac{\pi \alpha}{2}} : 3536. \frac{1}{n} \Gamma\left(\frac{1}{n}\right) : 3537. \frac{1}{|n|} \Gamma\left(\frac{m+1}{n}\right) : 3538.$$

$$\frac{\pi a^4}{16} : 3539. \quad \frac{2\pi}{\sqrt{3}} : 3540. \quad \frac{2\pi}{9\sqrt{3}} : 3541. \quad \frac{\sqrt{2}\pi}{4} : 3542. \quad \frac{2\pi}{3\sqrt{3}} : 3543. \quad \frac{\sqrt{\pi}}{2} : 3544.$$

$$\frac{(2n-1)!!}{2^{n+1}} \sqrt{\pi} : 3545. \quad 0 : 3549. \quad \frac{\pi}{2} \ln(1+\sqrt{2}) : 3550. \quad \text{u)} \quad \ln \frac{b+1}{a+1}; \quad \text{p)}$$

$$arctg(b+1) - arctg(a+1); \quad \text{q)} \quad \frac{1}{2} \ln \frac{b^2 + 2b + 2}{a^2 + 2b + 2} : 3551. \quad \frac{1}{2a} (f(x+a) - f(x-a)) :$$

$$3552: 3f(y) + 2yf'(y) : 3553. \quad 2f(y), \text{ tpp } y \in (a; b); \quad 0, \text{ tpp } y \notin [a; b] : 3554.$$

$$\frac{f(t+2h) - 2f(t+h) + f(t)}{h^2} : 3555. \quad (n-1)! f(x) : 3562. \quad \pi \ln \frac{y + \sqrt{y^2 - 1}}{2} : 3563.$$

$$0 : 3564. \quad 2\pi \arcsin x : 3565. \quad \frac{\pi}{2} \operatorname{sgn} x \ln(1 + |x|) : 3576. \quad \text{Հավասարաշափ} \quad \text{զու-}$$

զամես չէ: 3577. Հավասարաշափ զուգամես է: 3578. ա) Հավասարաշափ զու-
զամես է; թ) հավասարաշափ զուգամես չէ: 3579. ա) Հավասարաշափ զուգա-
մես է; թ) հավասարաշափ զուգամես չէ: 3580. Հավասարաշափ զուգամես չէ:

$$3581. \quad \text{Հավասարաշափ զուգամես է:} 3585. \quad \frac{\sqrt{\pi}}{2} : 3586. \quad 1 : 3589. \quad \alpha = \pm 1 : 3590.$$

$$\text{Անընդհատ է:} 3591. \quad \text{Անընդհատ է:} 3597. \quad \frac{\pi}{2} \frac{(2n-1)!!}{(2n)!!} a^{-\left(\frac{n+1}{2}\right)} : 3598. \quad \ln \frac{b}{a} : 3600.$$

$$\text{ա)} \quad \ln \frac{b}{a}; \quad \text{թ)} \quad 0; \quad \text{զ)} \quad \frac{\pi}{2} \ln \frac{a}{b} : 3601. \quad \frac{1}{2} \ln \frac{\beta}{\alpha} : 3602. \quad 2 \ln \frac{(2\alpha)^\alpha (2\beta)^\beta}{(\alpha + \beta)^{\alpha + \beta}} : 3603.$$

$$\frac{1}{2} \ln \frac{\beta^2 + \lambda^2}{\alpha^2 + \lambda^2} : 3604. \quad \frac{\pi}{\beta^3} (\alpha\beta - \ln(1 + \alpha\beta)) : 3605. \quad \text{ա)} \quad \frac{\pi}{2} \ln(1 + \alpha); \quad \text{թ)} \quad \frac{\pi}{2} \ln 2 :$$

$$3602. \quad arctg \frac{\alpha}{\beta} : 3609. \quad \frac{\pi}{4} : 3610. \quad \frac{\pi}{4} \operatorname{sgn} \alpha : 3611. \quad \frac{\pi}{2} |\alpha| : 3612. \quad \frac{\pi}{4} : 3613.$$

$$\frac{\pi}{4} (\operatorname{sgn}(\alpha + \beta) + \operatorname{sgn}(\alpha - \beta)) : 3614. \quad \frac{3\pi}{8} \alpha^2 \operatorname{sgn} \alpha : 3615. \quad \frac{\sqrt{\pi}}{2} : 3616.$$

$$\sqrt{\frac{\pi}{a}} e^{\frac{b^2 - ac}{a}} : 3617. \quad \frac{\sqrt{\pi}}{2} e^{-2|\alpha|} : 3618. \quad \sqrt{\pi} (\sqrt{\beta} - \sqrt{\alpha}) : 3619. \quad \frac{1}{2} \sqrt{\frac{\pi}{a}} e^{-\frac{b^2}{4a}} : 3620.$$

$$\frac{b\sqrt{\pi}}{4a\sqrt{a}} e^{-\frac{b^2}{4a}} : 3621. (-1)^n \frac{\sqrt{\pi}}{2^{2n+1}} (e^{-b^2})^{2n} : 3622. \quad \frac{\pi}{2} e^{-|\alpha|} : 3623. \quad \frac{\pi}{2} \operatorname{sgn} \alpha e^{-|\alpha|} : 3624.$$

$$\frac{\pi}{4} \left(1 - e^{-2}\right) : 3625. \quad \frac{\pi}{4} (1 + |\alpha|) e^{-|\alpha|} : 3626. \quad \frac{\pi}{\sqrt{ac-b^2}} \cos \frac{bp}{a} e^{-\frac{|p|}{a} \sqrt{ac-b^2}} : 3627. \text{ w,p}$$

$$\frac{1}{2} \sqrt{\frac{\pi}{2}} : 3628. \quad \sqrt{\frac{\pi}{|a|}} \sin \left(\frac{ac-b^2}{a} + \frac{\pi}{4} \operatorname{sgn} a \right) : 3629. \quad \sqrt{\pi} \sin \left(\frac{\pi}{4} - a^2 \right) : 3630. \text{ w)$$

$$\frac{n!}{p^{n+1}}; \quad \text{p)} \quad \frac{1}{2p} \sqrt{\frac{\pi}{p}}; \quad \text{q)} \quad \frac{p}{p^2+1}; \quad \text{q)} \quad \ln \left(1 + \frac{1}{p} \right) : 3634. \quad \frac{\pi}{q \sin \frac{\pi p}{q}} : 3635.$$

$$\frac{2^{n-1}}{(1-k^2)^{\frac{n}{2}}} B\left(\frac{n}{2}, \frac{n}{2}\right) : 3636. \quad \frac{1}{n} a^{\frac{m+1}{n}-p} b^{-\frac{m+1}{n}} B\left(\frac{m+1}{n}, p - \frac{m+1}{n}\right) : 3637.$$

$$B(m+1, n+1) \frac{(b-a)^{m+n+1}}{(a+c)^{n+1}(b+c)^{m+1}} : 3638. \quad \frac{1}{p} B\left(\frac{1}{p}, 1 - \frac{1}{q}\right) : 3639. \Gamma(p+1) : 3640.$$

$$\frac{d}{dp} \left(\frac{\Gamma(p+1)}{a^{p+1}} \right) : 3641. \quad -\frac{\pi^2 \cos \pi p}{\sin^2 \pi p} : 3642. \quad \pi^3 \frac{1 + \cos^2 \pi p}{\sin^3 \pi p} : 3643. \quad \frac{2\pi^2}{27} : 3647.$$

$$\frac{\pi |a|^{p-1}}{2\Gamma(p)\cos \frac{\pi p}{2}} \quad (a \neq 0) : 3648. \quad \frac{\pi a^{p-1}}{2\Gamma(p)\sin \frac{\pi p}{2}}, \quad \text{bpp} \quad a \neq 0; \quad 0, \quad \text{bpp} \quad a = 0 : 3649.$$

$$\pi c t g \pi p : 3650. \quad \ln \sqrt{2\pi} : 3651. \quad \ln \sqrt{2\pi} + a(\ln a - 1) : 3652. \quad \frac{1}{\pi} \left(1 + \ln \frac{\pi}{2} \right) : 3653.$$

$$\frac{1}{4n} : 3655. \quad \sqrt{2} : 3656. \quad \cos x :$$

Գլուխ 16

$$3679. \quad \frac{1}{4} : 3680. \quad \frac{40}{3} + \frac{11}{n} + \frac{5}{3n^2}; \quad \frac{40}{3} - \frac{11}{n} + \frac{5}{3n^2}; \quad 13\frac{1}{3} : 3684. \quad \int_0^1 dx \int_0^x f(x, y) dy =$$

$$= \int_0^1 dy \int_y^1 f(x, y) dx : 3685. \quad \int_0^1 dx \int_0^{x+1} f(x, y) dy = \int_0^1 dy \int_0^1 f(x, y) dx + \int_1^2 dy \int_{y-1}^1 f(x, y) dx :$$

$$3686. \quad \int_{-1}^1 dx \int_{x^2}^1 f(x, y) dy = \int_0^1 dy \int_{-\sqrt{y}}^{\sqrt{y}} f(x, y) dx : 3687. \quad \int_{-1}^1 dx \int_{-\sqrt{1-x^2}}^{\sqrt{1-x^2}} f(x, y) dy =$$

$$= \int_{-1}^1 dy \int_{-\sqrt{1-y^2}}^{\sqrt{1-y^2}} f(x, y) dx : 3688.$$

$$= \int_0^1 dy \int_{\sqrt{y/2}}^{\sqrt{y}} f(x, y) dx : 3689. \pi - 2 : 3690. 2 : 3691. \frac{7}{20} : 3692. \frac{1}{88} : 3693. \frac{13}{168} :$$

$$3694. \frac{\pi a^3}{3} : 3695. F(A, B) - F(A, b) - F(a, B) + F(a, b) : 3697. \int_0^2 dy \int_{y/2}^y f(x, y) dx +$$

$$+ \int_2^4 dy \int_{y/2}^2 f(x, y) dx : 3698. \int_0^1 dx \int_{x^2}^x f(x, y) dy : 3699. \int_0^4 dy \int_0^{y/2} f(x, y) dx +$$

$$+ \int_4^6 dy \int_0^{6-y} f(x, y) dx : 3700. \int_0^1 dy \int_{e^{-y}}^e f(x, y) dx : 3701. \int_0^1 dy \int_{\sqrt{y}}^{\sqrt[3]{y}} f(x, y) dx : 3702.$$

$$\int_0^4 dx \int_{3x^2}^{12x} f(x, y) dy : 3703. \int_0^1 dy \int_y^{2-y} f(x, y) dx : 3704. \int_0^1 dy \int_{\sqrt{y}}^{3-2y} f(x, y) dx : 3705.$$

$$\int_0^1 dy \int_{y^{\frac{3}{2}}}^{2-\sqrt{2y-y^2}} f(x, y) dx : 3706. \frac{p^5}{21} : 3707. 14a^4 : 3708. \frac{8}{3} \operatorname{arctg} \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{6} \ln \frac{4}{5} : 3709.$$

$$a^4 : 3710. \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^a rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr : 3711. \int_{-\pi/2}^{\pi/2} d\varphi \int_0^{a \cos \varphi} rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr :$$

$$3712. \int_0^{\pi/2} d\varphi \int_0^1 rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr : 3713. \int_{\pi/4}^{\pi/2} d\varphi \int_0^{4 \cos \varphi} rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr :$$

$$3714. \frac{2\pi a^3}{3} : 3715. -6\pi^2 : 3716. \frac{2}{3}\pi ab : 3717. \frac{1}{2} : 3718. 2 : 3719.$$

$$\left(\frac{15}{8} - 2 \ln 2\right) a^2 : 3720. \pi ab : 3721. \frac{2}{3} : 3722. \frac{16}{3} : 3723. \pi a^2 : 3724. \frac{8}{3} : 3725.$$

$$\frac{5}{8} \pi a^2 : 3726. \frac{3}{4} \pi : 3727. 2a^2 : 3728. a^2 : 3729. \frac{(\beta - \alpha)(b^2 - a^2)}{2(\alpha + 1)(\beta + 1)} : 3730. \frac{a^2}{2} \ln 2 :$$

3731. $\frac{4}{3}(q-p)(s-r)$: 3732. $\frac{\pi}{|d|}$: 3733. $\frac{16}{3}$: 3734. $\frac{abc}{6}$: 3735. $2\pi a^3$: 3736.
 $\frac{88}{105}$: 3737. $\frac{16}{3}R^3$: 3738. $\frac{4}{3\sqrt{\pi}}\Gamma^2\left(\frac{3}{4}\right)a^3$: 3739. $\frac{\pi}{8}$: 3740. $\frac{45}{32}\pi$: 3741. $\frac{\pi a^3}{8}$:
 3742. $\frac{\pi(b^3-a^3)}{12}$: 3743. $\frac{9}{2}a^4$: 3744. $\frac{3}{4}$: 3745. $\frac{14}{9}\ln 3$: 3746. $\frac{\pi a}{2}$: 3747.
 $\frac{4}{15}\pi R^5$: 3748. $\frac{1}{364}$: 3749. $\frac{1}{48}$: 3750. $\frac{\pi abc^2}{4}$: 3751. $\frac{a^3 h}{6}$: 3752. $\frac{\pi}{10}$: 3753.
 $\frac{a^4}{144}$: 3754. $\frac{\pi^2 abc}{4}$: 3755. $\frac{3}{35}$: 3756. $\frac{7}{24}$: 3757. $\frac{\pi}{96}$: 3758. $\frac{32}{3}\pi$: 3759. πa^3 :
 3760. $\frac{4}{3}\pi abc$: 3761. $\frac{a^3}{360}$: 3762. $\frac{\pi}{3}(2-\sqrt{2})(b^3-a^3)$: 3763. $\frac{4\pi R^3}{3|\Delta|}$: 3764.
 $\frac{49}{864}a^3$: 3765. $\frac{1}{3}(b^3-a^3)\sqrt{\frac{2}{\pi}}\Gamma^2\left(\frac{3}{4}\right)$: 3766. $\frac{4}{3}\pi a^3$: 3784. ա) Բացասական; բ)
 դրական: 3786. $\int_0^a dy \left\{ \int_{y^2/2a}^{a-\sqrt{a^2-y^2}} f(x,y) dx + \int_{a+\sqrt{a^2-y^2}}^{2a} f(x,y) dx \right\} + \int_a^{2a} dy \int_{y^2/2a}^{2a} f(x,y) dx :$
 3787. $\int_0^1 dy \int_{\arcsin y}^{\pi - \arcsin y} f(x,y) dx - \int_{-1}^0 dy \int_{\pi - \arcsin y}^{2\pi + \arcsin y} f(x,y) dx$: 3788. $\int_0^{a/2} dy \int_{\sqrt{a^2-y^2}}^{\sqrt{a^2-y^2}} f(x,y) dx +$
 $+ \int_{a/2}^a dy \int_0^{\sqrt{a^2-y^2}} f(x,y) dx$: 3789. $\int_0^2 dy \int_y^{\sqrt{10y-y^2}} f(x,y) dx$: 3790.
 $\int_0^{\pi/4} d\varphi \int_0^{1/\cos\varphi} rf(r \cos\varphi, r \sin\varphi) dr + \int_{\pi/4}^{\pi/2} d\varphi \int_0^{1/\sin\varphi} rf(r \cos\varphi, r \sin\varphi) dr =$
 $= \int_0^1 rdr \int_0^{\pi/2} f(r \cos\varphi, r \sin\varphi) d\varphi + \int_1^{\sqrt{2}} rdr \int_{\arccos\frac{1}{r}}^{\arcsin\frac{1}{r}} f(r \cos\varphi, r \sin\varphi) d\varphi$: 3791.

$$\int_0^{\pi/2} d\varphi \int_0^1 rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr = \int_{1/\sqrt{2}}^{\frac{\pi}{4} + \arccos \frac{1}{\sqrt{2}r}} rdr \int_{\frac{\pi}{4} - \arccos \frac{1}{\sqrt{2}r}}^{\frac{\pi}{4}} f(r \cos \varphi, r \sin \varphi) d\varphi : \quad 3792.$$

$$\int_{\pi/4}^{\pi/3} d\varphi \int_0^{2/\cos \varphi} rf(r) dr = \frac{\pi}{12} \int_0^{2\sqrt{2}} rf(r) dr + \int_{2\sqrt{2}}^4 \left(\frac{\pi}{3} - \arccos \frac{2}{r} \right) rf(r) dr : \quad 3793.$$

$$\int_0^{\pi/4} d\varphi \int_0^{\frac{1}{\cos \varphi}} rf(r \cos \varphi, r \sin \varphi) dr = \int_0^1 rdr \int_0^{\arcsin \frac{\sqrt{1+4r^2}-1}{2r}} f(r \cos \varphi, r \sin \varphi) d\varphi +$$

$$+ \int_1^{\sqrt{2}} rdr \int_{\arccos \frac{1}{r}}^{\arcsin \frac{\sqrt{1+4r^2}-1}{2r}} f(r \cos \varphi, r \sin \varphi) d\varphi : \quad 3794. \quad \int_1^{\sqrt{2}} \left(\pi - 4 \arccos \frac{1}{r} \right) rf(r) dr +$$

$$+ \pi \int_0^1 rf(r) dr : \quad 3795. \quad \frac{1}{2} \int_{-\pi/2}^{\pi/2} f(i g \varphi) \cos^2 \varphi d\varphi : \quad 3796. \quad -\frac{1}{2} \int_{\pi/4}^{3\pi/4} \frac{\cos 2\varphi}{\sin^4 \varphi} f\left(\frac{\sin 2\varphi}{2}\right) d\varphi :$$

$$3797. \quad \frac{\pi}{6} \int_0^{2/\sqrt{3}} rf(r^2) dr + \int_{2/\sqrt{3}}^2 \left(\frac{\pi}{3} - \arccos \frac{1}{r} \right) rf(r^2) dr : \quad 3798. \quad \frac{15}{2} a^4 : \quad 3799.$$

$$\frac{\sqrt{2}}{3} (b-a) R^3 : \quad 3800. \quad \operatorname{arcctg}|k| : \quad 3801. \quad \frac{\pi a^2}{16} : \quad 3802. \quad w)$$

$$\frac{6}{5} \cdot \frac{b^2 + b(b+h) + (b+h)^2 + (2b+h)\sqrt{b(b+h)}}{\sqrt{a(a+h)}(\sqrt{a} + \sqrt{a+h})(\sqrt{b} + \sqrt{b+h})}, \quad p) \quad \frac{3}{2} \left(\frac{b}{a} \right)^{\frac{1}{2}} : \quad 3803.$$

$$4 \int_{1/2}^2 u du \int_{1/2}^2 f\left(\frac{2v}{u+v}, \frac{2uv}{u+v}\right) \frac{v}{(u+v)^3} dv : \quad 3804. \quad ab \int_0^1 rdr \int_0^{2\pi} f(\arccos \varphi, br \sin \varphi) d\varphi :$$

$$3805. \quad 4 \int_0^{\pi/2} \sin^3 v \cos^3 v dv \int_0^a uf(u \cos^4 v, u \sin^4 v) du : \quad 3806. \quad \frac{1}{2} \int_{-a}^a (a - |u|) f(u) du :$$

$$3807. \quad 2 \int_{-1}^1 \sqrt{1-u^2} f(\sqrt{a^2+b^2}u+c) du : \quad 3808. \quad \ln 2 \int_1^2 f(u) du : \quad 3809. \quad 2\pi : \quad 3810.$$

$$\frac{9\pi}{16} : 3811. \quad \frac{\pi}{4} + \frac{5}{3} : 3812. \quad \frac{\sqrt{3}-1}{2} - \frac{\pi}{24} : 3813. \quad \frac{1}{24} : 3814. \quad \frac{(2\sqrt{3}-9)a^2}{6} : 3815.$$

$$\frac{4}{3}\pi + 8\ln\frac{1+\sqrt{3}}{\sqrt{2}} : 3816. \quad \frac{4}{3}(4-3\sqrt{2}+4\sqrt{3}) : 3818. \quad \frac{2}{3}(p+q)\sqrt{pq} : 3819.$$

$$\frac{\pi+6\sqrt{3}}{24} : 3820. \quad \frac{a^2}{3} : 3821. \quad \frac{1}{3}(\sqrt{b}-\sqrt{a})(\sqrt{n}-\sqrt{m})(a+b+m+n+\sqrt{ab}+\sqrt{mn}) : 3822.$$

$$\frac{\pi}{6} + \frac{\sqrt{2}}{3}\ln(1+\sqrt{2}) : 3823. \quad \frac{\pi a^2}{2} : 3824. \quad \frac{a^2}{6} : 3825. \quad \frac{5\pi}{16}a^2 : 3826. \quad \frac{3}{4}\pi a^2 : 3827.$$

$$\frac{ab\sqrt{ab}}{30c} : 3828. \quad \frac{21\pi}{256}ab\left(\frac{a^2}{h^2} + \frac{b^2}{k^2}\right) : 3829. \quad \frac{3\sqrt{3}}{4}a^2 : 3830. \quad \frac{65}{108}ab : 3831.$$

$$\frac{189}{16}\left(\operatorname{arctg}\frac{1}{3} + \frac{12}{25}\right)ab : 3832. \quad \frac{17}{12} - 2\ln 2 : 3833. \quad \frac{4}{9}\frac{a^3}{\sqrt[9]{\alpha}} : 3834. \quad \frac{3\pi a^4}{2\sqrt{2}c} : 3835.$$

$$\frac{16}{9}a^3 : 3836. \quad \left(\frac{2}{3}\pi + \frac{40}{9} - \frac{32}{9}\sqrt{3}\right)a^3 : 3837. \quad \frac{\pi ac^2}{2} : 3838. \quad \frac{3}{4}\pi(a+b) : 3839.$$

$$\frac{\pi}{12}\left(\frac{ab}{c}\right)^3 : 3840. \quad \left(\frac{1}{3} - \frac{\pi}{16}\right)abc : 3841. \quad \frac{am}{192}(a+m)(3a^2 - 5am + 3m^2) : 3842.$$

$$\frac{abc}{9} : 3843. \quad 8a^2 : 3844. \quad 8a^2 : 3845. \quad \frac{a^2}{9}(20 - 3\pi) : 3846. \quad 2\sqrt{2} : 3847.$$

$$\frac{\pi}{2\sqrt{2}}\left[3 - \sqrt{\frac{3}{2}} + \ln\left(\sqrt{\frac{3}{2}} + 1\right)\right] : 3848. \quad \frac{ab}{9}(20 - 3\pi) : 3849.$$

$$\frac{\pi}{6}(3\sqrt{10} + \ln(3 + \sqrt{10})) : 3850. \quad \frac{1}{3}abc\frac{a^2b^2}{a^2+b^2}\left[\left(\frac{1}{a^2} + \frac{1}{b^2} + \frac{1}{c^2}\right)^{\frac{3}{2}} - \frac{1}{c^3}\right] : 3851.$$

$$\frac{4}{3}(2\sqrt{2}-1)ab\operatorname{arctg}\sqrt{\frac{a}{b}} : 3852. \quad 2a^2 : 3853. \quad \frac{1}{2}\ln 2 - \frac{5}{16} : 3854. \quad \frac{4}{5}\pi abc : 3855. \quad \frac{\pi}{6} : 3856.$$

$$\frac{1}{32}\left(\frac{1}{m^2} - \frac{1}{n^2}\right)(b^8 - a^8)\left[\left(\beta^2 - \alpha^2\right)\left(1 + \frac{1}{\alpha^2\beta^2}\right) + 4\ln\frac{\beta}{\alpha}\right] : 3857.$$

$$F'(t) = 2 \iint_{(x-t)^2 + (y-t)^2 \leq 1} \frac{x+y}{\sqrt{x^2 + y^2}} dx dy \quad 3858. \quad \text{u)} \quad F'(t) = 4\pi a^2 f(t^2); \quad \text{p)} \quad F'(t) =$$

$$= \frac{3}{t} \left[F(t) + \iiint_V xyz f'(xyz) dx dy dz \right] : 3859. \text{ Եթե } m, n \text{ և } p \text{ բվերից որևէ մեկը կենա}$$

$$\text{է: } \frac{(m-1)!!(n-1)!!(p-1)!!}{(m+n+p+1)!!} \cdot \frac{4\pi}{m+n+p+3}, \text{ եթե } m, n \text{ և } p \text{ բվերը զույգ են:}$$

$$3860. \frac{\Gamma(p+1)\Gamma(q+1)\Gamma(r+1)}{\Gamma(p+q+r+s+4)} \cdot \Gamma(s+1):$$

$$3861. \int_0^1 dx \left\{ \int_0^x \int_0^{1-x} f(x, y, z) dy + \int_x^1 \int_{z-x}^{1-x} f(x, y, z) dy \right\} =$$

$$= \int_0^1 dz \left\{ \int_0^z \int_{z-y}^{1-y} f(x, y, z) dx + \int_z^1 \int_0^{1-y} f(x, y, z) dx \right\} :$$

$$3862. \int_{-1}^1 dx \int_{|x|}^1 dz \int_{-\sqrt{z^2 - x^2}}^{\sqrt{z^2 - x^2}} f(x, y, z) dy = \int_0^1 dz \int_{-z}^z dy \int_{-\sqrt{z^2 - y^2}}^{\sqrt{z^2 - y^2}} f(x, y, z) dx : 3863.$$

$$\int_0^1 dx \left\{ \int_0^{x^2} dz \int_0^1 f(x, y, z) dy + \int_{x^2}^{x^2+1} dz \int_{\sqrt{z-x^2}}^1 f(x, y, z) dy \right\} = \int_0^1 dz \left\{ \int_0^{\sqrt{z}} dy \int_{\sqrt{z-y^2}}^1 f(x, y, z) dx + \right.$$

$$\left. + \int_{\sqrt{z}}^1 dy \int_0^1 f(x, y, z) dx \right\} + \int_1^2 dz \int_{\sqrt{z-1}}^1 dy \int_{\sqrt{z-y^2}}^1 f(x, y, z) dx : 3864. \frac{1}{2} \int_0^x (x-\xi)^2 f(\xi) d\xi :$$

$$3865. \frac{1}{2} \int_0^1 (2-z^2) f(z) dz + \frac{1}{2} \int_1^2 (2-z)^2 f(z) dz :$$

$$3866. \int_a^{2a} r^2 dr \int_0^{\pi/2} \cos \varphi d\varphi \int_0^{\pi/2} f(r \sin \varphi \cos \theta, r \sin \varphi \sin \theta, r \cos \varphi) d\theta :$$

$$3867. \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^{\pi/4} \sin \theta d\theta \int_0^{a \cos \theta} f(r \sin \varphi \cos \theta, r \sin \varphi \sin \theta, r \cos \varphi) r^2 dr :$$

$$3868. \int_0^{2\pi} d\varphi \int_{\pi/4}^{\pi/2} \sin \theta d\theta \int_0^{a \cos \theta} f(r \sin \varphi \cos \theta, r \sin \varphi \sin \theta, r \cos \varphi) r^2 dr : 3871. \frac{\pi^2 a^3}{4} :$$

$$3872. \frac{\pi a^3}{60} : 3873. \frac{32}{315} a^3 : 3874. \frac{a^3}{6} : 3875. \frac{\pi a^3}{8} : 3876. \frac{2}{3} \pi^2 a^3 : 3877. \frac{2}{3} \pi a^3 :$$

$$3878. \frac{abc}{3} \sqrt{\frac{\pi}{2}} \Gamma^2\left(\frac{1}{4}\right) : 3879. \frac{abc}{554400} : 3880. \frac{abc}{1680} : 3881. \frac{4\pi}{35} abc : 3882.$$

$$\frac{abc}{60} \cdot \frac{pq}{aq+bp} \left(\frac{a}{p}\right)^4 : 3883. \frac{abc}{60} \cdot \frac{p(5c+4p)}{(c+p)^2} : 3884. x_0 = -\frac{a}{2}, y_0 = \frac{8a}{5} : 3885.$$

$$x_0 = y_0 = \frac{a}{5} : 3886. x_0 = \frac{2\sqrt{2}}{3\pi}, y_0 = \frac{1}{4} : 3887. x_0 = \frac{3\pi a}{64}, y_0 = \frac{3\pi b}{64} : 3888.$$

$$x_0 = y_0 = \frac{4\pi a}{9\sqrt{3}} : 3889. x_0 = y_0 = \frac{\pi a}{8} : 3890. \frac{1}{8} a^4 (2\varphi - \sin 2\varphi) -$$

$$-\frac{1}{6} a^4 \cos \varphi \sin^3 \varphi : 3891. I_x = \frac{\pi a b^3}{4}, I_y = \frac{\pi a^3 b}{4} : 3892. \frac{4 h_1 h_2 (a_1^2 h_2^2 + a_2^2 h_1^2)}{|a_1 b_2 - a_2 b_1|^3} :$$

$$3893. \frac{3\pi}{4\sqrt{2}} : \frac{4}{3} : 3894. x_0 = 0, y_0 = 0, z_0 = \frac{3}{4} h : 3895. x_0 = y_0 = z_0 = \frac{9\pi a}{448} :$$

$$3896. \frac{x_0}{a} = \frac{y_0}{b} = \frac{z_0}{c} = \frac{9\pi}{448} : 3897. \frac{x_0}{a} = \frac{y_0}{b} = \frac{z_0}{c} = \frac{3}{4} \frac{\Gamma(2/n)\Gamma(3/n)}{\Gamma(1/n)\Gamma(4/n)} : 3898.$$

$$x_0 = 0, y_0 = 0, z_0 = \frac{7}{30} c : 3899. \frac{I_{yz}}{a^3 bc} = \frac{I_{zx}}{ab^3 c} = \frac{I_{xy}}{abc^3} = \frac{15\pi^2}{256\sqrt{2}} : 3900.$$

$$\frac{I_{yz}}{a^3 bc} = \frac{I_{zx}}{ab^3 c} = \frac{I_{xy}}{abc^3} = \frac{1}{5n^2} \frac{\Gamma^2(1/n)\Gamma(3/n)}{\Gamma(5/n)} : 3901. I_z = \frac{4\pi}{15} (4\sqrt{2} - 5) :$$

$$3902. I_z = \frac{\pi a^5}{5} : 3903. I_x = \frac{\pi a b h}{20} (b^2 + 4h^2) : 3906. \frac{c^2}{4} [(v_1 - v_2)(sh 2u_2 - sh 2u_1) -$$

$$-(u_2 - u_1)(\sin 2v_2 - \sin 2v_1)] : 3907. \frac{c^2}{6} (\sqrt{10} - 2) \arcsin \frac{1}{3} : 3908. \frac{2}{3} \pi a^2 : 3910.$$

$$\frac{6\pi}{7\sqrt{7}} : 3911. a(\varphi_2 - \varphi_1)[b(\psi_2 - \psi_1) + a(\sin \psi_2 - \sin \psi_1)] : 4\pi^2 ab : 3913.$$

$$\text{Գույքամես է, եթիվ } p > 1 \text{ և } q > 1 : 3914. \text{ Գույքամես է, եթիվ } \frac{1}{p} + \frac{1}{q} < 1 : 3915.$$

Զուգամես է, եթիւ $p > \frac{1}{2}$: 3917. Զուգամես է: 3918. Զուգամես է, եթիւ $p < 1$:

3919. Զուգամես է, եթիւ $\frac{1}{p} + \frac{1}{q} > 1$: 3920. Զուգամես է, եթիւ $p > \frac{3}{2}$: 3921.

Զուգամես է, եթիւ $\frac{1}{p} + \frac{1}{q} + \frac{1}{r} < 1$: 3922. Զուգամես է, եթիւ $p < 1$: 3927.

$\frac{2^n h_1 \cdots h_n}{|\Delta|}$: 3928. $\frac{\pi^{\frac{n}{2}}}{\Gamma(1+n/2)} r^n$: 3929. $\frac{a_1 \cdots a_n}{n!}$: 3930. $\frac{\pi^{\frac{n-1}{2}} a_1 \cdots a_n}{n! \Gamma\left(\frac{n+1}{2}\right)}$: 3931.

$\frac{8abc}{mn + mp + np} \cdot \frac{\Gamma(1/m)\Gamma(1/n)\Gamma(1/p)}{\Gamma(1/m + 1/n + 1/p)}$: 3932. $\frac{a^n}{n!}$: 3933. $\frac{2}{(n-1)!(2n+1)}$: 3934.

$2^n \frac{R^{n+1}}{n+1} \cdot \frac{2^{\frac{n-1}{2}}}{(n-2)!!} \pi^{\frac{n-1}{2}}$, եթիւ n -ը կենա է, $2^n \frac{R^{n+1}}{n+1} \cdot \frac{2^{\frac{n-2}{2}}}{(n-2)!!} \pi^{\frac{n}{2}}$, եթիւ n -ը զոյլ

է: 3935. $\frac{\pi^{\frac{n+1}{2}}}{\Gamma\left(\frac{n+1}{2}\right)}$: 3941. $\frac{1}{n+1}$: 3942. 1: 3944. 0:

Գլուխ 17

3947. $\sqrt{2}/2$: 3948. $\ln \frac{\sqrt{5}+3}{2}$: 3949. $1+\sqrt{2}$: 3950. 0: 3951. $\frac{ab(a^2+ab+b^2)}{3(a+b)}$:

3952. $\frac{\pi a^3}{2}$: 3953. $\frac{256}{15}a^3$: 3954. $2\pi^2 a^3 (1+2\pi^2)$: 3955. 2: 3956.

$\frac{2\pi}{3}(3a^2 + 4\pi^2 b^2) \sqrt{a^2 + b^2}$: 3957. $\frac{1}{3} \left[\left(2+t_0^2\right)^{\frac{3}{2}} - 2^{\frac{3}{2}} \right]$: 3958. $\sqrt{2}-1$: 3959.

$\frac{670}{27}$: 3960. $\ln(\sqrt{2}+1)$: 3961. $\sqrt{2} + \ln(1+\sqrt{2})$: 3962. $\sqrt{3}$: 3963. π : 3964.

$\frac{14}{3} - \ln 4$: 3965. 8: 3966. $-\frac{8}{15}$: 3967. $\frac{4}{3}$: 3968. $-2\pi ab$: 3969. $-2\pi a^2$: 3970.

$$\frac{1}{35} : 3971. - \pi a^2 : 3972. - 2\pi : 3973. 0 : 3974. 13 : 3975. 8 : 3976. 12 : 3977. 4 :$$

$$3978. - 2 : 3979. \int_{x_1}^{x_2} \varphi(x) dx + \int_{y_1}^{y_2} \psi(y) dy : 3980. 62 : 3981. - 1,5 : 3982. 9 :$$

$$3983. 1 : 3984. - 53 \frac{7}{12} : 3985. 0 : 3986. x^3/3 + xy^2 + C : 3987.$$

$$u = \frac{1}{2\sqrt{2}} \operatorname{arctg} \frac{3x-y}{2y\sqrt{2}} + C : 3988. u = -\frac{2y^2}{(x+y)^2} + \ln|x+y| + C : 3989.$$

$$e^{x+y}(x-y+1) + ye^x + C : 3990. \frac{1}{3}(x^3 + y^3 + z^3) - 2xyz + C : 3991. x - \frac{x}{y} +$$

$$+ \frac{xy}{z} + C : 3992. - 44 : 3993. \frac{\pi a^4}{2} : 3994. - 2\pi ab : 3995. - \frac{1}{5}(e^\pi - 1) : 3996. 0 :$$

$$3997. 1/3 : 3998. 1,125 : 3999. 0,8 : 4000. \pi ab : 4001. 0,375\pi ab : 4002. a^2/6 :$$

$$4003. 3\sqrt{3} + 4\pi/3 : 4004. \text{w) } \frac{7\sqrt{21}}{3}; \text{ p) } \pi : 4005. \text{w) } \frac{8}{3}\pi R^4; \text{ p) } \frac{\pi}{2}(1 + \sqrt{2}) :$$

$$4006. \frac{3 - \sqrt{3}}{2} + (\sqrt{3} - 1)\ln 2 : 4007. \frac{125\sqrt{5} - 1}{420} : 4008. 2\pi a \ln \frac{H + \sqrt{a^2 + H^2}}{a} :$$

$$4009. \frac{\pi a^4}{2} \sin \alpha \cos^2 \alpha : 4011. 2a^2 : 4012. 2a^2(2 - \sqrt{2}) : 4013. \frac{2}{3}\pi a^3 : 4014.$$

$$2\pi\sqrt{2}a^2 \sin\left(\frac{\pi}{4} - \alpha\right) : 4015. - \frac{\pi a^3}{4} : 4019. 2 : 4020. 2\pi, \text{երք } (0;0)-ն պատկա-$$

$$\text{նում է } L\text{-ով սահմանափակված սիրույթին և } 0, \text{ երք } (0;0)\text{-ն չի պատկանում}$$

$$\text{այդ սիրույթին: } 4021. 1,5a^2 : 4022. a^2 : 4023. \frac{1}{3} + \frac{4\pi\sqrt{3}}{27} : 4024.$$

$$\frac{a^2}{2} B(2m+1, 2n+1), \text{ որտեղ } B\text{-ն էյլերի բեստա ֆունկցիան է: } 4025.$$

$$\frac{ab\Gamma^2(1/n)}{2n\Gamma(2/n)}, \text{ որտեղ } \Gamma\text{-ն էյլերի գամմա ֆունկցիան է: } 4026. \frac{ab}{n} \left[1 + \frac{(n-1)\pi}{n \sin \frac{\pi}{n}} \right] :$$

$$4027. \frac{abc^2}{2(2n+1)} : 4028. \pi r^2(n+1)(n+2) : 4029. \pi r^2(n-1)(n-2) : 4030. 4a^2 :$$

$$4032. (4\pi - 2\sqrt{3})a^4 : 4033. \frac{7\pi\sqrt{2}a^3}{2} : 4034. \frac{64}{15}\sqrt{2}a^4 : 4036. -\frac{2}{3}\pi H^3 : 4037. \text{ա)$$

$$0; \quad \text{p)} \quad \frac{2\pi}{3}R^3 : 4038. \quad 4\pi R^3 : 4039. \quad abc \left[\frac{f(a)-f(0)}{a} + \frac{g(b)-g(0)}{b} + \frac{h(c)-h(0)}{c} \right] : 4040. \quad \frac{8\pi}{3}(a+b+c)R^3 : 4042. \quad -\pi a^2 \sqrt{3} : 4043. \quad \frac{40\sqrt{3}}{9}\pi : 4044.$$

$$\frac{h^3}{3} : 4045. \quad 0 : 4046. \quad 2\pi(a+h) : 4047. \quad 2\pi Rr^2 : 4048. \quad 3a^4 : 4049. \quad \text{ա)} 2,4\pi a^5; \quad \text{p)}$$

$$-\pi/10 : 4050. \quad 1 : 4053. \quad \frac{4\pi}{3} \left(a^2 + \frac{b^2}{2} \right) |c| : 4054. \quad \frac{2}{9}a^3 : 4055. \quad 2\pi^2 a^2 b : 4056. \quad \text{ա)}$$

$$(3;-2;-6); \quad \text{p)} \quad (7;0;0); \quad \text{grad } u = \mathbf{0} \quad (-2;1;1) \quad \text{կետում}: 4057. \quad \text{ա)} \quad z^2 = xy; \quad \text{p)}$$

$$x=y=0 \quad \text{և} \quad x=y=z; \quad \text{q)} \quad x=y=z : 4058. \quad (x-a)^2 + (y-b)^2 + (z-c)^2 = 1:$$

$$4059. \arccos\left(-\frac{8}{9}\right) : 4062. \quad \frac{\partial u}{\partial r} = \frac{2u}{r}, \quad \text{որություն} \quad r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}; \quad \frac{\partial u}{\partial r} = |\text{grad } u|,$$

$$\text{եթք} \quad a=b=c : 4063. \quad \frac{\partial u}{\partial l} = -\frac{\cos \varphi}{r^2}, \quad \text{որություն} \quad \varphi - 0 \quad \text{l-ի} \quad \text{և} \quad (x; y; z) \quad \text{կետի} \quad \text{շառավիղ}$$

$$\text{վեկտորի} \quad \text{կազմած} \quad \text{անկյունն} \quad \text{է}: 4064. \quad \frac{\langle \text{grad } u, \text{grad } v \rangle}{|\text{grad } v|} : 4069. \quad \text{ա)} \quad 28; \quad \text{p)} \quad 18/125 :$$

$$4073. \quad \text{ա)} \quad \mathbf{i} + \mathbf{j}; \quad \text{p)} \quad -1,25\mathbf{i} - \mathbf{j} + 2,5\mathbf{k} : 4074. \quad \pi/2 : 4077. \quad \text{ա)} \quad 0; \quad \text{p)} \quad 0 : 4078. \quad 3\pi/8 :$$

$$4079. \quad \pi/5 : 4081. \quad 188/21 : 4082. \quad 0,75(3 + e^4 - 12e^{-2}) : 4083. \quad \text{ա)} \quad -\pi\alpha^2; \quad \text{p)}$$

$$2\pi\alpha\beta; \quad \text{ոչ} : 4084. \quad -\frac{4\pi\sqrt{3}}{9} : 4085. \quad 4\pi : 4086. \quad 2S : 4087. \quad xy + e^z + C : 4088.$$

$$xy + yz + xz + C : 4089. \quad \Omega_{\Sigma} : 4090. \quad \text{Այն:} \quad 4091. \quad \text{Այն:} \quad 4093. \quad \pm mS + e^{x_2}\varphi(y_2) - e^{x_1}\varphi(y_1) - m(y_2 - y_1) - \frac{m}{2}(x_2 - x_1)(y_2 + y_1) : 4094. \quad \text{sgn}(ad - bc) : 4095.$$

$$I = \sum_{i=1}^n \text{sgn} \frac{D(\varphi, \psi)}{D(x, y)} \Big|_{(x_i, y_i)} : 4097. \quad 2P : 4098. \quad U = -2\pi R \ln R, \quad \text{եթք}$$

$$\rho = \sqrt{x^2 + y^2} \leq R; \quad U = -2\pi R \ln \rho, \quad \text{եթք} \quad \rho > R : 4099. \quad u = 2\pi, \quad \text{եթք} \quad A \text{-ի} \quad L \text{-ի} \\ \text{ներսում} \quad \text{է}; \quad u = \pi, \quad \text{եթք} \quad A \text{-ի} \quad L \text{-ի} \quad \text{վրա} \quad \text{է}; \quad u = 0, \quad \text{եթք} \quad A \text{-ի} \quad L \text{-ից} \quad \text{դուրս} \quad \text{է}: 4107.$$

$$F(t) = \frac{\pi}{18} (3 - t^2)^2, \quad \text{if } |t| \leq \sqrt{3}; \quad F(t) = 0, \quad \text{if } |t| > \sqrt{3}.$$

4108. $F(t) =$

$$= \frac{\pi(8 - 5\sqrt{2})}{6} t^4: 4109. \quad 0, \quad \text{if } t \leq r - a; \quad \frac{\pi t}{r} [a^2 - (r - t)^2], \quad \text{if } r - a < t < r + a; \quad 0, \quad \text{if } t > r + a \quad (t \geq 0); 4113. \text{ u) } 4\pi; \text{ p) } 0;$$

Գրականություն

1. Б.П. Демидович // Сборник задач и упражнений по математическому анализу. Москва “Наука”, 1977.
2. Н.М. Гюнтер, Р.О. Кузьмин // Сборник задач по высшей математике. Москва “Гостехиздат”, 1957, т.т. 1-3.
3. Л.Д. Кудрявцев, А.Д. Кутасов, В.И. Чехлов, М.И. Шабунин // Сборник задач по математическому анализу. Москва “Наука”, 1984, т.т. 1-3.
4. И.В. Виноградова, С.Н. Олехник, В.А. Садовничий // Задачи и упражнения по математическому анализу. Москва, Изд. МГУ, 1988.
5. Г. Полиа, Г. Сеге // Задачи и теоремы из анализа. Москва “Наука”, 1978, т.т. 1-2.
6. Б. Гелбаум, Дж. Олмстед // Контрпримеры в анализе. Москва “Мир”, 1967.
7. В.А. Садовничий, А.С. Подколзин // Задачи студенческих олимпиад по математике. Москва “Наука”, 1978.
8. М. Спивак // Математический анализ на многообразиях. Москва “Мир”, 1968.
9. А.Е. Аветисян, Г.А. Тоноян // Числовые ряды и последовательности. Ереван, Изд. ЕГУ, 1978.
10. А.Е. Аветисян, С.А. Акопян, Г.А. Тоноян // Функция, непрерывность, производная. Ереван, Изд. ЕГУ, 1981.
11. А.Е. Аветисян, С.А. Акопян, Г.А. Тоноян // Интеграл. Ереван, Изд. ЕГУ, 1984.
12. Ո. Ռուդիկն // Մաթեմատիկական անալիզի հիմունքները. Երևան “Լույս”, 1975.
13. Գ.Ա. Տոնոյան // Ուսանողական մաթեմատիկական մրցույթներ. Երևան, ԵՊՀ, 1978.
14. Լ.Հ. Գալսայան // Տասներկու խնդիր մաթեմատիկական անալիզից. Երևան, ԵՊՀ, 1990.

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն

Գլուխ 10. Թվային շարքեր և անվերջ արատադրյալներ	3
Գլուխ 11. Ֆունկցիոնալ հաջորդականություններ և շարքեր	39
Գլուխ 12. Վերջավոր վարիացիայի ֆունկցիաներ, Սահմանափակություններ	76
Գլուխ 13. Ծառ վորպիշտականի ֆունկցիաներ, ֆունկցիայի անընդհատությունը.	96
Գլուխ 14. Ծառ վորպիշտականի ֆունկցիաների դիֆերենցումը, անբացահայտ ֆունկցիաներ	119
Գլուխ 15. Պարամետրից կախված ինսեգրալներ	150
Գլուխ 16. Ծառ վորպիշտականի ֆունկցիաների ինսեգրումը.	173
Գլուխ 17. Կորազիծ և մակերևութային ինսեգրալներ, վեկտորական անալիզի տարրերը	203
Պատասխաններ	232
Դրականություն.	264